

DE BESTIIS ET ALIIS REBUS

PROLOGUS AD RAYNERUM CONVERSUM

Original Author Uncertain

Jacques-Paul Migne, editor
Patrologiae Cursus Completus, Series Latina
Volume 177, Paris, 1854

About this text

The *De bestiis et aliis rebus* (On beasts and other things) is a composite text in four books. The overall author is unknown, though it was often incorrectly attributed to Hugh of St Victor. Book I is based on the *De avibus*, a moralized book about birds by [Hugh of Fouilloi](#). Books II and III are based on versions of the Latin [Physiologus](#). Book IV is an alphabetical list of definitions, many of which are about animals. More information about the [De bestiis et aliis rebus](#) can be found on the [Medieval Bestiary: Animals in the Middle Ages](#) web site.

Sources

The original text was edited by Jacques-Paul Migne:

Patrologiae Cursus Completus, Series Latina

Volume 177, Paris, 1854

Hugonis de S. Victor Canonici Regularis S. Victoris Parisiensis, Opera Omnia

<https://books.google.ca/books?id=zLP6ky2yjkC>

The text from Migne was transcribed and editorial apparatus created (references, sources, search, and links to a Latin dictionary) by the [Corpus Corporum](#) project, University of Zürich, Germany:

<https://mlat.uzh.ch/browser/11092>

The text presented here is a reformatted version of the Corpus Corporum text, without the editorial apparatus (i.e. only the text is included). The reformatting is cosmetic only; the text itself was not modified. This version of the text is available at the *Medieval Bestiary: Animals in the Middle Ages* web site in the Digital Text Library:

<https://bestiary.ca/etexts/etext113638.htm>

Related Items in the Digital Text Library

Two early editions of the text, published in 1526 and 1648:

<https://bestiary.ca/etexts/etext113643.htm>

<https://bestiary.ca/etexts/etext113642.htm>

Commentary on the early printed editions of the text (B. Hauréu, 1886):

<https://bestiary.ca/etexts/etext113644.htm>

Copyright

The original text as edited by Jacques-Paul Migne in 1854 is in the public domain.

The Corpus Corporum transcribed text with reference links and a search facility has a [Creative Commons Share-Alike license](#).

This reformatted version of the Corpus Corporum text also has a Creative Commons Share-Alike license.

You can use this text without further permission for any non-commercial purpose, as long as this notice (or equivalent) is included.

Table of Contents

HUGO RAYNERO suo salutem.....	7
PROLOGUS ALTER.....	7
LIBER PRIMUS.....	8
Chapter 1. De tribus columbis, quarum Scriptura meminit.....	8
Chapter 2. De columbae ad Ecclesiam collatione.....	8
Chapter 3. De columbae ad fidelem animam comparatione.....	9
Chapter 4. De columbae ad praelatum comparatione.....	9
Chapter 5. De columbae habentis pedes rubros ad Ecclesiam comparatione.....	10
Chapter 6. De pennis de argentatis columbae, ad praedicatores collatis.....	10
Chapter 7. De sapphirino colore alarum columbae ad contemplativos collato.....	10
Chapter 8. De coloribus columbae ad mores collatis.....	10
Chapter 9. De oculis croceis et cautione columbae ad Ecclesiae cautionem comparatis.....	11
Chapter 10. De colore reliquo columbae mutabili ad mare turbatum, et de mari ad carnem comparato.....	11
Chapter 11. De diversis columbae proprietatibus.....	11
Chapter 12. De aquilone et austro ventis.....	11
Chapter 13. De accipitre quomodo plumescat expandens alas suas ad austrum.....	12
Chapter 14. De duabus accipitrum speciebus.....	13
Chapter 15. De domesticorum accipitrum curatione.....	13
Chapter 16. De accipitris in laeva gestatione.....	13
Chapter 17. De pertica, super quam stat aut sedet accipiter.....	13
Chapter 18. De accipitrum pedicis seu compedibus.....	14
Chapter 19. De loro seu corrigia, et ligamine accipitris.....	14
Chapter 20. De turture et passere.....	14
Chapter 21. De palma, quomodo ei comparatur justus.....	14
Chapter 22. Quomodo ei comparentur Ecclesia et anima fidelis.....	14
Chapter 23. De nido turturis, id est fidelis animae in palma, id est arbore crucis per fidem passionis. Et quomodo palma portetur in manu victoris.....	15
Chapter 24. De voce turturis ad animam comparata, et de terra nostra et aliena.....	15
Chapter 25. De turture Ecclesiae, et fidei animae comparata, et de nido ejus, et de Christo marito talis turturis.....	16
Chapter 26. De Libano et cedro mysticis. Et de passeribus in ramis cedri nidificantibus.....	16
Chapter 27. Quis per passerem sit mystice intelligendus.....	17
Chapter 28. De domo quam passer invenit et de passeris mansuefacti moribus.....	18
Chapter 29. De vigilia passeris, id est monachi nuper conversi.....	18
Chapter 30. Quomodo passer assimiletur animae vitando laqueos.....	18
Chapter 31. De passerum duorum et quinque juxta Evangelium pretio mystice explicando.....	18
Chapter 32. De duobus passeribus ex lege immolandis pro mundatione a lepra.....	19
Chapter 33. De pelicani natura.....	19
Chapter 34. De nycticorace, id est noctua.....	20
Chapter 35. De corvo.....	20
Chapter 36. De galli gallinaei natura moraliter.....	22
Chapter 37. De struthione, et ejus pennis, quibus notantur hypocritae, et accipitris ac Herodii, quibus significantur electi.....	24
Chapter 38. De vulture, et ejus natura Christo applicata.....	27

Chapter 39. De gruibus ordine litterato unam praevolantem sequentibus, etc.....	27
Chapter 40. De natura milvi ad vitiosos applicata.....	28
Chapter 41. De hirundinis natura, moraliter animae poenitenti addicta.....	29
Chapter 42. De ciconiae natura.....	30
Chapter 43. De merulae natura moraliter.....	30
Chapter 44. De bubonis natura moraliter.....	31
Chapter 45. De graculi natura moraliter.....	31
Chapter 46. De anseris natura moraliter.....	32
Chapter 47. De natura ardeae.....	33
Chapter 48. De caladrio ave.....	33
Chapter 49. De phoenice.....	34
Chapter 50. De perdicis natura.....	34
Chapter 51. De coturnice, seu qualea ave.....	35
Chapter 52. De upupae natura.....	35
Chapter 53. De olore vel cygno.....	36
Chapter 54. De classe Salomonis et Josaphat.....	36
Chapter 55. De pavonis natura.....	37
Chapter 56. De natura aquilae.....	38
Chapter 57. De ibe seu ibide ave.....	39
Chapter 58. De fulica.....	39
LIBER SECUNDUS QUI EST PRAECIPUE DE NATURIS ANIMALIUM.....	41
PROLOGUS.....	41
Chapter 1. De leone.....	41
Chapter 2. De antula seu anto aut antelope animali.....	42
Chapter 3. De onocentauro.....	42
Chapter 4. De herinaceo, seu hericio.....	42
Chapter 5. De vulpe et ejus natura.....	43
Chapter 6. De monocerote sive unicorni animali.....	43
Chapter 7. De hydro et hydra.....	43
Chapter 8. De crocodili natura.....	44
Chapter 9. De Castoris naturae.....	44
Chapter 10. De hyaena, de qua vulgati sunt versiculi.....	45
Chapter 11. De onagro.....	45
Chapter 12. De Simiis.....	46
Chapter 13. De capri natura.....	46
Chapter 14. De cervorum natura.....	47
Chapter 15. De ibice.....	47
Chapter 16. De stellione et salamandra.....	47
Chapter 17. De canibus et eorum naturis.....	48
Chapter 18. De mustela et aspide.....	48
Chapter 19. De lapidibus igniferis.....	49
Chapter 20. De luporum natura.....	49
Chapter 21. De viperae natura.....	50
Chapter 22. De serra bellua marina.....	51
Chapter 23. De pantherae natura.....	51
Chapter 24. De dracone animantium maximo.....	53
Chapter 25. De elephantis natura.....	53
Chapter 26. De elephantis natura iterum.....	54

Chapter 27. De pelicani natura.....	55
Chapter 28. De lacerto, stellione et lacerta.....	55
Chapter 29. De formicae natura.....	55
Chapter 30. De aspidis natura.....	57
Chapter 31. De charadrio seu charadro ave maritima.....	57
Chapter 32. De sirenarum seu sirenum natura.....	58
Chapter 33. De onocentauro rursus.....	58
Chapter 34. De adamantis virtute.....	58
Chapter 35. De concha seu concha margaritifera.....	59
Chapter 36. De aspidochelone, bellua aquatica, habente partem figurae aspidis, partem testudinis; cheloni chelone enim est testudo bellua marina; cujus etiam in sequenti opere mentio fiet.....	61

LIBER TERTIUS..... 63

Chapter 1. De tigride.....	63
Chapter 2. De pardo, et leopardo.....	63
Chapter 3. De lynce.....	63
Chapter 4. De gryphe.....	64
Chapter 5. De bonaso.....	64
Chapter 6. De urso.....	64
Chapter 7. De leucrocuta.....	65
Chapter 8. De Manticora.....	65
Chapter 9. De tharando.....	65
Chapter 10. De eale animali.....	65
Chapter 11. De cane, et ejus natura.....	65
Chapter 12. De animalium in genere nominibus, et speciebus ac proprietatibus.....	67
Chapter 13. De ove.....	67
Chapter 14. De vervece.....	68
Chapter 15. De agno.....	68
Chapter 16. De hirco et haedo.....	68
Chapter 17. De apro.....	68
Chapter 18. De juvenco, et tauro.....	68
Chapter 19. De bove, et uro, et similibus.....	69
Chapter 20. De cameli natura.....	69
Chapter 21. De dromedario.....	69
Chapter 22. De asino et asello.....	70
Chapter 23. De equo, et ejus natura.....	70
Chapter 24. De cato, seu musione.....	72
Chapter 25. De mure et sorice, etc.....	72
Chapter 26. De talpa.....	72
Chapter 27. De avibus in genere.....	72
Chapter 28. De psittaco.....	73
Chapter 29. De halcyone.....	73
Chapter 30. De cinnamulgo.....	73
Chapter 31. De herciniis avibus.....	74
Chapter 32. De pica et pico.....	74
Chapter 33. De luscinia.....	74
Chapter 34. De Vespertilione.....	74
Chapter 35. De cornice, et corvo iterum.....	75
Chapter 36. De anate.....	75

Chapter 37. De ovis et ex eis natis.....	76
Chapter 38. De apibus.....	76
Chapter 39. De arbore quadam in India.....	77
Chapter 40. De serpentum generibus.....	78
Chapter 41. De basilisco et sibilo.....	78
Chapter 42. De ceraste.....	78
Chapter 43. De scitale ex Plinio et Solino.....	79
Chapter 44. De amphysibaena.....	79
Chapter 45. De boa serpente iterum.....	79
Chapter 46. De jaculo.....	79
Chapter 47. De sirenis serpentibus.....	79
Chapter 48. De sepe serpente.....	79
Chapter 49. De dypsade serpente.....	79
Chapter 50. De lacerto iterum, et batracha.....	80
Chapter 51. De saura.....	80
Chapter 52. De stellione iterum, et aliis serpentibus.....	80
Chapter 53. De serpentum varia natura.....	80
Chapter 54. De vermibus.....	81
Chapter 55. De piscium diversorum naturis.....	83
Chapter 56. De arboribus.....	87
Chapter 57. De margaritarum inventione, et procreatione.....	90
Chapter 58. De duodecim lapidibus pretiosis.....	91
Chapter 59. De natura in communi, et de natura hominis rerum naturalium principis ultimo loco creati, et ultimo loco hic narrati.....	93
Chapter 60. De hominis membris ac partibus.....	95
Chapter 61. De aetatibus hominis, et vocabulis earum, etiam usque ad mortem, et mortuos.....	104
LIBER QUARTUS.....	107
Chapter 1. De his quibus prima littera est A.....	107
Chapter 2. De his quibus B est prima littera.....	109
Chapter 3. De his quibus C est prima littera.....	110
Chapter 4. De his quibus prima littera est D.....	113
Chapter 5. De his quibus prima littera est E.....	114
Chapter 6. De his quibus prima littera est F.....	115
Chapter 7. De his quibus prima littera est G.....	116
Chapter 8. De his quibus prima littera est H.....	117
Chapter 9. De his quibus prima littera est I et J.....	118
Chapter 10. De his quibus prima littera est L.....	118
Chapter 11. De his quibus prima littera est M.....	120
Chapter 12. De his quibus prima littera est N.....	121
Chapter 13. De his quibus prima littera est O.....	122
Chapter 14. De his quibus prima littera est P.....	122
Chapter 15. De his quibus prima littera est Q.....	124
Chapter 16. De his quibus prima littera est R.....	125
Chapter 17. De his quibus prima littera est S.....	125
Chapter 18. De his quibus prima littera est T.....	128
Chapter 19. De his quibus prima littera est U et V.....	129
INDEX.....	131

DE BESTIIS ET ALIIS REBUS PROLOGUS AD RAYNERUM CONVERSUM.

HUGO RAYNERO suo salutem.

Desiderii tui petitionibus, charissime, satisfacere cupiens, columbam, cujus pennae sunt deargentatae, et posteriora dorsi ejus in pallore auri, pingere, et per picturam mentes aedificare decrevi, ut quod simplicium animus intelligibili oculo capere vix poterat, saltem carnali discernat; et quod vix concipere poterat auditus, percipiat visus. Nec tantum volui columbam formando pingere, sed etiam dictando describere, et per scripturam demonstrare picturam, ut cui non placuerit simplicitas picturae, placeat saltem moralitas scripturae. Tibi ergo, cui datae sunt pennae columbae, qui elongasti fugiens, ut in solitudine maneres et requiesceres, qui non quaeris dilationem in voce corvina, cras, cras ingeminante, sed contritionem in gemitu columbino, tibi, inquam, non tantum ad praesens columbam, sed etiam accipitrem pingam. Ecce in eadem pertica sedent accipiter et columba. Ego enim de clero, tu de militia ad conversionem venimus, ut in regulari vita quasi in pertica sedeamus, et qui rapere consueveras domesticas aves, nunc bonae operationis manu silvestres ad conversionem trahas, id est saeculares. Gemat igitur columba, gemat et accipiter vocemque doloris emittat. Vox enim columbae, gemitus, vox accipitris, questus. In principio hujus operis idcirco praeposui columbam, quia Spiritus sancti gratia semper praeparatur poenitenti, nec nisi per gratiam pervenitur ad veniam. De accipitre vero post columbam subjungitur, per quem nobilium personae designantur. Cum enim aliquis nobilium convertitur, per exemplum bonae operationis pauperibus praesentatur. De quibusdam vero, tam volucribus quam animalibus, quae ad exemplum morum divina Scriptura commemorat, quanto citius potero breviter assignare tentabo.

PROLOGUS ALTER.

Per quem innuit auctor, quisquis est, se animalia ipsa et lapillos depinxisse,
sed quia imprimendo non possumus colores observare,
et animalium plurima per se nota sunt, eorum picturis supersedebimus.

Cum scribere illitterato debeam, non miretur diligens lector, si ad aedificationem illitterati de subtilibus simplicia dicam. Nec imputet levitati, quod accipitrem vel columbam pingam, cum beatus Job et propheta David hujusmodi volucres nobis reliquerint ad doctrinam. Quod enim doctioribus innuit scriptura, hoc simplicibus pictura. Sic ut enim sapiens delectatur de subtilitate scripturae, sic simplicium animus detinetur simplicitate picturae. Ego autem plus laboro ut simplicibus placeam, quam ut doctioribus loquar et quasi vasculo pleno latices infundam. Qui enim sapientem verbis instruit, quasi pleno vasculo latices infundit.

LIBER PRIMUS.

Chapter 1. De tribus columbis, quarum Scriptura meminit.

Si dormiatis inter medios cleros, pennae columbae deargentatae et posteriora dorsi ejus in pallore auri. In sacra Scriptura, frater, tres columbas legendo reperi, ex quibus, si attente considerentur, simplicium mentes ad perfectionem poterunt edoceri, columbam scilicet Noe, columbam David, columbam Jesu Christi. Noe requies, David manu fortis, Jesus Salvator interpretatur. Peccatori autem dicitur: Peccasti, quiesce. Si igitur vis esse Noe, quiesce a peccatis. Ut David esse possis, operare fortia. Si salvari desideras, a Salvatore salutem postula. Diverte igitur a malo, et fac bonum, inquire pacem. Diverte ad arcam Noe. Praeliare cum David praelia Domini. Inquire pacem cum Jesu in Jerusalem. Diverte ad quietem mentis, resiste tentationibus, exspecta patienter salutis beneficium. De columba vero Noe dicitur: Reversa est columba ad vesperam ferens in ore ramum virentis olivae. Ad arcam Noe columba revertitur, cum ad quietem mentis ab exterioribus animus revocatur. Revertitur ad vesperam, cum deficiente luce mundanae felicitatis, vanae gloriae fugit pompam, timens ne incurrat obscuritatem mentis, id est profunditatem perpetuae damnationis. Olivam gerit, quia misericordiam quaerit. Olivam in ore portat, dum indulgere sibi quod deliquit precibus exorat. De columba vero David dicitur. Et posteriora dorsi ejus in pallore auri. In posterioribus dorsi aurum habetur, quia bene operanti, in futuro venia promittitur. Similiter et de Salvatore legitur quod in descensu columbae super eum haec vox audiretur: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Columba est Spiritus sancti gratia, quae super Jesum in Jordane descendisse cernitur, quia cuilibet humili a peccatis mundato gratia praeparatur. Poenitenti igitur fit misericordia, operanti promittitur venia, diligenti datur gratia.

Chapter 2. De columbae ad Ecclesiam collatione.

Si dormiatis inter medios cleros, pennae columbae deargentatae, et posteriora dorsi eius in pallore auri. Columba deargentata est Ecclesia, doctrina divini eloquii erudita, quae per similitudinem fertur habere praedicationis rostrum ratione divisum, quo grana congregat hordei et frumenti, sententias scilicet Veteris et Novi Testamenti. Habet dextrum et sinistrum oculum, moralem et mysticum sensum: seipsam respicit sinistro, Deum vero contemplatur dextro. Duas alas habet, activam et contemplativam vitam; his duabus alis sedens tegitur; his duabus volans ad coelestia sublevatur. Volamus, cum mente excedimus. Sedemus, cum inter fratres sobrii sumus. In his siquidem alis pennae sunt. Pennae vero sunt doctores, alis rectae actionis et divinae contemplationis inhaerentes. Cleros vero [Graece], sortes vocamus Latine. Duae sortes, duo sunt Testamenta. Inter quas sortes dormiunt, qui auctoritatibus Veteris et Novi Testamenti concordant et acquiescunt. Et posteriora dorsi ejus in pallore auri. Dorsum columbae illam partem corporis esse dicunt, cui radices alarum sese invicem naturaliter conjungunt. Ibidem cor ponitur, quod dorso proximum, auro perpetuae beatitudinis in futuro operietur. Sicut aurum pretiosius est argento, sic et beatitudo futuri saeculi pretiosior est felicitati praesente. Posteriora igitur dorsi columbae in pallore auri erunt, quia justis in aeterna beatitudine nimia claritate fulgebunt.

Chapter 3. De columbae ad fidelem animam comparatione.

Si dormiatis inter medios cleros, pennae columbae deargentatae, et posteriora dorsi ejus in pallore auri. Columba est quaelibet fidelis et simplex anima; deargentata in pennis, declarata in virtutibus per famam bonae opinionis, quae tot in cibum colligit in seminum grana, quot ad bene operandum assumit sibi justorum exempla. Duos habet oculos, aextrum et sinistrum, memoriam scilicet et intellectum. In hoc futura praevidet, in illo transacta deflet. Hos oculos clausurunt in Aegypto patres nostri, quoniam non intellexerunt opera Dei, nec fuerunt memores multitudinis misericordiae ejus. Duas vero alas habet, amorem proximi et amorem Dei. Una extenditur per compassionem ad proximum, altera erigitur per contemplationem ad Deum. Ex his alis procedunt pennae, id est virtutes animae. Hae pennae argentea claritate resplendent, quando per famam bonae opinionis audientibus argenti more dulcem tinnitum praebent. Cleros vero Graece, sortes dicimus Latine. Quatuor autem sunt sortes, timor et spes, amor et desiderium. Sortes sunt, quia paternae haereditatis locum distribuunt. Timor et desiderium sortes sunt extremae, spes et amor mediae. Timor animum conturbat, desiderium mentem cruciat, et nisi aliquid medium intervenerit, animus a quiete recedit. Oportet igitur ut inter desiderium et timorem, spem ponamus et amorem. Spes igitur timorem recreat, amor desiderium temperat. Inter spem igitur et amorem, quasi inter medias sortes quietus dormit, qui inter extremas, scilicet timorem et desiderium, vigilat et obstupescit. Si igitur es columba, vel columbae penna, dum times et desideras, inter extremas sortes vigilas. Dum speras et diligis, inter medias quietus dormis.

Et posteriora dorsi ejus in pallore auri. In dorso solent onera portari. Et per haec eadem possunt operum labores designari. Per posteriora vero dorsi denotatur expectatio praemii. Post tolerantiam siquidem praesentium laborum, in futuro subsequi credimus justis meritorum praemia. Reddet enim Deus sanctis mercedem laborum suorum, et deducet eos in via mirabili. Et hoc in pallore auri esse credimus, quia pretiosa est in conspectu Domini mors sanctorum ejus. In pennis igitur argentum, quia in linguis eloquium; in posterioribus vero aurum, id est post labores praemium.

Chapter 4. De columbae ad praelatum comparatione.

Si dormiatis inter medios cleros, pennae columbae deargentatae et posteriora dorsi ejus in pallore auri. Columba deargentata est absque felle malitiae quaelibet adhuc vivens praelatorum persona, quae inter medios cleros dormit. Cleros Graece, Latine sors. Unde et cleronomia proprie vocatur haereditas quae defertur ex testamento. Inde contingit ut filii Levi, inter filios Israel non haberent sortem, id est haereditatis partem, sed ex decimis viverent. Duae autem sunt haereditates, terrena Veteris Testamenti, et aeterna Novi. In medio igitur istarum dormit, qui in contemptu terrenorum, et ipse coelestium vitam finit, dum nec nimis ardentem praesentibus inhiat, et futura patienter expectat. Et posteriora dorsi ejus in pallore auri. Oculi enim justorum videbunt regem in decore suo. Tunc enim aurum in posterioribus habebis, cum apparuerit in futuro gloria divinae majestatis. Coronae siquidem regum ex auro purissimo fabricantur, ex argento vero monetae fiunt, quibus imagines regum imprimuntur. In moneta notatur imitatio formae, in corona signum victoriae. Moneta siquidem divini eloquii docet imitationem vitae Christi, corona vero victoriae. Post labores praesentis saeculi fiunt pugnae. Ibi igitur quasi in posterioribus aurum, hic in pennis praedicationis argentum, quia cum ad illa dona columba pervenerit,

jam praedicationis eloquio non indigebit, sed in eo quod pro retributione percipiet, in puritate perfectionis sine fine vivet.

Chapter 5. De columbae habentis pedes rubros ad Ecclesiam comparatione.

De qua columba hic agitur, rubros pedes habere perhibetur. Haec columba est Ecclesia, quae pedes habuit, quibus totius mundi spatium perambulavit. Pedes sunt martyres, qui tot passibus terram perambulant quot bonorum operum exemplis viam iustitiae sequentibus se demonstrant. Terram tangunt, cum dignis increpationibus actus et voluntates terrenas reprehendunt. Sed, dum terra premitur, asperitate terrae, id est terrenorum crudelitate, pedes vulnerantur, et sic pedes Ecclesiae rubri facti sunt, quia sanguinem suum pro Christi nomine martyres effuderunt. Rubor igitur pedum est cruor martyrum.

Chapter 6. De pennis de argentatis columbae, ad praedicatores collatis.

Quae columba pedes rubros habere dicitur, pennas deargentatas habuisse verbis propheticis demonstratur. Pennae, inquit David, columbae deargentatae. Pennae columbae deargentatae sunt praedicatores Ecclesiae. Est autem argentum, divinum eloquium; tinnitus argenti, dulcedo verbi: calor, candor. Candorem vero argentum retinet, dum quilibet doctor munditiam verbis praedicat, et munditiam in se habet, dum quod docet diligit, et quod intus amat, foris operibus ostendit. Haec sunt eloquia Domini casta, argentum igne examinatum. Eloquia Domini casta, quia nulla sunt simulatione corrupta, nullo sunt semine cupiditatis impraegnata. Argentum examinatum igne, solidatum in qualibet perturbatione. Candor igitur argenteus in pennis est in linguis docentium lene blandimentum sermonis.

Chapter 7. De sapphirino colore alarum columbae ad contemplativos collato.

Alarum colorem non reperi scriptum, sed ex similitudine materialis columbae potest assignari, ut si columbam pictam respicias, colorem materialis columbae eam habere non contradicas. Alarum enim superficies sapphirino colore superfunditur, quia coeli speciem animus contemplantis imitatur. Sed color sapphirinus candidis lineis distinguitur, ut sapphirino colore niveus misceatur. Color enim niveus sapphirino mistus designat munditiam carnis et amorem contemplationis.

Chapter 8. De coloribus columbae ad mores collatis.

Posteriora dorsi columbae deargentatae.

Propheta commemorat, et postea finem vitae praesentis in quolibet homine moraliter demonstrat. In auro puritatem mentis, in pallore vero auri designat mortificationem carnis. Est enim pallor animi patientis, et mortificatae carnis innatus color. Posteriora igitur columbae deargentatae in pallore auri erunt, dum puritas mentis et mortificatio carnis finem cujuslibet morientis obtinebunt. Sed et ideo color aureus in posterioribus dorsi columbae colori sapphirino jungitur, quia contemplantis animum futurae beatitudinis gloria subsequetur. Color igitur aureus in posterioribus designat aeternae retributionis munus.

Chapter 9. De oculis croceis et cautione columbae ad Ecclesiae cautionem comparatis.

Oculi tui columbarum. Columba super aquas sedere saepissime solet, ut cum viderit umbram supervenientis accipitris fugiens declinet. Ecclesia vero scripturis se munit, ut insidiantis diaboli fraudes evitare possit. Haec igitur columba croceos oculos habet, quia Ecclesia matura consideratione futuros casus ostendit, et providet. Color itaque croceus in oculis discretionem designat maturae considerationis, dum enim aliquis quid agat, vel quid cogitet mature considerat, quasi croceo spirituales oculos adornat. Habet enim crocus colorem maturi fructus. Croceus igitur oculus est maturitas sensus.

Chapter 10. De colore reliquo columbae mutabili ad mare turbatum, et de mari ad carnem comparato.

Color reliqui corporis imitatur colorem turbati maris. Mare motu fluctuum saeviens ebullit. Caro motu sensuum ebulliens saevit. Mare perturbationibus suis arenas movet et sublevat. Caro delectationibus suis animi levitatem pulsat. Mare terminos suos egrediens aquis dulcibus occurrit. Caro lasciviens lacrymarum dulces rivulos obtundit. Mare diversis procellarum turbinibus navigantium cursus impedit. Caro procellosa recte viventium mores in profundum mergit. Dum tantis mare tempestatibus agitur, undarum collisione terra fluctibus immiscetur, et sic ex collisione maris et terrae, colorem mistum recipit mare. Similiter dum caro suggerit et animus non consentit, quasi ex nigro et niveo quidam in corpore color efficitur, qui ex diversis factus color medius appellatur. Marinus igitur color in pectore columbae tribulationem designat in humana mente.

Chapter 11. De diversis columbae proprietatibus.

In diversis locis diversas columbae proprietates reperi, quas inserens huic operi, tibi, frater, annotare curavi. Prima vero columbae proprietas est quod pro cantu gemitum profert; secunda, quod felle caret; tertia, quod osculis instat; quarta, quod gregatim volat; quinta, quod ex raptu non vivit; sexta, quod grana meliora colligit; septima, quod non vescitur cadavere; octava, quod nidificat in petrae foraminibus; nona, quod super fluentia aquarum residet, ut, visa accipitris umbra, venientem citius devitet; decima, quod geminos nutrit pullos. Columba pro cantu utitur gemitu, quia quod libens fecit, plangendo gemit. Caret felle, id est irascibilitatis amaritudine. Instat osculis, quia delectatur in multitudine pacis. Gregatim volat, quia conventus amat. Non vivit ex raptu, quia non detrahit proximo. Colligit grana meliora, id est meliora dicta. Non vescitur cadaveribus, id est desideriis carnalibus. Nidificat in foraminibus petrae, quia spem ponit in Christi passione. Super fluentia aquarum residet, ut, visa accipitris umbra, venientem citius devitet, quia in Scripturis studet ut supervenientis diaboli fraudem declinet. Geminos nutrit pullos, id est amorem Dei et amorem proximi. Qui igitur has naturas habet, assumat sibi contemplationis alas, quibus ad coelum volet.

Chapter 12. De aquilone et austro ventis.

Surge, aquilo, et veni, auster, etc. Aquilo frigidissimus ventus est. Ab aquilone, inquit, Jeremias, pandetur omne malum. Ibi sedes Satanae. Inde ruinae principium. Ventus aquilo gravis est tentatio. Flatus aquilonis suggestio tentationis; frigus, negligentiae torpor. Aquilo igitur venit, quando gravis

tentatio mentem cujuslibet invadit. Aquilo vero surgit, quando ab animo tentatio recedit. Ab aquilone, inquit, venient et mari. Aquilo tentatio, mare mundus. Ab aquilone igitur et mari Christus suos congregat, cum a tumultu tentationum non tantum justos, sed et peccatores sequestrat. Ponam, inquit, sedem meam ad aquilonem, et ero similis Altissimo. Sedem ad aquilonem ponere desiderat, quem penna superbiae sursum levat. Esse similis Altissimo concupiscit, cum illi cui subesse debet, per arrogantiae spiritum se aequalem facit, et, ut plus dicam, non tantum se magistro suo aequiparat, sed etiam se illo meliorem esse putat. Cecidit diabolus, cum se exaltare voluit. Humiliatur homo, cum se exaltare concupiscit. Auster calidissimus ventus est. Deus, inquit ab austro veniet. Ibi sedes Altissimi, ibi dilectionis ardor. Inde sinceritas veritatis. Auster a serena regione procedit. quia Deus in serenitate morum requiescit, ibi pascit, ibi cubat, ibi quies mentis, ibi refectio contemplationis. Auster Spiritus sancti gratiam designat, flatus austri benignitatem Spiritus sancti, calor amorem. Auster igitur venit, quoties gratia Spiritus sancti mentem cujuslibet accendit. Surgit quoties a mente gratia recedit. Deus, inquit, ab austro veniet. Ab aquilone diabolus, ab austro Deus. Ille ignorantiae tenebras inhabitat, iste serenitatem charitatis amat. Frigus aquilonis poros carnis stringit, calor austri clausos aperit. Quod enim frigus avaritiae stringendo retinet, apertis eleemosynae manibus charitas larga praebet. Penna siquidem vetus in infernum mergit, nova vero animum ad coelestia desideria sustollit. Peccata enim gravant, virtutes vero sublevant.

Chapter 13. De accipitre quomodo plumescat expandens alas suas ad austrum.

Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter. expandens alas suas ad austrum? Unde beatus Gregorius: "Agrestibus accipitribus moris est ut flante austro alas expandant, quatenus eorum membra ad laxandam pennam veterem venti tepore concalescant. Cum vero ventus deest, alis contra radium solis expansis atque percussus tepentem sibi auram faciunt, sicque apertis poris vel veteres pennae exsiliunt, vel novae succrescunt." Quid est ergo accipitrem in austro plumescere, nisi quod unusquisque sanctorum tactus flatu sancti Spiritus concalescit, et usum vetustae conversationis abjiciens, novi hominis formam sumit? Quod sanctus Paulus apostolus admonet, dicens: Exspoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum. Et rursum: Licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est renovatur de die in diem. "Vetustam autem pennam projicere est inveterata studia dolosae actionis amittere. Et novam pennam sumere est mitem, et simplicem bene vivendi sensum tenere. Penna namque veteris conversationis gravat. Et pluma novae immutationis sublevat, et ad volatum tanto leviolem, quanto noviolem reddit. Et bene ait: expandens alas suas ad Austrum. Alas quippe nostras ad austrum expandere est per adventum sancti Spiritus nostras confitendo cogitationes aperire, ut jam non libeat defendendo nos tegere, sed accusando publicare. Tunc ergo accipiter plumescit, cum ad austrum alas expandit, quia tunc se unusquisque virtutum pennis induit, cum sancto Spiritui cogitationes suas confitendo substernit. Qui enim confitendo vetera non detegit, novae vitae opera minime producit. Qui nescit lugere quod gravat, non valet proferre quod sublevat, ipsa namque compunctio poros cordis aperit, plumas virtutum fundit, cumque se studiose mens de pigra vetustate redarguit, aliqua novitate juvenescit. Dicatur ergo cum beato Job: Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad Austrum? Id est, nunquid cuilibet electo tu intelligentiam contulisti, ut flante Spiritu sancto cogitationum alas expandat, quatenus pondera vetustae

conversationis abjiciat, et virtutum plumas in usum novi volatus sumat, ut hinc videlicet colligat, quod vigilantiam sensus in semetipso ex se non habet, qui hanc ex se conferre aliis nequaquam valet.

Chapter 14. De duabus accipitrum speciebus.

Duae sunt species accipitrum, domesticus scilicet et silvester, iidem tamen sunt. Sed diversis temporibus potest esse silvester et domesticus. Silvester rapere consuevit domesticas volucres, et domesticus silvestres. Silvester quas rapit continuo devorat, domesticus captas domino suo relinquendas servat. Porro dominus ejus captarum volucrum ventres aperit, et eorum corda accipitri in cibum tribuenda sumit. Interiora ventris cum fimo ejicit, qui intus remanens putredinem carnum cum fetore gignit. Moralter: silvester accipiter captas volucres et rapit et devorat, quia quilibet perversus actus et cogitationes simplicium dissipare non cessat. Domesticus vero accipiter est spiritualis pater, qui toties silvestres volucres rapit, quoties saeculares ad conversionem praedicando trahit. Captas occidit, dum saeculares mundo mori per carnis mortificationem cogit. Dominus autem ejus et omnipotens Deus ventres earum aperit, quando mollitiem carnalium per Scripturas increpando solvit. Corda vero extrahit, dum cogitationes saecularium per confessionem manifestas facit. Interiora ventris cum fimo ejicit, quando memoriam peccanti fetentem reddit. Ad mensam itaque Domini captae volucres veniunt, dum in corpus Ecclesiae peccatores doctorum dentibus masticati sese convertunt.

Chapter 15. De domesticorum accipitrum curatione.

Domesticis accipitribus, quo melius plumescere debeant, munita ac tepentia requiruntur loca. Loca munita sunt claustra, in quibus dum silvester accipiter ponitur, ut domesticus fiat, clausus tenetur. Ibi veteres pennas amittit, et novas assumit, quia quilibet claustralis, qui pristinis vitiis spoliatur, non hominis virtutibus adornatur, nec inde extrahitur, nisi prius ejectis veteribus pennis, novae solidentur. Sed cum firmus in volatu fuerit, ad manum venit. Similiter si aliquis conversus de claustro exeat necesse est ut ad manum bonae operationis accedat, et inde emissus volet, ut ad desideranda coelestia toto adnisi mentis seipsum levet.

Chapter 16. De accipitris in laeva gestatione.

Accipiter in sinistra manu gestari solet, ut in dextram ad aliquid capiendum emissus volet: Laeva, inquit, ejus sub capite meo, et dextra illius amplexabitur me. Laeva sunt bona temporalia, dextera vero sunt aeterna. In laeva igitur sedet qui bonis temporalibus praesidet. In dextram vero volat qui toto mentis affectu aeterna desiderat. Ibi capit accipiter columbam, id est quilibet mutatus in melius sancti Spiritus gratiam recipit.

Chapter 17. De pertica, super quam stat aut sedet accipiter.

Pertica accipitris designat nobis rectitudinem vitae regularis, quae a terra longe suspenditur quia a terrenis desideriis hujusmodi vita separatur. In hac pertica ligatus sedet, qui regularis vitae statuta firmiter tenet. Duobus parietibus inhaerere dicitur, a quibus ex utraque parte sustentatur. Duo parietes, qui perticam sustentant sunt activa et contemplativa vitae, quae pie viventium rectitudinem portant.

Chapter 18. De accipitrum pedicis seu compedibus.

Quasi compedes in pedibus accipiter habere consuevit, ne cum voluerit, exorta qualibet occasione volare possit. Pedes accipitris quasi compedibus stringit qui timore iudicii et dolore supplicii mentis affectus premit. Et humiliaverunt, inquit Psalmista, in compedibus pedes ejus. Pedes Joseph in compedibus humiliat qui, ad memoriam reducens praesentem et aeternam poenam, ne ad optata progrediantur affectus animi ligat.

Chapter 19. De loro seu corrigia, et ligamine accipitris.

Corrigia, per quam accipiter ligatur in pertica, est mortificatio carnis, per quam quilibet conversus tenetur in regulari vita. Corrigia siquidem, quae fit de corio mortui animalis, designat mortificationem carnis. Non rumpitur haec corrigia, sed solvitur, cum ad capiendum aliquid accipiter impellitur. Similiter si quilibet frater ad aliquid temporale exeat, non rumpitur propositum, sed cum revertitur, eadem corrigia, qua prius, seipsum firmius ligat.

Chapter 20. De turture et passere.

Post columbae gemitum et accipitris questum, rogas charissime, ne diutius differam, sed planctum turturis et clamorem passeris tibi velocius scribam. Nec tantum scribam, sed etiam pingam qualiter turtur eremi secretum diligit, et passer solitarius in tecto clamare non desinat, ut sub exemplo turturis teneas munditiam castitatis, et sub exemplo passeris ames custodiam cautae circumspectionis, ut et vivas caste, et ambules caute.

Chapter 21. De palma, quomodo ei comparatur justus.

Sicut palma multiplicabo dies. Palma multiplicat dies, quia tarde proficit, priusquam in altum crescat. Similiter justus tarde proficit, priusquam ad hoc perveniat ad quod tendit. Est enim justi desiderium, ut perveniat ad coeleste regnum. Sed hoc desiderium mundus impedit, ne ad optata nisi tarde pervenire possit. Palma dies multiplicat, nec tamen eam frigus hiemis vel nimius calor aestatis impediunt, quin semper viridescat. Similiter justus vivit, nec ab aliquo impeditur, quin in proposito bonae operationis perseveret. Frigus hiemis est torpor vel negligentia refrigeratae mentis. Nimius calor aestatis est calor libidinis, vel iracundiae flamma, seu incendium cupiditatis. Sicut igitur palma nec marcescit hiemis frigore, nec nimio aestatis uritur calore, sic justus non perimitur qualicunque prosperitatis vel adversitatis tentatione. Aliter palma dies multiplicat, quia justus dies antiquos ad memoriam reducit et annos aeternos in mente tractat. Paucitatem enim dierum suorum nuntiat sibi, et ex alia parte longitudinem dierum in futuro sperat. Qui haec igitur intra se colligit, multiplicando dies sicut palma vincendo mundum in altum crescit.

Chapter 22. Quomodo ei comparentur Ecclesia et anima fidelis.

Statura tua assimilata est palmae. Statura Ecclesiae, vel cujuslibet fidelis animae assimilatur palmae. In statura cujuslibet hominis notatur parvitas vel magnitudo in membris per lineamenta corporis. Habet autem staturam palmae justus, si apud se est modicus, apud Deum magnus, in se humilis, coram Deo

sublimis. Haec palma est Christus, cui assimilatur justus. Dum enim tribulationes, quas passus est Christus, patitur, staturae palmae justus assimilatur. Unde Apostolus: Qui erunt participes tribulationum, erunt participes et gloriae. Qui igitur membrum corporis est, quae sunt capitis, sentire debet. Jam palma crevit in altum. Jam cacumen illius penetravit coelum. Jam cum capite sunt capitis comae, quae sunt elatae palmarum, id est electae animarum. Adhuc stipes rugoso cortice, id est Ecclesia circumdata tribulationum asperitate, in terra figitur, et rami, id est sancti in aeterna felicitate gloriantur: Justus enim ut palma florebit. Justus plantatur, floret et fert fructum, plantatus in domo Domini, in atriis domus Dei nostri. Domus Dei nostri est domus conversionis. Est autem atrium ante interiorem domum. Ante domum siquidem conversionis est atrium renuntiationis. Qui enim mundo renuntiat, palmam victoriae, qua mundum vincit, in atriis domus Domini plantat. Plantatur igitur in domo conversionis, floret per famam bonae opinionis, fert fructum bonae operationis. Sed quorsum figit radicem? quomodo crescit? quomodo roboratur? Radicatur per fidem, crescit per spem, roboratur per charitatem. Mirum est tamen quod de justis dicitur: Plantati in domo Domini, in atriis domus Dei nostri floreant. Mirum est quod plantantur in domo, et florent in atrio. Sed fortasse per fidem plantantur intus; per exemplum boni operis florent exterius, et sic per famam bonae opinionis foras exit odor floris. Vel aliter: Plantantur in domo, florent in atrio, quia justus plantatur in praesenti Ecclesia, et flore immarcescibili floreant in aeterna vita. Ibi enim cum flore recipient fructum, id est cum munditia carnis et animae, futurae retributionis praemium.

Chapter 23. De nido turturis, id est fidelis animae in palma, id est arbore crucis per fidem passionis. Et quomodo palma portetur in manu victoris.

Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus. Palma juxta terram est gracilis et aspera, versus coelum grossior et pulchra. Est igitur ascensus difficilis, sed fructus dulcis. Minuitur ascendentis labor, dum fructus in arbore sentitur odor, difficultatem ascensus aufert dulcedo gustus. Palma est Christus, fructus ejus salus: Dic, inquit David, animae meae: Salus tua ego sum ; et: Gustate et videte quoniam suavis est Dominus. Spes salutis in ligno crucis. Ascende igitur in palmam, id est attende crucis victoriam. Per scalam siquidem crucis ascendes ad solium victoris. Tolle et tu crucem tuam, et sequere eum. Qui affligit carnem suam, tollit crucem suam.

Palma manum victoris ornat, et justus palmam victoriae in manu bene operando portat. Tria dicuntur esse, de quibus justus victoriam debet acquirere, scilicet mundus, caro, diabolus. Justus mundum vincit, cum eum suis oblectationibus contemnit; carnem superat, dum eam per abstinentiam domat; diabolo dominatur, et eum subjicit, cum eum a suis finibus expellit. Palmam igitur in manu gestat, qui de his tribus bene operando triumphat.

Chapter 24. De voce turturis ad animam comparata, et de terra nostra et aliena.

Vox turturis audita est in terra nostra. Vox turturis est dolor laesae mentis. Vox turturis gemitum designat cujuslibet animae poenitentis. Terra de qua hic agitur, est animus, qui terrenae fragilitatis occupationibus irretitur. Est autem terra nostra, et terra aliena. Terra aliena est mens diaboli dominio subjugata. Unde: Alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quaesierunt animam meam. Terra aliena est Babylonia, terra nostra Jerusalem. Babylonia confusio; Jerusalem visio pacis interpretatur. Terram

nostram alieni devorant, quando daemones suis incursionibus mentem vastant. In Babylonia tenemur captivi. In Jerusalem sumus liberi. Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Terra esse nostra dicitur, dum nihil in mente nostra proprium reperitur. Terram nostram esse dicimus, dum mentem nostram cum magistro et fratribus possidemus, ut animus Deo devotus, serviat per dilectionem fratribus, per compassionem proximo, per modestiam sibi, et sic communis fiat. In terra igitur nostra vox turturis auditur, dum ad poenitentiam auris interior humiliter inclinatur.

Chapter 25. De turture Ecclesiae, et fideli animae comparata, et de nido ejus, et de Christo marito talis turturis.

Turtur secretum deserti diligit, quandoque tamen ad hortulos pauperum, et agros cultorum descendit, ut grana seminum colligat, unde vivat. Turtur est Ecclesia, vel quaelibet fidelis anima; secretum deserti, solitudo claustrum; grana seminum, sententiae doctorum. Hortuli vel agri sunt doctorum libri. Ex his animus reficitur. In iis vita spiritus. Sic enim vivitur, et in talibus vita spiritus mei. In locis tutissimis et delectabilibus invenit turtur sibi nidum, ubi reponat pullos suos. Inter ramos arboris condensae nidum collocat, ova ponit, unde suo tempore procreentur pulli. Per arborem intelligimus crucem; per nidum, salutem; per ova, spem; per pullos geminam charitatem, amorem scilicet Dei et proximi. Quaeramus igitur nidum turturis, quaeramus ovum in nido, nidum in arbore, id est spem salutis in ligno crucis. Notum etiam compluribus esse reor naturam turturis esse talem, ut si semel socium amiserit, absque socio semper eat. Christus est sponsus Ecclesiae, vel cujuslibet fidelis animae. Ascendens Christus in arborem crucis, undique nidum contraxit. Ascendam, inquit, in palmam, id est crucem, et: Cum exaltatus fuero omnia traham ad meipsum. Mortuus est Christus, exspectat eum Ecclesia, vel quaelibet fidelis anima, donec redeat, et castae societatis interim legem servat. Redit saepius ad arborem, frequentat nidum, videt effusionem sanguinis, iudicium videlicet mortis, dum haec attendit, gemit. Similiter quaelibet anima fidelis saepius ad memoriam reducit mysterium crucis, attendit pretium sanguinis, quae, dum attente considerat, multiplicatis gemitibus mentem ad lamenta vocat.

Chapter 26. De Libano et cedro mysticis. Et de passeribus in ramis cedri nidificantibus.

In bona significatione Libanus et cedrus quandoque ponuntur, sicut in Canticis canticorum per Salomonem dicitur: Species ejus ut Libani, electus ut cedri. Libanus est mons Phoeniciae terminus Judaeae contra septentrionem. Arbores illius proceritate, specie et robore caeterarum silvarum ligna praecellunt. Per montem Libani sane intelligere possumus eminentiam virtutum. Terminus est Judaeae contra septentrionem, ne diabolus mentes vere confitentium intret per tentationem. Arbores illius proceritate, specie et robore alias arbores praecellunt, dum quaelibet fideles animae proceritate desiderii, specie castitatis, robore perseverantiae alias antecedunt. Per cedrum intelligimus Christum. Haec est cedrus alta Libani, conformata hyssopo, qui, cum esset sublimis, factus est humilis. De his dictum est per Prophetam: Saturabuntur ligna campi, et cedri Libani quas plantavit, illic passeret nidificabunt. Passeres sunt praedicatores. Pulli sunt ii qui verbo praedicationis sunt procreati; nidus, quietae mentis locus. In hac ergo cedro nidificant, qui tranquille vivendo, de aeterna beatitudine non desperant. Sunt cedri Libani quas plantavit Dominus Cedri libani sunt divites hujus mundi. Passeres sunt coenobiorum rectores; pulli, discipuli; nidus, officinarum locus. In his cedris passeret nidificant

quia rectores animarum in possessionibus divitum coenobia locant, ibi passeres clamare non cessant, ut sibi a Deo escam quaerant. A Deo sibi escam quaerunt, qui verbis divini eloquii quasi cibo satiari volunt. Die ac nocte clamitant, quia pro suis benefactoribus toto nisu mentis Deum rogant. In nido tranquillae mentis pennas contemplationis nutriunt, quibus ad praedictam cedrum, quanto citius possint, advolare contendunt. Circa ligna Libani volitant, quia vitam seu mores vivorum sublimium scire desiderant. Ex his lignis Libani Salomon ferculum fecisse legitur, quia Ecclesia de viris sublimibus et infatigabilibus aedificatur. Sunt cedri quas non plantavit Dominus. Non plantavit in propria voluntate, non dilatavit cupiditate. Omnis autem plantatio, quam non plantavit Pater meus coelestis, eradicabitur. Hae cedri Libani sunt divites superbi. In his nidificant herodii et accipitres, id est raptores. Nidos componunt, quia in possessionibus divitum raptores munitiones construunt. Pulli sunt complices raptorum seu ministri. Hae volucres in cedris, ut rapiant, latent, quia raptores nocendi potentiam a principibus perversis habent. Sed Dominus confringet cedros Libani, id est divites mundi, quosdam per poenitentiam, quosdam per vindictam. Per Poenitentiam, quia sicut vitulum Libani comminuet. Comminuet sicut vitulum Libani, ad imitationem vitae Christi, ut fiat vitulus sacrificiis aptus, ut carnem mortificet, et cum Christo crucem portet. Per vindictam confringet alios, quia aeterno igni reservabit concremandos. Praedicta cedrus succisa multum proficit, quia Christus morte propria mundum redemit. Nisi enim granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Cedrus ergo succiditur, dum Christus moritur. Mors siquidem Christi multis profuit. Descendens enim ad inferos captivam abduxit captivitatem; surgens a mortuis, et ascendens ad coelos, spem resurgendi morientibus dedit. Quid enim prodesset misere vivere, tribulationibus concuti, ad extremum mori, nisi sequeretur spes resurgendi? Et quid prodesset resurrexisse, nisi fides constans esset hominem immortalem, absque supplicio, sine fine manere? Similiter cum cedrus, quam plantavit Dominus, succiditur, multum proficit, quia ad aeternae beatitudinis aedificium transfertur. Si autem cedrus, quam non plantavit Dominus, succisa fuerit, non minimae utilitatis erit, quia quae nullum fructum ferebat in Libano, id est in saeculo, pondus aedificii succisa sustinet in spirituali templo. Ita dico, si cedri superbiam succidas, per poenitentiam. Si vero per vindictam succidas, gehennae incendiis illam concremandam in perpetuum servas.

Chapter 27. Quis per passerem sit mystice intelligendus.

In Domino confido, quomodo dicitis animae meae, Transmiga in montem sicut passer? Sub passeris nomine designatur instabilitas mentis in quolibet homine. Est enim passer avis inconstans et instabilis, et ideo designat mobilitatem mentis. Porro per montem intelligimus elationis altitudinem. Quasi passer enim in montem transmigrat, qui de valle humilitatis mentem in superbiam levat. Potest et aliter dici, ut per passerem intelligamus quemlibet infidelem, mons vero supradictus sit eminentia sensus. Si quis in hunc montem impingit, navem frangit. Quasi passer igitur in hunc montem transmigrat, qui humilitatem Incarnationis Christi deserens, Christum Deum et hominem esse negat. Haereticis itaque fidei repugnantibus Propheta respondens dicit se non discessurum a fide, quia in Domino confidit. Non enim in virtute sua confidit, nec in multitudine divitiarum suarum gloriatur.

Chapter 28. De domo quam passer invenit et de passeris mansuefacti moribus.

Passer invenit sibi domum. In domo Patris mei mansiones multae sunt. Passer qui de ramo in ramum volare noverat, nunc de silvis ad domum volat. Sic multi, qui saeculi diversis actibus inhaerebant, nunc mentem in domum manufactam quae in coelis est, levant. Passer, qui vestiebatur levibus plumis, id est saecularibus curis, nunc incedit pennatus virtutibus et praeceptis. Ascendit, et nidum ponit. Dat autem Deus unde fiat nidus. Verbum siquidem Patris induit se feno carnis. Et sic in altum nidus erigitur, quia supra angelicam creaturam humana natura collocatur. Nidificat in loraminibus petrae, quia spem ponit in Christi passione. Petra enim erat Christus. Haec alta cedrus Libani, conformata Hyssopo, illic passeris nidificabunt.

Chapter 29. De vigilia passeris, idest monachi nuper conversi.

Vigilavi, et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Locum manendi in domo fidei passer invenit, et qui prius instabilis fuerat, ne ab accipitre rapiatur, vigilare non cessat. Sic a quolibet fidei agitur, ne a diabolo raptus teneatur. Vigilat sibi per custodiam, vigilat proximo per doctrinam. In tecto passer habitat, ut a terrenis longe fiat. In domo manet, in tecto residet, qui fidei firmitatem tenet, de culmine virtutum subjectos docet. Ecce quomodo passer, qui prius ad montem perfidiae transmigrare consueverat, nunc pro veritate fidei vigilans, de excelso clamat. Qui ideo dicitur solitarius, quod a terrenis desideriis procul sit remotus.

Chapter 30. Quomodo passer assimiletur animae vitando laqueos.

Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, et nos liberati sumus. Tenet anima similitudinem passeris, dum in his quae agit utitur exemplo calliditatis. Dum enim anima saepius seipsam considerat, contingit quandoque ut ex usu assidue considerationis animus callidior fiat, ut in via positum vitet laqueum. Sunt autem tres laquei venantium. Primus laqueus est fallax suggestio daemonum; secundus, subtilis deceptio haereticorum; tertius, dulcedo vitae carnalium. Hi laquei ponuntur in semita, in via, in campo. Semita est arctior vita; via est lata vita; campus, spatiosa. Per arctam et arduam religiosi, per latam et rectam conjugati, per spatiosam et deviam voluptuosi gradiuntur. Laqueus passerem captum retinet, dum diabolus mentem possidet, vel dum dulcedo vitae praesentis placet, seu dum haereticus blanditiis deceptum fovet. Sed laqueus rumpitur, et passer liberatur, si, abjectis carnalibus desideriis, anima ad Deum convertatur; hoc autem non fit per nostram potentiam, sed per gratiam. Adjutorium enim nostrum in nomine Domini.

Chapter 31. De passerum duorum et quinque juxta Evangelium pretio mystice explicando.

Juxta seriem Evangelii duo passeris asse vaeneunt; et quinque dipondio. Passeres sunt homines vagi et inconstantes. Dipondium ex duobus assibus constat, utrumque tamen parvi ponderis est. Asse igitur et dipondio passeris venduntur, dum pro transitoriis et temporalibus aeterno igne cruciandi peccatores diabolo subjiciuntur. Et tamen non erit in oblivione coram Domino unus ex illis; quia peccatoribus semper parata est misericordia redemptoris. Vos autem, inquit, multis passeribus pluris estis. Hoc de discipulis dixit. Sunt justi majoris pretii. Dum enim justi se et sua pro Domino in praesenti saeculo

tribuunt, in futura beatitudine pro transitoriis et commutabilibus aeterna possidebunt. Sunt quidam, qui duos passeris conjuncte animam et corpus interpretantur. Quinque vero passeris ad quinque sensus corporis referunt. Item: Nonne duo passeris asse vaeneunt, et unus ex illis non cadet super terram absque Patre vestro? Unde Hieronymus: "Si parva, inquit, alia, et vilia absque Deo actore non decidunt, vos qui aeterni estis, non debetis timere ne absque providentia vivatis." Nolite ergo timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.

Chapter 32. De duobus passeribus ex lege immolandis pro mundatione a lepra.

Lex Moysi praecepit quod si quis a lepra mundatus fuerit, offerat duos passeris vivos, ex quibus unum imolet sacerdos in vase fictili super aquas vivas, alterum vero intingat in sanguine passeris immolati, et eum liberum in agrum avolare permittat. Duo passeris sunt corpus et anima. Vas fictile fragilitas carnis moribundae, aquae vivae flumina divinae Scripturae, quae nobis praestant potum spiritalem, et ablutionem. Duos passeris offerimus, cum corpus et animam Deo consecramus. Quod vero unus passer immolabatur, retorto ad pennulas capite, ita ut sanguis effunderetur, nec tamen caput a collo abrumperetur, designat quod ita caro nostra affligenda est per abstinentiam, ut non poenitus exstinguatur a vita. Quod vero alter passer liber in granum avolare permittitur, moraliter designat quod anima nostra concupiscentiis carnalibus edomitis, pennis contemplationis ad coelestia sit sublevanda.

Chapter 33. De pelicani natura.

Similis factus sum pelicano solitudinis. Pelicanus est Aegyptia avis, habitans in solitudine Nili fluminis. Haec avis rostro pullos suos fertur occidere, et per tres dies gemere super eos, post tres dies seipsam rostro percutit, et suo sanguine pullos aspergit, et sic quos prius occiderat, asperso sanguine vivificando lavat. Mystice pelicanus significat Christum; Aegyptus mundum. Pelicanus habitat in solitudine, quia Christus solus de Virgine nasci dignatus est sine virili copulatione. Est enim solitudo pelicani, quod immunis est a peccato vita Christi. Haec avis rostro pullos suos occidit, quia verbo praedicationis incredulos convertit. Super pullos suos gemere non desinit, quia Christus, cum resuscitaret Lazarum, misericorditer flevit. Et sic post tres dies sanguine suos pullos lavando vivificat, quia Christus proprio sanguine suo redimendo lavat. Mors enim pelicani, passio est Christi, moraliter autem per pelicanum intelligere possumus non quemlibet justum, sed a carnali voluptate longe remotum. Per Aegyptum vitam nostram ignorantiae tenebris involutam. Aegyptus enim tenebrae intepretatur. In Aegypto igitur solitudinem facimus, dum a curis et voluptatibus saeculi longe sumus. Sic et justus in civitate solitudinem facit, dum se immunem, in quantum humana natura patitur, a peccato custodit. Rostro pelicanus pullos suos occidit, quia justus cogitationes et opera quae male gessit, ore proprio judicat et confundit, dicens: Dixi; confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei. Super eos triduo deflet, quia quidquid cogitatione, locutione, et opere male gesserint, lacrymis delere docet. Et sic pullos suos aspersos sanguine vivificat, dum carnis et sanguinis opera minuit ac delet, et actus spirituales bene vivendo servat. Hujus etiam volucris natura talis dicitur esse, quod semper afficitur fame, et quidquid glutit, cito digerit, quia venter ejus nullum habet diverticulum, in quo retineat cibum. Non igitur cibus ille corpus impinguat, sed

tantum sustinet et confortat. Huic siquidem pelicano eremitaе vita fit similis, qui parvo pascitur, nec quaerit repletionem ventris, qui non vivit ut comedat; sed comedit ut vivat.

Chapter 34. De nycticorace, id est noctua.

Factus sum sicut nycticorax in domicilio. Nycticorax est avis, quae amat tenebras noctis. In parietinis habitat, quia in ruinis maceriarum, quae sunt sine tecto, domicilium servat. Lucem refugit, In nocte volitans cibos quaerit. Mystice nycticorax Christum significat, qui noctis tenebras amat, quia non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Ita enim Deus dilexit mundum, ut pro redemptiоne mundi morti traderet Filium suum. Quod autem peccatores tenebrae vocentur, Apostolos testatur, dicens: Fuistis aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino. Habitat nycticorax in ruinis parietum, quia Christus nasci voluit de populo Judaeorum. Non sum, inquit, missus nisi ad oves quae perierunt domus Israel. Sed Christus opprimitur a ruinis, quia occiditur a Judaeis. Lucem refugit, quia vanam gloriam detestatur et odit. Cum enim leprosum curaret, ut nobis exemplum humilitatis daret, dixit leproso: Vide, nemini, dixeris. De hac luce dicitur: Auferetur ab impiis lux sua, id est, praesentis vitae gaudia. Ipse autem est lux inaccessibilis, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Lux igitur refugit lucem, id est veritas refugit mundanae gloriae vanitatem. In nocte volitans escas quaerit, quia peccatores in corpus Ecclesiae praedicando convertit. Moraliter autem nycticorax non quemlibet justum innuit nobis, sed eum qui, inter homines degens, ab intuitu hominum se, in quantum potest, abscondit. Lucem refugit, quia humanae laudis gloriam non attendit; de qua luce dicitur: Nonne lux impii exstinguetur, nec splendeat flamma ignis ejus? Lucem dicit praesentis vitae prosperitatem. Sed lux impii exstinguitur, quia futurae vitae prosperitas cum ipsa terminatur. Nec splendeat flamma ignis ejus. Ignem dicit temporalium desideriorum fervorem. Flamma est decor, vel potestas exterior, quae de interno ejus ardore procedit. Sed non splendeat, quia in die exitus omnis exterior decor, et potestas peribit. In nocte vigilat, dum peccatorum tenebras attendens, eorum errores vitat. Habitat in ruinis parietum, dum mundi defectum considerat, et exspectat occasum. Escam in nocte quaerit, quia peccantium vitam recogitans, de exemplis justorum mentem, et vitam pascit.

Chapter 35. De corvo.

Corvus in divina pagina diversis modis accipitur, ut per corvum aliquando praedicator (corvus enim crocitantis est doctor praedicans) aliquando peccator, aliquando diabolus intelligatur. Isidorus in libro Etymologiarum dicit quod corvus primum in cadaveribus oculum petit. Corvus autem est diabolus, qui in cadaveribus primo oculum petit, quia in hominibus carnalibus intellectum discretionis exstinguit, et sic per oculum cerebrum extrahit, quia exstincto discretionis intellectu, sensum mentis evertit. Item per corvum quilibet peccator intelligitur, qui quasi peccatorum plumis nigrescentibus vestitur. Sunt autem quidam peccatores, qui de misericordia Dei desperant. Sunt et alii, qui ad hoc ut religiosorum precibus adjuventur, orant, de quibus dicitur: Corvi paverunt Eliam. Per corvos igitur peccatores intelligi volunt, qui de sua substantia religiosos pascunt. Illos enim Elias significat, quos locus et habitus religionis occultat. Sunt autem alii, qui desperant, terrenis inhiant, cum intus deberent esse, foras spectant, de quibus Scriptura dicit: Corvus ad arcam non rediit, quia forsitan aquis diluvii interceptus periit vel cadaveribus inventis forsitan supersedit. Similiter peccator, qui carnalibus desideriis pascitur, quasi

corvus qui ad arcam non rediit, curis exterioribus detinetur. Sed in bona significatione corvus accipitur, ut per corvum quilibet doctus praedicator intelligatur. Unde per beatum Job, dicitur: Quis praeparat corvo escam suam, quando pulli ejus ad Deum clamant, vagientes eo quod non habeant cibos? "Corvus, sicut ait B. Gregorius, est doctus quisque praedicator, qui magna voce clamat, dum peccatorum suorum memoriam, quasi quamdam coloris nigredinem portat. Cui quidam nascuntur in fide discipuli, sed fortasse adhuc considerare infirmitatem propriam nesciunt, et fortasse a peccatis praeteritis memoriam avertunt, et per hoc eam, quam assumi oportet contra hujus mundi gloriam, humilitatis nigredinem non ostendunt. Hi velut ad capiendas escas os aperiunt, cum doceri de secretis sublimibus quaerunt. Sed eis doctor alimenta praedicationum sublimium tanto minus tribuit, quanto illos peccata praeterita minus digne deflare cognoscit. Exspectat quippe atque admonet, ut a nitore vitae praesentis prius per poenitentiae lamenta nigrescant, et tunc demum congrua praedicationis subtilissimae nutrimenta percipiant. Corvus in pullis ora hiantia respicit, sed ante in eis pennarum nigredine indui corpus quaerit. Sic discretus doctor interna mysteria eorum sensibus non ministrat, quos adhuc ab hoc saeculo nequaquam se abjecisse considerat. Et quo se a temporali gloria minus evacuant eo magis a spirituali refectione jejulant. Si vero in confessione vitae praeteritae, lamenti sui gemitus velut nigrescentes plumas proferant, illico in contemplatione doctor ad escam de sublimibus deferendam quasi pullorum refectionem cogitans, ut corvus volat eisque hiantibus in ore cibum revocat, dum ex ea intelligentia, quam ipse cepit, esurientibus discipulis alimenta vitae loquendo subministrat. Quos tanto ardentius de superioribus reficit quanto verius a mundi nitore nigrescere poenitentiae lamentatione cognoscit. Pulli autem, dum nigro se pennarum colore vestiunt, de se etiam volatum promittunt, quia quo magis discipuli abjecta de se sentiunt, et sese despicientes affligunt, eo amplius spem proventus sui in altiora pollicentur. Unde et curat doctor festinantius alere, quos jam per quaedam indicia providet posse et aliis prodesse. Quae doctrinae discretio dum caute a praedicatore custoditur, tunc ei divinitus largior copia praedicationis datur. Unde enim per charitatem compati afflictis discipulis novit, dum per discretionem congruum doctrinae tempus intelligit, ipse non solum pro se, sed etiam pro eis, quibus laboris sui studia impendit, majora intelligentiae munera percipit. Unde apte dicitur: Quis praeparat corvo escam suam, quando pulli ejus ad Deum clamant, vagientes eo quod non habeant cibum? Cum enim pulli ut satientur clamant, corvo esca praeparatur, quia, dum verbum Dei boni auditores esuriunt, pro reficiendis eis majora doctoribus intelligentiae dona tribuuntur."

Cujus pulli, id est praedicatores ex eo editi, non in se praesumunt, sed in viribus Redemptoris sui. Unde bene dicitur: Quando pulli ejus ad Deum clamant, nihil enim sua virtute posse se sciunt. Et quamvis animarum lucra piis vocibus esuriant ab illo tamen qui cuncta intrinsecus operatur, haec fieri exoptant. Vera enim fide comprehendunt, quod neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Quod vero dictum est: vagientes eo quod non habeant cibos, in hac vagitione nihil aliud quam piarum mentium ad cibum salutarem per praedicationem, aut sacramentorum susceptionem vota signantur. Innatum est enim unicuique salutis suae, et sciendi, ac cognoscendi desiderium; quocirca dum id boni praedicatores animadvertunt, omnes pullos suos, id est populos sibi subditos in Ecclesiae sinum recipere ambiunt, magnoque ardore succensi, nunc ad hos, nunc ad illos colligendos desiderium emittunt. Quasi enim, quaedam vagitio est ipsa cogitationis aestuatio. Sunt qui

legant vagantes, et ad corvos, id est praedicatores referant, qui ad loca varia mutatis nutibus transeunt, dum pro abundandis animabus in modos innumeros, ac in partes diversas esurienti mente discurrent.

Potest haec auctoritas etiam aliter exponi, ut per corvum intelligentur quidem Ecclesiae praelati peccatorum fuligine nigri, qui non tantum escam suam sibi parant, sed etiam praeparant, ut prae caeteris delicatius vivant. Quorum pulli sunt eorum discipuli, qui ad Deum clamant, et inde murmurant, quod eorum magistri in cibum delicatiora sumant, vagantes a claustris exeunt, et sic abundantiam victualium sibi quaerunt. Sunt et alii corvi, potestate majores, dignitate sublimiores, qui quandocunque populos in Ecclesiis congregant, jejunia praedicant, ipsi tamen in diebus jejuniorum carnes edunt, et sic simplices scandalizant et offendunt. Inde populi vagantes mente dubitant utrum praelati, qui jejunia docent, ea populis prodesse credant, aut vagientes boni ingemunt, cibum boni exempli esurientes, mali illorum exemplis corrupti, consimilem indulgentiam desiderantes. Et haec ad praesens de corvo sufficiant, donec aliquis de eo potiora dicat.

Chapter 36. De galli gallinacei natura moraliter.

Quis dedit gallo intelligentiam? de gallo quaeritur a quo ei intelligentia tribuatur. Sed haec questio cito solvitur, si beatus Gregorius loquens in Moralibus audiatur. "Intelligentiam enim (sicut ait beatus Gregorius) gallus accipit, ut prius nocturni temporis horas discernat, et tunc demum vocem excitationis emittat: quia videlicet sanctus quisque praedicator prius in auditoribus suis qualitatem vitae considerat et tunc demum ad erudiendum congruam vocem praedicationis format. Quasi enim horas noctis discernere est peccatorum merita dijudicare, quasi horas noctis discernere est actionum tenebras apta increpationis voce corripere. Gallo itaque intelligentia desuper tribuitur, quia doctori veritatis, discretionis virtus ut noverit, quibus, quid, quando, vel quomodo inferat, divinitus ministratur. Non enim una eademque cunctis exhortatio convenit, quia nec cunctos par morum qualitas astringit. Saepe enim aliis officiunt quae aliis prosunt. Nam et plerumque herbae quae haec animalia reficiunt, alia occidunt; et lenis sibilus equos mitigat, catulos instigat; et medicamentum, quod hunc morbum imminuit, alteri vires jungit; et panis, qui vitam fortium roborat, parvulorum necat. Pro qualitate igitur audientium formari debet sermo doctorum, ut et sua singulis tribuat, et tamen a communis aedificationis arte nunquam recedat. Quid enim sunt intentae mentes auditorum, nisi quasi quaedam in cithara tensiones chordarum? quas tangendo artifex, ut non dissimilem concentum faciant, dissimiliter pulsant. Idcirco enim chordae consonam modulationem reddunt, quia uno quidem plectro, sed non uno impulsu feriuntur. Unde et doctor prudentissimus quisque, ut in una cunctos virtute charitatis aedificet, ex una doctrina, non una eademque exhortatione tangere corda audientium debet.

"Habemus et aliud, quod de galli hujus intelligentia considerare debemus, quod videlicet profundioribus horis noctis valentiores ac productiores edere cantus solet. Cum vero matutinum jam tempus appropinquat, leviores ac minutiores omni modo voces format. In quibus galli hujus intelligentia, quid nobis innuat considerata praedicatorum discretio demonstrat, qui cum iniquis adhuc mentibus praedicant, altis et magnis vocibus aeterni iudicii terrores intimant, quia videlicet quasi in profundae noctis tenebris clamant. Cum vero jam auditorum suorum cordibus veritatis lucem adesse cognoscunt, clamoris sui magnitudinem, in lenitatem dulcedinis vertunt, et non tam illa quae sunt de poenis terribilia, quam ea quae sunt de praemiis blanda proferunt. Qui etiam minutis tunc vocibus

cantant, quia appropinquante mane divinae lucis, subtilissima quaeque de mysteriis coelestibus praedicant, ut sequaces sui eo subtiliora et argutiora de coelestibus audiant, quo luci veritatis jam certius appropinquant. Et quos dormientes longus galli clamor excitaverat, vigilantes succisior et modulatio secutus delectet, quatenus correcto cuilibet cognoscere de regno subtilia et dulcia libeat, qui prius de iudicio adversa formidabat. Quod bene per Moysen exprimitur, cum ad producendum exercitum tubae clangore concisius jubentur. Scriptum namque est: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles. Et paulo post: Cum concisus clangor increpuerit, movebuntur castra. Per duas enim tubas exercitus ducitur, quia per duo praecepta charitatis ad procinctum fidei populus vocatur. Quae idcirco argenteae fieri praecipiuntur, ut praedicatorum verba lucis nitore pateant et auditorum mentes nulla sui obscuritate confundant. Idcirco autem ductiles, quia necesse est, ut ii, qui venturam vitam praedicant, praesentium tribulationum contusionibus crescant. Bene autem dicitur: Cum concisus clangor increpuerit, movebuntur castra, quia nimirum praedicationis sermo quo subtilius, ac minutius agitur, eo auditorum corda contra tentationum certamina ardentius excitantur."

Est adhuc aliud in gallo solerter intuendum, quia cum jam edere cantum parat, prius alas excutit, et semetipsum feriens, vigilantior reddit. Quod patenter cernimus, si sanctorum praedicatorum vitam vigilanter videmus. Ipsi quippe cum per verba praedicationis monent, prius se in sanctis actionibus exercent, ne in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce, sed ante se per sublimia facta excutiant, et tunc ad bene agendum alios sollicitos reddunt. Gallus enim alis se percutiens est doctor bonae vitae exemplum praebens. Prius cogitationum alis semetipsos feriunt, quia, dum quod in se inutiliter torpet, sollicita investigatione deprehendunt, distincta animadversione corrigunt. Prius sua punire fletibus curant, et tunc quae aliorum sunt punienda denuntiant. Prius ergo alis insonant, quam cantus emittant, quia antequam verba exhortationis proferant omne quod locuturi sunt, operibus clamant. Et profecto dum in semetipsis vigilant, tunc dormientes alios ad vigiliis vocant. Sed unde haec tanta doctori intelligentia, ut et sibi perfecte vigilet, et dormientes ad vigiliis sub quibusdam clamoris proventibus vocet, ut et peccatorum tenebras prius caute discutiat, et discrete postmodum lucem praedicationis ostendat, ut singulis juxta modum et tempora congruat, et simul omnibus, qui illos sequantur ostendat? Unde ad tanta et tam subtilia efficax traditur, nisi intrinsecus ab eo a quo est conditus doceatur? Quia igitur laus tantae intelligentiae non praedicatoris virtus est, sed auctoris, recte per eundem auctorem dicitur: Quis dedit gallo intelligentiam? ac si diceret: Nullus alius nisi ego, qui doctorum mentes, quas ex nihilo condidi, ad intelligenda quae occulta sunt mirabilius instruxi.

Potest etiam de gallo dici, quod sunt quidam Ecclesiae praelati, quibus a Deo intelligentia datur; nec tamen juxta intelligentiam a Deo sibi datam aliquid operantur. Non seipsos alis excitant, nec alios monent, ut ad bene operandum surgant. Seipsos amant, et sic otio et voluptati vacant. Horas noctis sicut gallus non annuntiant, quia culpas delinquentium non accusant. Confessionis et poenitentiae distractionem non attendunt, sed in acquirendis rebus transitoriis intelligentiam a Deo sibi datam ponunt. Animarum lucra quaerere nolunt, ea tamen, quae ad delectationem carnis pertineant, tota mente quaerunt. Sunt et alii nimis simplices, et illitterati, qui quasi gallus sedent in pertica regiminis, id est in cathedra praelationis locum occupant, et tamen officium divinae legis ignorant. Sedent, et tacent, et seipsos pascunt, nec gregem sibi commissum ad pascua aeternae viriditatis ducunt. Et hic igitur, cui intelligentia datur, nec populo verbum Dei praedicat, et hic qui tacet, quia nescit quid dicat, uterque

caveat, ne quasi gallus de pertica cadat. Filios suos Heli corripuit saepe, sed quia manum correctionis non adhibuit, fractis cervicibus, de sella cecidit, antequam moreretur, mortem filiorum vidit, et arcam Domini ab allophylis captam cognovit.

Chapter 37. De struthione, et ejus pennis, quibus notantur hypocritae, et accipitris ac Herodii, quibus significantur electi.

Penna struthionis similis est pennae herodii et accipitris. Quis herodium et accipitrem nesciat aves reliquas quanta volatus sui velocitate transcendat? Struthio vero pennae eorum similitudinem habet, volatus celeritatem non habet. A terra siquidem elevari non valet, et alas quasi ad volatum specie tenus erigit, sed tamen nunquam se a terra volando suspendit. Ita sunt nimirum omnes hypocritae, qui dum bonorum vitam simulant, imitationem sanctae conversationis [visionis] habent, veritatem sanctae actionis non habent. Habent quippe volandi pennas per speciem, sed in terra repunt per actionem, quia alas per figuram sanctitatis extendunt, sed curarum saecularium pondere praegravati, nullatenus a terra sublevantur. Speciem namque Pharisaeorum reprobans Dominus, quasi struthionis pennam redarguit, quae in opere aliud exterius, et in colore aliud ostendit dicens: Vae vobis, Scribae et Pharisei hypocritae. Ac si diceret: Sublevare vos videtur species pennae, sed in infimis vos deprimit pondus vitae; de hoc pondere per Prophetam dicitur: Filii hominum, usquequo gravi corde? Hujus struthionis hypocrisis se conversurum ad sui glorificationem Dominus pollicetur, per Prophetam dicens: Glorificabit me bestia agri, dracones, et struthiones. Quid enim draconum nomine, nisi in aperto malitiosae mentes exprimuntur, quae per terram semper in infimis cogitationibus repunt? Quid vero per struthionis vocabulum, nisi ii qui se bonos simulant designatur? qui sanctitatis vitam quasi volatus pennam per speciem retinent sed per opera non exercent. Unde struthio in deserto est simulatio in converso. Glorificari itaque se Dominus a dracone vel struthione asserit, quia et aperte malos, et fide bonos plerumque ad sua obsequia ex intima cogitatione convertit.

Habemus adhuc quid in consideratione struthionis hujus, de accipitre et herodio attentius perpendamus. Accipitris quippe et Herodii parva sunt corpora, sed pennis densioribus fulta, et idcirco cum celeritate transvolant, quia eis parum inest quod aggravet, multum quod levet. At contra struthio raris pennis induitur, et immani corpore gravatur, ut etsi volare appetat, ipsa pennarum paucitas molem tanti corporis in aere non suspendat. Bene ergo in herodio et accipitre electorum persona significatur, qui quandiu in hac vita sunt, sine quantulocunque culpae contagio esse non possunt, sed cum eis parum quid inest quod deprimit, multa virtus bonae actionis suppetit, quae illos in superna sustollit. Econtrario hypocrita, et si qua facit pauca quae levent, perpetrat multa quae gravent. Neque enim nulla bona agit hypocrita, sed quibus ea ipsa deprimat multa perversa committit. Paucae igitur pennae struthionis corpus non sublevant, quia parvum bonum hypocritae multitudo pravae actionis gravat. Haec quoque ipsa struthionis penna ad pennas herodii et accipitris similitudinem coloris habet, virtutis similitudinem non habet. Illorum namque conclusae, et ideo firmiores sunt, et volatu aerem premere virtute suae colligationis possunt. At econtrario struthionis pennae dissolutae, ideo volatum sumere nequeunt, quod ab ipso, quem premere non potuerunt, aere transcenduntur. Quid igitur in his aspicimus, nisi quod electorum virtutes solidae evolant, ut ventos humani favoris premant? Hypocritarum vero actio quamlibet recta videatur, volare tamen non sufficit, quia videlicet fluxae virtutis pennam humanae

laudis aura pertransit. Sed ecce cum unum eundemque bonorum malorumque habitum cernimus, tum ipsam in electis ac reprobis professionis speciem videmus, et unde nostrae intelligentiae detur, ut electos a reprobis, ut a falsis veros comprehendendo discernat, perspicimus. Quod tamen citius agnoscimus, si intemerata in memoriam praeceptoris nostri verba signamus, qui ait: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Neque enim pensanda sunt quae ostendunt in imagine, sed quae servant in actione. Unde hic postquam speciem struthionis hujus intulit, mox facta subjungit, dicens: Quae derelinquit in terra ova sua. Quid enim per ova nisi tenera adhuc proles exprimitur? quae diu fovenda est, ut ad vivum volatile perducatur. Ova quippe insensibilia in semetipsis sunt, sed tamen calefacta in viva volatilia convertuntur. Ita nimirum certum est quod parvuli auditores, ac filii frigidi insensibilesque remaneant, nisi doctoris sui sollicita exhortatione calefiant. Ne igitur derelicti in sua insensibilitate torpescant, assidua doctorum voce fovendi sunt, quousque valeant et per intelligentiam vivere, et per contemplationem volare. Quia vero hypocritae, quamvis perversa semper operentur, loqui tamen recta non desinunt, bene autem loquendo, in fide vel conversatione filios pariunt, sed eos bene vivendo nutrire non possunt, recte de struthione hic dicitur: Quae derelinquit in terra ova sua. Curam namque filiorum hypocrita negligit, quia ex amore intimo rebus se exterioribus subdit, in quibus quanto magis extollitur, tanto minus de prolis suae defectu cruciatur. Ova ergo in terra dereliquisse est natos per conversionem filios nequaquam a terrenis actibus interposito exhortationis nido suspendere. Ova in terra dereliquisse est nullum coelestis vitae filiis exemplum praebere. Quia enim hypocritae per charitatis viscera non calent, de torpore prolis editae, id est de ovorum suorum frigore non dolent, et quanto se libentius terrenis actibus inserunt, tanto negligentius eos quos generant, agere terrena permittunt. Sed quia derelictos hypocritarum filios superna cura non deserit (nonnullos namque etiam ex talibus intima electione praescitos largitae gratiae respectu calefacit) recte subjungitur: Tu forsitan in pulvere calefacies ea. Ac si dicat: Ut ego, qui illa in pulvere calefacio, quia parvulorum animas praedicatorum suorum sollicitudine destitutas, et in medio peccantium positas Dominus amoris sui igne succendit. Hinc est enim quod plerosque cernimus et in medio populorum vivere, et tamen vitam torpentis populi non tenere. Hinc est etiam quod plerosque cernimus et malorum turbas non fugere, et tamen superno ardore flagrare. Hinc quoque est quod plerosque cernimus (ut ita dixerim) in frigore calere. Unde enim nonnulli inter terrenorum hominum torpores positi supernae spei desiderii inardescunt? Unde etiam inter frigida corda succensi sunt, nisi quia omnipotens Deus derelicta ova scit etiam pulvere calefacere, et frigoris pristini insensibilitate discussa, per sensum spiritus vitalis animare, ut nequaquam jacentia in infimis torpeant, sed in viva volatilia versa, sese ad coelestia contemplando, id est volando, suspendant.

Notandum vero est quod in his verbis non solum hypocritarum actio perversa reprobatur, sed bonorum etiam magistrorum, si qua fortasse subrepserit, elatio premitur. Nam cum de se Dominus dicit quod derelicta ova in pulvere, ipse calefacit, ipse profecto aperte indicat, quod ipse operatur intrinsecus per verba doctoris, qui et sine verbis ullius hominis calefacit quod voluerit in frigore pulveris. Ac si aperte doctoribus dicat: Ut sciatis quia ego sum, qui per vos loquentes operor, ecce cum voluero, cordibus hominum etiam sine vobis loquor. Humiliata igitur cogitatione doctorum, ad exprimendum hypocritam sermo convertitur, et qua fatuitate torpeat, adhuc sub struthionis facto plenius indicatur. Nam sequitur: Obliviscitur quod pes conculcet ea, aut bestia agri conterat. Quid in pede, nisi transitus

operationis accipitur? Quid in agro, nisi mundus iste signatur, de quo in Evangelio Dominus dicit: Ager autem est mundus? Quid in bestia, nisi quod antiquus hostis exprimitur, qui hujus mundi rapinis insidians, humana quotidie morte satiatur. De qua per prophetam pollicente Domino dicitur: Et mala bestia non transibit per eam. Struthio itaque ova sua deserens obliviscitur quod pes conculcet ea quia videlicet hypocritae eos, quos in conversione generant filios derelinquunt, et omnino non curant, ne aut exhortationis sollicitudine, aut disciplinae custodia destitutos, pravorum operum exempla pervertant. Si enim ova quae gignunt diligerent, nimium metuerent ne quis ea per opera perversa demonstrando calcaret. Obliviscitur etiam quod bestia agri conterat, quia nimirum si diabolus in hoc mundo saeviens editos in bona conversione filios rapiat, hypocrita omnino non curat. Habent ergo veraces magistri super discipulos suos timoris viscera ex virtute charitatis; hypocritae autem tanto minus commissis sibi metuunt, quanto nec sibimetipsis quod timere debeant, deprehendunt. Et quia obduratis cordibus vivunt, ipsos etiam quos generant filios nulla pietate debiti amoris cognoscunt. Unde adhuc sub struthionis specie subditur: Induratur ad filios quasi non sint sui. Quem enim charitas gratia non infundit, proximum suum, etiam si ipse hunc Deo genuit, ut extraneum respicit ut profecto sunt omnes hypocritae quorum videlicet mentes dum semper exteriora appetunt, intus insensibiles fiunt, et in cunctis, quae agunt, dum sua semper expetunt, erga affectum proximi nulla charitatis compassione mollescunt. Et quia charitatis viscera nesciunt, eorum mens quantum per mundi concupiscentiam in exteriora resolvitur, tantum per inaffectionem suam interius obduratur, et torpore insensibili frigescit intrinsecus, quia amore damnabili mollescit foris, seque ipsam considerare non valet, quia cogitare se minime studet. Cogitare vero se mens non potest, quae tota apud semetipsam non est. Tota vero esse apud semetipsam non sufficit, quia per quot concupiscentias rapitur, per tot a semetipsa species dissipatur, et sparsa in infimis jacet, quae collecta si vellet, ad summa consurgeret. Unde justorum mens, quia per custodiam disciplinae a cunctorum visibilium fluxu appetitus constringitur, collecta apud semetipsam intrinsecus integratur, qualisque Deo vel proximo esse debeat, plene conspicit, quae nihil suum exterius derelinquit. Et quantum ab exterioribus astricta compescitur, tantum aucta in intimis inflammatur. Et quo magis ardet, eo ad deprehendenda vitia amplius lucet. Hinc est enim quod sancti viri dum se intra semetipsos colligunt, mira ac penetrabili acie occulta etiam aliena delicta deprehendunt.

Sequitur: Cum tempus fuerit, in altum alas erigit. Quid enim per alas hujus struthionis accipimus, nisi pressas hoc tempore quasi complicatas hypocritae cogitationes? Quas cum tempus fuerit, in altum elevat, quia opportunitate comperta eas superbiendo manifestat. Alas in altum erigere est per effrenatam superbiam cogitationes aperire. Nunc autem quia sanctum se simulat, et quasi in semetipso stringit quae cogitat, quasi alas in corpore per humilitatem plicat. Eat ergo hypocrita, et nunc sui laudes appetat, postmodum vitam proximorum premat, et quandoque se in irrisione sui Conditoris exerceat, ut quo elatiora semper excogitat, eo se suppliciis atrocioribus immergat. Unde et subditur: Obliviscitur quod pes conculcet ea, et bestia agri conterat. Tunc ova pes calcatur, et bestia agri conteritur, cum in terra deseruntur, quia videlicet humana corda, dum semper terrena cogitant, semper quae ima sunt agere appetunt, ad conterendum se bestiae agri, id est diabolo sternunt, ut cum diu infima cogitatione abjecta sunt, quandoque etiam majorum criminum perpetratione frangantur. Sequitur: Induratur ad filios, quasi non sint sui. Quasi non suos respicit, quos aliter vivere quam docuit ipsa deprehendit, et durescente

saevitia terrores admovet, seque in eorum cruciatibus exercet, atque invidiae facibus inflammata, in quibus non laboravit ut possent vivere, laborat ut debeant interire. Hypocritae ergo, qui per struthionem intelliguntur, consuetudinis talis esse perhibentur, ut de nullo alio curam habeant, sed de his quae agunt, in se gloriantur, et sibi solis bonum quod agunt, prae caeteris ascribunt,

Chapter 38. De vulture, et ejus natura Christo applicata.

Semitam ignoravit avis, nec intuitus est oculos [Vulg. oculus] vulturis. Quis hoc loco avis nomine signatur, nisi ille qui corpus carneum, quod assumpsit, ascendendo ad aethera libavit? Qui apte quoque vulturis appellatione exprimitur. Vultur quippe dum volat, si jacens cadaver conspicit, ad escam cadaveris devolat, et plerumque sic in morte capitur, dum ad mortuum animal de summis labitur. Recte ergo mediator Dei et hominum, Redemptor noster, vulturis appellatione signatur, qui manens in altitudine divinitatis suae, quasi quodam volatu sublimi cadaver mortalitatis nostrae conspexit in infimis, et sese de coelestibus ad ima demisit. Fieri quippe propter nos homo dignatus est, et dum mortuum animal petiit, mortem apud nos, qui apud se erat immortalis, invenit. Sed hujus vulturis oculus fuit ipsa intentio nostrae resurrectionis, quia ipse ad triduum mortuus, ab aeterna nos morte liberavit. Ille enim perfidus Judaeae populus, quia mortalem vidit, sed quomodo morte sua mortem nostram destrueret, minime attendit, conspexit quidem vulturem, sed oculum vulturis non aspexit. Qui dum humilitatis ejus vias, quibus nos ad alta sublevaret, considerare noluit, semitam avis ignoravit. Neque enim pensaro studuit, quod ejus non humilitas levaret ad coelestia, et mortis ejus intentio reformaret ad vitam. Semitam igitur ignoravit avis, nec intuitus est oculis vulturis, quia, etsi vidit eum quem morte tenuit, videre noluit quanta vitae nostrae gloria de morte ejus sequeretur. Unde ad crudelitatem quoque persecutionis exarsit, verba vitae recipere renuit, praedicatores regni coelorum prohibendo, saeviendo, feriendo repulit. Qui praedicatores, scilicet apostoli repulsi, Judaeam ad quam missi fuerant deserentes, in gentilitatis collectionem dispersi sunt; sed et natura vulturis talis esse dicitur, ut per vulturem quisque peccator intelligi videatur. Vultur siquidem exercitum sequitur, ut mortuorum cadaveribus satietur, quia peccator pravos homines, qui sunt in exercitu diaboli, sequitur, ut pravos eorum mores imitetur. Mortuorum cadaveribus vescitur, quia carnalibus desideriis, quae mortem generant delectatur. Vultur etiam pedibus libenter graditur. Unde et a quibusdam gradipes appellatur, quia terrena peccator amat et terrenis inhiat. Quandoque etiam vultur in altum volat, quia peccator ad coelestia mentem quandoque levat, sed qua intentione hoc faciat, alter ignorat. Quis enim intuetur oculos vulturis, id est intentionem cogitationis? Hoc enim Omnipotens sibi reliquit, qui cogitationes hominum solus novit. Nota etiam quod vultur, ut ait Isidorus, a volatu tardo nominetur. Tarde enim cum volare coeperit, a terra recedit quia peccator aut vix aut nunquam terrena desideria derelinquit.

Chapter 39. De gruibus ordine litterato unam praevolantem sequentibus, etc.

Grues dum pergunt, unam sequuntur ordine litterato. Excelsa autem petunt, quo facilius videant, quas petant terras. Castigat autem reliquas acri voce ea quae cogit agmen. At ubi raucescit, succedit alia. Nocte autem excubias dividunt, et ordinem vigiliarum per vices faciunt, tenentes lapillos suspensis a terra pedis alterius digitis, quibus somnos arceant. Quid cavendum erit clamor indicat. Aetatem in illis color prodit. Nam in senectute nigrescunt. Grues cum de loco ad locum transvolant, ordinem

procedendi volando servant. Illos autem significant, qui ad hoc student, ut ordinate vivant. Grues enim ordine litterato volantes designant ordinate viventes. Cum autem ordinate volando procedunt, ex se litteras in volatu fingunt. Illos autem designant, qui in se praecepta Scripturae bene vivendo formant. Una carum reliquas antecedit, quae clamare non desinit, quia praelatus, qui primum locum regiminis obtinet, suos sequaces moribus et vita praeire debet, ita tamen ut semper clamet, et viam bonae operationis sequacibus suis praedicando demonstret. Quae autem alias antecedit, si rauca facta fuerit, tunc alia succedit, quia praelatus si verbum Dei subjectis non praedicet, vel praedicare nesciat, cum raucus fuit, necesse est ut alius succedat. Si autem nox accesserit, illa, quae praecedat, cum aliis ad terram descendens, locum quietis petit; tunc simul omnes ad custodiam sui vigilias ordinant, ut reliquae securius somni quietem sumant. Possumus autem per vigiles intelligere quoslibet discretos fratres, qui communiter fratribus temporalia provident, et de singulis specialiter curam habent. Ad obsequia fratrum pro posse suo vigilant, ut ab eis incursus daemonum, et accessus saecularium repellant prudenter. Grues varo, quae ad hoc eliguntur, ut pro aliis vigilant, in pede a terra suspenso lapillum tenent, timentes ne si qua earum dormiat, lapsus a pede lapillus cadat. Si autem cadat, evigilans clamat. Lapis, est Christus; pes, mentis affectus. Sicut enim aliquis pedibus incedit, sic mens suis affectibus quasi pedibus adoptata tendit. Si quis igitur ad custodiam sui vel fratrum vigilat, lapillum in pede, id est Christum in mente portet. Illud autem summopere caveat, ne si in peccato dormierit, lapillus e pede decadat, id est Christus a mente recedat. Si autem ceciderit, per confessionem clamet, ut dormientes excitet, id est fratres tam pro se quam pro eorum excessibus ad vigilantiam circumspectionis invitet. Aetatem in illis color prodit. Nam in senectute nigrescunt. Hic enim color in senectute seni competit, cum pro peccatis plangendo gemit. Cum enim quae male gessit, senex commemorat, in senectute colorem mutat. Mutat enim amorem pristinae delectationis in dolorem contritionis. Ecce qualiter per naturam volucrum doceri potest via religiosorum.

Chapter 40. De natura milvi ad vitiosos applicata.

Milvus, mollis est viribus et volatu, quasi mollis avis, unde etiam nuncupatur; rapacissimus tamen est, et semper domesticis avibus insidiatur. Sicut enim in libro Etymologiarum Isidori legitur, milvus a molli volatu nominatur. Est igitur milvus mollis viribus, illosque significat quos mollities voluptatis tentat. Cadaveribus milvus vescitur, quia carnalibus desideriis voluptuosi delectantur. Milvus enim carnes rapiens est, desidiosus, voluptuosa quaerens. Circa coquinas et macella milvus assidue volitat, ut si quid crudae carnis ab eis projiciatur foras, velociter rapiat. Per hoc autem milvus eos nobis innuit, quos cura ventris sollicitos reddit. Qui igitur huiusmodi sunt, voluptuosa quaerunt, macella frequentant, et coquinis inhiant. Milvus timidus est in magnis, audax in minimis; silvestres volucres rapere non audet, domesticis autem insidiari solet, insidiatur pullis ut eos rapiat, et quos incautos reperit velocius necat. Sic molles et voluptuosi teneros pullos rapiunt, quia simpliciores et providos suis moribus aptant, et ad perversos usus protrahunt. Super eos lente volando incautos decipiunt, dum eos blandis sermonibus adulando seducunt. Ecce quomodo volucres, quae ratione carent, peritos homines, et ratione utentes, per exempla perversae operationis sibi cavere docent.

Chapter 41. De hirundinis natura, moraliter animae poenitenti addicta.

Turtur et hirundo et ciconia cognoverunt tempus adventus sui; Israel autem non cognovit iudicium Domini. De turture superius diximus. Restat autem ut nunc de hirundine, et postea de ciconia disseramus. Unde Isidorus: "Hirundo, inquit, dicta est quod cibos non sumat residens, sed in aere haerendo capiat escas, et edat; garrula est avis, et per tortuosos orbes et flexuosos circuitus pervolans, et in nidis construendis, educandisque fetibus solertissima, habens etiam quiddam praescium, quod delapsura sint deserat, nec appetat culmina; ab aliis quoque avibus non impetitur, nec unquam praeda est, maria transvolat, ibique hieme commoratur." Custodit autem tempora adventus sui, novit etiam quando veniat, et quando revertatur. Novit pia avis annuntiare adventus sui testimonio veris initium. Per hirudinem, sicut auctoritas testatur, aliquando superbia mentis, aliquando contritio contribulati cordis intelligitur. Quod per hirundinem superbia designetur per Tobiam dicitur: Cum jactasset se, inquit, Tobias juxta parietem, et obdormisset, contigit ut ex nido hirundinum dormienti illi calida stercorea inciderent super oculos ejus, fieretque caecus. Unde Beda super Tobiam: "Hirundo propter levem volatum superbiam cordis levitatemque figurat. Cujus immunditia confestim excaecat, nec enim videre permittit qualis fuerit." Quod autem per hirundinem contritio cordis intelligi debeat propheta demonstrat dicens: Sicut pullus hirundinis sic clamabo. Intelligimus igitur per hirundinem quemlibet discretum doctorem, per hirundinis pullum clamantem discipulum, per clamorem mentis contritionem. Clamat pullus hirundinis, dum quaerit a magistro verbum praedicationis. Clamat pullus hirundinis, dum per confessionem magistro manifestat affectum contriti cordis. Si nosti clamorem hirundinis, nisi fallor, questum designat animae poenitentis. Clamor enim hirundinis est dolor poenitentis. Hirundo cibos residens non sumit, sed in aere haerens escas edit, quia qui terrena non diligit, remotus a terrenis coelestia quaerit. Garrula avis dicitur, quia querulosis orationibus saepius delectatur. Ideo flexuosos circuitus pervolat, ut ad diversa obedientiae praecepta mentem subjectus flectat. In nidis construendis, educandisque fetibus solertissima, nidum in alto construit, quia in fide passionis Christi spem fixam ponit, solers est in educandis fetibus, id est in docendis subjectis fratribus. Habet etiam quiddam praescium, quod deserat lapsura, nec appetat culmina. Quiddam etiam praescium habent quos vere poenitet, quia casum praesentis saeculi fugiunt, et permansura sine fine quaerunt. Hirundo ab aliis avibus non impetitur, nec unquam praeda est; rapaces enim aves nunquam hirundinem rapiunt, quia contriti corde nunquam daemonibus praeda fiunt. Hirundo maria transvolat, quia, quem vere poenitet, amaritudines et tumultus hujus mundi exire desiderat. Ibique hieme commoratur. Cum enim hiems ingruit et frigus accedit, tunc justus ad calorem charitatis transit, ibique patienter expectat, donec frigus tentationis a mente recedat. Novit pia avis annuntiare adventus sui testimonio veris initium. Revertitur hirundo post frigus hiemis, ut annuntiet initium veris. Similiter justus post frigus nimiae tentationis revertitur ad temperantiam moderatae mentis, ut qui frigus tentationis evaserat, ad aetatem, id est dilectionis calorem moderate per ascensus boni operis accedat. Haec est igitur natura hirundinis, id est animae poenitentis, quae semper quaerit veris initium, quia in omnibus tenet discretionis et temperantiae modum. Ecce qualiter simplex avis eos instruit, quos ab initio divina providentia discretos facit.

Chapter 42. De ciconiae natura.

Ciconiae vocatae sunt a sono quo crepitant ciconiae, quem sonum oris potius esse constat quam vocis, quia cum quatiente rostro faciunt. Hae veris nuntiae, societatis comites, serpentium hostes, maria transvolant, in Asiam collecto agmine pergunt. Cornices duces eas praecedunt, et ipsae quasi exercitus prosequuntur. Eximia illis circa filios pietas. Nam usque adeo nidos impense foveant, ut assiduo incubitu plumas exuant. Quantum autem tempus impenderint in fetibus educandis, tantum et ipsae invicem a pullis suis aluntur. Ciconiae sonum oris pro voce quatiente rostro faciunt. Illos autem praetendunt qui cum fletu et stridore dentium quod male gesserunt ore promunt. Hae sunt nuntiae veris, quia caeteris demonstrant temperantiam conversae mentis. Societatis sunt comites, quia libenter habitant inter fratres. Dicitur etiam de ciconia quod sit serpentibus inimica. Serpentes sunt perversae cogitationes, sive perversi fratres, quos ciconia rostro percutit, dum justus pravas cogitationes restringit, vel perversos fratres pungenti invectione reprehendit. Maria transvolantes, in Asiam collecto agmine pergunt. Asia interpretatur elevata. Maria igitur transvolant, et in Asiam pergunt qui spretis mundi tumultibus ad altiora tendunt. Eximia illis circa filios pietas, ut assiduo incubitu super eos plumas exuant. Assiduo incubitu super pullos ciconiae plumas exuunt, quia dum praelati subjectos nutriunt, superfluitatis et levitatis a se plumas evellunt. Quantum autem tempus impenderint in fetibus educandis, tantum et ipsae invicem a pullis aluntur. Quandiu pulli earum indigent, tandiu ciconiae eos nutrire debent, quia, quandiu erudiri indigent discipuli, tandiu verbo doctrinae debent eos alere praelati. Similiter subjecti praelatos suis laboribus fovere debent, ut eis ministrent necessaria quibus indigent. Turtur igitur, et ciconia, et hirundo illos reprehendunt qui Christum in carnem advenisse non credunt, et iudicium Domini futurum non pertimescunt.

Chapter 43. De merulae natura moraliter.

Isidorus de merula: "Merula, inquit, antiquitus modula vocabatur, eo quod moduletur." Alii merulam vocatam aiunt, quia sola volat, quasi mera volans. Haec cum in aliis locis nigra sit, in Achaia tamen candida est. Merula est avis parva et nigra. Illos autem innuit, quos peccati nigredo tingit. Merula dulcedine propriae vocis mentem movet in affectum delectationis. Illos autem figurate demonstrat, quos voluptas carnis per suggestionem tentat. De ea siquidem beatus Gregorius, in libro Dialogorum scribit: "Qualiter beato Benedicto volitans occurrerit, qualiter vir tantus post discessum volucris tentatus fuerit ardore libidinis." Ait enim. "Quadam vero die dum solus esset beatus Benedictus, tentatio adfuit. Num nigra parvaeque avis, quae vulgo merula vocatur, circa ejus faciem volitare coepit, ejusque vultui importune insistere, ita ut capi manu posset, si hanc vir sanctus tenere voluisset; sed signo crucis edito recessit avis, tanta autem carnis tentatio avi eadem recedente secuta est, quantam vir sanctus antea nunquam fuerat expertus." Quendam namque aliquando feminam viderat, quam malignus spiritus ante ejus mentis oculos adduxit, tantoque igne servi Dei animum in specie illius accendit, ut se in ejus pectore amoris flamma vix caperet, ut etiam pene deserere eremum voluptate victus deliberaret; cum subito superna gratia respectus, ad semetipsum reversus est, atque urticarum et veprium juxta densa succrescere fruticeta conspiciens, exutus indumento quo vestitus erat, nudum se in illos spinarum aculeos illaque urticarum incendia projecit, ibique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exiit, et per cutis vulnera eduxit a corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem."

Merula igitur volitans est suggestio voluptate tentans. Qui igitur abjicere cupiunt voluptatem merulae, oportet ut ad beati Benedicti transeant correctionem disciplinae, et sic delectationem mentis extrahant per afflictionem carnis. In regionibus Achaiae sunt, sicut Isidorus testatur, candidae merulae. Candida merula est voluntas munda. Achaia vero soror laborans interpretatur. Duae sunt sorores Rachel et Lia, activa scilicet et contemplativa vita. Lia laboriosa interpretatur. Activa vita docet eleemosynas impendere, rudes et simplices docere, munditiam castitatis habere, propriis manibus laborare: hic est labor activae vitae, haec est soror laborans, haec est Achaia, scilicet activa vita. In Achaia igitur quasi candidae merulae sunt, qui in activa vita pure vivunt.

Chapter 44. De bubonis natura moraliter.

Isidorus de Bubone: "Bubo a sono vocis compositum nomen habet. Avis feralis, onusta quidem plumis, sed gravi semper detenta pigritia, in sepulcris die noctuque versatur, et semper commorans in cavernis." Unde Rabanus: "Bubo, inquit, tenebris peccatorum deditos et lumen justitiae fugientes significat." Ideoque inter immunda animalia in Levitico deputatur Unde per bubonem intelligere possumus quemlibet peccatorem. Bubo a sono vocis dicitur, quia ex abundantia cordis os loquitur. Nam quod cogitat mente, profert voce Avis foeda esse dicitur, quia stercore ejus locus in quo habitat commaculatur, quia peccator illos, cum quibus habitat, exemplo perversi operis dehonestat. Avis est onusta plumis, id est, superfluitate carnis, et levitate mentis. Sed gravi quadam detenta pigritia. Detinetur inertia, et pigritia gravi, quia peccatores ad bene operandum sunt inertes et pigri. Diu noctuque moratur in sepulcris, nam delectatur in peccato, quod est fetor humanae carnis. Habitat etiam in cavernis, nec per confessionem exit foras, sed lucem veritatis odit. Ab aliis avibus visus, magnis earum clamoribus proditur, magnis etiam incursionibus vexatur. Si enim peccator ad lucem cognitionis, ubi peccata sua cognoscantur, veniat, magnam bene agentibus derisionem praestat, et cum in peccato deprehensus fuerit, ab aliis verba reprehensionis audit, plumas enim ejus evellunt, et rostro lacerant, quia et carnales actus peccatoris bene agentes reprehendunt, et superfluitatem levitatis ejus damnant. Infelix ergo bubo dicitur, quia infelix est qui ea quae praediximus operatur.

Chapter 45. De graculi natura moraliter.

Rabanus de Graculo: "Graculus a garrulitate nuncupatus, non ut quidam volunt, graculi dicti quod gregatim volent, cum sit manifestum ex voce eos nuncupari. Est enim loquacissimum genus, et vocibus importunum, quod vel philosophorum loquacitatem, vel haereticorum verbositatem noxiam significare potest." Potest adhuc et aliud dici de natura graculi. Graculus enim garrulos designat, et gulosos. Qui enim gulositati student, post cibum inanes rumores libenter referunt, et vel detrahunt, vel aures detractioni praebent. Graculus in silvis degit, de una arbore in aliam garriendo transvolat, quia homo garrulus de iis cum quibus habitat, etiam turpia quae de eis noverit, aliis narrare non cessat. Graculus cum aliquem transire conspicit, garrit, et cum occultos reperit, similiter agit, quia garrulus homo non tantum detrahit saecularibus, sed etiam eis quos religionis occultat locus. Graculus aliquando captus cavea includitur, ut articulata verba loqui doceatur. Similiter cum aliquis saecularis ad conversionem venerit, verba religionis addiscit ut lingua volucris verba loquatur hominis, ut qui inordinate loqui consueverat, ordinate loqui deinceps assuescat. Quandoque tamen evenit, ut graculus, qui clausus

tenebatur, evadat, et qui prius garrulus fuerat, post egressionem magis clamet. Eodem modo garrulus homo cum vitam religionis accipit, vix linguam suam deserit, sed si forte relicto habitu foras exierit, bonum religionis in partem malam detrahendo quasi garriendo vertit. Moneat igitur natura volucris, quis recipi debeat ad consortium religionis. Providus igitur doctor cum aliquem recipere debet, saltem eum prius per aliquantulam cohabitationem probet. A quodam viro prudente et religioso didici quod sunt quaedam diversitates hominum, quae vix ordinate in religione possunt detineri. Si autem quaeras qui sint, ut evitari possint, hi sunt pictores, medici, joculatores, et quidam alii, qui per diversas regiones discurrere sunt assueti. Hujusmodi homines vix possunt esse stabiles. Ars pictoris valde est detectabilis. Cum enim pictor Ecclesiam, capitulum, refectorium, vel aliquas officinas pinxerit, ad aliud monasterium si ei concessum fuerit, rogatus ab aliquo, causa pingendi transit. Opera Christi pingit in pariete, sed utinam ea teneret in mente, ut ea sciret pingere coloribus, id est exemplo, et moribus. Ars vero medicinae multis indiget, et vix unquam propria rerum possessione caret. Qui enim eam exercet, necesse est ut aromatibus et pharmacorum speciebus abundet. Cum aliquis Ecclesiae vicinus infirmitate premitur, medicus, ut ad infirmum veniat, rogatur. Si autem abbas eum ire non permiserit, iram et indignationem tam aegri quam medici incurrit. Medicus quandoque videt quod decenter eum videre non licet. Tangit quod religioso tangere non convenit. De incertis per experimenta loquitur, sed experimentum est fallax, ideo saepe fallitur. Sed hoc religioso non expedit, ut alia quam vera loquatur. Promittit Ecclesiae suae lucrum si eat ad infirmum, sed tacet scandalum, et animae suae damnum. Nosti forsitan, frater, de monacho medico, Justo nomine sed utinam justo operatione, qui in medicamine tres aureos absconderat, quid de eo beatus Gregorius dicat, qui licet ei in infirmitate sua servierit, in correctione tamen ei non pepercit: "Fratres ante mortem cum eo loqui prohibuit, post mortem vero eum in sterquilinio sepeliri iussit. Sic autem est absolutus post mortem: Pecunia tua tecum sit in perditionem." Sed et joculatores, ante conversionem leves, cum ad conversionem veniunt, saepius usi levitate, leviter recedunt. Illi vero qui per diversas regiones discurrere sunt consueti, si taedio claustrum fuerint aggravati, citius a claustris exeunt, quia terrarum diversitates norunt.

Chapter 46. De anseris natura moraliter.

Anser vigilias noctis assiduitate clangoris testatur. Nullum autem animal ita odorem hominis sentit, ut anser. Unde et clangore ejus Gallorum ascensus in Capitolium deprehensus est. Unde Rabanus: "Haec avis providos homines, et erga sui custodiam bene vigilantes significare potest." Anserum duae sunt species, domestici scilicet et campestris. Campestris in altum et ordinate volant, illosque designant qui remoti a terrenis, ordinem bene vivendi servant. Domestici vero in vicis simul habitant, frequenter exclamant, seipsos rostro lacerant, illosque significant qui etsi conventus ament, loquacitati tamen et detractationi vacant. Campestris anseres omnes sunt coloris cinericii, nec aliquem eorum varium seu niveum vidi. In domesticis vero non solum habetur color cinericius, sed etiam varius vel albus. In campestribus habetur color cinericius, id est in iis qui a saeculo sunt remoti, poenitentiae vilis habitus. Ii vero qui in vicis vel in urbibus habitant pulchrioris coloris vestem portant. Anser prae caeteris animalibus supervenientis hominis odorem sentit, quia discretus homo per bonam, vel per malam famam alios, licet longe remotos, cognoscit. Cum igitur anser supervenientis hominis odorem sentit, nocte clamare non desinit, quia cum negligentias ignorantiae circumspexit frater in aliis videt,

clamare debet. In Capitolio quondam Romanis profuit clamor anseris, et in capitulo quotidie prodest, cum negligentias viderit, clamor prudentis fratris. Clamor anseris a Capitolio repulit hostem Gallum. A capitulo vero clamor providi fratris hostem repellit antiquum. Clamor anseris urbem Romam ab impetu hostium servavit immunem; clamor prudentis fratris, ne turbetur perversis, custodit vitam communiter viventium. Divina autem providentia naturas volucrum nobis, ut opinor, non proponeret, nisi eas in aliquo nobis prodesse vellet.

Chapter 47. De natura ardeae.

Ardea vocata quasi ardua propter altos volatus. Formidat enim imbres et supra nubes evolat, ut procellas imbrum sentire non possit. Cum autem evolaverit, significat tempestatem. Hanc multi tantulum vocant: unde Rabanus: "Haec avis potest significare animas electorum, quae formidantes perturbationem hujus saeculi, ne forte procellis persecutionum instigante diabolo involvantur, intentionem suam super omnia temporalia efferentes, ad serenitatem patriae coelestis ubi assidue conspicitur Dei vultus, mentes suas elevant." Licet autem ardea cibos in aquis quaerat, in sylvis tamen et in altis arboribus nidum locat, quia justus, qui rebus labentibus et transitoriis seipsum pascit, in rebus tamen divinis et ita sublimibus spem ponit, et licet ejus caro sustentetur transitoriis, anima tamen delectatur aeternis. Ardea pullos in nido rostro defendere nititur, ne ab aliis avibus rapiantur. Eodem modo justus forti invectione percutit, quos perversos ad decipiendum subjectos novit. Quaedam vero earum habent colorem album, quaedam cinericium, uterque tamen color in bonam partem accipitur, si per album munditia, per cinericium poenitentia designetur. Ejusdem generis sunt et qui poenitentiam agunt, et qui munde vivunt. Et color igitur ardeae, et modus vitae exemplum salutis religiosae demonstrant viris.

Chapter 48. De caladrio ave.

Physiologus de caladrio dicit quod totus albus sit, cujus femoris pars interior caliginem aufert ab oculis. Natura igitur caladrii talis esse dicitur, ut si ad infirmum hominem aliquoties adducatur, utrum infirmus mori, an vivere debeat, astantes certos reddat. Si enim faciem hominis respicit, nec oculos avertit, sed infirmi faciem diligenter consideret, signum est quod vivet. Si autem oculos a facie infirmi hominis avertat, signum est mortis. Per caladrium intelligimus Christum, qui venit in mundum, ut salvum faceret genus humanum. Qui dicitur esse nivei coloris, quia ab omni peccato fuit immunis. Cujus interior pars femoris abstergit ab oculis obscuritatem caliginis. Per femur propagatio generis intelligitur. Interior igitur pars femoris est incarnatio Salvatoris. Interior siquidem et occulta fuit incarnatio Salvatoris, quae etiam diabolum latuit. Venit Christus in mundum, ut salvum faceret genus humanum. Faciem suam a Judaeis avertit. Gentiles respexit, iniquitates nostras sustinuit, et qui peccatum non fecerat, in ligno crucis peccata nostra portavit. Sed et quotidie praefatus caladrius infirmitates nostras visitat, mentem per confessionem considerat, et eos sanat, quibus gratiam poenitendi praestat, ab illis vero faciem avertit, quorum cor impoenitens novit. Istos respuit, sed illos, in quos faciem intendit, sanos reddit.

Chapter 49. De phoenice.

Phoenix Arabiae avis dicta, quod colorem phoeniceum habeat, vel quod sit in toto orbe singularis et unica. Nam Arabes rem singularem vocant phoenicem. Haec quingentis et ultra annis vivens, dum se viderit senuisse, collectis aromatum virgulis rogam sibi instruit, et conversa ad radium solis alarum plausu voluntarium sibi incendium nutrit, sicque iterum de cineribus suis resurgit. Unde Rabanus: "Phoenix, inquit, potest significare resurrectionem justorum, qui aromatibus virtutum collectis, restaurationem prioris vigoris post mortem sibi reparant. Phoenix est Arabiae avis." Arabia vero interpretatur campestris. Campus est hic mundus, Arabia saecularis vita, Arabes saeculares. Arabes phoenicem appellant singularem. Singularis est quilibet justus, a curis saecularibus omnino remotus. Phoenix per quingentos annos vivere creditur, sicut Scriptura testatur. Centenarius vero numerus in annis moraliter designat terminum perfectionis. Quingentorum autem annorum numerus assignari potest quinque corporis sensibus. Cum enim visus deficit, primus centum annorum numerus transit, Cum vero deficit auditus, transit secundus. Cum tres reliqui sensus, id est tactus, gustus, odoratus deficiunt, tunc quingenti anni moraliter transacti sunt. Cum vero morti phoenix appropinquat, tunc diversas species aromatum parat. Aromata sunt bona opera, diversae species diversae animae virtutes. Congeriem aromatum construit, et se in mediis aromatum speciebus componit. Hoc toties justus agit, quoties ad memoriam suam bonorum operum suorum multitudinem reducit. Ad radium solis alis ignem voluntarium excitat, quia mentem alis contemplationis excitatam justus ardore sancti Spiritus inflamat. Sic igitur phoenix incenditur, sed ex ejus cinere phoenix iterum procreatur. Cum ergo phoenix moritur, et ex ejus cinere phoenix iterum nascitur, hoc exemplo agitur, ut futurae resurrectionis veritas a singulis fieri credatur, et resurrectio phoenicis est spes, et species, seu specimen futurae resurrectionis. Non est ergo majus miraculum fides futurae resurrectionis, quam ex cinere facta resurrectio phoenicis. Ecce volucrum natura simplicibus resurrectionis argumentum praestat, et quod Scriptura praedicat, opus naturae confirmat.

Chapter 50. De perdicis natura.

Clamat perdix, et congregans fovet ova quae non peperit, faciens sibi non cum judicio divitias: "In medio enim dierum suorum derelinquet eas, et in novissimis suis erit insipiens." Unde Isidorus: "Perdix de voce nomen habet, avis est dolosa, adeo autem fraudulenta, ut alterius ova diripiens foveat." Sed fraus fructum non habet. Nam cum pulli vocem proprie genitricis audierint, naturali quodam instinctu hanc, quae eos fovit relinquunt, et ad eam, quae genuit, revertuntur. Unde Rabanus: "Diabolus per principes haereticorum congregavit populos, quos non peperit, et deceptorum sibi multitudinem consociavit, quos postea dimisit, et omnium judicio stultissimus esse comprobatur." Possumus ergo intelligere diabolum per perdicem, per ovum spem. Perdix vero illa cujus ova diabolus furatur, Ecclesia procul dubio intelligitur. In perdice igitur Scriptura diabolum nobis innuit, qui ova alterius perdicis, id est habentes spem salutis furatur, fovit et nutrit. Furatur, dum spem salutis eis subtrahit, fovet otio, et delectatione nutrit, fovet terrenis desideriis, nutrit carnalibus illecebris. Cum autem pulli vocem propriae genitricis audiunt, quodam naturali instinctu eam recognoscunt. Similiter cum aliquis diabolo subjectus fuerit, et vocem ecclesiasticae praedicationis audit, ad Ecclesiam quasi ad genitricem propriam relicto diabolo transvolat, ut sub alis divinae protectionis ulterius in pace vivat. Ecce qualiter

perdix ova, quae furatur et congregat, in pullis perdit, quia non est mirum si quos male congregaverat diabolus, iudicio veritatis perdat. In novissimis ergo suis diabolus insipiens erit, quia in die iudicii aeterna benedictione carebit, et tunc audiet perdix cum perditis, id est diabolus cum subjectis: Discedite a me, maledicti, in ignem aeternum qui paratus est diabolo, et angelis ejus. Ad hoc enim tendunt qui in hac vita diabolo serviendo succumbunt.

Chapter 51. De coturnice, seu qualea ave.

Coturnices a sono vocis dictas constat, quas Graeci ortygas vocant, eo quod visae fuerint primum in Ortygia insula. Hae adveniendi habent tempora. Nam aestate depulsa, maria transvolant. Ortygometra dicitur avis, quae gregem ducit; eam terrae propinquantem accipiter videns rapit, ac propterea cura est universis ducem sollicitaro externi generis, per quam prima caveant discrimina. Sola haec avis, sicut et homo, caducum patitur morbum. Coturnices adveniendi habent tempora. Nam maria transvolant aestate depulsa. Coturnix maria transvolans est anima omnia labentia calcans. Calor aestatis est ardor charitatis. Frigus Iriemis est tentatio refrigeratae mentis. Ab amore igitur proximi per mare mundi hujus transmeat justus ad amorem Dei, ut in calida regione semper maneat, qui semper calore dilectionis in semetipso flagrat, ut vitet frigus hiemis, procellas scilicet et ventos improvisae tentationis. Ortygometra dicitur, quae gregem ducit. Eam terrae propinquantem accipiter videns rapit. Terra sunt terrena desideria, maria mundi pericula, accipiter insidians diabolus per suggestionem tentans. Propinquantem igitur terrae accipiter videns rapit, quia eos qui terrena quaerunt, diabolus secum trahit. Praelatus igitur, qui gregem antecedit, diligenter provideat qua intentione terrena petat, utrum in suos usus ea redigat, an ad necessitatem fratrum ea quaerat, ne accipiter, id est diabolus eum rapiat, qui postpositis spiritualibus, terrenis inhiare non cessat. Propter quod cura est universis, ducem sollicitare generis externi, per quem prima caveant discrimina. Duo sunt hominum genera bonorum, scilicet et malorum. Generis externi sunt homines perversi. Justi igitur perversos sibi praeponunt, dum casus et eventus eorum diligenter attendunt. Dum igitur haec attente considerant, prima peccandi discrimina considerando vitant. Haec avis sicut homo caducum morbum patitur, quia spiritualis homo sicut carnalis aliquoties peccare perhibetur, nec quoties peccat, moritur, quia ei poenitendi gratia non negatur. Unde scriptum est: Septies in die cadit justus, nec tamen desinit esse justus. Quoties enim justus peccat, toties adjicit ut resurgat.

Chapter 52. De upupae natura.

Upupam Graecis ἑρὸψ [erops] appellatur, ab ἐποψάομαι [epopsaomai] quod est obsonium facio, eo quod stercora humana consideret ac congreget, et fetenti pascatur fimo. Avis est spurcissima, cristis exstantibus galeata, semper in sepulcris, et humano stercore commorans. Unde Rabanus: "Haec avis sceleratos peccatores significat homines, scilicet qui sordibus peccatorum assidue delectantur." Upupa etiam luctum amare dicitur, quia saeculi tristitia mortem spiritus operatur. Propter hoc oportet eum, qui diligit Deum, semper gaudere, sine intermissione orare, in omnibus gratias agere, quia gaudium fructus est spiritus. De upupa etiam physiologus dicit quod cum senuerit et volare non possit, filii ejus ad eam veniunt, et pennas vetustissimas e corpore ipsius evellunt, eamque fovere non cessant, et donec iterum pennae novae crescant, cibis sustentant, ut Scriptura dicit, donec sicut ante assumptis viribus evolare

possit. Exemplo igitur suo upupae perversos homines arguunt, qui patres suos, cum senuerint, a domibus propriis expellunt, qui eos, cum deficiant. sustentare renuunt, qui tamen ipsos, cum adhuc parvuli essent, educaverunt. Videat igitur homo rationalis creatura quid patri vel matri debeat, cum irrationalis creatura quod praediximus, in necessitate cum senuerint, parentibus reddat.

Chapter 53. De olore vel cygno.

Olor avis est, quam Graeci κύκνον cygnum appellant. Olor autem dictus est quia ὅλος [olos] dicitur totus, quod sit totus albus in plumis. Nullus enim meminit cygnum vidisse nigrum. Cygnus autem a canendo est appellatus, eo quod carminis dulcedinem modulatis vocibus fundit. Ideo autem suaviter eum canere perhibent, quia longum collum et inflexum habet, et necesse est eluctantem vocem per longum et flexuosum iter varias reddere modulationes. Ferunt in Hyperboreis partibus praecinentibus citharoedis olores plurimos advolare, apteque admodum concinere. Cygnus plumam habet niveam, sed carnem nigram. Moraliter olor niveus in plumis designat effectum simulationis, qua caro nigra tegitur, quia peccatum carnis simulatione velatur. Cygnus, dum in flumine natat, cervicem capitis erectam gestat, quia superbus qui cum rebus transitoriis ad interitum trahitur, etiam de labentium rerum possessione ad tempus gloriatur. Ferunt in hyperboreis partibus praecinentibus citharoedis olores plurimos advolare, apteque admodum concinere, quia qui voluptatibus totis desideriis inhiant, quasi advolantes voluptuosis concordant. Sed et in extremis cum cygnus moritur valde dulciter canero perhibetur. Similiter cum de hac vita superbus egreditur, adhuc dulcedine praesentis saeculi delectatur, et quae male gessit, ad memoriam moriens reducit. Cum vero nivea pluma cygnus exuitur, in veru positus ad ignem torretur. Similiter cum dives superbus moriens exuitur mundana gloria, descendens ad flammam inferni cruciabitur per tormenta, et qui cibum sumere consueverat nimis, in abyssum descendens fit cibus ignis.

Chapter 54. De classe Salomonis et Josaphat.

Classis Salomonis per mare semel per tres annos ibat in Tharsis deferens inde aurum, et argentum, dentes elephantor, et simias, et pavos seu pavones. Tharsis interpretatur exploratio gaudii. Est autem gaudium praesentis saeculi, est et futuri. Gaudium praesentis vitae fine clauditur, gaudium vero futurae nequaquam fine terminatur. Gaudium praesentis vitae dolor et tristitia sequitur, gaudium vero futurae nec dolor nec tristitia subsequitur. Gaudium praesentis saeculi est honoribus sublimari, rebus transitoriis ad tempus perfrui, abundare parentum copia, et eorum delectari praesentia. Cum autem aliquis privatur honoribus, spoliatur rebus, cum aliquis amicorum moritur, tunc dolor sequitur. Hoc gaudium igitur semper doloribus immiscetur.

Per tres annos semel classis Salomonis per mare mittitur in Tharsis. Classis Salomonis est virtus confessionis. Hac classe per hujus mundi mare vehimur, ne submergamur. In Tharsis ergo classis mittitur, quae inde aurum, et argentum, dentes elephantor, simias, et pavos deferre perhibetur. Aurum et argentum in Tharsis esse dicitur, id est viri sapientia clari, eloquentia praediti, qui dum praesentis saeculi gaudium explorant et exquirunt, seipsos cognoscunt. Et dum per classem Salomonis de Tharsis ad Jerusalem veniunt, et aurum purum advehunt, in pace Ecclesiae per confessionem puriores fiunt. De hoc auro purissimo fecit rex Salomon scuta aurea. Scuta aurea sunt qui pure vivunt,

et alios ab incursu diaboli defendunt. Ex praedicto etiam argento fiunt tubae argenteae, id est doctores Ecclesiae. Attulit etiam simias et pavos, id est derisores et delicatos, ut qui in Tharsis derisores et delicati fuerant, in pace conversionis humiles existant. Attulit etiam classis Salomonis dentes elephantorum, id est detractioes superbiorum. Dum enim verbis detractoriis bonis operibus simplicium detrahunt, quasi dentibus eorum ossa rodunt. Nota quod dentes elephantis materia fiunt eboris, et de materia eboris fit thronus Salomonis. Qui enim ex rapina vivere consueverant, subjecti vero Salomoni seipsos postea, ut sint thronus ejus, per virtutem justitiae et charitatis parant. Per tres annos semel classis Salomonis ire consueverat in Tharsis. Primus annus moraliter est cogitatio, secundus locutio, tertius operatio. Cum igitur de his tribus simul confessio agitur, quasi a servis Salomonis per tres annos semel in Tharson itur.

Sed et Josaphat rex Juda, sicut historia dicit, classes in mari fecit, quae navigarent in Ophir propter aurum, et ire non potuerunt, quia confractae sunt in Asiongaber. Josaphat judicans, Asiongaber lingua viri, id est confessio interpretatur. Josaphat rex Juda esse intelligitur vel esse dicitur, quando iudicium confessioni dominatur. Cum enim peccator in confessione seipsum iudicat, tunc rex Josaphat in Iudaea regnat. Ophir vero herbosum interpretatur, herbosa terra dicitur quae ab aliquo non elaboratur, in qua nascitur abundantia graminis, ut moveat affectum delectationis. In hoc Ophir, id est herboso voluptuosi sedent, desidiosi jacent. Sedent assiduitate, jacent dissolutione. Hoc herbosum est hic mundus sterilis et infecundus. In Ophir igitur classis Josaphat ire propter aurum nititur, ut dum mundi casus attenditur, mentis puritas acquiratur. Sed cum hoc agitur, in Asiongaber classis Josaphat fracta fuisse perhibetur. Gaber, sicut dicit Hieronymus, juvenis sive fortis interpretatur. Non est igitur mirum si classem confessionis frangat impetus juventutis.

Chapter 55. De pavonis natura.

Quoniam de quibusdam praemissis jam diximus, restat ut de pavone, de quo agere intendimus, aliquid dicamus. "Pavo, sicut dicit Isidorus, a sono vocis nomen accepit." Cum enim ex improvviso clamare coeperit, pavorem subitum audientibus incutit. Pavo igitur a pavore dicitur, cum per vocem ejus pavor audientibus inferatur. Pavo dum in Tharsis habitat, delicatos designat. Cum vero per classem in Jerusalem delatus fuerit, doctorum praedicantium figuram gerit. Duras habet carnes, et putredini resistentes, quae vix a coquo coquuntur igni, vel a calore hepatis coqui possunt in stomacho. Tales sunt fortium doctorum mentes, quas nec flamma cupiditatis exurit, nec calor libidinis accendit. Habet pavo vocem terribilem, incessum simplicem, caput serpentinum, pectus sapphirinum, habet etiam in alis plumas aliquantulum ruffas, habet caudam longam, et ut, ita dicam, quasi oculis plenam. Habet, inquam, pavo vocem terribilem, quando praedicator peccatoribus comminatur inexstinguibilem gehennae ignem. Simpliciter incedit, quoties in operibus suis humilitatem non excedit. Habet caput serpentinum, dum caput mentis tenetur sub custodia callidae circumspectionis. Color vero sapphirinus in pectore, coeleste desiderium designat in humana mente. Color ruffus subrubens in pennis amorem significat contemplationis. Longitudo caudae longitudinem innuit futurae vitae. Quod autem quasi oculos in cauda habet, ad hoc pertinet quod unusquisque doctor praevidet, quod periculum in fine singulis imminet. Est in cauda color viridis, ut initio conveniat finis. Varietas igitur colorum designat diversitatem virtutum. Nota etiam quod pavo, dum laudatur, caudam erigit, quando praelatus quilibet

adulantium laudibus per vanam gloriam mentem levat. Pennas in ordine ponit, quia quidquid doctor agit, se ordinate fecisse credit. Cum autem cauda erigitur, posteriora nudantur, et sic quod laudatur in opere, deridetur in elatione. Oportet igitur ut pavo caudam submissam gerat, ut id laudabile, quod doctor agit, cum humilitate fiat.

Chapter 56. De natura aquilae.

Aquila ab acumine oculorum vocata. Tanti enim visus aut contuitus esse dicitur, ut cum super maria immobili penna feratur, ita ut humanis pateat obtutibus, de tanta sublimitate pisciculos natate videat, ac turbinis instar descendens raptam praedam pennis ad littus pertrahat. Nam et contra radium solis fertur obtutum non flectere, unde et pullos suos ungue suspensos, radiis solis objicit, et quos viderit immobilem tenere aciem, ut dignos genere conservat, si quos vero perspexerit reflectere obtutum, quasi degeneres abjicit. Unde beatus Gregorius: "Aquilae vocabulo in Scriptura sacra aliquando maligni spiritus raptores animarum, aliquando praesentis saeculi potestates, aliquando vero vel subtilissimae sanctorum intelligentiae, vel incarnatus Dominus, ima celeriter transvolans, et mox summa repetens designatur." Aquilarum nomine insidiatores spiritus exprimuntur; Jeremia attestante qui ait. Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis coeli (Jer. IV). Persecutores enim nostri aquilis coeli velociores sunt, cum tanta contra nos maligni homines faciunt, ut ipsas etiam aereas potestates inventionibus malitiae praeire videantur. Aquilae vocabulo potestas terrena figuratur. Unde per Ezechielem prophetam dicitur: Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis et varietate, venit ad Libanum, et tulit medullam cedri, et summitatem frondium ejus evulsit. Qua videlicet aquila quis alius quam Nabuchodonosor rex Babylonis designatur, qui pro immensitate exercitus magnarum alarum, pro diuturnitate temporum longo membrorum ductu, pro multis vero divitiis plenus plumis, pro innumera autem terrenae gloriae compositione plenus varietate describitur? Qui venit ad Libanum, et tulit medullam cedri, et summitatem frondium ejus evulsit, quia Judaeae celsitudinem petens, nobilitatem regni ejus quasi medullam cedri abstulit, et dum tenerrimam regum prolem a regni sui culmine captivando sustulit, quasi summitatem frondium ejus evulsit. "Aquilae vocabulo subtilis sanctorum intelligentia exprimitur. Unde idem propheta, dum sub animalium specie evangelistas quatuor se vidisse describeret, in eis quartum animal, id est Joannem per aquilam significavit, qui volando terram deseruit, quia per subtilem intelligentiam interna mysteria Verbi videndo penetravit." Similiter, qui haec terrena mente deserunt, velut aquila cum Joanne per contemplationem coelestia quaerunt. Item beatus Gregorius de aquila: "Sicut aquila volans ad escam. Moris quippe est aquilae ut irreverberata acie radios solis aspiciat, sed, cum refectionis indigentia urgetur, eadem aciem oculorum, quam radiis solis infixerat, ad respectum cadaveris inclinat, et quamvis ad alta evolet, pro sumendis tamen carnibus terram petit. Sic et antiqui patres fuerunt, qui, inquantum humanitatis infirmitas admittebat, Creatoris lucem erecta mente contemplati sunt. Sed hunc incarnandum in fine mundi praescientes, quasi a solis radiis deflexerunt. Et quasi de summis ad ima veniunt, dum Deum super omnia, et hominem infra omnia agnoscunt. Quem pro humano genere dum passurum, moriturumque suspiciunt (qua scilicet morte semetipsos refici, atque reformari ad vitam noverunt), quasi more aquilae post contemplatos solis radios, in cadavere escam quaerunt." Aliter: "Sicut aquila volans ad escam. Aquila etenim alto valde volatu suspenditur, et adnisi praepeti ad aethera liberatur, sed per appetitum ventris terras expetit,

seseque a sublimibus repente deorsum fundit. Sic humanum genus in primo parente ad ima de sublimibus corrui, quod nimirum conditionis suae dignitas in rationis celsitudine quasi in aeris libertate suspenderat, sed quia contra praeceptum cibum contigit, per ventris concupiscentiam ad terras venit, et quasi post volatum carnibus pascitur, qui illa libera contemplationis inspiracula perdidit, et deorsum corporis voluptatibus laetatur." Item de aquila: Renovabitur ut aquilae juvenus mea. Solet dici de aquila dum senectute premitur, quod rostrum illius aduncetur et incurvetur, ita ut sumere cibum nequeat, et macie languescat, sed veniens ad petram rostrum acuit, et cibum capiens, iterum juvenescit. Petra est Christus, aquila quilibet justus, qui ad petram rostrum acuit, dum seipsum Christo per bonam operationem conformem reddit.

Chapter 57. De ibe seu ibide ave.

Est volatile quod dicitur ibis, hoc secundum legem immundum est prae omnibus volatilibus, quoniam mortuis et morticinis cadaveribus vescitur, et super littora maris vel fluminum, vel stagnorum die nocteque moratur, quaerens mortuos pisciculos, vel aliquod cadaver, quod ab aqua jam putridum vel madidum ejectum fuerit foras. Nam in aquam ingredi timet, quia natare nescit, nec dat operam ut discat, quia mortuis cadaveribus delectatur, ideo non potest in altitudinem aquae ingredi, ubi mundi pisciculi demorantur, ut inde sibi capiat cibum, sed semper foris oberrans circuit refugiens puriores et altissimas aquas, unde possit mundus vivere. Tu igitur, Christiane homo, qui ex aqua et Spiritu sancto renatus es, ingredi ad intelligibiles et spirituales aquas, id est in altitudinem praeceptorum Christi, quae sunt charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, longanimitas, bonitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Quia, si nolueris in altiores ingredi, et de ipsis spiritualibus escas tibi capere et sumere, sed circumiens foris et oberrans mortuis, et foedissimis cadaveribus saginari volueris, de quibus dicit Apostolus: Manifesta autem sunt opera carnis, quae sunt immunditia, adulteria, fornicatio, impudicitia, luxuria, ebrietas, commessatio, avaritia, cupiditas, ad immundorum societatem pervenies. Hae sunt carnales et mortiferae escae, quibus infelices animae nutriuntur ad poenam. Disce igitur natare super hoc mare magnum, et spatiosum manibus, sunt illic reptilia quorum non est numerus. Nec eos aliter superabis, nisi per signum crucis. Sancti igitur tanquam naves pertranseuntes perveniunt ad regna coelorum, velut quietissimum portum. Nescientes autem spiritualiter natare excludentur a regno coelorum, et mortui cum mortuis peribunt, sicut dicitur in Evangelio: Dimitte mortuos sepelire mortuos. Convenienter ergo hoc de ibi physiologus dicit et quod serpentes violenter fugat. Et tu, cum oras, extende manus tuas ad coelos, quia virtus crucis semper defendit orantes et dicentes: Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. Nam et sol ipse, nisi extenderit radios suos, non lucet, et volucres, nisi expanderint alas suas, volare non possunt. Naves nisi levaverint vela sua, vento flante non movebuntur. Denique dum Moyses levabat manus suas, superabat Israel, cum remitteret manus suas, convalescebat Amalech.

Chapter 58. De fulica.

Est volatile, quod dicitur fulica, satis intelligibile et prudentissimum super omnia volatilia. Cadaveribus non vescitur, non aliunde alio pervolans atque oberrans, sed in uno loco commoratur et permanet usque ad finem, et ibi escam suam habet, et requiescit. Sic ergo omnis homo fidelis

secundum Dei voluntatem conservatur et vivit. Non huc atque illuc per diversa loca oberrans circumvolat, sicut faciunt haeretici. Nec saecularibus desideriis ac voluptatibus delectatur corporalibus, sed sicut illa volucris, quae carnibus non vescitur, semper in uno eodemque se continet et requiescit loco, id est in Ecclesia catholica et apostolica, et ibi permanet usque in finem, sicut dicitur in Evangelio: Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Ibi ergo se continet, et ibi Dominus inhabitare facit unanimes in domo, et ibi habet quotidianum panem immortalitatis, potum vero pretiosum sanguinem Christi, reficiens se sanctis epulis, et super mel et favum suavissimis eloquiis Domini. Non enim in solo pane vivit homo, sed ex omni verbo Dei. Fulica avis est stagnensis, habens nidum in medio aquae, vel in petris quas aqua circumdat, maritimoque semper delectatur profundo, dum tempestatem praesenserit, fugiens in nido ludit.

LIBER SECUNDUS QUI EST PRAECIPUE DE NATURIS ANIMALIUM.

PROLOGUS.

Bestiarum vocabulum proprie convenit pardis, vulpibus, tigribus, lupis, simiis, ursis, et caeteris, quae vel ore, vel unguibus saeviant, exceptis serpentibus. Bestiae autem dicuntur a vastando, et vi qua saeviant. Ferae appellantur eo quod naturali utantur libertate, et desiderio suo ferantur. Sunt enim liberae eorum voluntates, et huc atque illuc vagantur, et quo animus duxerit, eo feruntur.

Chapter 1. De leone.

Leo ex Graeco vocabulo inflexum est in Latinum, λέων enim dicitur Graece. Est rex ferarum, et omnium quadrupedum princeps, cujus genus trifarium dicitur. E quibus breves ac juba crispa imbelles sunt. longi et coma simplici acriores. Animos eorum frons et cauda indicat. Virtus eorum in pectore, firmitas in capite. Septi autem a venatoribus terram contuentur, quo minus conspectis venabulis terreantur. Rotarum strepitus timent, sed magis ignem. Et cum ad nullum paveant occursum, feruntur album gallum valde timere. Physici denique dicunt quinque naturales res sive naturas habere leonem. Prima est, quod per cacumina montium amat ire. Si vero contigerit quod a venatoribus quaeratur, odorem eorum sentit, atque sua vestigia cauda sua tegit, ut per ejus vestigia venatores eum investigare nequeant. Sic et Salvator noster, spiritualis Leo de tribu Juda, radix Jesse, filius David, missus a superno Patre, cooperuit vestigia deitatis suae, carnem assumens ex Maria virgine, ut etiam diabolus humani generis inimicus, mysterii incarnationis ejus ignarus, quasi purum hominem eum conatus sit tentare. Cum enim Dominus noster Jesus Christus diu jejunans in deserto pro nostris peccatis esuriret ex parte carnis, accessit ad eum tentator dicens ei: Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Quando autem pro nobis pati voluit, traditus a discipulo in manus Judaeorum, ratus est diabolus eum morte vincere, quem vivum non valuit superare. Sed cum propria virtute a mortuis resurrexisset, non solum ab inferis rediit, sed etiam captivam duxit captivitatem, suam demonstrans deitatem. Secunda natura leonis est quod cum dormit, oculos apertos habere videtur. Quod bene dicitur de Christo in Canticis canticorum. Ego dormio, et cor meum vigilat. Dormivit enim caro in cruce moriendo, divinitas vero vigilabat cuncta protegendo, unde psalmus: Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel. Tertia ejus natura, quod cum leaena parit, suos catulos mortuos parit, et ita custodit tribus diebus, donec veniens pater eorum in faciem eorum exhalet, ut vivificentur. Sic omnipotens Pater Dominum nostrum Jesum Christum Filium suum tertia die suscitavit a mortuis, dicente Jacobo: Dormitabit tanquam leo, et sicut catulus leonis suscitabitur. Quarta natura leonis est, quod nisi laesus fuerit, non facile irascitur. Patet enim ejus misericordia, quod prostratis parcat. Unde versus:

Parcere prostratis scit nobilis ira leonis.

Tu quoque fac simile quisquis dominaris in orbe.

Captivos homines sibi obvios repedare permittit, et non nisi prae magna fame interimit. Ad cujus exemplum rationabiles homines respicere debent, qui non laesi irascuntur et innocentes opprimunt, cum eos Christiana lex dimittere jubeat liberos.

Chapter 2. De antula seu anto aut antelope animali.

Est animal antula nomine acerrimum, ita ut nullus venator ei possit appropinquare; habet enim cornua longa in similitudinem serrae, quibus secare potest maximas quercus, condensa et superflua quaeque arborum cedendo secat, in nullo restans. Quando vero sitit, vadit ad flumen magnum Euphratem, et bibit. Sunt autem ibidem virgae vimineae virides et molles. Incipit autem illud animal ludere in virgulis illis, et ludendo obligat semetipsum cornibus, obligatisque cornibus vociferatur ingenti rugitu, quia evadere non potest gracilibus virgulis circumseptus, et tunc quilibet venator absconse venans, audiens vocem ejus currit, et inveniens ligatum occidit. Cave ergo, homo Dei, ebrietatem, nec oblikeris luxuriae voluptate, ut non interficiaris a diabolo. Vinum enim et mulieres apostatare faciunt homines sapientes. Verum vir sapiens et prudens a vino et a muliere se avertet. Sunt autem duo lapides igniferi, masculus et femina. Tu igitur professor prudentiae, intellige multos periisse propter vinum tanquam virum, et propter feminas, id est voluptates, et cautus esto ut salvus evadas. Ergo hoc animal supra scriptum significat viros habentes cornua bonorum operum, sive scientiam duorum Testamentorum, qui quandiu in his studuerint, non solum modica, sed etiam grandia vitia resecant. Si vero inde reversi, ad illecebras hujus vitae et voluptates attenderint, gulae ac lenocinio servierint, non solum virtutem bonorum operum sed etiam praemia perdunt habenda.

Chapter 3. De onocentauro.

Onocentaurum duabus naturis constare physiologus asserit, dicens: Superior pars centauro homini similis est, inferior vero ono, id est asino. Huic assimilatur vecordes atque bilingues homines. Unde Paulus dicit: Habentes promissiones pietatis, factis autem abnegantes; et Psalmista: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis.

Chapter 4. De herinaceo, seu hericio

Physiologus dicit de herinaceo, quod figuram habet porcelli lactentis, et est totus spinosus, qui tempore vindemiarum ingreditur vineam, et ubi invenit vitem oneratam, ascendit supra et excutit racemos ad terram, deinde descendit et involvit se super congregatos racemos, ut infigantur in spinis suis, et sic fert escam catulis suis. Est autem aptus medicinae, coctus et comestus proficit. Tu vero, homo Dei, custodi vineam tuam et omnes fructus ejus spirituales, ne te occupet istius saeculi sollicitudo, et temporalium bonorum voluptas, et spinosus diabolus infigat suis spinis omnes fructus ejus spirituales, et faciat escam bestiis, et fiat anima tua nuda, vacua et inanis, sicut pampinus, sive vitis ablatis uvis. Post hoc enim frustra clamabis: Vineam meam non custodivi. Hujus herinacei etiam natura est, ut si quando senserit hominem, contra omnes insidias ejus protegit se suis spinis sepiens, et se in globum colligens, et velut plastrum stridet. Tu autem salutis tuae inimicum praesentiscens, datis tibi virtutibus et Ecclesiae sacramentis contra eum te muni, et ut Deo vivas, mundi, carnis et diaboli operibus mortuum te finge.

Chapter 5. De vulpe et ejus natura.

Vulpes dicta est quasi volupes. Est enim volubilis pedibus, et nunquam recto itinere, sed tortuosis anfractibus currit. Est autem animal fraudulentum et ingeniosum. Cum enim esurit, et non invenit quod manducet, involvit se in rubra terra, ut appareat quasi cruentata, et projicit se in terram, retinetque flatum suum, ita ut non spiret, aves vero videntes eam non flantem, et quasi cruentatam, et linguam ore ejus ejectam, putant eam esse mortuam, et descendunt sessum super eam. Illa autem sic rapit eas et devorat. Istius autem figuram diabolus possidet. Omnibus enim viventibus secundum carnem fingit se esse mortuum, quousque intra guttur suum eos habeat et puniat. Spiritualibus tamen viris in fide viventibus, quae dilectionem operatur, vere mortuus est et ad nihilum redactus. Qui autem volunt exercere opera ejus, moriuntur, dicente Apostolo: Scientes hoc quia si secundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis ; et David: Introibunt in inferiora terrae, tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt ; et Dominus de Herode: Ite, et dicite vulpi illi ; et in Canticis canticorum: Capite nobis vulpes parvulas exterminantes vineas.

Chapter 6. De monocerote sive unicorni animali.

Est animal quod dicitur monoceros. Monoceros [μονόκερως] autem Graece, unicornis dicitur Latine, eo quod unum cornu habet in medio capite. Physiologus dicit hanc unicornem habere naturam quod sit pusillum animal, et haedo simile, acerrimumque habet in capite cornu unum, ipsumque nullus venator vi aut praevenire aut capere potest, sed hoc duntaxat commento ac dolo capiunt illud. Puellam virginemque speciosam ducunt in locum illum ubi moratur, et dimittunt eam solam, cum autem ipsa viderit illud, aperit sinum suum, quo viso, omni ferocitate deposita, caput suum in gremium ejus deponit, et sic dormiens deprehenditur ab insidiatoribus et exhibetur in palatium regis. Sic et Dominus Jesus Christus spiritualis unicornis descendens in uterum virginis per carnem ex ea sumptam captus a Judaeis, morte crucis damnatus est, de quo David: Et dilectus quemadmodum filius unicornium; et alibi: Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum ; et Zacharias: Suscitavit cornu salutis nostrae, in domo David pueri sui. Quia vero habet hoc animal unum cornu in capite, significat hoc quod Salvator ait: Ego et Pater unum sumus. Caput enim Christi Deus est. Quia acerrimum dicitur, significat quod neque principatus, neque potestates, neque throni, neque dominationes intelligere Deum valent sicut est. Quia autem dicitur pusillum, propter incarnationem ejus et humilitatem dicitur, dicente ipso: Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Qui intantum acerrimus est, ut subtilissimus diabolus intelligere et investigare Incarnationis ejus mysterium non valuerit, sed sola voluntate Patris descendit in uterum Virginis, et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis. Haedo autem similis est unicornis, quia Salvator, secundum Apostolum, factus est in similitudinem carnis peccati, ut de peccato damnaret peccatum.

Chapter 7. De hydro et hydra.

Est animal in Nilo flumine, quod dicitur hydrus, aquaticus serpens, id est in aqua vivens. Graeci enim hydor [ὑδωρ] aquam vocant. Inde hydrus aquaticus serpens, cujus ictu obturgescunt, quem morbum boam [fiboam] dicunt, eo quod fimo bovis curetur. Secundum poetas hydra est draco

multorum capitum, qualis fuit in Lerna palude provinciae Arcadiae, quem cum Hercules occidere vellet, uno capite caeso, tria capita exsurgebant. Sed hoc fabulosum est. Nam constat quod hydra dicta multorum capitum, est locus evomens aquas vastantes vicinam civitatem, in quo uno meatu clauso multi erumpebant, quod Hercules videns loca ipsa igne exussit, et meatus clausit. At hic hydrus praefatus inimicus est crocodilo, et hanc habet naturam et consuetudinem, ut cum venerit et viderit crocodilum in littore dormientem, vadit et involuit se luto, quo possit facilius illabi in fauces crocodili. Crocodilus igitur subito eum vivum transglutit, ille vero dilanans omnia viscera ejus, non solum vivus, sed etiam illaesus exit. Sic igitur mors et infernus figuram habent crocodili, quorum inimicus est Dominus noster Jesus Christus. Nam assumens humanam carnem, descendit ad infernum, et disrumpens omnia viscera ejus, eduxit eos qui injuste ab eo detinebantur in morte. Mortificavit enim ipsam mortem resurgens a mortuis, et illi insultat per prophetam dicens: O mors, ero mors tua, morsus tuus ero, inferne, quia et corpora multorum sanctorum cum Christo eo tempore resurrexere.

Chapter 8. De crocodili natura.

Crocodilus a colore croceo dicitur, et nascitur in Nilo flumine, quadrupes animal, terra et aqua vivens, longitudine plerumque viginti cubitorum, dentium et unguium immanitate armatum, cujus cutis tantae duritiae dicitur, ut quamvis percutiatur in tergo lapidum ictibus, nihil laedatur. Nocte in aquis, die in humo quiescit; qui si aliquando inveniat hominem comedit eum, si vincere potest, et postea eum semper plorat. Solus autem prae omnibus animalibus superiora oris movet, inferiora vero immota tenet. Stercus ejus fit unguentum, unde vetulae et rugosae mulieres facies suas perungunt, fiuntque pulchrae donec sudor defluens faciem lavet. Cujus figuram portant hypocritae sive luxuriosi atque avari, quia, quamvis vento superbiae inflentur, tabe luxuriae maculentur, avaritiae morbo offuscentur tamen rigidi ac velut sanctissimi in sanctificationibus legis coram omnibus incedere hominibus sese ostendunt. Nocte in aquis, die humi quiescit, quia quamvis hypocritae luxuriose vivant, tamen sancte et juste vivere dici delectantur. Conscii suae malitiae corde plangunt, licet usu semper retrahantur et consuetudine ad perpetrata. Superiora oris ejus movet, quia hi sanctorum Patrum vitae exempla, verborumque doctrinam aliis in verbo ostendunt, tamen ne minimum quidem eorum quae dicunt in se ostendunt. De stercore ejus fit unguentum, quia plerumque mali de perpetrato malo ab imperitis laudantur, ac ab hujus mundi favoribus extolluntur. Sed cum districtus iudex perpetratis malis iram suam ad feriendum promovet, tunc omnis ille decor laudis velut fumus evanescit.

Chapter 9. De Castoris naturae.

Est animal quod dicitur castor vel fiber, nimis acri ingenio, et nimis mansuetum animal, cujus testiculi in medicina proficiunt ad diversas valetudines, morbosque varios curandos. Physiologus naturam ejus exprimens refert quod, cum investigatus fuerit, et insecutus, ac acerrime timens capi a venatoribus, respicit ad eos, morsuque suos testiculos abscindit, et ante eos projicit fugiens, venatorque veniens colligit illos, et ultra non sequitur eum, sed revertitur. Si autem evenerit ut alter venator eum inveniat, cum viderit se non posse evadere, erigit se, demonstrans venatori sua virilia evulsa. Venator vero hoc videns discedit ab eo. Sic et ille, qui secundum mandatum Dei vult vivere caste abscindit a se omnia vitia, et omnes impudicos actus abjicit in faciem diaboli. Tunc diabolus videns eum sine

testiculis vitiorum, confusus discedit ab eo. Sic sine dubio omnes, qui volunt caste vivere, oportet ut resecant omnia vitia cordis et corporis a se, et projiciant in faciem diaboli, et vivant in Christo. Nihil ergo commune habeat homo Dei cum diabolo, ut tutus dicere cum Domino valeat: Venit princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam. Unde dicit Apostolus. Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui honorem, honorem. In primis reddamus diabolo quae sunt ejus, renuntiantes illi et omnibus operibus ejus, et tunc demum ex toto corde conversi ad Deum, reddamus illi tanquam Patri nostro honorem, et cum ejus adjutorio discutiamus a nobis vectigal et tributum diaboli, ut adipiscamur fructus spirituales, et charitatem in operibus bonis, in eleemosynis, in visitationibus infirmorum, in consolatione pauperum, in laudibus Dei, et orationibus assiduis. Castores a castrando dicti, sunt etiam fibri, qui et pontici canes vocantur.

Chapter 10. De hyaena, de qua vulgati sunt versiculi.

Hunc vocat ex causa noctem per nomen hyaena:

Accitumque rapit, et saevo vulnere carpit.

Hyaena est animal quod dicitur in sepulcris mortuorum habitans, eorumque corpora devorans, cujus natura est, ut aliquando masculus sit, aliquando femina, et ideo est immundum animal. Refert etiam Julius Solinus quod circuit domos per noctem, et quaedam verba exprimit, ut suspicetur esse homo ab iis qui in domo sunt, eo quod loquitur ut homo, qui foras egressi subito ab ea devorantur. Huic belluae assimilantur filii Israel, qui ab initio Deo vivo servierunt, postea divitiis et luxuriae dediti, idola coluerunt: propter hoc propheta Synagogam immundo animali comparavit, dicens: Facta est mihi haereditas mea quasi spelunca hyaenae [Vulg. quasi leo in sylva]. Quicumque igitur inter nos luxuriae et avaritiae inserviunt, huic bestiae comparantur, cum nec viri nec feminae sint, id est nec plene fideles nec perfidi, sed sunt sine dubio, de quibus ait Jacobus apostolus: Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis, de quibus et Dominus: Non potestis Deo servire et mammonae. Haec bellua lapidem habet in oculis nomine hyaenium, quem, si quis sub lingua sua tenuerit, futura praedicere posse creditur. Verumtamen Julius Solinus refert de hoc lapide quod in ventriculis pullorum hyaenae invenitur, et si cujus lingua eo tacta fuerit, divinare dicitur.

Chapter 11. De onagro.

Est animal quod dicitur onager, id est asinus silvester seu indomitus, et in deserto vagans: ὄνος enim, id est onos, dicitur asinus et asina, et ἄγριος (agrios), agrestis, immitis, ferox, Singuli autem feminarum gregibus praesunt. Nascentibus masculis masculi zelant, et eorum testiculos morsibus detruncant, quod caventes matres eos in secretis occultant. Physiologus dicit de onagro quod undecimo die mensis Famochi, id est Martii duodecies in nocte rugit. Similiter et in die, et ex hoc cognoscitur quod aequinoctium est, et numerum horarum diei vel noctis a rugitibus onagri semel rugientis per singulas cognoscunt horas. Figuram hujus diabolus habet, qui cum scierit noctem et diem coaequari, id est cum viderit populum, qui ambulabat in tenebris, converti ad Dominum, et coaequari fidei justorum, sicut coaequatur nox cum die, illico rugit nocte ac die per singulas horas, quaerens escam suam. Neque enim rugit onager, nisi quando quaerit escam sibi sicut dicit Job: Nunquid rugiet onager cum habuerit

herbam? Similiter et Apostolus: Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret. Africa habet hos magnos.

Chapter 12. De Simiis.

Simiae Latine vocantur eo quod in eis similitudo rationis humanae sentitur. Hae elementorum sagaces, in nova luna exsultant, in media tristantur. Harum genera sunt quinque, ex quibus cercopithecicaudas habent. Cercopithecus enim simia caudata est quam quidam duram vocant. Sphinges sunt villosae et dociles ad feritatis oblivionem. Cynocephali et ipsi sunt similes simiis, longamque caudam habentes, et faciem admodum canis, unde et sic nuncupantur. Satyri facie admodum grata, et gesticulatis motibus inquieti. Gallitriches toto pene aspectu distant a caeteris; sunt enim facie acuta, longa barba, et lata cauda. Natura simiae talis est ut cum peperit geminos catulos, unum diligit, et alterum odit. Quod si aliquando evenerit ut a venatoribus quaeratur, ante se amplectitur quem diligit, et alterum quem odit collo portat. Sed cum lapsa fuerit bipes eundo, projicit nolens quem diligit, servatque nolens quem odio habet. Cujus figuram diabolus habet qui caput habet, caudam vero non habet, et licet totus turpis sit, tamen posteriora ejus impense turpia et horribilia sunt. Diabolus enim initium habuit cum angelis in coelis, sed quia hypocrita fuit et dolosus intrinsecus, perdidit caudam, quia totus in fine peribit, sicut dicit Apostolus: Quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui. Simia vel simius secundum alios Graecum nomen est. Nam οἶμος, id est fimus dicitur, eo quod pressis naribus sit bestia turpis et foeda rugis, licet etiam capellarum sit habere pressum nasum, de qua Ennius antiquus poeta:

Simia quam similis turpissima bestia nobis.

Chapter 13. De capri natura.

Est animal quod dicitur caper, eo quod captet aspera. Nonnulli a crepitu crurum vocant, voluntque eas capteas vocitatas, quae sunt agrestes caprae. Has Graeci eo quod acute vident, dorcades appellaverunt. De quibus physiologus dicit quod amant montes altos, et pascuntur in convallibus montium. Est enim valde providum animal, praevidens omnia a longe nimis bene, ita ut si in aliqua regione homines viderit ambulantes, mox internoscit utrum sint venatores necne. Sic et Dominus noster Jesus Christus amat excelsos montes, hoc est prophetas, et patriarchas, et apostolos omnesque sanctos, et, ut in Canticis canticorum dicitur: Ecce frater meus venit sicut caprea saliens in montibus. Hic est Dominus noster Jesus Christus, qui pascitur in Ecclesia per opera pietatis, quae faciunt fideles, ut in Evangelio suo dicit: Esurivi, et dedistis mihi manducare, et reliqua quae ibidem enumerantur laudabilia. Convallia vero montium Ecclesiam per diversa loca figurant, ut in Canticis canticorum: Convertere, frater meus, et similis esto capreae, hinnuloque cervorum supra montes convallium. Caprea igitur acutissimam habens aciem oculorum, aspiciensque a longe venatorum insidias, significat Dominum nostrum Jesum Christum, quoniam ut, Scriptura dicit: Deus scientiarum Dominus est; et alibi: Excelsus Dominus, et humilia respicit, et alta a longe cognoscit. Et sicut prudentissimus creaturam, quam creavit ad honorem sui nominis, prospicit, videt, et regit, antequam incidamus in laqueum diaboli nos interius praevidendo contegit, sed ne telis cogitationum premamur, innuit et suadet nobis alta montium petere, et sensus divinatorum eloquiorum discutere, ut ibi quasi in speculo consideremus quid

placeat, quid displiceat in nobis ipsis Conditori nostro. Nam sicut caprea venatorem praevidet, ita Dominus noster Jesus Christus longe prospiciens Judam proditorem, sic aiebat: Unua ex vobis me traditurus est. Et manifestius: Juda osculo tradit filium hominis?.

Chapter 14. De cervorum natura.

Cervi dicti sunt ἀπὸ τῶν κεράτων, id est a cornibus, dicunturque nongentos annos vivere, atque cum infirmitate vel senectute deficere se sentiunt, spiritu narium serpentes de cavernis extrahunt, et superata eorum pernicio veneni eorum pabulo reparantur. Sagittas infixas pastu dictami excutunt. Mirantur autem sibilum fistularum. Erectis auribus acute audiunt, submissis nihil; si quando immensa flumina vel maria transnatant, clunibus praecedentium capita superponunt, sibi invicem succedentes, nullum ponderis laborem sentiunt. Lacrymae eorum collectae, et ossa in eorum corde inventa, apta sunt potui, cordis pulsu laborantibus. Cervus quoque significat Dominum nostrum Jesum Christum, qui diabolum humani generis inimicum, quasi spelunca latitantem in omni natione, spiritu divinae sapientiae abstrahens, virtutis pede caput ejus contrivit, pabuloque veneni mortis quam sponte subiit, nostram naturam peccaminum senectute praegravatam renovavit. Ad ipsum enim Psalmographus dicit: Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. Montes, apostolos et prophetas dicit, cervos vero fideles homines, oculos in montes, id est preces ad apostolos, ex quibus veniet nobis auxilium, levantes. Item duo sunt genera cervorum. Unum, quod ut invenerit serpentem in caverna ubi latitat, flatum immittit ut exeat, et egredientis collum percutiens hinc et inde, occidit serpentem, et devorat; postea autem propter tumorem currens ad aquas purissimas, venenum evomit, sed propter hunc tumorem pilos mutat, et cornua abjicit. Cervus figuram poenitentium habet, qui poenitentes constringuntur intrinsecus conscientia peccatorum, et vadunt ad fontes, ad doctrinam Scripturarum, forasque projiciuntur, quia segregant se per poenitentiam a corpore et sanguine Christi usque dum recipiantur per reconciliationem sacerdotis. Aliud est genus cervorum, quod si invenerit serpentem, occidit eum, et post victoriam petit montem, ubi pabulum inveniat. Sic et unusquisque sanctus ubi sentit diabolum in se vel in alios venena malae persuasionis infundentem, cum virtute Domini eum interficere et a se projicere studeat, et veniat ad montem Christum, ubi animae pabulum quaerat, et inveniat.

Chapter 15. De ibice.

Est animal quod dicitur ibex, duo cornua habens, quorum tanta vis est ut, si ab alto montis demissum fuerit ad ima, totum corpus sustentetur illaesus his cornibus. Significat autem eruditos homines, qui duorum Testamentorum consonantia quidquid adversi eis acciderit, quasi quodam salubri temperamento temperare solent, et velut duobus cornibus fulti, bona quae perpetrant, veteris ac evangelicae lectionis attestatione sustentant.

Chapter 16. De stellione et salamandra.

Est reptile quodam, quod ab aliis putatur salamandra, ab aliis stellio. Hoc simile est lacertulae pusillae colore vario, de quo Salomon dicit: Stellio manibus nititur, et moratur in domibus regum. Physiologus dicit de eo quod si casu undecunque inciderit in caminum vel fornacem ignis, aut in

quodcunque incendium statim exstinguitur ignis. Ita sunt iusti admirabiles omnibus hominibus, sicut fuerunt in camino ignis ardentis Ananias, Azarias, Misael, et non tetigit eos omnino ignis. Justos autem intactos et incontaminatos exire posse de camino ignis evidentius declarat et Paulus apostolus dicens: Tribulationem patimur, sed non angustiamur. Dejicimur, sed non perimus. Item: Obstruxerunt ora leonum. Ita et omnis quicumque ex tota fide sua crediderit in Deum, et in operibus bonis perseveraverit, transit gehennam ignis, et non tangit eum flamma, de qua scriptum est in Isaia propheta: Si transieris per ignem flamma non te comburet. Item de eodem. Salamandra dicta est eo quod contra incendia valeat, cujus inter omnia venenata vis maxima est. Caetera enim singulos ferunt, haec plurimos pariter interimit. Nam si arbori irrepserit, omnia poma ejus veneno inficit, et eos qui ex eadem poma comederint occidit. Quae etiam si in puteum ceciderit, vis veneni ex eo potantes interficit. Ista contra incendia repugnans, sola animalium ignes exstinguit. Vivit enim in mediis flammis sine dolore et consumptione, et non solum non uritur, sed etiam exstinguit incendium.

Chapter 17. De canibus et eorum naturis.

Canum sunt plura genera. Alii enim ad capiendum feras silvarum investigant, alii volucres, alii ab infestationibus luporum greges ovium cum pastoribus custodiunt, alii custodes domum substantiam dominorum suorum vigilando custodiunt, ne furto rapiantur in nocte. Vivere quoque non posse dicuntur sine homine, quapropter intantum feruntur diligere dominos suos, ut regem quemdam captum ab inimicis, ac in custodia detentum, ejus canes agmine facto per medias acies inimicorum ab exilio reducerint, occisoque homine, dum ejus amici in quem impingeretur hoc facinus ignorarent, in medio populi interfectorem ejusdem, et auctorem mortis canis patefecit. Lingua canis dum lingit vulnus, curat. Victus admodum dicitur esse modici. Catulus denique ligatus vulneratorum solet esse salus intestinorum. Natura ejus est, ut ad vomitum suum revertatur, iterumque comedat, cumque fluvium transvaderit carnem in ore vel aliquid tale tenens, cum viderit umbram, os aperit, atque, dum sperat aliam veram carnem habere, ipsam quam tenet perdit. Cujus figuram in rebus quibusdam praedicatores habent, qui semper admonendo atque exsequendo quae recta sunt, insidias diaboli propellunt, ne thesaurum Dei, id est Christianorum animas rapiendo ipse auferat. Lingua canis dum lingit vulnus, sanat, quia peccatorum in confessione emundantur vulnera sacerdoti facta confessione. Intestina quoque hominis curat catulus applicatus, quia secreta cordis saepe mundantur in opere vel sermone doctoris. Modico admodum victu canis esse dicitur, quia qui praeest aliis, sapientiaeque studiis invigilat, crapulam omnimodo vitare debet. Nam ex saturitate panis Sodoma periit. Nullo denique aditu tam cito inimicus possidet Christianum, quam voraci gula. Quod canis ad vomitum redit, significat post perastam confessionem quosdam incaute ad eadem perpetranda facinora redire. Quod carnem in flumine per concupitam umbram relinquit, significat homines propter ambitionem ignotae rei, id quoque quod proprii est juris, relinquere. Unde fit ut dum non valent adipisci id quod cupiunt, perdere frustra nolunt quod reliquerunt.

Chapter 18. De mustela et aspide.

De mustela praecipit lex non manducare eam, eo quod immundum animal est. Mustela dicitur quasi mus longus. Nam telos [τέλος] Graece longus dicitur. Haec ingenio subdola, in domo ubi habitat, cum

catulos genuerit, de loco ad locum transfert, mutataque sede locat. Serpentes etiam, ac mures persequitur. Duo autem sunt genera mustelarum. Alterum enim silvestre est, distans magnitudine. Has Graeci ictidas vocant. Alterum in domibus oberrans. Quidam dicunt eas aure concipere, et ore parere. E contrario dicunt quidam ore semen concipere, et per aurem parere. Dicuntur autem peritae esse medicinae, ita ut si forte occisi fuerint earum fetus, si eos invenire potuerint, redivivos faciant. Sic nonnulli fidelium liberter quidem accipiunt divini verbi semen, sed inobedientes effecti praetermittunt, et dissimulant quae audierunt. Isti tales non solum mustelae comparantur, sed etiam aspidi surdae et obturanti auros suas, ut non audiat vocem incantantis. Physiologus dicit quod aspis hanc habet naturam, ut si quando venerit aliquis homo ad speluncam, ubi habitat aspis, et incantarit eam omnibus carminibus ut exeat de cavernis suis, illa ne audiat vocem incantantis, ponit caput suum ad terram, et unam aurem premit in terram, alteram vero cauda sua obturat. Tales sunt istius mundi homines divites, qui unam aurem deprimunt in terrenis suis desideriis, alii vero posterioribus peccatis suis peccata nova semper addentes, obdurant corda, et ita fit ut non audiant vocem incantantis, id est, praedicantis verbum Dei. Isidorus: "Falso opinantur qui dicunt mustelam ore concipere, aure effundere partum."

Chapter 19. De lapidibus igniferis.

Sunt lapides igniferi in quodam monte Orientis, quos Graeci vocant chirobolos, id est manipulos. Dicunturque masculus et femina. In istis quando ab invicem separantur ignis non accenditur. Cum autem adinvicem casu aliquo appropinquaverint, statim in eis tantus ignis accenditur, ita ut omnia ardeant quae circa illos sunt. Unde et vos, homines Dei, qui vitam geritis monasticam, separate vos longe a mulieribus, quoniam si illis appropinquaveritis, statim noxius ignis accendetur in vobis, et consumetur omne bonum quod Christus Dominus vobis contulit. Sunt enim angeli Satanae, qui semper impugnant viros sanctos, sed et feminas castas. Memores enim esse debetis bellorum quae peregerunt sancti viri, sicut Samson et Joseph. Ambo siquidem tentati sunt per mulieres, sed alter vicit, alter victus est. Eva quoque et Susanna tentatae sunt, altera victa est, altera vicit. Ideo nolite securi esse, nec confidere in solita castitate, sed munite corda praeceptis divinis, ut vos non deterreat fallax amor mulierum, quarum peccatum ab initio, id est, ab Adam usque nunc in filios inobedientiae debacchatur, nec vos incendiant opera daemoniorum.

Chapter 20. De luporum natura.

Lupus Graece λύκος lycos dicitur, et λύκη lux matutina, quae est apta rapacibus, et sic a rapacitate dicitur. Unde et meretrices lupas vocitamus, quia amatorum bona devastant. Alii autem lupos vocatos aiunt quasi sint leopedes, quod ut leoni ita sit illis virtus in pedibus. Unde et quidquid pede presserint non vivit. Rapax est bestia, et cruoris appetens. De quo rustici aiunt vocem hominem perdere, si eum lupus prior viderit. Unde et subito tacenti dicitur: Lupus est in fabula. Certe si se praevisum senserit, deponit ferocitatis audaciam. Lupi toto anno non amplius quam duodecim dies coeunt. Lupus in armis seu humeris vires habet, vel in ore, in renibus autem minime. Physiologus haec animalia mortifera describit. Collum nunquam valet retro inflectere. Aliquando praeda fertur vivere, aliquando terra, nonnunquam vento. Lupa denique in nullo mense nisi in Maio quando fit tonitru, catulos suos gignit, cujus astutia tanta est, ut in vicino loco suis catulis praedam non rapiat, sed in longinquo. Quod si opus

fuerit ut noctu praedam quaerat, tanquam canis mansuetus passim ad ovile ovium pergit, et ne fetorem sui flatus fortuito canes sentiant, et excitent pastores, contra ventum pergit, et si aliquando ramus vel tale aliquid sub ejus pede frangendo sonuerit, ipsum pedem morsu aspero castigat. Oculi ejus in nocte lucent velut lucernae. Cujus natura talis est, ut perdat homo vires clamandi, si prius hominem viderit, quam videatur ab eo; ut autem Julius Solinus refert, qui plura de naturis bestiarum dicit, amatorium villum ac pilum in caudae summitate portat, quem ipse dentibus evellit, si forte capi timuerit. Ejus figuram diabolus portat, qui semper humano generi jugiter invidet, ac circuit Ecclesias fidelium ut mactet et perdat animas eorum. Quod vero generatur tonitruo primo mensis Maii, significat diabolum in primo superbiae motu ruisse de coelo. Quod autem in anterioribus membris vires habet, et non in posterioribus, eundem diabolum significat prius in coelo angelum lucis fuisse, nunc vero deorsum apostatam factum esse, et primo ingressu potentem, sed, si restiteris a te fugitum. Oculi ejus nocte lucent, quia quaedam diaboli opera caecis, et fatuis viris videntur esse pulchra atque salubria. Cum catulos nutrit, non nisi in longinquo praedam capit, quia eos diabolus bonis temporalibus fovet, de quibus certus est quod in gehennalibus claustris poenas sint perpessuri aeternas. Illos autem omnino insequitur, qui bonis operibus ab eo elongantur, sicut de bono Job legitur, cui omnem substantiam ejus abstulit, nec non filios et filias percussit, ut a Domino recederet cor ejus. Quod nunquam capite retrorsum sine toto corpore vertitur, diabolus demonstrat ad poenitudinis correctionem nunquam flecti. Quid vero agendum est homini, cui lupo vires abstulit clamandi? Qui enim non habet potestatem vociferationis, perdit auxilium longe stantis. Sed quid agendum? Deponat homo vestimentum suum, pedibus suis terram conculcando, sumens manibus duos lapillos, eosque concutiat. Quid postea? Lupo audaciam suae virtutis perdens fugiet; homo vero tutus suo ingenio liber erit, sicut in principio. Spiritualiter autem hoc intelligendum est, atque ad superiorem sensum allegorice est ducendum. Quid enim per lupo nisi diabolus, quid per hominem nisi genus humanum, quid per vestimentum nisi peccatum, quid per lapides nisi apostolos seu caeteros sanctos vel ipsum Dominum nostrum Jesum Christum significare poterimus? Omnes enim sancti alii a prophetis adamantini et vivi lapides dicti sunt. Ipse etiam Dominus noster in lege vocatur offensionis lapis et petra scandali, de quo dicit propheta: Virum vidi stantem supra montem adamantinum. Antequam denique redempti essemus, sub potestate inimici eramus, vocem quoque clamandi perdideramus, quoniam peccatis nostris exigentibus, a Deo non audiebamur, neque aliquem sanctorum in auxilium nobis interpellabamus. Postquam vero clemens Deus gratificavit nos in Filio suo, deposuimus in baptismo veterem hominem cum actibus suis, ac induimus novum, qui, juxta Apostolum, secundum Deum creatus est in justitia. Deinde sumpsimus lapides alterutrum ferientes, quia sanctos Dei, qui jam in coelis regnant, ipso nostri oris ferimus alloquio, ut et ipsi aures pulsant judicis, ac veniam criminum impetrent nobis, ne nos quem nescimus absorbeat cerberus, gaudens nostro interitu.

Chapter 21. De viperae natura.

Physiologus dicit de vipera quod quando coitum facit, masculus infert os suum in os feminae, et illa deglutiens semen, abscindit caput masculi, et masculus moritur statim. Intellige ergo quid faciat concubitus meretricius. Cum autem creverint catuli in ventre, viperam perforant mordentes et sic exeunt mortua matre. Hoc exemplum directum est ad Pharisaeos hujusmodi rem perpetrantes:

Progenies viperarum, quis ostendet vobis fugere a ventura ira? Viperæ enim comparati sunt Pharisei obscenis operibus et desideriis servientes. Occiderunt enim patrem suum Christum, et matrem Ecclesiam persecuti sunt. Physiologus etiam dicit: Tria sunt genera viperarum nocentium, tresque ejus naturæ. Primum, cum senuerit, impedimentum habet oculorum, ut non videat; sed vide quid faciat. Jejunit quinquaginta diebus atque noctibus, donec laxetur pellis ejus, tuncque vadens querit excisam et asperam petram, et transit per ipsam, sicque pelle illa spoliatur et juvenescit. Angusta est porta, et arcta via quæ ducit ad vitam. Secundæ viperæ natura est quod, quando pergit ad bibendum, aut ad coeundum cum anguilla, evomit prius venenum suum in spelunca sua vel fovea. Imitemur et nos hujus solertiam, ut, quando veniemus aquam bibere, id est divinos sermones in Ecclesia Dei audire, non afferamus nobiscum pulvereas et maculosas saecularium rerum concupiscentias, sed mundatis conscientiis nostris, per humilitatem et veram confessionem ingrediamur in templum Domini, orantes et psallentes in cordibus Domino. Tertiæ vero viperæ natura est talis ut cum viderit hominem nudum, timens fugiat eum. Si autem vestitum perspexerit, insilit in eum. Sic et nos spiritualiter intelligamus, quia quandiu pater noster in paradiso erat nudus, non praevalebat adversus eum diabolus, serpens antiquus. Sed postquam tunica est indutus, id est mortalitate corporis, tunc exsilivit in eum serpens.

Chapter 22. De serra bellua marina.

Bellua est in mari quæ dicitur serra, habens pennas immanes, quæ, cum viderit navem velificantem, elevat alas suas, et currere contendit contra navem triginta vel quadraginta stadiis. Cum vero deficit, ponit alas suas, et eas tandem ad se retrahens lassa subsistit, ipsam vero fluctus in profundum maris ad locum suum tunc temporis reportare consuevit. Mare autem hujus sæculi figuram habet. Naves ergo justorum habent exemplum, qui sine ullo periculo vel naufragio fidei transeunt per medias hujus mundi procellas et tempestates, et mortiferas vincunt undas, id est hujus sæculi contrarias potestates. Serra autem, quæ vult velificare contra naves, figuram gerit eorum qui initium habent in bonis operibus, postea non permanentes in eis sunt cupiditate victi, ebrietate, et luxuria ac diversis vitiorum generibus quæ tanquam fluctuantes undæ maris mergunt eos usque ad inferos.

Chapter 23. De pantheræ natura.

Est animal, quod dicitur panthera, vario quidem colore, sed speciosum nimis, et mansuetum valde. Physiologus dicit quod inimicum est solis draconibus. Cum ergo comederit et satiaverit se de universis venationibus, revertitur in speluncam suam, ponensque se dormit per triduum. Surgens autem a somno, statim emittit rugitum per altum, simulque odorem nimiae suavitatis cum rugitu, ita ut odor hujus præcellat omnia aromata et pigmenta. Cum ergo audierint vocem ejus omnes bestiae, quæ longe vel prope sunt, congregantes se, nimiam suavitatem ejus sequuntur. Solus autem draco cum audierit vocem ejus, timore perterritus abscondit se sub terrenis speluncis. Ibi autem non ferens vim odoris ejus, in semetipso contractus obstupescit et torpescit, et manet immobilis exanimusque velut mortuus; cætera autem animalia sequuntur eam quocunque vadit. Sic et Dominus noster Jesus Christus verus panther omne genus humanum, quod a diabolo captum fuerat, et morti erat obnoxium, per incarnationem suam ad se trahens eripuit, et captivam ducens captivitatem, dedit dona hominibus. Panthera enim omnis fera, quasi omne animal odore capiens interpretatur. Sic et Deus, ut diximus, videns omne genus humanum

daemonibus captum idolisque mancipatum, omneque simul praedam diaboli factum, descendit de coelo cum nimio incarnationis suae odore, et eripuit nos, sequimurque Dominum et Agnum quoquo ierit, impleturque prophetia: Factus sum, inquit, huic panthera [tinea] Ephraim, et sicut leo [putredo] domui Juda. Ac per hoc significabatur jam tunc, quia Ephraim idolis serviebat, quod vocatio gentium, et plebis Judaeorum debuerat per adventum Christi impleri. Et quia panthera varium est animal, significat Christum, qui est incomprehensibilis sapientia, totus simplex, bonus, clemens, firmus, et stabilis, et diversa sapientia fulgens. Et etiam quia speciosum est animal panthera, sic enim est Christus, veluti David dicit in spiritu: Speciosus forma prae filiis hominum. Item quia mansuetum est animal, sicut dicit Isaias de Christo: Gaude et laetare, filia Sion, quia rex tuus venit tibi mansuetus salvans. Etiam quia sicut panthera cum satiata fuerit, statim quiescit et dormit, ita et Dominus noster Jesus Christus, postquam satiatus est Judaicis illusionibus, et flagellis, alapis, injuriis, contumeliis, spinis, sputaminibus, ad ultimum in cruce suspensus, clavis affixus, felle et aceto potatus, lancea perforatus, his, inquam, violentiis Judaeorum satiatus Christus dormivit et quievit in sepulchro, descendensque in infernum, religavit illic draconem magnum, generis humani maximum inimicum, antiquum videlicet serpentem. Quod autem tertia die istud animal post satietatem et somnum surgit, et rugitum magnum emittit, et fragrat odor suavitatis ex ore ejus, significat quod Dominus noster Jesus Christus tertia die surgens a mortuis, implevit prophetiam de eo David dicentis: Excitatus est tanquam dormiens Dominus tanquam potens crapulatus a vino. Statim exclamavit, ita ut in omnem terram exaudiretur vox ejus, et in fines orbis terrae verba ejus dicendo: Gaudete jam, et confidite, et nolite timere: Ego vici mundum. Et iterum: Pater, quos dedisti mihi, custodivi. Vado ad Patrem meum, et Patrem vestrum, Deum meum, et Deum vestrum. Iterum veniam ad vos, et non dimittam vos orphanos. Item in fine Evangelii sic dicebat Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Et quid suavius aut dulcius esse potest odore Domini nostri Jesu Christi? Ita enim suavis est, ut omnes qui prope per fidem et per opera sunt, et qui adhuc fragilitate gravati longe sunt, audiant vocem ejus. Repleti enim et recreati suavissimo odore mandatorum ejus requirimus eum, semper sequentes eum, clamando cum Propheta. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine! super mel ori meo. Et cum sapiente in Canticis canticorum: In odore unguentorum tuorum currimus. Et paulo post. Introduxit me rex in cubiculum suum, exultabimus et laetabimur cum eo. Oportet itaque nos quanto citius detur, sicut adolescentulas in Christo renatas animas, et per baptismum ad novitatem vitae venientes, post unguenta mandatorum Christi currere, et de terrenis ad coelestia transmigrare, ut nos introducat rex in palatium suum, Hierusalem civitatem Domini virtutum, et montem sanctorum omnium. Ibique exultantes dicamus: Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei. Sicut audivimus, sic et vidimus in civitate Domini virtutum.

Panthera est bestia minutis orbiculis superpicta, ita ut oculatis ex fulvo circulis nigra vel alba distinguatur varietate. Haec semel omnino parturit, cujus causae ratio manifesta est. Nam cum in utero matris concreti catuli maturis viribus ad nascendum pervenerint, oneratam matrem tanquam partui obstantem, unguibus lacorant, et effundit illa partum, seu potius dimittit, dolore cogente. Ita corruptis matris finibus et loculis, genitale postea semen infusum non haeret acceptum, sed irritum resilit foras. Unde Plinius dicit animalia acutis unguibus frequenter parere non posse. Vitiantur enim intrinsecus se moventibus catulis. Isidorus autem sic: "Panther dictus est sive quod omnium animalium sit amicus,

excepto dracone, quem valde odit; sive eo quod ea sui generis societate gaudet, quod ad eandem similitudinem quidquid accipit reddit." Pan [πᾶν] Graece omne dicitur Latine, et ther [θηρᾱ] fera. Item Isidorus de aromatibus: "Aromata, inquit, sunt quaecunque fragrantis odoris, quae India vel Arabia mittit, sive alia quaevis regio." Nomen autem aromata traxisse videntur, sive quod aris imposita divinis invocationibus apta videantur, sive quod sese aeri inserere ac miscere probentur. Nam quid est odor nisi aer naribus attractus postquam ab re odorifera fuerit imbutus?

Chapter 24. De dracone animantium maximo.

Draco maximus est omnium serpentium sive omnium animantium super terram. Hunc Graeci draconta [δράκων] vocant, Latini vero draconem, qui saepe a speluncis abstractus fertur in aera, concitatusque per cum lucet aer. Est autem cristatus, ore parvo, et apertis fistulis, per quas trahit spiritum, linguamque exserit. Vim autem non in dentibus, sed in cauda habet et verberare potius quam morsu rictuve nocet. Innoxius est enim a venenis, sed ideo huic ad mortem faciendam non est venenum necessarium, quia, si quem ligaverit, occidit. A quo et elephas soluta sui corporis magnitudine interimitur. Nam circa semitas delitescens per quas elephantes solito gradiuntur itinere, crura eorum caudae nodis illigat, ac suffocando perimit. Sunt autem in Aethiopia et in India, ubi ex ipso solis incendio est jugis aestus quasi aestas. Huic draconi assimilatur diabolus, qui est immanissimus serpens. Saepe in aerem a spelunca sua concitatur, et lucet per cum aer, quia diabolus ab initio se erigens transfigurat se in angelum lucis, et decipit stultos spe falsae gloriae, laetitiaeque humanae. Cristatus esse dicitur, quia ipse est rex superbiae. Venenum non in dentibus, sed in lingua habet, quia suis viribus [juribus] perditis, mendacio decipit, quos ad se trahit. Circa semitas, per quas elephantes gradiuntur, delitescit, quia diabolus semper magnificos viros insequitur. Crura eorum caudae nodis illigat, et si potest illaqueat, quia iter eorum ad coelum nodis peccatorum illaqueat, ac suffocando perimit, quia quisquis vinculo criminum irretitus moritur, sine dubio in infernum damnatur.

Chapter 25. De elephantis natura.

Est animal elephas nomine. Physiologus dicit de eo quod magnum intellectum habet in se, concupiscentiam carnis minime in se habere dicitur. Tempore quo voluerit pullos procreare, vadit in Orientem cum femina sua usque in locum proximum paradiso. Est autem ibidem herba mandragora nomine, de cuius fructu femina prior degustat, et tunc masculum illum deducit ut persuasus manducet. Postquam vero manducaverint ambo, coeunt sibi invicem, statimque femina concipit. Cum autem venerit tempus pariendi, pargit ad lacum magnum, et ingreditur usque ad ubera, et ibidem parturit super aquam, et hoc propter draconem facit, quia insidiatur pullis ejus, et illi ipsi. Masculus autem non recedit a femina, sed custodit eam super stagnum aquarum parientem, ad arcendum draconem, ut dixi, inimicum. Isti autem duo elephantes masculus et femina figuram habent Adam et Evae, qui erant in paradiso Dei ante praevaricationem gloria circumdati, nescientes ullum malum, non concupiscentiae desiderium, non commistionis coitum. Cum vero de interdicta arbore gustavit mulier, dedit viro suo qui manducans seductus est. Tunc praecipitati sunt de paradiso in hunc mundum quasi in stagnum aquarum multarum. Quod enim aliquando aqua, praesens saeculum significet propter diversas perturbationes et voluptates, David insinuat cum dicit: Salvum me fac, Deus, quoniam intraverunt aquae usque ad

animam meam. Et alibi: Exspectans exspectavi Dominum, et respexit me, et eduxit me de lacu miseriae, et de luto faecis. Cum ergo profecti sunt in hunc miseriae lacum, cognovit Adam uxorem suam Evam, et genuit Cain in luto faecis. Ideoque pius et misericors Dominus noster Jesus Christus descendens de sinu Patris, assumpsit carnem nostram, et eduxit nos de lacu miseriae, et de luto faecis, statuensque supra petram pedes nostros, immisit in os nostrum canticum novum, dicens: Ita orabit: Pater noster, qui es in coelis, etc. Hunc hymnum docuit nos ipse, qui supra petram statuit pedes nostros. Petra autem erat Christus. Dominus autem pacis sanctificet vos ad perfectum, ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventum Domini nostri Jesu Christi servetur. Quid autem ossa et pellis elephantis faciant, dicam. In quocunque enim loco vel domo incensa fuerint, odor eorum expellit inde statim omnem serpentem, vel quodque animal venenosum. Sic denique mandata Dei, et pia opera faciunt. Si enim accenduntur in corde hominis, effugant omne opus veneniferum diaboli in quacunque parte.

Chapter 26. De elephantis natura iterum.

Item est animal, quod Graece dicitur elephas [ἐλέφας] a magnitudine corporis. Apud Indos autem a voce barrus vocatur, unde et vox ejus barritus dicitur. Dentes ejus ebur, rostrum autem promuscis dicitur, quoniam illo pabulum colligit, et ori admovet, et est ungui simile, vallo munitur eburneo. Hos boves lucas dictos putant ab antiquis Romanis. Boves, quia nullum animal majus videbant. Lucas, quia in Lucania illos Pyrrhus in praelio primus objecit Romanis. Nam hoc genus animantis rebus bellicis aptum est. In illis enim Persae et Indi ligneis turribus collocatis, tanquam de muro jaculis dimicant. Intellectu autem et memoria multum vigent, gregatim incedunt nutu quo valent, salutant homines, murem fugiunt, aversi coeunt. Quando autem parturiunt, in aquis vel in sylvis non dimittunt fetus propter dracones, quia eis valde sunt inimici, et ab eis impliciti necantur. Cum autem tempus pariendi venerit ingreditur femina stagnum vel aliam aquam usque ad ubera, et ibi parit propter draconem, qui insidiatur illi. Quod si extra aquam vel etiam silvam pepererit, statim draco fetum ejus rapit et devorat. Masculus autem ejus custodit illam parientem. Biennio portant fetus, nec amplius quam semel gignunt, nec plures, sed unum tantum. Vivunt autem trecentos annos. Apud solam Africam et Indiam elephantes prius nascebantur, nunc sola India eos gignit. Dormientes nunquam recubant, sed quando sopori dediti, vel labore defatigantur, recreant se magnis arboribus applicati, et ipsis suffulti dormiunt. Quod eorum venatores vel insidiatores diligenter considerantes, locum et arbores notant, et eas pene succidunt, quibus cum inniti juxta consuetudinem putant, ruunt arbores, et elephantes cum eis ad terram prosternuntur, sicque capiuntur. Cum autem tempus venerit eorum procreationis, ut ad fetum faciendum convenire debeant, femina adinvenit mandragoram sibi, et prior manducat de illa, et postea de fructu mandragorae dat masculo suo, et sic seducit masculum ut manducet, et sic coeunt, et statim femina concipit. Isti duo elephantes, mas et femina figurant Adam et Evam, qui erant in paradiso, nescientes et non experti ullum malum, non concupiscentiae desiderium, nec commistionis amplexum. Cum autem de interdicta arbore gustavit mulier, virumque seduxit, et manducavit, de paradiso exsules et miseri exierunt in hunc mundum, tanquam in stagnum aquarum multarum, in vallem lacrymarum et in locum miseriae. Ossa et pellis de elephante in quocunque loco incensa fuerit, odor eorum inde fugat serpentes, vel si qua noxia fuerint venena, venenosa reptilia eo non accedunt. Sic mandata Dei eum purificant et

cor ejus, qui ea intra se custodit et observat, et nulla suggestio inimici eo praevallet invenire aditum. Isidorus: "Mandragora dicitur eo quod habeat mala, id est, poma suave olentia ad magnitudinem mali nucum avellenarum." Unde et eam Latini malum terrae vocant. Hanc poetae antropomorphon appellant, eo quod habeat radicem formam hominis imitantem, cujus cortex vino immistus, ad bibendum datur iis quorum corpus propter curationem secandum est, ut soporati dolorem non sentiant. Hujus species sunt duae, femina foliis lactucae similibus mala generans ad similitudinem prunorum. Masculus vero foliis betae similibus.

Chapter 27. De pelicani natura.

Pelicanus avis est Aegyptiaca, habitans in flumine Nili. Tradunt autem duo genera pelicanorum: unum in aquis habitans, et esca ejus animalia venenata sunt, hoc est lacertae, serpentes, crocodili, et onocrotali, id est aves longo collo et rostro, dum bibunt asininum ruditum et crepitum imitantes. Physiologus refert de pelicano quod amator est nimius filiorum. Cum enim genuerit pullos, et incipiunt crescere, parentes suos in faciem percutiunt, qua de re parentes irati reperiunt eos et occidunt. Mater vero tertia die mortis eorum, prae compassione rostro in costa seu latere aut pectore se vulnerans, sanguinem super pullos suos effundit, et sic a mortuis eos resuscitat ad vitam. Avis ista significat Dominum per Isaiam prophetam dicentem: Filios enutrivisti et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Omnipotens itaque Deus Pater totius creaturae nos cum non essemus, fecit ut ipsi serviremus. Nos vero percussimus eum in faciem, quia et eum et mandata vitae relinquentes sprevimus, qui tamen propter nos Filium suum tradidit, et perforato latere ejus lancea militis in cruce, continuo exivit sanguis et aqua in salutem et redemptionem nostram. Aqua enim baptismi est gratia, sanguis vero ejus calix est novi et aeterni Testamenti, quam in sanctis manibus tenens benedixit gratias Deo Patri agens, et dedit illum nobis bibere in remissionem peccatorum nostrorum.

Chapter 28. De lacerto, stellione et lacerta.

Lacertus est reptile genus animantis, vocatum ita eo quod quasi lacertos et brachia habeat. Genera autem lacertorum sunt plura, ut botrax, salamandra. saura, stellio. Stellio a colore inditum nomen habet. Est enim tergore pictus lucentibus guttis in modum stellarum. Est volatile animal quod lacerta dicitur, utrisque oculis clara ut sol. Physiologus dicit de ea, quod quando senuit, lumen ejus ita impeditur, ut nec solis lumen videat, sed suae naturae hujusmodi praestat medicamentum. Inquit parietem tendentem contra orientem, et per foramen arcum exit apertis oculis, et sic renovatur. Et tu homo, qui veteri tunica indutus es, quando oculi tui cordis caligant, quaere locum tendentem orientem versus, id est ad solem justitiae Christum Dominum nostrum te converte, cujus nomen Oriens dicitur, quatenus oriatur in corde tuo per Spiritum sanctum, et lucem misericordiae suae ostendet tibi, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

Chapter 29. De formicae natura.

De formica Salomon ita dicit: Vade ad formicam, o piger, et meditare eam, quae cum sit viribus infirmior, multum per aestatem frumentum reponit. Physiologus dicit tres habere virtutes formicam.

Prima ejus virtus est quod, cum formicae exierint de spelunca sua, ambulant ordinatim, et quaerunt grana cujuslibet seminis. Cum autem invenerint, ore apprehendunt singula grana, portantes ea in speluncam suam. Aliae vero formicae non habentes grana in ore suo, sed vacuae obviam venientes eis, quae vehunt cibaria in ore suo, non dicunt eis: Date nobis de annona vestra, sed vadunt quaerentes per vestigia illarum, et sumunt sicut et illae, et afferunt in speluncam suam. Et haec quidem dicta sunt de irrationalibus animantibus atque infirmis reptilibus, quod tam prudenter agunt quod nulla illarum stulta remanet, sed omnes argutae et sapientes inveniuntur aut efficiuntur. Quanto magis illae quinque virgines rationales, quae per negligentiam suam factae sunt stultae, debuerunt imitari illas quinque sapientes, et sumere etiam oleum in vasis suis unde illae sumpserunt, et non per desidiam, ac per stultam spem suam petere ab illis sapientibus, dicentes: Date nobis de oleo vestro. O quam fatua stultitia! nam si ex se non potuerunt intelligere, ut inde peterent unde et illae petierunt, vel formicarum solertiam imitari debuissent. Sed dum de alienis vasis oleum sperant, superveniente sponso foris remanserunt stultae cum lampadibus extinctis. Recondit autem grana in spelunca sua, ne ex humore madefacta germinet, et ne hiemis tempore fame pereat. Et tu homo Dei, Scripturam Veteris Testamenti divide in duas partes, hoc est secundum historiam, et secundum spiritualem intellectum. Divide veritatem a figura. Separa corporalia a spiritualibus et spiritualia a corporalibus. Transcende a littera occidente ad spiritum vivificantem, ne littera germinante in die hiemis, id est in die judicii, fame pereas. Dicit enim Apostolus: Lex spiritualis est, ego carnalis. Littera occidit, spiritus autem vivificat. Et alibi. Haec autem in figura contingebant illis. Scripta autem sunt ad correctionem nostram, in quos fines saeculorum devenerunt, Judaei enim litteram sequentes, spiritualemque intellectum contemnentes, facti sunt prophetarum contemptores, ac sui Domini interfectores et ideo nunc usque fame pereunt quia inanibus paleis vacantes, triticum perdiderunt. Tu ergo homo Dei rade virgas, et tolle corticem earum, ut oves tuae mundos ac spirituales, non carnales, ac vitiosos faciant fetus. Haec autem omnia spiritualibus quidem credentibus sunt intelligibilia, non credentibus vero non intelligibilia. Tempore messis inter segetes ex odore intelligit formica, an hordeum sit in spica illa, an triticum, et si fuerit hordeum, transit ad aliam spicam, et odorat, et cum senserit, quae spica tritici est, ascendit sursum in spicam, et tollens inde granum deponit, et portat illud in cubiculum suum. Hordeum autem brutorum animalium cibus est, unde et haereticos significat, qui pravo cibo animas hominum pascentes occidunt. Fuge igitur, o Christiane, fuge Sabellium, et Donatum, et Photinum, a quibus tanquam ex utero draconis serpentini fetus prodierunt. Horum hominum dogmata falsa sunt, itaque inimica veritati.

Etymologia. Formica est dicta quasi ferens micas farris. Cujus solertia multa est. Providet enim in futurum, et praeparat sibi in aestate, quod in hieme comedat. In messe eligit triticum, hordeum vero non tangit. Dum pluit super frumentum ejus, totum ejicit. Dicuntur et in Aethiopia esse formicae ad magnitudinem canis, quae arenas aureas pedibus eruunt, quas custodiunt ne quis auferat, auferentesque ad necem persequuntur. Sed ii, qui volunt ab eis aurum abripere, accipiunt equas cum pullis suis, et fame affligunt eas tribus diebus, deinde religant pullos earum ad littus aquae quae currit inter eos et formicas, et equas agunt trans aquam illam impositis clitellis super dorsum illarum, quae ubi vident trans flumen herbas virentes, pascuntur per campos ultra flumen. Formicae autem videntes scrinia et clitellas super dorsum earum comportant aureas arenas in eas, volentes eas ibi recondere. Vesperascente autem die, postquam satiatas sunt equae, et auro onustae, audiunt pullos suos hinnientes propter famem,

et ita regrediuntur ad eos cum auro multo. Est et aliud animal, quod formicaleon dicitur, quod est vel formicarum leo, vel certe formica pariter et leo. Est enim animal parvum, formicis ita infestum, ut se in pulvere abscondat, et formicas frumenta portantes interficiat. Proinde leo et formica vocatur, quia sicut aliis animalibus leo, ita formicis aliis haec fortior est.

Chapter 30. De aspidis natura.

Aspis secundum Isidorum vocata est, quod morsu venena immittat et spargat. As enim ut vult, vel potius *ióc* Graecis venenum dicitur. Hujus diversa sunt genera et species, et dispare ad nocendum effectus. Aliis sic dictam placet a defendendo; nam *aspiso* [ἀσπίζω] dicitur defendo, eo quod aspis [ἀσπίς] etiam scutum dicitur. Fertur enim aspis cum coeperit pati incantatorem, qui eam quibusdam carminibus evocat, ut eam de caverna sua producat, cum illa exire noluerit unam aurem in terram premit, alteram cauda obturat et operit, atque ita voces illas magicas non audiens non exit ad incantatorem. *Dipsas* genus est aspidis, quae Latine *scythale* dicitur, quia is, quem momorderit, siti perit. *Hypnale* etiam genus est aspidis dicta eo quod somno necat; hanc sibi Cleopatra apposuit, et ita morte quasi somno soluta est. *Hemorrhoids* etiam aspis nuncupatur, eo quod sanguinem sudet qui ab ea morsus fuerit, ita ut dissolutis venis quidquid vitae est per sanguinem effundat. Graece enim sanguis *hema* [αἷμα] dicitur. Praester est aspis semper ore patenti et vaporante currens, cujus poeta sic meminit.

Oraque distendens avidus fumantia praester.

Is quem percusserit, distenditur, enorme corpulentia necatur. Extuberatum enim putredo sequitur. *Seps*, tabificus serpens etiam de genere aspidum est, qui si momorderit hominem, eum statim consumit, ita ut liquefiat totus in ore serpentis. In aspidum naturam est quod imitemur, et est quod vitemus; quod imitemur, ut contra Syrenum, id est voluptatum illecebras, et fraudulentas blanditias interiores ocludamus aures, ut simus, juxta verbum Domini, prudentes, ut serpentes. Quod vitemus, ne serpens antiquus nos ut *dipsas* avaritiae siti feriat, aut *pigritiae* somno obruat ut *hypnale*, aut irae sanguinolentia maculet ut *hemorrhoids*, aut ambitionis hiatu alteriusve peccati veneno turgentes ut praester distendat.

Chapter 31. De charadrio seu charadro ave maritima.

Ideo distincte ponitur, quod Theodorus gaza eam charadrium vocat. *Suidas* charadrum, qui dicit esse avem maritimam magnam et ingluviosam, quam aspicientes icteri liberantur, quod *Plinius* de ictero ave asseruit fortasse eadem et ab effectu sic dicta. Sed audiamus auctorem.

Est volatile quod dicitur charadrius. Hic scribitur in Deuteronomino non manducandus. *Physiologus* dicit de eo quod est totus albus, nullam partem nigri in se habens, cujus interior fimus oculorum caliginem curet. Quisquis autem aegritudine detinetur, per hanc volucrem agnoscere solet utrum vivere an mori debeat. Si enim infirmitas adest ad mortem, mox faciem suam charadrius avertit ab illo homine, et non dubitant quin moriatur homo ille. Si autem convalescere et sanari debet, intendit in eum diligenter charadrius, et accedens, os suum ponit super hominis os, afflatuque suo abstrahit omnem infirmitatem hominis intra se, volansque in aere contra solem, comburit ejus infirmitatem et dispergit, et sanatur infirmus, et fit incolumis. Sic et Christus de seipso protestatus est: Venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam. Quia peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Veniens autem ipse ad infirmitatem populi Judaeorum avertit se ab eo, et convertit faciem suam ad gentes, tollensque

nostras iniquitates, et portans peccata nostra, exaltatus est in crucem, ascendens autem in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. In propria ac sua venit, et sui eum non receperunt, quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Jam si est aliquis dubitans, cur immunda animalia ad significationem rei bonae ut mundandae conscientiae et erudiendae referantur, ut serpens, draco, leo, et aquila, et his similia sciat quod quandoque fortitudinem et regnum Christi significant, quandoque vero rapacitatem diaboli, atque ita variis posse applicari.

Chapter 32. De sirenarum seu sirenum natura.

Dicente Isaia de Babylonia: Syrenae habitabunt in delubris voluptatis ejus. Syrenae animalia sunt ipsis acquiescentibus mortifera quae ut physiologus describit, superne usque ad umbilicum figuram muliebrem habent, inferna vero pars usque ad pedes piscis habet figuram. Mirificum quoddam ac dulcisonum melodiae carmen canunt, ita ut per suavitatem vocis, auditus longe navigantium invitent, et ad se trahant, ac nimia suavitate modulationis perlectent aures, et eos ac sensus eorum delinientes in somnum vertant. Tunc demum cum viderint eos gravissimo somno sopitos, invadunt eos, et dilaniant carnes eorum, ac sic per suavis soni voces, ignaros et insipientes homines decipiunt, et necant. Sic et illi, qui deliciis hujus saeculi, et pompis et theatralibus voluptatibus delectantur, tragoediis et comoediis dissoluti, velut gravi somno sopiti adversarium praeda efficiuntur. Syrenas tres fingunt fuisse ex parte virgines, et ex parte pisces, habentes squamas et caudam piscinam, quarum una voce, altera tibiis, tertia lyra canebat, quae incautos per ea loca navigantes cantuum illecebris naufragio periclitari faciebant. Secundum autem veritatem meretrices fuerunt, quae transeuntes ad egestatem adegerunt, ideoque illis dictae sunt inferre naufragia. Habuisse autem squamas, et in fluctibus habitasse dicuntur, quia fluctus Venerem creaverunt.

Chapter 33. De onocentauro rursus.

Idem dicit: onocentaurus et pilosus clamabit alter ad alterum. Onocentorum, ut etiam supra diximus, duobus naturis constare physiologus asserit; superior enim pars centauro, id est homini equestri similis est; inferioris vero partis membra sunt onagri, id est asini agrestis. Huic assimilantur vecordes atque bilingues specie homines, moribus autem informes, dicente Apostolo: Habentes speciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes. Unde in Psalmo: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis.

Chapter 34. De adamantis virtute.

Physiologus dicit quod est lapis qui dicitur adamas, et in quodam monte Orientis invenitur, ita tamen ut nocte quaeratur, non in die, quia nocte lucet, et indicatur ubi fuerit. Per diem autem non lucet, quia sol obtundit lumen ejus. Contra hujus lapidis duri tiem non ferrum, nec ignis, nec alius lapis potest praevalere. De hoc lapide dicit propheta, ut adamantem, et ut silicem dedi faciem tuam. Et quia Creatori creatura praevalere non potest, ideo adamas Christus est. Ex illo vero adamante omnes sancti adamantini lapides a propheta dicti sunt, sicut a nomine Christi Christiani vocantur, et nominantur. Ergo mons, quem dicit physiologus Orientalis, in quo lapis adamas invenitur, est Christus, qui sicut in

Patre agnoscitur, ita Pater in Filio. Ipse enim dicit: Ego in Patre, et Pater in me est; ; et iterum: Qui videt me, videt et Patrem. Quod lapis per diem non invenitur, significat Christum occultasse descensionem suam coelestibus virtutibus, et dominationibus et potestatibus, qui tanquam luminaria Dei assistunt, sed nunquam sciverunt mysterium descensionis, et incarnationis ejus quod facturus erat in terris. Denique jam transactis omnibus mirabilibus ejus, quae fecit pro humani generis redemptione, cum ascendisset in coelos, integrum atque perfectum hominem illuc se inducens, videntes etiam supernae civitatis exercitus dixerunt. Quis est iste rex gloriae? Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? quasi dicat: Quis est iste qui ascendit ex sanguine, et rubor vestimenti ejus ex carne? Et in nocte invenitur ille lapis, quoniam in istius coeli tenebras descendit, et illuminavit omne hoc genus, quod sedebat in tenebris, et in regione umbrae mortis, sicut David propheta in persona totius humani generis. Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine, Deus meus, illumina tenebras meas. Venit ergo Dominus, et lucernam quam exstinxerat diabolus, id est animam, et corpus in se suscipiens illuminavit splendore suae gratiae vivificans et reparans manifestius, dicente Apostolo de tam admirabilis mysterii sacramento: Etenim manifeste, inquit, magnum est mysterium pietatis, quod manifestum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, praedicatum est in gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria. Quod autem de eo lapide dicit physiologus, quod neque ferrum illi praevallet, id est mors illi non dominabitur, delevit enim et conculcavit mortem, sicut Apostolus testatur, dicens: Devicta est mors in victoria. Ubi est mors contentio [victoria] tua? Ubi est mors aculeus [stimulus] tuus? Sed neque ignis illi potest nocere id est diabolus, qui ignitis jaculis suis succendit omnem terram, civitates, id est luxuriosos, ebriosos et iracundos, de quibus Isaias dicit: Terra vestra deserta, civitates vestrae igni succensae sunt. Dominus enim Jesus Christus interficiet eum spiritu oris sui. Sed neque alter lapis illi nocuit, id est nullus homo penitus, neque ulla creatura praevaluit adversus eum. Omnia enim per ipsum facta sunt, quia sine ipso factum est nihil. Adamas parvus est, et indecorus, ferrugineum habens colorem, et splendorem crystallinum, et in modum nuclei avellani invenitur, ac nulli cedit materiae, nec ferro, nec igni, nec unquam incalescit. Unde et nomen interpretatione Graeca indomita vis ejus accepit. Sed cum sit invictus ferro, ignisque contemptor, hircino tamen sanguine recenti, et calido maceratur, sicque multis ictibus ferri frangitur, cujus fragmentis insculptores pro gemmis insigniendis perforandisque utuntur. Hic autem dissidet cum magnete lapide, in tantum ut juxta positus ferrum non patiatur abstrahi in magnetem [magneti]. Sed si fuerit amotus adamas, tum magnes ferrum rapit, et comprehendit et aufert. Fertur quoque electri more venena depellere, metus vanos expellere, maleficis resistere artibus. Genera ejus sunt sex, quibus quia ad institutum nostrum parum faciunt, supersedeo.

Chapter 35. De concha seu concha margaritifera.

Est inter conchas margaritíferas, id est conchas et margaritas quae Latine uniones, et vulgo perlae vocantur ferentes, species quaedam, quae ab aliis marmatholion, ab Latinis concha Sabaea dicitur, quia concava est et rotunda. Est autem in duas partes divisa, ita ut, cum voluerit, aperiat se, et, cum voluerit, claudat. Haec ergo de fundo maris ascendit, et matutino rore alit intra se carnem. Ergo cum ascenderit de loco suo super mare, aperit os suum, et suscipit intra se de rore coeli, et circumfulget eam radiis solis, et sic intra eam margarita pretiosa et splendida valde, quippe quae rore coeli concepta est,

et de radio solis clarificata. Lapis autem iste, qui dicitur conchus, figuram gerit sanctae Mariae, de qua propheta Isaias dicit: Et egredietur virga de radice Jesse. Et iterum: Ecce virgo concipiet, et pariet filium. Quae virga virgo sancta Maria est dicta. Flos vero, qui de sancta Maria est natus, Dominus noster Jesus Christus est. Sicut enim de mari ascendit concha, in qua nascitur conchus lapis, sic sancta Maria ascendit de domo patris sui ad templum Dei, et ibi accepit rorem coelestem. Haec sunt verba, quae dicta sunt ad eam ab angelo Gabriele: Spiritus Domini superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Ecce hi sermones sunt, hic ros coelestis. Sicut multo ante patriarcha Isaac benedicens filium suum, et significans quod Christus ex semine ejus nasceretur, ait ad eum dicens: Det tibi Deus de rore de coeli, et de pinguedine terrae, castam atque intactam Mariam virginem significans, matutinus autem ros quem concipit tempus orationis matutinum describit. Quod autem aperit os suum concha, significat ubi Maria dixit ad angelum; Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum, et statim accepit Spiritum sanctum in se, et virtus Altissimi tanquam sol justitiae clarificavit eam, atque quod natum est ex ea, vita est, et lux. Venit lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. De quo et Paulus: Qui cum sit splendor gloriae, et figura substantiae ejus, etc. Et alibi: In quo complacuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare. De ista igitur margarita legitur in Evangelio, quod simile est regnum coelorum homini negotiatori quaerenti bonas margaritas. Inventa autem una pretiosa margarita, vendidit omnem substantiam suam, et possedit hanc margaritam. Iste autem negotiator est utique chorus apostolorum. Omnes enim apostolos unum negotiatorem dicit, propter unitatem fidei. Etenim non est Judaeus, neque Graecus, neque servus, neque liber, neque Scytha, neque barbarus, neque masculus, neque femina, omnes enim sumus unum in Christo Jesu. Idem ergo bonus et sapiens negotiator, id est sanctus chorus apostolorum, quaerit bonas margaritas, hoc est lex et propheta, sive omnis anima credens quaerit Deum. Quaerit etiam vir justus bonas margaritas, hoc est apostolos et prophetas et patriarchas, per quos possit ad illam veram et pretiosam pervenire margaritam. Isti sunt lapides sancti, qui volvuntur super terram. Cum ergo commemoratus ille bonus negotiator invenit illam pretiosam et bonam margaritam, id est Dominum nostrum Jesum Christum Filium Dei vivi, emit eam venditis omnibus facultatibus suis, id est contemnens et spernens non solum istius vitae substantiam, sed etiam uxorem et filios, et omnem cognationem carnalem, insuper et corpus suum et animam, sicut Veritas dicit: Quicumque perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Haec omnia videns apostolorum chorus non aurum accipit, neque argentum, sicut beatus Petrus ad illum claudum stipem petentem: Argentum, inquit, et aurum non est mihi; quod autem habeo, tibi do. In nomine Domini nostri Jesu Christi Nazareni surge et ambula. Et Paulus. Omnia, inquit, quaecumque erant mihi lucra, haec propter Christum arbitratus sum detrimenta, propter eminentem scientiam Christi. Qui ergo confitenter contempserit omnes facultates suas, uxoremque et filios et omnem cognationem suam, insuper corpus et animam propter unius margaritae acquisitionem; si certissime confisus fuerit, et crediderit posse unam margaritam acquirere, longe majores et meliores divitiarum facultates praecellentiorumque honorem, insuper et gloriae coronam habebit, quae omnia ille negotiator possidet, qui est apostolorum chorus, per unum illum lapidem pretiosum Dominum nostrum Jesum Christum, qui est verae margarita, via, veritas et vita nostra. Denique audi ipsum in Evangelio dicentem: Ecce dedi vobis potestatem spirituum immundorum, et calcandi super omnes serpentes et scorpiones et supra

omnem potestatem diabolicam, et sanandi omnes languores et infirmitatem. Et iterum: Euntes praedicate quoniam appropinquavit regnum coelorum, infirmos curate, leprosos mundate, caecos illuminate, mortuos suscite, daemonia ejicite. Videte nunc quam inaestimabilis sit ista margarita sanctis martyribus, qui non solum cum in hac vita essent, sed etiam post hujus vitae excessum mira egerunt, sicut nunc videmus quomodo in obsessis corporibus spiritus immundi illorum virtute et potestate torquentur et cruciuntur, et invisibilibus flagellis verberantur, quousque ejiciantur et effugentur ab hominibus, sicut ipsi daemones audientibus nobis exclamant vociferantes, et rogantes eos ut cessent torquere eos, tam varii et multiformes. Alii enim clamantes, alii rugientes, sicut serpentes sibilantes fugantur ab obsessis hominum corporibus per apostolorum hominumque sanctorum virtutes, quae illis secundum merita sua a Domino datae sunt. Honorem vero illum transcendentem et superiorem omnibus terrenis honoribus, sortiti sunt ab ipso pretioso lapide, pro quo omnia sua bona dimiserunt, ut illum coelestem thesaurum possiderent, qui dicunt ad Salvatorem: Ecce nos quidem dimisimus uxores et filios et omnes possessiones propter te, quid facies nobis in regno tuo? Et ille dicit illis: Amen, amen dico vobis, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suae ad judicandum orbem terrae, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel. Unde satis confidenter Paulus apostolus dicit: Nescitis quoniam angelos judicabimus? et a nobis judicabitur hic mundus. Tanta enim gloria, tanto honore remuneratus est apostolorum chorus, ut in hoc saeculo adhuc positus legitimus ille atheleta Christi Paulus praeviderit in coelis justitiae suae coronam, sicut exultans ait: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; de caetero reposita est mihi corona justitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex, non solum mihi, sed et omnibus qui diligunt praesentiam regni ejus. Talem coronam meretur a Christo bonorum apostolorum chorus, talemque retributionem apostoli recipient pro corruptibilibus.

**Chapter 36. De aspidochelone, bellua aquatica, habente partem figurae aspidis,
partem testudinis; cheloni chelone enim est testudo bellua marina;
cujus etiam in sequenti opere mentio fiet.**

Est bellua in mari, quae dicitur Graece Aspidochelone [ἀσπιδοχελώνη], Latine autem aspidotestudo. Cetus autem est magnus, habens super corium suum tanquam sabuli seu arenae aggerem, juxta maris littus frequenter victitans. Haec in medio maris elevat dorsum suum super undas maris sursum, ita ut navigantibus nautis non aliud credatur esse quam insula, praecipue cum viderint totum illum locum sicut in omnibus littoribus maris sabulo esse obtectum. Putantes autem insulam esse, applicant navem suam juxta eam, et descendentes, figunt illic palos, et alligant navem, deinde ut coquant sibi cibos post laborem, faciunt ibi focos et ignes super arenam, quasi super terram. Illa vero, ut senserit ardorem ignis, subito mergit se in aquam, et navem secum trahit in profundum maris. Sic patiuntur omnes qui increduli sunt, et quicunque ignorant astutias diaboli, qui spem suam ponentes in eum, et operibus ejus se obligantes, simul merguntur cum illo in gehennam ignis ardentis. Ista est astutia ejus. Secunda hujus belluae natura est haec. Quando esurit, aperit os suum, et quasi quemdam odorem suave olentem exhalat de ore suo, quem mox ut senserint minores pisces, congregant se intra os ipsius. Cum autem repletum fuerit os ejus diversis piscibus pusillis, subito claudit os suum, et transgluttit eos. Sic patiuntur omnes qui sunt modicae fidei. Voluptatibus enim ac lenociniis quasi quibusdam odoribus diabolicis

inescati, subito absorbentur ab eo sicut pisciculi minuti. Majores enim se continent ab illo, neque appropriant ei. Sic etiam qui Christum semper in sua mente habent, magni sunt apud eum, et si sunt perfecti, agnoscunt multiformes astutias diaboli, et custodiunt se ab eo, et magis resistunt; ille vero fugit ab eis. Dubii autem et modicae fidei homines, dum vadunt post voluptates et luxurias diaboli, decipiuntur, dicente Scriptura: Unguento et variis odoribus delectantur Et sic confringitur a ruinis anima. Cetus dicitur ab immanitate corporis. Habent enim ingentia corpora haec genera belluarum, aequalia montibus, in tantum ut etiam ibi naves quasi ad insulam applicentur, sicut ille qui excepit Jonam, cujus alvus tantae magnitudinis fuit, ut putaretur infernus, dicente ipso Jona propheta: De ventre inferni clamavi, et exaudisti vocem meam.

LIBER TERTIUS

In quo quia plurima eadem cum iis quae in superioribus dicta sunt, recitantur, nolui eadem repetere, sed ubi dicta sint, indicare.

*Bestia unde dicta sit, et quae sint bestiae, vide libro secundo, in prologo.
De leone, et ejus naturis, [lib. II, cap. 1.](#)*

Chapter 1. De tigride.

Tigris vocata est propter volucrem fugam; ita enim nominant Persae et Medi sagittam. Est autem bestia variis distinctis maculis, virtute et velocitate mirabili, ex cujus nomine flumen Tigris vocatur, quod is rapidissimus sit omnium fluviorum. Has magis Hircania gignit. Tigris vero ubi vacuum raptae sobolis reperit cubile, illico vestigiis raptoris insistit, atque ille, quamvis equo vectus fugaci, videns tamen velocitate ferae se posse praeverti, nec ullum evadendi suppetere sibi posse subsidium, tigrim hujusmodi fraude amollitur: ubi se contiguum viderit, sphaeram de vitro, id est speculum rotundum projicit; at illa imagine sui luditur, et sobolem putat, revocatque impetum, colligere fetum desiderans. Rursus inani specie detecta, totis se ad comprehendendum equitem viribus fundit, et iracundiae stimulo velociter fugienti imminet. Iterumque ille appropinquantem sphaerae objectu retardat, nec tamen sedulitatem matris, memoria fraudis excludit. Cassam versat imaginem, et quasi lactatura fetum residet. Sicque pietatis sui studio decepta et vindictam amittit et prolem.

Chapter 2. De pardo, et leopardo.

Pardus est ferarum genus varium, ac velocissimum, et praeceps ad sanguinem. Saltu enim ad mortem ruit. Leopardus ex adulterio leaenae et pardi nascitur, et tertiam originem efficit, sicut et Plinius in naturali historia dicit leonem cum parda, aut pardum cum leaena concumbere, et ex utroque coitu degeneres partus creari, quales sunt ex diversis speciebus progeniti mulus et burdo.

*De panthera vide [lib. II, cap. 23.](#)
De antelope seu antula, [lib. II, cap. 2.](#)
De unicorni vide [lib. II, cap. 6.](#)*

Chapter 3. De lynce.

Lynx dicitur, quia in luporum genere numeratur, bestia maculis tergo distincta ut pardus, sed similis lupo. Hujus urinam converti in duritiam pretiosi lapidis dicunt, qui lygurius seu lycurius ut a Plinio et Solino appellatur; quod et ipsas lynces hoc modo probatur sentire, nam egestum liquorem arenis quantum possunt contegunt, invidia quadam naturae, ne talis egestio transeat in usum humanum. Lynces dicit Plinius extra fetum unum non admittere secundum.

Chapter 4. De gryphe.

Gryphs, seu, ut Isidorus scribit, gryphes est animal pennatum et quadrupes, quod in hyperboreis nascitur montibus, omni parte corporis, leoni, alis et facie aquilis simile, equis vehementer infestum. Nam et homines vivos discerpit. et integros in nidum asportat.

De elephante vide [lib. II, cap. 26](#).

De castore vide [lib. II, cap. 9](#).

De ibice vide [lib. II, cap. 15](#).

De hiena vide [lib. II, cap. 10](#).

Chapter 5. De bonaso.

In Asia animal nascitur, quod bonasum vocant, cui caput taurinum, ac deinceps corpus omne rectum, juba equina, cornua autem ita habet multiplici flexu in se recurrentia, ut si quis in ea offendat, non vulneretur, sed quidquid praesidii monstro illi frons negat, alvus sufficit. Nam cum in fugam vertitur, proluvie citi ventris fimum egerit per longitudinem trium jugerum, cujus ardor quidquid contigerit, adurit. Ita egerie noxia submovet insequentes.

De simiis vide [lib. II, cap. 12](#).

De cervis vide [lib. II, cap. 14](#).

De capro vide [lib. II, cap. 13](#).

De monocerote sive unicorni vide [lib. II, cap. 6](#).

Chapter 6. De urso.

Ursus fertur dictus, quod ore suo formet fetus, quasi orsus. Nam aiunt eos informes generare partus, et quamdam carnem nasci quam mater lambendo in membra componit, sed haec immaturitas facit deformes partus. Denique tricesimo die generat, unde evenit ut praecipitata fecunditas informis procreetur. Ursorum caput invalidum, vis maxima in brachiis et lumbis, unde etiam interdum erecti insistunt. Et medendi industriam non praetermittunt. Siquidem gravi affecti caede et sauciati vulneribus, mederi sibi solent, herbae cui nomen floinus, ulcera subjicentes sua, ut solo curentur actu. Ursus aeger formicas devorat. Numidici ursi caeteris praestant rabie duntaxat, et villis profundioribus. Nam genitura par est quoquo loco editis. Coeunt non eodem modo quo aliae quadrupedes, sed apti mutuis amplexibus velut humanis conjunctionibus copulantur. Desiderium veneris hiems suscitatur. Secreti honore reverentur mares gravidas, et in iisdem licet foveis, partitis tamen per scrobes secubationibus dividuntur. Lucinae illis tempus properantius est, quippe uterum tricesimus dies liberat, unde evenit ut praecipitata fecunditas informes procreet partus. Carnes paucillas edunt, quibus color candidus, oculi nulli. Hos lambendo sensim figurant, et interdum ad pectora foveant, ut assiduo incubatu calefactae animalem trahant spiritum. Interea cibus nullus. Sane diebus primis quatuordecim matres ita in somnum concidunt, ut nec vulneribus excitari queant, ita de cavernosis in quibus latent montibus mox egressae in diem liberum, tantam patiuntur insolentiam lucis, ut putes obsitas caecitate. Insidiantur alvearibus apum, maxime favos appetunt, nec avidius aliud quam mella

captant. Cum gustaverint mandragorae mala, moriuntur; sed eunt obviam, ne malum in perniciem convalescat, et formicas devorant ad recuperandam sanitatem Si quando. cum tauris pugnant, sciunt quibus potissimum partibus minorentur, nec aliud quam cornua et nares appetunt cornua, ut armatura deficiant, nares, ut dolor sit in loco tenerrimo.

Chapter 7. De leucrocuta.

In India nascitur bestia, quae velocitate praecedit universas feras, et dicitur leucrocuta nomine, ipsa asini magnitudine, cervi clunibus, pectore ac cruribus leonis, capite equi, bisulca ungula, ore usque ad nares dehiscente, dentium locis osse perpetuo. Haec quidem quoad formam, nam voce loquentium hominum sonos aemulatur.

De crocodilo vide [lib. II, cap. 8.](#)

Chapter 8. De Manticora.

In India nascitur animal, quod manticora dicitur, triplici dentium ordine coeunte vicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore corpore leonino, cauda velut scorpionis aculeo spiculato, voce tam sibila ut imitetur fistularum modulos. Humanas carnes avidissime affectat, pedibus sic viget, saltibus sic potest, ut morari eam nec extentissima spatia possint, nec obstacula latissima.

Chapter 9. De tharando.

Aethiopia mittit bestiam tharandum nomine, boum magnitudine, bisulco vestigio, colore ursi, ramosis cornibus, capite cervino, villo profundo. Hunc tharandum affirmant habitum metu vertere, et, cum delitescit, fieri ad similitudinem cujuscunque rei cui se approximaverit, sive illa sit alba ut saxum, sive virens ut frutetum, sive quem alium modum praeferat.

De vulpe vide [lib. II, cap. 5.](#)

Chapter 10. De eale animali.

Est bestia quae dicitur eale, magna ut equus, cauda elephantis, nigro colore, maxillis aprinis, cornua praeferens ultra modum longa, ad obsequium ejus, velut motus accommodata, nec enim rigent, sed moventur ut usus exigit praeliandi, quorum alterum replicat, et cum altero pugnat, ut si ictu aliquo alterius acumen offendatur, acies succedat alterius.

De lupo vide [lib. II, cap. 20.](#)

Chapter 11. De cane, et ejus natura.

Canis nomen Latinum Graecam habere videtur etymologiam. Cynos [κυών] enim Graece canis dicitur Latine, licet quidam a canore latratus appellatum existiment, eo quod canore insonat, unde et canere dicitur. Nihil autem sagacius canibus. Plus enim sensus caeteris animalibus habent; nam soli sua

nomina recognoscunt, dominos suos diligunt. Canum sunt plurima genera. Alii ad capiendum investigant silvarum feras. Alii custodes domorum, substantiam dominorum suorum custodiunt, ne forte rapiantur in nocte a latronibus. Pro dominis suis etiam morti se objiciunt voluntariae, ad praedam cum domino suo currunt, corpus etiam domini sui mortuum custodiunt, et non derelinquunt, quorum postremo natura est extra homines esse non posse. Leguntur canes in tantum suos dilexisse dominos, ut Garamantum regem ab inimicis captum, et custodiae mancipatum, ducenti canes agmine facto per medias acies inimicorum ab exsilio reduxerint, praeliantes adversos resistentes. Jasone Lycio interfecto, canis ejus aspernatus cibum, inedia obiit. Lysimachi regis canis flammis se iniecit accenso rogo domini sui, et pariter igni absumptus est. Appio Junio, et Publio Silio consulibus damnatum dominum, canis cum abigi non posset, comitatus est in carcerem, et mox percussum ululatu prosecutus est, cumque ex miseratione populi Romani ei cibus daretur, ad os defuncti escam tulit, ultimo abjectum in Tiberim tumulto cadaver adnatans sustentare conabatur. Canis vero ubi vestigium leporis cervive reperit, et ad diverticulum semitae venerit, et quoddam viarum compitum, quod partes in plurimas scinditur, ambiens singularum semitarum exordium, tacitus secum ipse pertractat, velut syllogisticam vocem sagacitate colligendi odoris dimittens. Aut certe, inquit, in hanc partem deflexit, aut in illam. Aut certe in hunc se anfractum contulit, sed nec in istam, nec in illam ingressus est, superest igitur ut in istam partem se contulerit, et sic falsitate repudiata in veritatem prolabitur. Saepe etiam vocis illatae evidentia canes ad redarguendos reos indicia prodiderunt, ut muto eorum testimonio plerumque sit creditum. Antiochiae ferunt in remotiore parte urbis necatum virum quodam crepusculo, qui canem sibi adjunctum habebat, miles quidam praedandi studio minister exstiterat caedis, tectus idem adhuc tenebroso diei exordio, in alias partes secesserat. Jacebat inhumatum corpus, frequens erat spectantium vulgus astabat questu lacrymabili canis, dominique flebat aerumnam. Forte is qui necem intulerat, (ut se habet versutia humani ingenii) vitandi incommodi aviditate, et ut ejus praesentia fidem faceret innocentiae, ad illam circumstantis populi accessit coronam, et velut miserans appropinquabat ad funus. Tunc canis sequastrato paulisper doloris questu, ultionis arma assumpsit, atque apprehensum tenuit et velut epiligans quoddam miserabile carmen murmurans, universos convertit in lacrymas, fidemque et probationem detulit, quia quem solum tenuit ex pluribus non dimisit. Denique perturbatus fuit ille, et tam manifestum rei indicium, neque odii, neque inimicitiarum, neque injuriae alicujus vel invidiae obice, propter objectionem naturae, vel crimen repellere potuit. Itaque quod erat ratione consonum, ultionem perpressus est, quia defensionem sibi praestare non potuit. Lingua canis dum lingit vulnus, sanat illud. Lictus ejus admodum medicus esse fertur. Catuli denique lingua, vulneratorum solet esse intestinorum salus. Natura ejus ut ad vomitum suum revertatur, iterumque comedat. Cumque flumen tranaverit carnem aut aliquid tale in ore suo tenens, cum viderit umbram, os suum aperit, atque dum properat aliam carnem sumere, ipsam quam tenet perdit. Cujus figuram in quibusdam rebus praedicatores habent, qui semper admonendo et exercendo quae recta sunt, insidias diaboli pellunt, ne thesaurum Dei animas Christianorum ipse auferat. Lingua canis dum lingit vulnus, sanat illud, quia peccatorum vulnera dum in confessione nudantur, sacerdotum correctione mundantur. Intestina quoque hominis curat lingua canis, quia secreta cordis ipsius mundantur opere et sermone doctoris. Medicus admodum canis dicitur esse, quia qui praeest aliis, sapientiae studiis invigilare, omnique modo crapulam vitare debet. Nam in saturitate panis Sodoma periit. Nullo demum ambitu tam cito possidet

hominem inimicus, quam voraci gula. Quod canis ad vomitum redit, quosdam post peractam confessionem incaute ad perpetrata facinora redire demonstrat. Quod carnem in flumine per cupitam umbram relinquit, significat homines stultos, qui propter ambitionem rei ignotae, id saepe quod sui juris est, derelinquunt. Unde fit ut, dum non valent adipisci quod cupiunt, frustra nolint perdere id quod reliquerunt. Lycisci dicuntur canes qui ex lupis et canibus nascuntur, cum inter se forte miscentur. Solent Indi feminas canes alligare in silvis, ut admisceantur ad tigres bestias, a quibus insiliri, et nasci ex eodem fetu canes acerrimi dicuntur, adeo fortes ut complexu leones prosternant.

Chapter 12. De animalium in genere nominibus, et speciebus ac proprietatibus.

Omnibus animantibus Adam primus vocabula indidit, imponens unicuique nomen ex praesenti institutione juxta conditionem naturae cui serviret. Gentes autem unicuique animalium ex propria lingua dederunt vocabula, non autem secundum linguam Latinam, atque Graecam, aut quarumlibet gentium barbararum nomina illa imposuit Adam, sed illa lingua, quae ante diluvium una fuit omnium quae Hebraea nuncupatur. Latine autem animalia sunt animantia dicta, quae animantur vita, et moventur spiritu. Quadrupedia vocata, quod quatuor pedibus gradientur, quae etsi similia sint pecoribus, tamen non sunt sub cura humana, ut cervi, damae, onagri, etc. Sed neque bestiae sunt, ut leones, neque jumenta, ut usus hominum juvare possint. Pecus dicimus esse, quod humana lingua et effigie caret. Proprie autem pecorum nomen iis animalibus accommodari solet, quae sunt ad vescendum apta, ut oves et sues; aut in usus hominum commodata, ut equi et boves. Differt autem inter pecora et pecudes. Nam veteres in significatione omnium animalium pecora dixerunt, pecudes autem tantum animalia illa quae eduntur, quasi pecudes. Generaliter autem omne animal pecus a pascendo vocatur. Jumenta inde nomen traxerunt, quod nostrum laborem vel onus suo adjutorio subvectando vel arando juvant. Nam bos carpenta trahit, et durissimas glebas vomere vertit. Equus et asinus onera portant, et hominum in gradiendo laborem temperant. Unde et jumenta appellantur ab eo quod homines juvant; sunt enim magnarum virium animalia. Item dicuntur armenta, vel quod sint armis apta, id est bello, vel quod his in armis utimur, vel quod magnos armos habent. Alii armenta boves tantum intelligunt, ab arando, quasi aramenta, vel quod sint cornibus armata. Discretio autem est inter armenta et greges. Nam tantum majorum ut equorum et boum sunt armenta, greges vero etiam caprarum, et ovium, et caeterorum minorum gregatim viventium.

Chapter 13. De ove.

Ovis molle pecus lanato corpore, inerme animal, animo placidum, ab oblatione dictum, eo quod apud veteres in initio non tauri, sed oves in sacrificio mactarentur. Ex his quasdam bidentes vocant eas, quae inter octo dentes duos altiores habent, quas maxime gentiles in sacrificio offerebant, vel quae essent biennes. Ovis sub adventu hiemis, quia inexplibilis ad escam, insatiabiliter herbam carpit, eo quod praesentiat asperitatem hiemis adfuturam, ut prius herbae pabulo se faciat quam gelu adurente omnis herba deficiat.

Chapter 14. De vervece.

Vervex vel a viribus dicitur, eo quod caeteris ovibus sit fortior, vel quod sit vir, id est masculus, emasculatus tamen, nam masculus aries dicitur, vervex castratus, vel quod vermes in capite habeant, quorum ipsi ut arietes excitati pruritu, se invicem concutiunt. Unde aries ἀρὸ τοῦ ἄρεος, id est a matre, vocatus, quo nomine apud nos in ovibus masculi vocantur, sive quod hoc pecus a gentilibus primo est aris immolatum, ut aries diceretur eo quod imponeretur aris. Unde illud: "Aries mactatur ad aram," sed id minus placet, et primae syllabae quantitas non approbat.

Chapter 15. De agno.

Agnus dicitur, quasi hagnes ἄγνης, id est castus. Latini autem sic dictum putant, eo quod prae caeteris animalibus matrem agnoscat, adeo ut etiamsi in magno grege erret, statim balatu recognoscat vocem parentis, festinetque ad matrem, lactis quoque materni notos sibi fontes requirat. Mater vero inter multa millia agnellorum solum filium noscit, et licet unus sit plurimorum balatus, et eadem species, illa tamen fetum suum recognoscit, et discernit a caeteris, et solum filium tacitae pietatis studio recognoscit.

Chapter 16. De hirco et haedo.

Hircus lascivum animal est, petulans et fervens semper ad coitum, cujus oculi ob libidinem in transversum aspiciunt, unde nomen traxit; nam hirci sunt oculorum anguli, secundum Suetonium. Cujus natura adeo calida est, ut adamantem lapidem, quem nec ignis nec ferrum domare valet, solus hujus cruor dissolvat. Hoedi secundum quosdam ab edendo vocati sunt; parvi enim pinguissimi sunt et saporis jucundi, unde et hoedus et hoedulus nominatur, sed quia hoedus scribitur sic, aliis dici videtur quod, si h in f mutetur, fiat foedus.

Chapter 17. De apro.

Aper, id est porcus, vel sus silvester a feritate vocatur, ablata scilicet littera quasi asper, ut vult Varro. Unde apud Graecos, agrios, ἄγριος, id est agrestis, ferus dicitur et ferox, omne enim quod ferum est et immite abusive agreste vocamus. Aliis videtur dici a nomine Graeco ἀπρὸς, quod est spuma, eo quod spumam ore emittat.

Chapter 18. De juvenco, et tauro.

Juvenus dictus eo quod juvare incipiat usus hominum in terra colenda, vel quia apud gentiles semper ubique immolabatur, et nunquam taurus; nam in victimis etiam aetas considerabatur.

Taurus [ταῦρος] nomen Graecum est, sicut et bos. Indicis tauris color fulvus est, volucris pernicitas, pilus in contrarium versus, hiatus magnus. Hi quoque circumferunt cornua, omnique caput flexibilitate qua volunt tergi duritia omne telum respuunt; tam immani sunt feritate, ut capti animas ne domentur projiciant.

Chapter 19. De bove, et uro, et similibus.

Bos Graecis βούς, hic et haec boys, hujus boos dicitur, hunc Latini trionem nominant, eo quod terram terat, quasi terionem. Boum in socios eximia dilectio est; nam alter alterum inquit, cum quo ducere collo aratrum consuevit, et frequenti mugitu amicum testatur affectum, si forte defuerit. Boves impendenti pluvia ad praesepia se tenere noverunt, atque, ubi naturali sensu collegerunt mutationem coeli, in serenitatem foras spectant, et ultra praesepia cervices extendunt suas una in omnes partes, ut prodire se velle testentur. Uri agrestes boves sunt, habentes cornua immensa, in tantum ut inter regias mensas ob insignem capacitatem gerulae potuum fiant.

Sunt etiam in India boves unicornes, solidos ungulis, nec bisulcis, sed atrocissimi. Bubali inde nomen trahunt, quod sint similes boum, adeo indomiti, ut prae feritate jugum non recipiant.

Vacca dicta quasi boacca; est enim ex genere nominum a masculinis formatorum, sicut leo leaena, draco dracena, etc. vitulus et vitula a viriditate vocati sunt, id est aetate viridi, sicut et virgo, vitulam enim parvam esse dicimus, et nondum enixam; nam enixa juvenca est, id est vacca juvenis.

Chapter 20. De cameli natura.

Camelis κάμα cama, id est labor nomen dedit, quod jumentum sit laboriosum, vel a chamae [χαμαῖ] quod Graecorum est adverbium significans humi; nam quando onerantur ut breviores et humiliores fiant, accubant, et sic chamelus scriberetur, sive quia curvus est dorso a chamiro, id est incurvo. Hos licet et aliae regiones mittant, Arabes tamen plurimos, et Bactri fortissimos camelos mittunt. Verum in hoc differunt quod Arabici bina tubera in dorso habent; Bactriani singula. Hi nunquam pedes atterunt; sunt enim illis reciproca quibusdam pelliculis vestigia carnulenta; unde et contraria sunt illis ambulantiis, nullo favente praesidio ad nisum insistendi. Habentur autem ad duplex ministerium. Sunt enim alii oneri deferendo accommodati, alii perniciores et ad iter faciendum promptiores. Sed illi ultra modum pondera recipiunt, isti amplius quam solita spatia egredi nolunt. Geniturae cupiditate efferuntur adeo ut saeviant cum venerem requirunt. Oderunt equinum genus. Sitim etiam per triduum tolerant; verum cum datur occasio bibendi, tantum implentur, quantum et desideria praeterita satiet, et in futurum diu prosit. Lutulentas aquas captant, puras refugiunt. Denique ubi coenosior aqua defuerit, ipsi assidua proculcatione limum excitant, ut turbetur; durant in annos centum. Si forte translati fuerint in loca peregrina, propter insolitam mutationem aeris, morbos trahunt. Ad bella feminae praeparantur, inventumque est ut desiderium eis coitus quadam castratione extrahatur; putant enim fieri validiores si a coitibus arceantur.

Chapter 21. De dromedario.

Dromedarius genus est camelorum, minoris quidem staturae, sed velocioris, unde et nomen habet, Nam dromos [δρόμος] Graece, cursus et velocitas appellatur, centum enim milliaria et amplius una die peragere solet. Quod animal, sicut ovis, bos, et camelus, ruminat. Ruminatio autem dicta est a rumine eminente guttoris parte, per quam viam missus cibus a multis revocatur animalibus.

Chapter 22. De asino et asello.

Asinus et asellus ab assidendo dictus, quasi assessus ab homine, sed hoc nomen, quod magis equis conveniebat, ideo hoc animal sumpsit, quia priusquam equos homines equitarent, huic insidere coeperunt. Animal quippe tardum est et nulla ratione mandatis renitens; statim ut voluit sibi homo substravit. Asini autem Arcadici dicti sunt, eo quod ab Arcadia primum vecti sunt, magni et alti. Minor autem asinus asellus dictus est, et plus necessarius est, quia et laborem tolerat, et negligentiam mollis educationis propemodum non recusat.

De onagro vide [lib. II, cap. 11](#).

Chapter 23. De equo, et ejus natura.

Dicti equi detracta prima littera, id est a quae est in aequus, aequa, aequum, ab aequalitate, eo quod quando bigis aut quadrigis jungebantur, pares statura, viribus et cursu copulabantur. Caballus autem a cavando dictus, eo quod gradiens ungula impressa terram cavet, quod reliqua animalia non habent. Inde dictus est sonipes, quod sonat pedibus. Vivacitas equorum et industria multa. Exsultant enim in campis, odorantur bellum, excitantur sono tubae ad praelium. Voce accensi ad cursum provocantur. Dolent cum victi fuerint, exsultant cum vicerint. Quidam equi hostes in bello sentiunt, adeo ut adversarios morsu petant. Alii etiam proprios dominos recognoscunt, obliti mansuetudinis, si domini mutantur. Aliqui praeter dominum, nullum dorso recipiunt. Unde exemplum dabimus Alexandri Magni, cujus equus Bucephalus dictus, sive ab aspectus torvitate, sive ab insigni nobilitate, eo quod taurinum caput habebat, seu quod a fronte ejus quaedam exstantium corniculorum minae protuberabant. Cum ab equario suo alio tempore molliter insideretur, accepto regio stratu, neminem unquam praeter dominum vehere dignatus est. Documenta ejus in praeliis plura sunt, quibus Alexandrum sospitem e crudelissimis certaminibus ope sua extulit. Equus Caii Caesaris nullum praeter Caesarem dorso recepit. Regem Scytharum singulari certamine interemptum cum ejus victor spoliare vellet, ab ejus equo calcibus morsuque laceratus est. Nicomede rege interfecto equus ejus inedia vitam expulit. Cum praelio Antiochus Galatas subegisset, Centeretrii nomine ducis, qui in acie ceciderat, equum insiliit ovaturus; is autem adeo sprexit lupata, ut de industria acerbatus et turbatus ruina pariter, et se et equitem affligeret. In hujusmodi animalis genere aetas longior maribus. Legimus sane equum ad annos vixisse septuaginta. Notatum etiam advertimus, Opuntem [Opinicum] nomine, equum ad gregariam venerem durasse ad annos quadraginta. Equarum libido exstinguitur jubis tonsis. In quarum partu amoris nascitur veneficium, quod in frontibus praeferunt editi filii; fulvo colore, caricis mole, quod hippomanes nominatur, quod si praeraptum statim fuerit, pullo mater nequaquam ubera praebet. Quo equus sanior fuerit, et spei majoris, eo profundius nares mersitat in bibendo. Interfectis vel morientibus dominis lacrymas infuderunt. Dicunt enim equum solum propter hominem lacrymari, et doloris effectum sentire. Unde et in sentiendo equorum et hominum natura permista est. Solent etiam ex equorum moestitia vel alacritate eventum futurum dimicaturi colligere. In generosis equis, ut aiunt veteres, quatuor exspectantur, forma, pulchritudo, meritum atque color: forma, ut sit validum corpus et solidum, robori conveniens altitudo, latus longum et substrictum, clunes maximi et rotundi, pes nodosus et siccus, cornu concavo consolidatus; pulchritudo, ut sit exiguum caput et siccum, pelle prope ossibus adhaerente, aures breves et argutae, oculi magni, nares patulae, et erecta cervix, coma densa et

cauda, ungularum soliditas, fixa rotunditas; meritum, ut sit animo audax, pedibus alacer, tremmentibus membris (quod est fortitudinis indicium), quique ex summa quiete facile concitetur, et excitata festinatione non difficile teneatur. Motus autem equi in auribus intelligitur virtus in membris tremmentibus; color est hic precipue exspectandus, badius, aureus, roseus, myrteus, cervinus, gilvus, glaucus, scutulatus, canus, candidus, albus, guttatus, niger, sequenti autem ordine varius ex nigro bagioque distinctus, reliquus autem varius color, ut cinereus deterrimus est. Badium autem sive, ut vulgo dicunt, bajum et bajadum antiqui quasi vadium dicebant, eo quod ejus coloris equi inter caetera animalia fortius vadant. Ipse est et spadix, quem phoenicatum vocant, et est dictus spadix a colore palmae, quam Syrii spadicem vocant. Glaucus vero est veluti pictos habens oculos, et quodam splendore perfusus. Gilvus autem medius color est subalbidus, guttatus est albus nigris intervenientibus punctis. Candidus autem et albus invicem sibi differunt. Nam albus cum quodam pallore est; candidus vero est niveus, et majore albore perfusus. Canus dictus est, qui ex candido colore et nigro est. Scutulatus est dictus propter orbes quos habet candidos inter purpureos, varius quod vias habet imparium colorum. Qui autem tantum pedes albos habent, pedici appellatur, qui frontem albam, candidi. Cervinus est quem vulgo griseum dicunt. Onosinus autem dictus, quod sit color ejus communis cum asino, idem est et cinereus. Sunt autem equi de agresti genere orti, quos equos feros dicimus, et proinde ad urbanam dignitatem transire non possunt. Maurus niger est. Mauron enim Graeci nigrum vocant. Mannus vero equus brevior est. Verhedos vero antiqui dicebant eo quod rhedas veherent, id est ducerent, vel pervias publicas irent, per quas et rhedas ire solitum erat. Equorum tria sunt genera. Unum generosum, praeliis et oneribus aptum. Alterum vulgare atque gregarium, ad vehendum, non ad equitandum aptum. Tertium ex permistione diversi generis ortum, quod etiam bigenum dicitur, quia ex diversis nascitur, ut mulus. Mulus a Graeco fictum vocabulum habet, eo scilicet quod jugo pistorum subactus, tardas in gyrum molendo ducat molas. Judaei asserunt quod Ana abnepos Esau equarum greges ab asinis in deserto ipse prius fecerit ascendi, ut jumentorum contra naturam nova animalia nascerentur. Onagros quoque ad hoc admissos esse ad asinas dicunt, et ipsum istiusmodi reperisse concubitus, ut ex his velocissimi asini nascerentur. Industria quippe humana diversum animal in coitus coegit, sicque adulterina commistione genus aliud reperit: sicut et Jacob contra naturam ovium colorum dissimilitudines procuravit. Nam tales fetus oves illius procreabant, quales virgas arietes desuper ascendentes in aquarum speculo contemplabantur. Denique et hoc ipsum equarum gregibus fieri fertur, ut generosos objiciant equos visibus concipientium, quo eorum similes concipere et creare possint. Nam etiam columbarum dilectores depictas et pulcherrimas columbas ponunt iisdem locis, quibus illae versantur, quo rapiente visu limites generent. Inde est quod quidam gravidas mulieres jubent nullos intueri turpissimos animalium vultus, ut cynocephalos et simias, ne visibus occurrentes similes fetus pariant. Hanc enim feminarum naturam esse dicunt ut qualem prospexerint, sive mente conceperint in extremo voluptatis aestu dum concipiunt, talem sobolem procreent. Etenim anima in usu venereo formas extrinsecas transmittit, eorumque satiata typis, rapit species earum in propriam qualitatem. In animantibus bigena dicuntur, quae ex diversis nascuntur, ut malus ex equa et asino, burdo ex equo et asina. Ibridae ex apris et porcis, tityrus ex ove et hyrcō: musino ex capra et ariete, qui est dux gregis.

Chapter 24. De cato, seu musione.

Musio seu muscio a plerisque muriceps seu murilegus appellatur, quod muribus infestus sit; hunc vulgus catum a captura vocat. Alii dicunt quod oculis res captat, id est videt. Nam tam acute cernit, ut fulgore luminis tenebras noctis superet. Catus enim acutus et callidus dicitur.

Chapter 25. De mure et sorice, etc.

Mus pusillum animal est, Graecum illi μῦς nomen est; quidquid vero ex illo trahitur Latinum est. Alii dicunt mures, quod ex humore terrae nascantur. Nam humus terra, et inde mus; his in plenilunio jecur crescit, sicut et quaedam maritima augentur, quae imminente plenilunio augentur, et rursus deficiente luna deficiunt. Sunt qui inter soricem et murem discrimen ponant, ut sorex sit minus illud animal cui cati insidiantur, mures majus quod non recte glis putatur.

De mustela vide [lib. II, cap. 18](#).

Chapter 26. De talpa.

Talpa bestiola est nigra damnata caecitate perpetua; est enim in tenebris absque oculis, et semper terram fodit, et humum erigit, et subter frugibus radices comedit, quae Graece ἀσπάλαξ aspalax vocatur

De formica vide [lib. II, cap. 29](#).

De hericio seu herinaceo, [lib. II, cap. 4](#).

Chapter 27. De avibus in genere.

Avium unum quidem est nomen, sed diversa sunt genera. Nam sicut specie differunt, ita et naturae diversitate siquidem aliae sunt simplices, ut columbae, aliae astutae, ut perdix, aliae ad manum se subjiciunt, ut accipitres, aliae reformidant, ut garrantes, aliae hominum conversatione delectantur, ut hirundo, aliae in desertis secretam vitam diligunt, ut vultur, aliae cantus edunt dulcissimos, ut cygnus et merula, aliae verba et voces hominum imitantur, ut psittacus et pica; sed et aliae sicut genere, ita et moribus innumerabiles. Nam volucrum quot genera sint, invenire quisquam non potest. Neque enim omnis Indiae, Aethiopiae, aut Scythiae deserta quisquam penetrare potuisset, qui earum genus vel differentias nosset. Aves dictae eo quod rectas vias non habent, sed per avia quaeque discurrunt, alites, quia alis ad alta tendunt, et ad sublimia alarum remigio conscendunt. Volucres a volando. Nam unde volare, inde et ambulare dicimus. Vola enim dicitur media pars pedis sive manus, et in avibus vola media pars alarum quarum motu pennae agitantur; inde et volucres. Pulli dicuntur omnium avium nati. Sed et animalium quadrupedum nati pulli dicuntur, et homo parvus pullus aut pusio. Recentes igitur nati pulli dicuntur, eo quod polluti sint. Unde et vestis nigra pulla dicta est. Aliae sunt, in quibus pennae per ordinem fixae volandi exhibent usum; vocatae autem sunt alae, quod his aves complexos alant, et foveant pullos. Penna a pendendo dicta, inde et pendere. Volucres enim pennarum auxilio moventur, quando aeri se mandant. Pluma quasi piluma. Nam sicut pili in quadrupedum corpore, ita plumae in avibus. Avium multa nomina a sono vocis constat esse composita, ut sunt grus, corvus, cygnus, bubo,

milvus, ulula, cuculus, graculus, et caetera; varietas enim vocis earum docuit qualiter easdem homines nominarent.

De aquila vide [lib. I, cap. 56](#).

De vulture, [lib. I, cap. 38](#).

De gruibus, [lib. I, cap. 39](#).

Chapter 28. De psittaco.

Sola India mittit psittacum, colore viridi, torque punicea, grandi lingua, et caeteris avibus latiore, unde et articulata verba exprimit, ita ut si eam non videas, hominem loqui putes. Ex natura autem salutat, dicens ave, vel χαῖρε. Caetera nomina ex institutione discit, unde illud Martialis:

Hoc per me didici, dicere: Caesar, ave. Cujus rostrum tanta duritia est, ut cum e sublimi praecipitatur in saxum, nisu oris sui se excipiat, et quodam quasi fundamento utatur ordinariae firmitatis. Studet ut loquatur quod homines, et cum adhuc pullus est, et adhuc infra alterum suae aetatis annum, quae monstrata sunt, et citius discit et tenacius retinet.

De caladrio vide [lib. I, cap. 48](#).

De ciconiis [lib. I, cap. 42](#).

De holore aut cygno [lib. I, cap. 53](#).

De ibide seu ibi. [lib. I, cap. 57](#).

De assida seu struthione [lib. I, cap. 37](#).

De fulica [lib. I, cap. 58](#).

Chapter 29. De halcyone.

Halcyon maritima avis est, quae in littoribus fetus suos edere solet, ita ut in arenis ova sua deponat medio fere hiemis; nam id tempus fovendis habet deputatum fetibus, quando maxime insurgit mare littoribus, quando etiam vehementior fluctus illiditur, tunc repentina placiditate, in gratiam aut naturam hujus avis aura mitescit, et positis ovis mare seipsum demittit, omnes cadunt procellae, mitescunt flatus ventorum, ac placidum ventis stat mare, donec ova foverit halcyon sua. Septem autem dies sunt quibus educit pullos, fetusque absolvit illico, alios quoque septem adjungit dies, quibus enutriet pullos suos, donec incipiant adolescere. Nec mireris tam exiguum nutrimenti tempus cum absolutio fetuum tum paucorum dierum sit. Tantam autem gratiam dicunt huic avi ministratam esse et indultum divinitus, ut hos quatuordecim dies nautae praesumptae serenitatis observent, quos et halcyoneos vocant, quibus nullus tempestatis motus horrescat.

De phoenice vide [lib. I, cap. 49](#).

Chapter 30. De cinnamulgo.

Cinnamulgos et ipsa Arabiae, avis est, proinde ita vocata, quod in excelsis nemoribus textit nidos ex fructibus cinnami et quia non possunt illuc homines ascendere propter ramorum altitudinem et

fragilitatem, eosdem nidos plumbatis appetunt, et sic cinnama illa dejiciunt, et pretiis amplioribus vendunt, eo quod haec cinnama magis quam alia mercatores probant.

Chapter 31. De herciniis avibus.

Hercinae aves dictae ab Hercinio saltu Germaniae, ubi nascuntur, quarum pennae adeo in obscuris micant, ut quamvis nox obtenta densis tenebris sit, ad praesidium itineris dirigendi projectae interluceant, cursusque viae pateat indicio plumarum fulgentium.

De epope dictum est in upupa, [lib. I, cap. 52](#).

De pelicano, [lib. II, cap. 27](#).

De noctua seu nycticorace, [lib. I, cap. 34](#).

De syrenis, [lib. II, cap. 32](#).

De perdice, [lib. I, cap. 50](#).

Chapter 32. De pica et pico.

Picae quasi poeticae, eo quod verba cum discrimine vocis exprimant ut homo, per ramos enim arborum pendulae, importuna garrulitate sonantes, etsi nequeunt linguas in sermone exprimere, sonum tamen humanae vocis imitantur, de qua congrue quidam ait:

Pica loquax certa dominum te voce saluto.

Si me non videas, esse negabis avem.

Picus a Pico Saturni filio nomen sumpsit, eo quod ipse in auspiciis ea ave uteretur. Nam ferunt hanc autem quiddam habere divinum, indicio illo quod in quacunque arbore nidificaverit, clavum vel quidquid aliud ei infixum diu haerere non posset quin statim excidat, ubi illa insederit.

De accipitre vide [lib. I, cap. 13](#).

Chapter 33. De luscinia.

Luscinia nomen est avis inde sumptum, quia cantu suo significare solet surgentis exortum diei, quasi lucinia, est enim pervigil custos. Cum ova quodam sinu corporis et gremio fovet, insomnem longae noctis laborem cantilenae suavitate remittit. Et, ut mihi videtur, haec summa est ejus intentio, ut possit, non minus dulcioribus modulis quam fomento corporis, fetum animare atque fovere. Hanc vitam videtur ducere mulier viduata, sed pauper et pudica, quae colum digitis trahens ut parvulis suis victum acquirat, nocturno cantu moestitiam paupertatis demulcet, et quamvis suavitatem luscinae imitari non, possit, imitatur tamen eam sedulo maternae pictatis officio.

Chapter 34. De Vespertilione.

Vespertilio animal ignobile a vespere nomen sumpsit, est autem volatile, idemque et quadrupes, et dentibus utitur, quod in aliis avibus reperiri non solet; parit sicut quadrupedia, non ova, sed pullos viventes, volitat autem non aliquo volatu pennarum, sed membranae suae fulta remigio, quo suspensa

veluti pennarum volatu circumfertur atque vegetatur. Habet aliud hoc vile animal, quod sibi invicem adhaerent, et quasi specie botrionis ex alto loco pendent, at si se ultimae quaeque laxaverint, omnes resolvuntur, quod fit quodam munere charitatis, quae difficile in hominibus et tamen aliquatenus in volucribus huiusmodi reperitur.

Chapter 35. De cornice, et corvo iterum.

Cornix annosa avis apud Latinos Graeco nomine κορώνη corone appellatur, quam aiunt augures hominum curas significationibus agere insidias viarum monstrare, futura praedicere. Magnum nefas hoc credere est quod Deus cornicibus sua mandet consilia. His inter multa auspicia tribuunt, et pluvias portendere vocibus, unde est illud:

Tunc cornix pluviam vocat improba voce.

Discant homines amare filios suos ex usu et pietate corvorum, qui etiam volantes filios comitatu sedulo prosequuntur, ac sollicite timentes, ne forte deficient, cibum suggerunt, ac plurimo temporis spatio nutriendi officia non relinquunt. At vero feminae nostri temporis cito ablactant etiam illos quos diligunt, et si ditiores sunt lactare fastidiunt, pauperiores si fuerint, parvulos abjiciunt, et exponunt, et deprehensos abnegant. Ipsae quoque divites matres, ne per plures patrimonium dividatur, proprios necant in utero fetus, et parricidalibus succis in ipso genitali alvo pignora sui ventris exstinguunt. Prius enim aufertur vita quam tradatur. Quis docuit nisi homo filios abdicare? Quis inter naturae fraterna consortia fratres impares fecit? Unius divitis filii diversae sorti cedunt. Alius totius paternae sortis ascriptionibus jucundatur, alius opulentiae haereditatis paternae deplorat augustam atque inopem portionem. Nunquid natura dividit merita filiorum? ex pari tribuit omnibus unde et nascendi et vivendi possint habere substantiam. Ipsa vos, o parentes, docet non discernere patrimonio, quos titulo germanitatis aequavit. Etenim quibus dedistis communiter esse quod nati sunt, eis non debetis invidere, quin communiter sortem eamdem inter se sortiantur, et habeant.

De columba vide [lib. I, cap. 1, 2, 3.](#)

De turture, [lib. I, cap. 20, 23, 24 et 25.](#)

De hirundine, [lib. I, cap. 41.](#)

De coturnice seu qualea, [lib. I, cap. 51.](#)

De pavone, [lib. I, cap. 55.](#)

De upupa, [lib. I, cap. 52.](#)

De gallo, [lib. I, cap. 36.](#)

Chapter 36. De anate.

Anas ab assiduitate natandi aptum nomen accepit. Ex quo genere quaedam dicuntur Germaniae, eo quod plus caeteris nutrant. Anates ponticae veneno victitant, ideoque cibo humano aptae non sunt. Putatur etiam anas anseri dedisse nomen, quod et ipsa cum in terris vivat assiduo natet, sed de ansere alibi diximus.

Chapter 37. De ovis et ex eis natis.

Omniū genera volucrum bis nascuntur. Primum enim ova gignuntur et pariuntur, inde calore corporis materni formantur et animantur. Ova autem dicta ab eo quod sint uvida. Unde et uva, ab eo quod intrinsecus sit plena humore. Nam humidum est quod extrinsecus humorem habet, uvidum quod interius. Quidam autem putant ova Graecam habere originem nominis, illi enim dicunt ὄν, et in singulari ὄν, oon, v littera ablata. Ova autem quaedam inani vento concipiuntur, sed non sunt generativa nisi quae fuerint concubitu masculino concepta et seminali spiritu penetrata. Quorum vim tantam dicunt ut lignum perfusum eis non ardeat, ac ne vestis quidem contracta aduratur, admista quoque calce glutinare fertur vitri fragmenta.

Chapter 38. De apibus.

Apes dictae vel quod pedibus se alligant, vel pro eo quod sine pedibus nascuntur. Nam postea et pedes et pennas accipiunt. Hae solertes in generandi mellis officio assignatas incolunt sedes, domicilia inenarrabili arte componunt, et ex variis floribus favum condunt, textisque ceris innumera prole castra replent, exercitum et reges habent, praelia movent, fumum fugiunt, tumultu exasperantur. Has plerique experti sunt de boum cadaveribus nasci; nam pro his creandis, vitulorum occisorum carnes verberantur, ut ex putrefacto cruore, vermes creentur, qui postea efficiuntur apes. Proprie tamen apes ortae dicuntur de bobus, sicut crabrones de equis, fuci de mulis, vespae de asinis. Castro [Castoras] Graeci appellant, qui in extremis favorum partibus majores creantur, quos aliqui reges putant dici, eo quod castra ducunt. Solae apes in omni genere animantium commune in omnibus sobolem habent, unam omnes incolunt mansionem, unius patriae clauduntur limine domus, communis est omnibus, labor, cibus, operatio, usus, fructus et volatus. Quid plura? cum communis sit omnibus generatio, integritas quoque corporis virginalis omnibus est communis, et partus: quoniam nec inter se ullo concubitu miscentur, nec libidine solvuntur, nec partus quatiuntur doloribus, sed subito maximum filiorum examen emittunt, et foliis atque herbis ore suo legentes prolem sibi procreant. Ipsae sibi regem faciunt et ordinant. Ipsae populos creant. Et licet positae sub rege sint, sunt tamen liberae. Nam et praerogativam iudicis tenent, et fide devotionis affectum, quia regem tanquam a se substitutum diligunt, et toto honorant examine. Rex autem non sorte ducitur, quia in sorte eventus est, non iudicium, et saepe irrationabili casu sortis melioribus deterior praefertur. Apibus autem rex, naturae claris formatur insignibus, ut magnitudine corporis et specie, quodque in rege praecipuum est, morum mansuetudine. Nam etsi habet aculeum, non tamen utitur eo ad vindicandum; sunt enim legis naturae non scriptae litteris, sed impressae moribus, ut leniores sint ad puniendum qui potestate potiuntur majori. Sed et apes quae non optemperaverunt legibus regis, poenitentiae condemnatione se multant, ita ut immoriantur acculei sui vulnere. Quod Persarum populi in se dicuntur observare, ut pro commissi pretio seu magnitudine ipsi in se propriae mortis exsequantur sententiam. Itaque nulli regem, nec Persae qui gravissimas habent in subditos leges, nec Indi, nec Iudaei, nec Sauromatae tanta, quanta apes reverentia devotionis observant, ut nullae e domibus exire audeant, nec in aliquos procedere pastus, nisi rex prius egressus fuerit, et volatus sibi vindicaverit principatum. Processus autem est per rura redolentia ubi inhalantes floribus horti, ubi fugiens rivus per gramina redolentia, ubi amoena riparum. Illic ludus alacris juventutis, illic campestre exercitium, illic curarum remissio, opus ipsum suave de floribus et dulcibus herbis,

fundamenta castrorum prima ponuntur. Quid enim aliud est favus nisi castrorum quaedam species? Denique ab his praesepibus apum fucus arcetur. Quae castra quadrata tantum possunt habere artis et gratiae, quantum habent crates favorum? in quibus minutae atque rotundae cellulae conjunctione sui invicem fulciuntur. Quis architectus eas docuit hexagona illa cellularum in discreta laterum aequalitate componere, ac teneras inter domorum septa ceras suspendere, stipare mella, et intexta floribus horrea nectare quodam distendere? Cerneret omnes certare de munere, alias invigilare quaerendo victum, alias sollicitam castris exhibere custodiam, alias futuros explorare imbres, et speculari concursus imbrum, alias de floribus fingere ceras, alias de floribus internum rorem colligere, nullam tamen alienis insidiari laboribus, aut raptu vitam quaerere, atque utinam raptorum insidias non timerent. Habent tamen venena sua, et inter mella fundunt venenum, si fuerint lacessitae, animas quoque in vulnere ponunt ardore vindictae. Ergo mediis castrorum vallibus humor ille recens infunditur, paulatimque et processu temporis in mella cogitur, cum fuerit liquidus ab exordio, et coalitu cerae florumque odore flagrare mellis suavitatem incipit. Merito quasi bonam operariam Scriptura sic apem ut formicam praedicat, dicens: Vade ad formicam, o piger, et considera vias ejus, et disce sapientiam. Quasi dicat: Vide quam diligenter et provide operata est, et ejus imitare operationem. Operationem namque venerabilem meditatatur apes, cujus laborem et reges et mediocres ad salutem sumunt. Appetibilis enim est sanctificatio omnibus et chara. Audis quid dicat propheta. Mittit itaque te ut apiculae illius sequaris exemplum, imiteris operationem. Vide quam laboriosa sit, et quam grata. Brevis in volatilibus apibus, et initium dulcoris habet fructus illius. Fructus itaque ejus ab omnibus desideratur et quaeritur, nec pro personarum diversitate discernitur, sed indiscreta sui gratia regibus pariter ac mediocribus aquali suavitate dulcescit. Nec solum voluptati, sed etiam saluti est. Fauces enim obdulcat, et curat vulnera. Interius quoque medicamentum infundit ulceribus. Itaque cum sit infirma robore apibus, valida tamen est vigore sapientiae, et amore virtutis. Denique apes regem suum summa protectione defendunt et perire pro eo pulchrum putant. Rege incolumi mens omnibus una, amisso rupere fidem. Incolumi enim rege nesciunt mutare iudicium, mentem alio inflectere. Amisso rege fidem servandi muneris derelinquunt, atque ipsae sua mella diripiunt, quod is, qui hujus muneris habuit principatum, interemptus est. Itaque cum volucres aliae semel tantum quotannis edant fetus, apes bis aut ter nova producant agmina, et ideo miranda animantibus caeteris fecunditate praeponderant.

Chapter 39. De arbore quadam in India.

Pendens est arbor in India. Est autem hujus arboris fructus dulcis totus, et valde suavis. Columbae autem delectantur in fructibus hujus arboris, habitantque in ea pascentes fructus ejus. Draco autem est inimicus columbis, timetque arborem et umbram ejus ubi columbae morantur, et non potest appropinquare arbori, neque umbrae ejus. Si enim umbra arboris ad occidentem venerit fugit ipse ad orientem, et e converso. Si autem evenerit ut columba inveniatur extra arborem vel umbram ejus, occidit eam draco. Arborem hanc Deum Patrem intellige, umbram Filium ejus, sicut Gabriel dicit ad Mariam: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Fructum coelestem sapientiam Domini, scilicet Spiritum sanctum. Vide ergo, o homo, ne postquam acceperis Spiritum sanctum, id est spirituales columbas, et intelligibilem et manentem super te, foris fias ab aeternitate, alienus a Patre et Filio et Spiritu sancto, ne draco te interimat, id est diabolus. Nam si tu habes Spiritum

sanctum, non potest tibi appropinquare draco. Attende ergo, o homo, et permane in fide catholica. Cave quantum potes ne extra domum inveniariis et comprehendat te ille draco serpens antiquus foris, et devoret te sicut Judam, qui mox ut exiit a domo foras, et a fratribus apostolis statim a daemone est devoratus, et periit.

Chapter 40. De serpentum generibus.

Anguis omnium serpentum est genus, quod complicari et contorqueri potest, et inde anguis, quod angulosus sit et nunquam rectus. Coluber ab eo dictus, quod colat umbras, vel quod in lubricos tractus flexibus sinuosis trahatur vel labatur. Nam lubricum dicitur quidquid labitur dum tenetur, ut anguilla, serpens. Serpens autem nomen accepit, quia occultis accessibus serpit non apertis passibus, sed squamarum minutissimis nisibus repit. Illa autem quae quatuor aut pluribus pedibus nituntur, sicut lacertae et stelliones, non serpentes, sed reptilia sunt, quia ventre et pectore reptant, quorum tot venena quot genera, tot pernicies quot species, tot dolores, quot colores habentur.

De dracone dictum est [lib. II, cap. 24](#).

Chapter 41. De basilisco et sibilo.

Basiliscus βασιλίσκος Graece, Latine interpretatur regulus, eo quod sit rex serpentum, ita ut eum videntes fugiant, quia olfactu suo eos necat. Nam et hominem si aspiciat, interimit. Siquidem ab ejus aspectu nulla avis volans illaesa transit. Sed quamvis sit procul, ore ejus combusta devoratur. A mustelis tamen vincitur, quas inferunt homines cavernis, in quibus delitescunt. Itaque ea visa fugit, quem illa persequitur et occidit. Nihil enim ille parens rerum sine remedio constituit. Est autem longitudine semipedalis, albis maculis lineatus. Reguli autem sicut scorpiones arentia quaeque sectantur, et postquam ad aquas venerint ibique aliquem momorderint, hydrophobas et lymphaticos faciunt. Sibilus idem est et regulus. Sibilo enim occidit antequam mordeat vel exurat.

De vipera vide [lib. II, cap. 21](#).

De aspide, [lib. II, cap. 30](#)

Chapter 42. De ceraste.

Cerastes ita dicitur, quia in capite cornua praetendit arietum similia; κέραστα enim, id est cerata Graece cornua vocantur. Sunt autem illi quadrigemina cornicula, quorum ostentatione veluti esca sollicitata animalia perimit; totum enim corpus tegit arenis, nec ullum indicium sui praebet, nisi ex a parte qua invitatas aves vel animalia capit; est autem flexuosus plusquam alii serpentes. ita ut spinam habere non videatur.

Chapter 43. De scitale ex Plinio et Solino.

Scitalis serpens ita vocatur, quod tanta praefulget tergi varietate, ut notarum gratia se aspicientes retardet, et quia reptando pigrior est; quos assequi non valet, miraculo sui stupentes capit. Est autem tanti fervoris, ut etiam hiemis tempore exuvias corporis ferventes deponat, de quo Lucanus:

*Et scitalis sparsis etiam nunc sola pruinis,
Exuvias positura suas.*

Chapter 44. De amphysibaena.

Amphisibaena dicta eo quod duo capita habeat, unum in loco suo, alterum in cauda, currens ex utroque capite, tractu corporis circulato. Haec sola serpentium frigori se committit, prima omnium praecedens, de qua idem Lucanus:

*Et gravis in geminum vergens caput amphisibaena.
Cujus oculi lucent veluti lucernae.*

De hydro et hydra vide [lib. II, cap. 7](#).

Chapter 45. De boa serpente iterum.

Boas anguis Italiae immensa mole, persequitur greges armentorum, et bubalos, et plurimo lacte irriguis uberibus se innectit, et sugens interimit, atque inde a boum depopulatione nomen boas accepit.

Chapter 46. De jaculo.

Jaculus serpens volans, de quo Lucanus:

..... Jaculique volantes. Exsiliunt enim arboribus ubi insidias ponunt, et dum aliquod animal obvium fuerit, jactant se super ipsum, et perimunt; unde et jaculi dicti sunt.

Chapter 47. De sirenis serpentibus.

In Arabia autem sunt serpentes quae Sirenae vocantur cum alis, quae plus currunt equis, sed etiam volare dicuntur, quorum virus tantum est, ut morsum ante mors insequatur quam dolor.

Chapter 48. De sepe serpente.

Seps exiguus serpens, qui non solum corpus, sed etiam ossa veneno consumit, cujus poeta sic meminit:

Ossaque dissolvens cum corpore tabeficus seps.

Chapter 49. De dypsade serpente.

Dipsas serpens tantae exiguitatis fertur, ut cum calcatur, non videatur; cujus venenum ante exstinguit quam sentiatur, ita ut facies praeventa morte, nec tristitiam morituro inducat, de quo poeta:

Signiferum juvenem tyrrheni sanguinis aulum [almum]

Torta caput retro dypsas calcata momordit.

Vix dolor aut sensus dentis fuit, etc

Chapter 50. De lacerto iterum, et batracha.

Lacertus reptile genus est, vocatus ita quod brachia habeat. Genera lacertorum plura, ut batracha, salamandra, saura, stellio. Batracha sic dicitur, quod ranae faciem habeat; nam Graeci ranam batrachon βάτραχον appellant.

De salamandra vide [lib. II, cap. 16](#).

Chapter 51. De saura.

Saura lacerti species, quae quando senescit, caecantur oculi ejus, et intrat foramen parietis, aspiciens contra orientem, et orto sole intendit, et illuminatur.

Chapter 52. De stellione iterum, et aliis serpentibus.

Stellio de colore nitido nomen accepit, est enim tergo pictus lucentibus guttis in modum stellarum, de quo Ovidius:

Aptumque colori.

Nomen habet variis stellatus corpore guttis. Hic autem scorpionibus adeo contrarius est quod, ut traditur, eo viso pavorem eis incutiat, et torporem afferat. Sunt et alia genera serpentum, ut admordicae, elephantiae, chamedracontes, et multa alia; omnia autem homini exitiosa, ut quantus nomen, tantus mortium sit numerus. Omnes autem serpentes natura sua frigidi sunt, nec percutiunt nisi quando calescunt. Nam quando sunt frigidi, nullum tangunt. Unde et venena eorum plus die quam nocte nocent, torpent enim noctis algore, et merito, quia frigidi sunt nocturno rore. In se enim adducunt vaporem torporis gelidae pestis et natura frigidae. Unde et hieme in nodos torquentur, aestate solvuntur. Inde est quod quicumque veneno serpentis percutitur, primum obstupescit, et postea ubi in illo calefactum ipsum virus exarserit, statim hominem exstinguit. Venenum autem dictum quia per venas vadit. Infusa enim pestis ejus per venas, vegetatione corporis destructa, discurrit, et animam exstinguit. Unde non potest venenum nocere nisi hominis tetigerit sanguinem. Unde Lucanus:

Noxia serpentum est admisto sanguine pestis. Omne autem venenum est frigidum, et ideo anima quae ignea est, fugit venenum frigidum.

Chapter 53. De serpentum varia natura.

In naturalibus bonis, quae nobis et irrationabilibus animantibus videmus esse communia, vivacitate quadam sensus serpens excellit. Unde et legitur in Gen. Serpens autem erat callidior cunctis animalibus terrae. Serpens autem tres habet naturas. Prima est haec cum senuerit, caligant ejus oculi, et si voluerit novus fieri, abstinet a cibo, et jejunit multis diebus, donec pellis ejus laxetur, et tunc quaerit

angustam rimam in petra, et intrat in eam, et confricat ac constringit se, et deponit veterem pellem. Sic et nos per multam angustiam corporis et abstinentiam pro Christo, deponamus veterem hominem, et indumentum ejus, et quaeramus spiritualem petram Christum, et angustam fissuram id est portam. Secunda natura ejus est quod cum venit ad flumen bibere aquam, non portat secum venenum, sed dimittit illud in fovea. Debemus itaque et nos dum in collectam venimus aquam vivam atque sempiternam haurientes, id est divinum sermonem in Ecclesia, abjicere a nobis venenum, id est terrenas et malas concupiscentias. Tertia natura ejus est, quod si viderit hominem nudum, timet eum, et si viderit eum vestitum, insilit in eum. Sic et nos spiritualiter intelligamus, quod primus Adam in paradiso quandiu fuit nudus, non praevaluit serpens in eum. Sed postquam tunica est indutus, id est mortalitate corporis, vel consensu per quem secuta est mors nostra et ipsius, tunc exsiliit in eum serpens. Si ergo, o homo, habes in te mortalem vestem, id est veterem hominem, et inveteratus es dierum malorum, exsiliet in te serpens. Si autem exspolies te indumento principum, et principatum hujus saeculi et tenebrarum, tunc non poterit exsilire in te serpens, id est diabolus. Serpens quoque pastu feniculi caecitatem acceptam expellit. Itaque ubi obduci oculos senserit, nota remedia quaerit, nec fraudatur effectu. Jejuni hominis sputum si serpens gustaverit, moritur. Dicit autem Plinius: "Credetur quod si caput serpentis evaserit cum duobus digitis, nihilominus vivit. Unde et totum corpus objicit pro capite ferientibus."

Anguibus universis hebes visus est, et raro in adversum contuentur. Habent enim oculos non in fronte, sed in temporibus, ita ut citius audiant quam aspiciant. Nullum autem animal in tanta celeritate linguam movet, adeo ut triplicem linguam videatur habere, cum non sit nisi una. Testudo etiam visceribus pasta serpentis, cum venenum advertit sibi serpere, organo medicina suae salutis se exercet. Serpentum autem omnium humida sunt corpora, adeo ut quacunque eant viam humore designent. Vestigia serpentum sunt talia ut cum pedibus carere videantur, costis tamen et squammarum nisibus repunt, quas a summo gutture usque ad imam alvum parili modo dispositas habent. Squammis enim quasi unguibus, costis quasi cruribus innituntur. Unde si in qualibet corporis parte ab alvo usque ad caput aliquo ictu collidatur, debilis reddita cursum habere non potest, quia ubicunque ictus ille ceciderit, solvit spinam per quam costarum pedes et motus corporis agebantur. Serpentes autem diu dicuntur vivere, adeo ut deposita vetere tunica, senectutem deponere, atque in juventutem redire perhibeantur. Tunicae serpentum exuviae nuncupantur, eo quod illis quando senescunt, sese exuunt. Dicuntur autem exuviae et induviae quia exuuntur et induuntur. Pythagoras dicit de medulla hominis mortui quae in spina est, serpentem creari; quod etiam Ovidius in Metamorphoseon libris commemorat, dicens:

Sunt qui cum clauso putrefacta est spina sepulcro:

Mutari credent humanas angue medullas. Quod si creditur, merito evenit ut sicut per serpentem mors hominis, ita ex hominis morte vita serpentis sequatur.

Chapter 54. De vermibus.

Vermis est animal, quod plerumque de carne, vel de ligno, vel de quacunque re terrena sine ullo concubitu gignitur, licet nonnunquam et de ovis nascantur, sicut scorpius. Sunt autem vermes aut terrae, aut aquae, aut aeris, aut carni, aut frondium, aut lignorum, aut vestimentorum,

Aranea vermis est aeris, ab aeris nutrimento cognominata, quae exiguo corpore longa fila deducit, et telae semper intenta nunquam desinit laborare, perpetuum sustinens in suo labore dispendium.

Multipes vermis est terrenus a pedum multitudine dictus, qui contra ictum contractus in globum complicatur.

Sanguisuga vermis est aquatilis, dicta sic, quia sanguinem sugit; potantibus enim insidiatur. Cumque illabatur faucibus, vel ubi uspiam adhaeserit, sanguinem haurit, et cum nimio cruore maduerit, evomit quod hauserat, ut recentiore denuo sugat.

Scorpius vermis est terrenus, qui potius vermibus ascribitur quam serpentibus; animal armatum aculeo, et ex eo Graece nepes vocatum, quod caudam figat, et armato vulnere venena diffundat. Proprium est autem scorpii, quod manus palmam non feriat.

Bombyx frondium vermis, ex cuius textura bombycinum fit. Appellatur autem hoc nomine ab eo quod evacuetur, dum fila generat, et aer solus in eo remaneat.

Eruca frondium vermis, oleribus vel pampino involuta, ab erodendo dicta, de qua meminit Plautus Eruca nequam bestiam et maleficam involutam in pampino imitatus, implicat se eadem, nec advolat, ut locusta, ut huc illucque discurrens, semipasta dimittat, sed permanet perituris frugibus et tardo lapsu pigrisque morsibus universa consumit.

Teredones lignorum appellant, quidam eo vermes quod terendo edant, vel quod terebant, τέρετρον teretron Graece, Latine terebrum dicitur. Graecis autem δήξ dex dicitur, et δήξις dexis morsus, hos Latine termites dicimus, ita enim apud nos ligni vermes vocantur, quos tempore importuno de se arbores gignunt.

Tinea vermis vestimentorum dicitur, eo quod pertineat et eousque insideat donec erodat. Unde et pertinax dicitur, quod in eamdem rem identidem urgeat.

Vermes carni sunt hipscratos, lumbricus, pepedculi, pulices, lendes, tarmus, ricynus, usia, cimex.

Hipscratos vermis capitis vocatur.

Lumbricus vermis est intestinorum, dictus quasi lubricus, quia labitur, vel quod in lumbis sit.

Pediculi vermes cutis, a pedibus dicti, unde et pediculosi dicuntur, quibus pediculi in corpore effervescunt.

Pulices vero vocati sunt, quod ex pulvere nutriantur.

Tarmus vermis est lardi.

Ricynus vermis est canis, ita vocatus quod in auribus canum adhaereat. Cynos [κύων] enim Graece canis est.

Ustula vermis est porci, appellata quod urit, nam ubi momorderit, adeo urit ut statim vesicae ibi fiant.

Cimex vermis fetidus in parietibus et lecticis nascens, ob similitudinem cimae herbae, cujus fetorem habet, vocatur. Proprie autem vermis in carne putrida nascitur, tinea in vestimentis, eruca in olera, teredo in ligno, tarmus in lardo. Vermis non ut serpens apertis passibus, vel squammarum nisibus repit, quia non est illi spinae rigor ut colubri, sed in directum corpusculi sui partes gradatim porrigendo contractas et contrahendo porrectas, motus explicat, sicque agitatus perlabitur.

Chapter 55. De piscium diversorum naturis.

Pisces dicti, unde et pecus, a pascendo scilicet. Reptilia, ideo dicuntur haec quae natant, eo quod reptandi habent speciem et naturam, quamvis se in profundum mergant, tamen in natando repunt. Unde et David ait: Hoc mare magnum et spatiosum manibus, illic reptilia quorum non est numerus.

Amphibia sunt quaedam genera piscium dicta, quod in terra et in aquis viventia, ambulandi in terra usum, et natandi in aquis officium habeant. Amphi [ἄμφι] enim Graece, utrumque dicitur Latine, id est quae in terris et aquis vivunt, ut phocae, crocodili, hippopotami, id est equi fluctuales.

De aspidio chelone dictum est libro II, cap. 36.

Ballenae autem sunt immensae magnitudinis bestiae ab emittendo et fundendo aquas dictae. Caeteris enim bestiis maris magis vomit undas. Βάλλειν enim Graece emittere et jaculari dicitur. Masculus ballenae est musculus, ejus enim coitu concipere haec bellua dicitur.

Est etiam bellua in mari, quae dicitur serra, de qua lib. II, cap. 22.

Delphines certum habent nomen vel vocabulum, quod sonos hominum sequantur, vel quod ad symphoniam gregatim conveniant. Nihil est in mari velocius istis. Nam plerumque naves salientes transvolant. Quando autem praeludunt in fluctibus, et undarum se motibus praecipiti saltu ferunt, tempestates significare videntur. Hi proprie simones nominantur. Est et delphinum genus in Nilo flumine dorso serrato, qui crocodilos tenera ventrium desecantes interimunt.

Porci marini, qui vulgo vocantur suilli, quia, dum escam quaerunt, more suis terram sub aquis fodiunt. Circa guttur enim habent oris officium, et nisi rostrum arenis immergant, pastum non colligunt.

Gladius dicitur ob hoc, quod rostro mucronato sit, propter quod naves perfossas mergit.

Serra nuncupata, quod serratam habeat cristam, et subternatans naves secat.

Scorpius dictus, quia laedit cum manu tollitur. Tradunt enim quidam decem cancris cum ozymi manipulo adalligatis, omnes qui ibi sunt scorpios ad eum locum congregari.

Crocodilus, a croceo colore dictus, gignitur in Nilo flumine, animal quadrupes, in terra et in aquis vivens, longitudine plerumque viginti cubitorum, dentium et unguium immanitate armatum, tantaque cutis duritia ut si fortium ictu lapidum tergo percutiatur, illi non noceat. Nocte in aquis, die in humo quiescit, ova in terra fovet, masculus et femina incubandi vices servant. Hunc serra ventrem desecans interimit.

Lupum aviditas appellavit piscem ingeniosum in captura. Denique circumdatus reti fertur arenas arare cauda, atque ita absconditus transire rete.

Mullus vocatus eo quod sit mollis atque tener, cujus cibo tradunt libidinem inhiberi, oculorum aciem hebetari. Homines vero, qui his saepe pasti sunt, piscem olent. Mullus in vino necatus, iis qui inde biberint, aut ipsum comederint, taedium vini generat.

Mugilis nomen habet, quod sit multum agilis; nam, ut dispositas senserit piscatorum insidias, confestim retrorsum rediens ita transilit rete, ut volare piscem credas.

Innumera igitur genera piscium, et innumeri usus eorum. Alii ova generant, ut varii majores, quos vocant tructas, et aquis fovenda committunt; aqua vero generat et creat, et adhuc mandati illius legis perpetuae munus exsequitur, tanquam blanda mater animantium.

Alii vivos fetus edunt de suo corpore, ut cete ingentia, delphines et phocae, aliaque caetera huiusmodi, quae cum edunt partus, si quid insidiarum forte, terrorisque praesenserint circa catulos suos unquam moliri, quo tueantur eos, vel tenerae aetatis materno affectu pavorem comprimant, aperire ora exteriora, et partus suos dentibus suspendere, internoque recipere corpore, et genitali feruntur alvo abscondere. Quis humanus affectus hanc pietatem piscium possit imitari? Oscula eorum nobis satietati sunt, illis non satis est aperire viscera, natosque recipere, et revocare integros, atque iterum fetus suo calore animare, et spiritu adolere suo, duosque in corpus unum immittere, donec aut ad securitatem deferant, aut corporis sui objectu natos suos defendant a periculis. Quis haec videns non tantae pietati piscium cedat? quis non miretur et stupeat ut servet natura in piscibus quod non servat in hominibus? Pleraeque suspicione novercalis odii appetitae suos occiderunt filios; aliae in fame, ut legimus, partus proprios comederunt, et humanis pignoribus mater sepulcrum facta est. Piscium autem proli uterus parentis sicut murus, vallo quodam maternorum viscerum pignora inoffensa conservat. Diversa igitur piscium genera diversos usus habent. Alii ova generant; alii vivos et formatos generant fetus, et qui ova generant, non nidos texunt ut aves, non per diuturnum fetus laborem induunt, non cum molestia sui nutriunt. Decidit ovum, quod aqua quodam gremio suae naturae quasi nutrix blanda suscipit, et animal celeri fotu reddit. Continuo enim tactu parentis animatum ovum quod decidit, et piscis exit.

Deinde quam pura et inviolata successio, ut nullus alteri, sed generi suo misceretur; nesciunt enim alienorum piscium adulterina contagia, sicut ea animalia, quae coeunt, ut equorum et asinorum, quae inter se diversa genera magna hominum cura perpetrant, vel rursus cum equi et asinae insimul miscentur, quae sunt vere adulteria naturae. Nam utique majus est flagitium quod in naturae colluvione committitur, quam quod in personae injuria. Et tu, o homo, ista procuras, interpret adulterii jumentalis? Et illud animal caeteris pretiosus putas, quod est adulterinum, quam quod naturae lege inventum est. Ipse genera aliena confundis, diversaque misces animalia, et ad vetitos coitus plerumque cogis invita, et hoc industriam vocas, quia hoc de hominibus facere non potes, ut diversa generis commistio fetum possit excludere. Tollis tamen homini quod natus est, et virum de viro exuis, abscissaque corporis parte sexum necas, spadonem efficis, ut quod natura negavit, hominum impleat audacia. Quam bona autem mater sit aqua, hinc considera. Tu homo, docuisti abdicationes patrum in filios, separationes, odia et offensas; disce quae sit parentis vicissitudo. Vivere pisces sine aqua nequeunt, nec a suae parentis consortio separari, nec a suae alterius [altricis] munere discerni, et fit hoc natura quadam ut separati moriantur illico.

Quid autem de densitate dentium dicam? Non enim ut oves et boves ex una duntaxat parte dentes habent, sed utraque pars armata est dentibus; quia enim in aqua sunt, et si diutius cibum versarent, et non cito transmitterent, aquarum colluvione eorum esca de dentibus posset auferri, et dilui, ideo densos et acutos habent dentes, ut cito incidant atque consumant cibum, et sine mora et dilatione transmittant. Denique non ruminant; solus tamen scarus ruminare perhibetur ab iis, quibus aut eventus, aut usus fuit, aut studium talia comprehendere.

Sane nec ipsi pisces potentiorum evasere violentiam, nam avaritiae potentiorum subjecti ubique inferiores sunt; quo enim quisque infirmior, eo citius raptorum praedae patet. Et plerique quidem herbis pascuntur, ac minutis vermibus. Sunt autem qui invicem se devorant, ut a sua carne pascantur. Minor apud illos cibus majoris est, et rursus ipse major a validiore invaditur, et praedator alieni fit esca

alterius. Itaque usu venit ut, cum ipse alium devoraverit, ab altero devoretur, et in unum ventrem uterque conveniat cum devoratore proprio devoratus, sicque simul in uno viscere praedae vindictaeque consortium. Et ipsius sponte forte assentiens invidia est, sicut et nobis. Non enim ex natura coepit, sed ex avaritia, aut quia ad usus hominum dati sunt in signum, ut in his nostrorum morum vitia videremus, et eorum caveremus exemplis ne quis peccator inferiorem invaderet, daturus in se potentiori exemplum injuriae. Itaque qui alium laedit, sibi laqueum parat in quem ipse incidat. Et tu piscis es, qui viscera invadis aliena, qui demergis infirmum, qui cadentem persequeris usque in profundum. Cave ne, dum illum persequeris, incidas ipse in validiorem, et deducat te in alienas insidias, qui tuas vitat, priusquam tuam exspectat aerumnam, qui te persequente ipsam reformidabat.

Scarus quidam piscis dictus, eo quod solus escam ruminare perhibetur, si quidem alii pisces non ruminant. Tradunt autem hunc ingeniosum esse; namque inclusum nassis, non illinc prima fronte erumpere, nec infestis viminibus caput inserere, sed crebris, nunc dentium, nunc caudae laxare fores ictibus atque ita retrorsum redire, quem luctatum ipsius si forte alius scarus videat, apprehensa mordicus cauda adjuvat nisus erumpentis.

Echineis parvus et semipedalis pisciculus nomen habet quod navem adhaerendo teneat, et remoretur, a verbo ἔχω echo, quod est habeo, aut ἔχομαι echomae, quod est haereo, et nomine νᾶϊς nays, quod est navis. Nam licet ruant venti, saeviantque procellae, navis tamen quasi radicata in mari stare videtur, nec retinendo hoc facit, sed quasi terrae adhaerendo. Hunc Latini remoram appellant, quod cogat stare navigia.

Anguillae similitudo anguis nomen dedit. Origo ejus ex limo et rore coelesti. Unde et quando capitur, ita lubrica est ut quanto fortius premitur manu nuda, tanto citius elabatur. Ferunt autem Orientis fluvium Gangem anguillas trigenum pedum gignere. Anguillae vino necatae, qui vinum biberint, taedium vini habent.

Muraenam Graeci μύραιναν myraenam vocant, eo quod complicit se in circulos. Hanc feminini sexus tantum esse tradunt, et concipere a serpente; ob id a piscatoribus tanquam sibilo serpentis evocatur, et capitur; ictu autem fustis difficulter interimitur; ferula protinus. Habere animam in cauda certum est; nam capite percusso vix eam interimi dicunt, cauda statim exanimari.

Polypus, id est multipes, plurimos enim pedes habet; iste ingeniosus hamum appetit; et brachiis complexum, non morsu, non prius dimittit quam escam circumroserit.

Torpedo vocata, eo quod corpus torpescere faciat; si eam quisquam viventem tangat, etiam procul, et a longinquo, vel si hasta, vel virga tangatur, quamvis pervalidos lacertos habeat, torpescere faciat quemlibet, et pedes robustissimi viri ad cursum ligabit. Tanta est enim vis ejus ut etiam aura corporis sui afficiat membra.

Cancer, animal gradiens in transversum, has cibi gratia praestigias struit; nam et ipse ostreo delectatur, et carnis ejus epulum quaerit, sed appetens cibum prospicit et periculum. Haec enim venatio difficilis est et periculosa. Difficilis est, quia testis validioribus esca interior includitur; nam velut muris quibusdam mollitiem carnis praecepti regalis interpretis natura munivit, quam medio testarum quodam sinu concavo nutrit ac fovet, et quasi in quamdam vallem diffundit, et ideo cassa sunt omnia cancri tentamenta, quia aperire clausum ostreum nulla vi potest. Et periculosa est, si chelam ejus includit. Unde ad argumenta confugit, et insidias nova fraude molitur. Itaque quia omnia animantium genera

aliqua delectatione, licet sint diversa, mulcentur, explorat si quando ostreum in locis remotis ab omni vento scilicet contra radios solis receptaculum illud aperiat, et suarum reseret claustra testarum, ut libero aere visceris sui voluptatem quamdam capiat, et tunc cancer clanculo calculum, id est lapillum immittens impedit conclusionem ostrei, et sic chelas apertum immittens interna ostrei viscera depascitur. Sic etiam homines vitiosi, canceri more in alienae rei usum fraude circumscriptionis irrepunt, et infirmitatem propriae virtutis astu quodam suffulciunt, fratri dolum nectunt, et alterius pascuntur aerumnis. Tu autem propriis esto contentus, et aliena te damna non pascant. Bonus cibus est simplicitas innocentiae sua bona habens, insidiari nescit alienis, nec avaritiae fetibus inardescit, cui lucrum omne iniquum ad virtutem dispendium est, ad cupiditatem incendium, et ideo beata est si bona sua noverit, cum virtus paupertatis omnibus sit praeferenda thesauris. Nonne melius est exiguum quid cum Dei timore et amore, quam thesaurus magnus sine ejusdem timore et amore? Melior est enim hospitalitas in oleribus cum gratia, quam vitulorum pinguum cum discordia praeparatio. Utamur ergo ingenio ad quaerendam gratiam, et salutem tuendam, non ad alienam circumscribendam innocentiam. Licet tamen nobis uti exemplis sumptis a maritimis ad profectum nostrae salutis, non ad alienae periculum.

Echinus animal exiguum, vile, ac despicabile maritimum; plerumque index futurae tempestatis, aut tranquillitatis nuntius solet esse navigantibus. Denique cum procellam ventorum senserit, calculum validum arripit, eumque velut saburram vehit, et tanquam anchoram trahit, ne excutiat fluctibus, itaque non suis se librat viribus, sed alieno stabilit et regit pondere. Quo indicio nautae velut signum futurae perturbationis capessunt, et sibi praetiment, ne eos imperitos turbo improvisus inveniat. Quis mathematicus, quis astrologus, quisve Chaldaeus potest siderum cursus, coeli motus, et signa sic comprehendere? Quo ingenio ista colligit? Quo doctore percipit? Quis ei fuit tanti interpretis augurii? Saepe homines confusionem aeris vident, et saepe falluntur, quod plerumque ea sine tempestate discutiatur. Echinus non fallitur. Echinum sua nequaquam signa praetereunt. Unde exiguo animali tanta praescientia ut futura praenuntiet? Quocirca majus in eo nihil est quam tantam habere prudentiam. Crede quod per indulgentiam Dei omnium rerum Domini, hujus praescientiae accepit munus. Etenim si fenum Deus sic vestit, sic pascit volatilia, si parat corvis escam (pulli enim eorum clamant ad Dominum), et si mulieribus dedit texturae sapientiam, si araneam quae tam subtiliter ac docte laxos casses suspendit in foribus, sapientiae non reliquit immunem; si ipse virtutem equo dedit, et solvit de cervice ejus formidinem ut ex campis occurrens regibus arrideat, odoretur bellum eminens, excitetur sono tubae, si haec irrationabilia, et alia insensibilia, ut fenum et lilia replevit suae dispositione sapientiae, quid dubitamus quin etiam in echinum contulerit gratiam praescientiae? Nihil inexploratum, nihil dissimulatum reliquit. Omnia videt, qui pascit omnia, omnia replet sapientia, qui omnia fecit in sapientia, ut scriptum est, et ideo si echinum dono visitationis suae non praetermisit, si eum considerat, et futurorum informat indiciis, te non considerat? Imo vero considerat, sicut testatur ejus divina sapientia dicens: Si respicit volatilia, si pascit illa, nonne vos pluris estis illis? Si fenum quod hodie est, et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos minimae fidei?

Conchae et cochleae ex hac causa sunt vocatae, quod deficiente luna cavantur, omnium enim clausorum animalium maris atque concharum, incremento lunae membra turgescunt, defectu lunae evacuantur. Luna enim cum in augmento fuerit, auget humorem, cum vero in defectu fuerit; minuuntur humores. Hoc enim physici dicunt. Concha autem primae impositionis nomen est, inde per

derivationem cochlea quasi conchula. Concharum genera multa sunt, inter quas et margaritiferae sunt, quae cocaeloae dicuntur, in quorum carne pretiosus lapillus cui unioni nomen, solidatur; de quibus tradunt ii qui de animantium naturis scripserunt, quod nocturno tempore littora petant, et ex coelesti rore margaritas concipiant, unde et cocaeloae quasi concipientes e coelo nominantur.

Murex cochlea est maris dicta ab acumine et asperitate, quae alio nomine conchylum nominatur, propterea quod circumcisa ferro, lacrymas purpurei coloris emittit, ex quibus purpura tingitur. Et inde ostrum appellatur, quod haec tinctura ex testae humore elicitur.

Cancros vocari volunt, quia conchae sunt crura habentes, inimica ostreis animalia; nam carnibus eorum vivunt. Animal est, ut jam dixi, raro ingenio; nam validam ostreae testam aperire non potens, explorat quando ostrea testarum claustra aperiatur, tuncque latenter lapillum injicit, atque impedita conclusione ostreae carnes erodit. Duo autem sunt genera cancrorum, fluviales et maritimi. Ostrea dicta est a testa, qua mollities ejus munitur. Graeci enim testam, ὄστρακον ostrakon dicunt.

Musculi sunt cochleae, a quorum lacte concipiunt ostreae, et dicti musculi, quasi masculi. Testudo piscis dictus eo quod tegmine testae sit adopertus in modum camerae. Testudinum quatuor sunt genera, terrestres, maritimae, lutariae, id est coeno et palude viventes, quartum genus fluviales, quae in dulci aqua vivunt. Tradunt aliqui (quod incredibile est) ire tardius navigia pedem testudinis dextrum vehentia. Ranae a garrulitate, eo quod circa genitales strepunt paludes, et sonos vocis importunis clamoribus reddunt. Ex quibus quaedam aquaticae dicuntur, quaedam palustres, quaedam rubetae, ob id quod in rubis et vepribus vivunt, caeteris grandiores. Aliae calamitae vocantur, quoniam inter arundines fruticesque vivunt; minimae omnium, et viridissimae, mutae, et sine voce sunt. Agredulae sunt ranae parvulae in sicco vel in agris morantes, unde et sic vocantur. Negant quidam canes latrare, quibus in offa rana viva fuerit data.

Animalium omnium in aquis viventium nomina centum quadraginta quatuor Plinius ait, quae sunt in generibus belluarum, serpentum communium terrae et aquae, cancrorum, concharum, peloridum, solearum, lacertorum, loliginum, et his similium.

Chapter 56. De arboribus.

Arborum nomen a robore quidam derivatum putant, sicut herbarum ab haerendo creditur, eo quod terris suis radicibus adhaereant. Utraque autem ideo sibi pene similia sunt, quia ex uno alterum gignitur. Nam dum sementem in terram jeceris, prius herba oritur, deinde confota surgit in arborem, et intra parvum tempus quod herbam videras, arbustum suspicis. Arbustum arbor est novella et tenera in qua insertio fieri potest, aut arbor cui vitis maritatur et inhaeret; unde dicitur arbustum quasi arboris hasta. Alii arbustum locum in quo arbores sunt volunt accipere, sicut et saliceta, et vireta, ubi salices, et virgultae novellae, et virentes sunt. Frutex minor arbore juste appellatur, quod fronde terram tegat. Nemus vox Graeca est a nemo νέμος, id est pasco quod in eo greges pascantur, estque voluptatis causa comparatum. Alii quasi Latinum sit a nemine, aut numinibus nuncupatum volunt, quia pagani ibi idolis suis sacrificabant. Lucus est densitas arborum solo lucem detrahens, per antiphrasin, eo quod non luceat, sive a luce quod in eo lucebant funalia, vel cerei propter nemorum tenebras. Saltus est densitas arborum alta vocata hoc nomine eo quod exsiliat in altum, et in sublime consurgat, vel quod ibi ferae et pecora interdum saliant. Insitio dicitur cum fisso trunco surculus fecundae arboris sterili inseritur.

Plantae sunt raptae de arboribus. Plantaria autem quae ex seminibus nata sunt cum racidibus, et a terra propria transferuntur. Radix appellatur quod quasi radiis quibusdam fixa terris, in profunda demergitur. Nam physici dicunt parem esse altitudinem radicum et quarumdam arborum. Truncus est stipes, et status arboris insistens radici. Corticem veteres corucem vocabant. Dicitur autem cortex, quod corio lignum tegat. Liber est pars corticis interior, dictus a liberato cortice, id est ablato; est enim medium quiddam inter lignum et corticem. Rami sunt qui de trunco manant, sicut a ramis aut radice surculi. Surculi sunt a praecisione serrae nuncupati. Virgultum est quod de radice pullulat, ramus, qui de ipso arboris robore, virga quae de ramis. Proprie autem virgultum appellatur quod ad radicem arboris nascitur, et quasi inutile ab agricolis amputatur, et hinc dictum virgultum, quod ex virga tollitur. Virga autem a vi vel a virtute dicitur, quia vim habet in se multam, vel a viriditate, vel quia pacis indicium est, quod vim urgeat: unde virga quae dicitur caduceum, utuntur magi ad placandos serpentes inter se, et idcirco in ea hos sustinent alligatos; hac etiam philosophi, reges, nuntii, magistri, ac legati utuntur. Flagella dicuntur summae arborum partes, ab eo quod crebros ventorum flatus sustinent. Cimas et cimata vocant herbarum summitates quasi comas. Folia φύλλα Graece dicuntur. Unde est ad nos per derivationem translatus. Flores nominati quod cito defluant de arboribus, quasi fluores, quod cito solvantur. In his duplex gratia, coloris et odoris. Austro enim flores solvuntur, zephyro fiunt. Germen dicimus surculum praegnantem, a generando unde et germinatio. Fructus nomen accepit a frumine, id est eminente gutturis parte, quo vescimur; unde et fruges. Fructus proprie dicuntur agrorum et arborum, quibus utimur; in animalibus vero abusive et translativè fructum vocant. Poma dicta ab opimo, id est a copiae ubertate. Matura dicuntur, quod apta sint ad manducandum; sic et immatura, quia priusquam matura fiant, dura sunt ad manducandum. Sunt autem poma quaecunque principalem fructum nucleo non includunt. Ligna secundum Varronem dicta sunt quod leguntur ad ignem construendum, secundum quosdam autem quia accensa convertuntur in lumen. Unde et lychnus lucerna dicitur, et elychnium quod in ea ardens lumen praebet. Torris lignum adustum, quem vulgus titionem vocat, foce semiustum et exstinctum. Quisquiliae sunt stipulae immistae surculis ac foliis aridis; sunt autem purgamenta terrarum.

Palma dicta, quia manus victricis ordinatus est, vel quod oppansis est ramis in modum palmae hominis. Est enim arbor insigne victoriae, proceroque ac decoro virgulto, diuturnisque vestita frondibus, et folia sua sine ulla successione servans; hanc Graeci phoenicem dicunt, quod diu duret, ex similitudine avis illius Arabiae, quae multis annis vivere perhibetur, fructus autem ejus dactyli a digitorum similitudine nuncupati sunt.

Laurus, a verbo laudo, laudus dicta. Hac enim cum laudibus victorum capita coronabantur. Apud antiquos autem laudus nominabatur, postea d littera sublata, et r subrogata, dicta est laurus, ut in auriculis, quae initio audiculae dictae sunt, et medidies, quae nunc meridies dicitur. Hanc arborem Graeci daphnem vocant eo quod nunquam deponat viriditatem, propter quod illa victores prius coronabantur. Sola quoque haec arbor vulgo fulminari minime creditur. Malus a Graecis dicta, eo quod fructus ejus sit omnium pomorum rotundissimus, Unde et haec sunt vera mala, quae vehementer rotunda sunt. Alii mala quod Graecis mela dicuntur, alii a dulcedine appellari aiunt, quod ejus fructus mellis saporem habeat, vel quod in melle servantur. Malum punicum dicitur, quod ex Punica regione sit genus ejus translatus. Idem est malum granatum, eo quod intra rotunditatem corticis granorum

contineat multitudinem. Ficus Latine a fecunditate vocatur. Feracior est enim arboribus caeteris. Nam ter quaterque per singulos annos generat fructum, atque altero maturescente, alter oboritur, hinc et caricae a copia nominatae. Ficus Aegyptia fecundior fertur, cujus lignum in aquam missum, continuo mergitur, et cum in limo aliquandiu jacuerit, deinde in superficiem sustollitur, versa vice naturae, quoniam madefactum debuit humoris pondere residere. A senibus in cibo saepius sumptae ficus rugas eorum feruntur distendere. Tauros quoque ferocissimos ad fici arborem alligatos mansuescere dicunt. Morus a Graecis vocata, quam Latini appellant rubum, eo quod fructus ejus vel virgultum rubet. Est enim morus silvestris fructum afferens, quod in deserto pastorum fames ac penuria confovetur - hujus folia superjactata serpenti, feruntur interimere eum. Sycomorus, sicut et morus, Graeca nomina sunt. Dicta autem sycomorus, ficus fatua, quia αἶκον Graece dicitur ficus et μωρός fatuus, dicitur etiam marisca a Latinis et celsa ab altitudine, quia non est brevis ut caeterae. Nux appellata, quod umbra vel stillicidium foliorum ejus proximis arboribus noceat. Hanc alio nomine Latini juglandem vocant, quasi Jovis glandem. Fuit enim haec arbor consecrata Jovi. Cujus pomum tantum vim habet ut missum inter suspectos herbarum vel fungorum cibos quidquid in eis virulentum est, exsugat, rapiat, atque exstinguat. Nuces autem generaliter dicuntur omnia poma corio duriori tecta, ut pineae, nuces avellanae, glandes, castaneae, amygdala. Hinc nuclei dicti, quod sint duro corio tecti. At contra omnia poma mollia, mala dicta sunt, sed cum adjectione terrarum in quibus antea nata sunt, ut persica, punica, matiana, etc. Amygdala ἀμύγδαλον Graecum nomen est, quod Latine longa nux vocatur. Cunctis autem arboribus prius se flore vestit, et ad ferenda poma arbusta sequentia praevenit. Castaneam Latini a Graeco appellant vocabulo; hanc enim Graeci κάστανον castanon vocant. Quidam a castrando dictam putant, eo quod fructus ejus gemini in modum testiculorum intra folliculum sunt reconditi, qui dum ejiciuntur, quasi castrantur; haec arbor semel, ut excisa fuerit, tanquam silva expullulare consuevit. Hex arbor grandifera ab electo vocata. Hujus enim arboris fructum homines primum ad victum sibi elegerunt. Unde et poeta:

Mortales cuncti ructabant gutture glandem.

Prius enim quam frumenti usus esset, antiqui homines glande vixerunt. Phagus et esculus arbores glandiferae ideo vocatae creduntur quod eorum fructibus olim homines vixerunt, cibumque sumpserunt. Nam aesculus ab esca dicta. Phagus vero a Graeco vocabulum traxit; φάγειν enim Graece comedere dicitur Latine. Xylicon quam Latini corrupte siliquam vocant, ideo tale nomen a Graecis accepit, quod ejus fructus sit dulcis. Ξύλον xylon quippe Graecis dicitur lignum, et γλυκός glykis dulcis, hujus arboris pomo succus expressus acatia a Graecis dicitur, Pistatia arbor dicta, quod cortex pomi ejus nardi pistici odorem referat. Pinus arbor picea ab acumine foliorum dicta, pinnum enim antiqui nominabant acutum. Pinum autem aliam pitin, aliam peucen vocant, quam nos piceam dicimus eo quod desudet picem. In Germaniae autem insulis hujus arboris lacryma electrum gignit. Gutta enim defluens rigore vel tepore in soliditatem duret, et gemma fit, de qualitate sua nomen accipiens, id est succinum, eo quod succus sit arboris. Pinus creditur prodesse cunctis, quae sub ea servantur, sicut nux nocere omnibus. Abies dicta, quod prae caeteris arboribus longe eat, et in excelsum praeemineat, cujus natura expers est terreni humoris, ac proinde habilis atque levis habetur. Hanc quidam gallicam vocant, propter candorem. Est autem sine nodo. Cedrus est quae etiam Graece κέδρος cedros vocatur, cujus folia cypressi similitudinem habent; lignum vero jucundi odoris est, et diu durans, nec a tineae unquam

exterminatur, unde et in templis propter diuturnitatem ex hoc ligno lacunaria fiunt. Hujus ligni resina cedria dicitur, quae in conservandis adeo est utilis, ut perliniti ex ea nec tineas patiantur, nec tempore consenescent, Cypressus Graece κυπρίσσος a pueri nomine dicitur, quod caput ejus a rotunditate in cacumen erigitur; unde et eonos vocatur alta rotunditas. Hinc et fructus ejus conus, quia rotunditas ejus talis est ut conum imitetur, unde et coniferae cyparissi dicuntur. Hujusmodi lignum cedro pene proximam habet virtutem, templorum quoque trabibus aptum, impenetrabili soliditate nunquam oneri cedit, sed ea qua in principio fuerit firmitate perseverat. Antiqui cypressi ramos prope rogam constitutuere solebant, ut odorem cadaverum dum urerentur, opprimerent jucunditate odoris illius.

Juniperus Graece ἄρκευθος dicta putatur, quibusdam Latine, quasi junipyrrus, id est juvans. Pyr sive quod ab amplo in angustum finiat, ut ignis, sive quod conceptum diu teneat ignem, adeo ut si prunae ex ejus cinere coopertae sint, usque ad annum perveniant. Pyr [πυρ] enim apud Graecos ignis est.

Platanus a latitudine foliorum dicta, vel quod ipsa arbor patula sit et ampla, nam platos [πλάτος] Graeci latum vocant. Expressit hujus arboris Scriptura nomen et formam, dicens: Quasi platanus dilatata sum in plateis [exaltata sum juxta aquam]. Est autem tenerrimis foliis ac mollibus.

Quercus sive querna dicta quod ea soliti erant dii gentium quaerentibus responsa dare, arbor multum annosa sicut legitur de quercu Mambre, sub qua habitavit Abraham, quae fertur usque ad Constantini regis imperium per multa saecula perdurasse; fructus foliorum ejus galla vocatur, et ramorum glans aut glandula.

Fraxinus vocari fertur, quod magis inter aspera loca montana et fragrosa nascatur: de qua Ovidius:
... et fraxinus utilis hastis.

Alnus vocatur, quod amne alatur, proxima enim aquae nascitur, nec facile extra undas vivit; haec est tenera et mollis, quia in humecto loco nutritur. Ulmus nomen accepit, quod in uliginosis locis et humidis melius proficit; nam in montanis et asperis locis minus laeta est.

Populus dicta quod ex ea multitudo frondium et surculorum nascatur. Differt tamen a populo pro gente in primae syllabae quantitate. Ejus genus duplex est, nam altera est alba, altera est nigra. Alba est populus dicta, quod folia ejus una parte sint alba, altera viridia; haec ergo bicolori habet quasi diei et noctis notas, quae tempora ortu solis, occasuque constant. Generant etiam resinam et electrum circa Eridanum fluvium, vel, ut alii memorant, in finibus Syriae. Salix dicta, quod celeriter saliat, hoc est velociter crescat, arbor lenta vitibus habilis vincendis. Cujus seminis hanc esse naturam dicunt, ut si quis illud in poculo hauserit, liberis careat, sed et feminas infecundas efficit. Populus autem, et salix, et tilia mollis materiae sunt et ad insculpturam aptae. Vimen vocatur ex eo quod vim multam vigoris seu viroris habeat. Natura enim ejus talis est, ut etiam si arefacta abluatur, virescat, deinde excisa, atque in humo fixa, radicibus sese in humum ipsa demergat. Buxus Graecum nomen est, ex parte a Latinis corruptum. Byxos enim appellatur a Graecis arbor virens, et levitate materiae elementorum apicibus apta, unde et Scriptura: Scribe in buxo.

Chapter 57. De margaritarum inventione, et procreatione

de qua etiam [lib. II, cap. 35.](#)

Artifices, qui margaritas quaerunt, per agathan seu achaten lapidem inveniunt. Alligant enim agathan lapidem ad funiculum urinatoris, et submittunt in mare et veniens agathos lapis ad margaritam, statim urinatores assequentes ad funiculum, inveniunt margaritam. Quomodo autem nascatur margarita, pronuntiabo. Est lapis vel piscis qui vocatur conchus, et venit ad littus maris per matutinum antelucanum et aperit os suum, et deglutit rorem coelestem, et radium solis, et quae sursum sunt, siderum, sicque nascitur margarita de superioribus astris. Sic ergo agathes est Joannes Baptista. Joannes enim iste ostendit nobis intelligibilem margaritam Dominum nostrum Jesum Christum dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Mare autem praesens saeculum designat; urinatores illorum, qui sursum sunt, comitatem sanctorum signant, qui vero deorsum peccatores.

De lapidibus igniferis vide [lib. II, cap. 19](#).

Chapter 58. De duodecim lapidibus pretiosis.

Jaspis primus ponitur in fundamento domus Domini, qui talem habet naturam, virentis coloris est. Qui super se eum habuerit, nulla phantasmata timet, significatque eos qui fidem Dei tenent, et nunquam arescunt ab ea sed semper virent in ea, nec fallacias diaboli timent, qui tanquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret, cui resistite fortes in fide.

Secundus sapphirus ponitur, qui est aerii coloris, imo talem habet colorem, qualem habet coelum cum est serenum, et significat illos, qui in terra adhuc positi, intendunt coelestibus, et cuncta terrena despiciunt, quasi non sint in terra, et hi possunt dicere cum Apostolo: Nostra conversatio in coelis est.

Tertius est calcedonius [catchedonius] hic quandiu in domo est, non lucet, foris ad apertum lucet, volentibus eum insculpere contra stat. Calefactus radio solis vel fricatu digitorum trahit ad se paleas. Hoc lapide demonstrantur ii qui bona sua celant et sua opera faciunt in abscondito, jejunium scilicet et eleemosynas, et preces suas, et nolunt videri ab hominibus, sicut Deus praecepit. Tu autem cum jejunas, etc. Et iterum: Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Et iterum: Cum oraveris intra cubiculum tuum. Sed cum magister eorum, id est episcopus aut abbas jubet eos foras exire, tunc apparet bonitas, et lucent, velint nolint. Et si quis vult eis adulari, et quasi eos insculpere vel pingere, non recipiunt eorum laudem et vanam gloriam, sed duriter contra stant, nec concedunt eis, ut Salomon admonet dicens: Fili, si te lactaverint, id est laudaverint peccatores, ne acquiescas eis. Et isti tales afflati radiis veri solis, id est Christi, vel digitis, id est Spiritus sancti donis quasi contracti et calefacti verbo suae praedicationis, et exemplo suae bonitatis paleas, id est peccatores attrahunt ad se, et sibi consociant.

Quartus est smaragdus. Hujus natura talis est. Magnae viriditatis est, ita ut totas herbas, et tota folia arborum, et cunctas gemmas vincat sua viriditate. Nascitur in Scythia, terra scilicet inhabitabili prae frigore, nec ibi habitant nisi gryphes, quae sunt partim ferae terrestres, partim volucres, et sunt quatuor pedes habentes, et sunt similes leonibus corpore et capite et pedibus, et alis aquilis, et terra illa nimium est oppleta talibus gemmis, et isti gryphes servant eas, ita ut nulla gens possit eas capere, nisi Arimaspi, gens quae non habet nisi unum oculum in fronte, et isti pugnant cum gryphibus pro his gemmis; nam gryphes, qui servant eas, volunt eis auferre cum illi accipiunt, et per illos Arimaspos habemus nos illas. Haec gemma significat illos qui fide nitentes, et plus aliis virides, superant per ipsam infideles, qui sunt

semper ut gryphes frigidi a charitate et bonitate, quoniam eam non habent, et qui eam habent malefaciunt eis. Gryphes, qui servant eas, significant diabolos, qui pretiosam margaritam fidei invident hominibus, qui volunt eam habere, et volunt eis auferre, non ideo quod sibi prosit, sed nolunt ut ipsi quibus prosit habeant. Qui recte vocantur gryphes quasi terrestres ferae et volucres, quia sunt ut ferae terrestres, dejecti in infernum pro meritis suis, et volantes per superbiam, sunt quasi alites. Contra hos dimicant monoculi, id est illi qui non ambulant duabus viis, nec habent duplex cor, nec duplicem voluntatem, nec duobus serviunt dominis, sed habent semper unam bonam intentionem ad Dominum, et fidem Dei firmiter contra omnes tenent, et defendunt gratiam fidei, quam gryphes, id est diaboli volunt eis auferre, sed superant illos Dei auxilio.

Quintus est sardonix. Huic sunt tres colores, fuscus et subniger in imo, in medio candidus desuper rubens. Huic lapidi comparantur homines, qui in corpore suo sustinent flagella et poenas passionis pro amore Christi, intus in animo candidi, et sine fictione puri, sed tamen sibi ipsis despecti sunt, et sibi videntur quasi peccatores, et dicunt cum Propheta: Ego sum vermis, et non homo.

Sextus est sardus, qui unicolor est, quasi sanguis. Et significat martyres, qui pro Christi amore suum fuderunt sanguinem. David: Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus.

Septimus est chrysolithus, qui fulget quasi aurum et emittit ex se scintillas ardentes. Per quem significantur illi qui intelligunt divinam Scripturam, et hoc quod intelligunt, aliis demonstrant opere et sermone, et quasi scintillas boni operis et verbi jactant de se, quibus alii illuminantur et accenduntur, nec abscondunt Deum in terra, nec sub modio lucernam ponunt, sed in aperto, ut luceat omnibus qui in domo Dei sunt, facientes, juxta quod praecepit Dominus: Luceat lux vestra coram hominibus.

Octavus beryllus qui lucet quasi aqua sole percussa, et dicitur calefacere manus tenentis, qui significat homines illuminatos gratia coelesti, et astutos in scientia saeculari, qui calefaciunt eos qui secum conversantur, igne divini amoris, et exemplo bonae conversationis, quasi beryllus manum tenentis; habet etiam duos colores, viridem, et pallentem, per quos illorum vita signatur, qui coelestium contemplatione sunt virides, et terrenae administrationis actione pallentes.

Nonus est topazius. Is lapis raro invenitur, eoque carior et pretiosior quo rarior. Et habet duos colores principales, unum purissimum quasi aurum, alterum quasi coelum cum est serenum, et superat claritatem omnium gemmarum, nec ulla res pulchrior est ad videndum, et si qui velint eum polire obscuratur, si per se relinquitur, clarior est. Hunc diligunt reges super omnes gemmas et super omnes divitias. Hic significat eos qui examinati et purgati cupiditate et sordibus hujus saeculi sunt, ut aurum purum, et intendunt claritati coelestis vitae. Et qui hanc virtutem habent, et praefatam amant vitam, sunt clariores et puriores et Deo amabiliores aliis hominibus. Etiam ipsi reges saeculi venerantur et magnificant hanc vitam contemplativam. Dominus enim proprio ore laudavit, ad Martham inquires: Maria optimam partem elegit quae non auferetur ab ea. Istos tales qui volunt ornare dignitate saeculi, quasi ornando viliores faciunt et minoris meriti. Legitur de beato Martino quod virtutes plures fecit antequam episcopus fuisset, sed episcopatu ornatus ne extolleretur pauciora signa faciens, non merita sed ornatum emisit. Aliter dici potest topatius lapis, qui omnium lapidum colores in se obtinet, unum vero suum; πᾶν enim Graece, Latine dicitur omne, qui significat sanctos omnium virtutibus refertos, et suam quosque propriam virtutem habentes.

Decimus est chrysopassus purpurei coloris, et interguttatus guttulis aureis. Hic significat eos qui semper in tribulatione et laboribus passionum vitam suam ducunt, et eam tandem per martyrium finiunt, sicut fecerunt martyres. Dictus est sic, quia chrysos χρυσός aurum, et πᾶστω verbum spargo significat. Est alter lapis, chrysoprasus aureo et viridi colore mistus, quia πράσων prason significat porrum quod est viride.

Hyacinthus est undecimus, hic mutat colorem suum cum facie coeli. Si clarum est coelum, lucet, si obscurum, fit obscurus. Per hunc lapidem monstrantur ii qui se ita modificant, ut cum sapientibus sapientes sint, et perfecti et fortes, et tunc descendunt ad insipientes, et imperfectos, et infirmos, coaequando se illis, ut secundum modum audientium et sapientibus sapienter loquantur, et minus sapientibus et infirmis humiliter sicut fecit Paulus, qui mutabat se secundum qualitates eorum quibus loquebatur, cum sapientibus et perfectis sapientiam dicens: Sapientiam loquimur inter perfectos. Ad minus perfectos dicebat: Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus lac vobis potum dedi, non escam. Infirmis dicens: Quis infirmatur, et ego non infirmor? Ita se contemperabat omnibus, ut omnibus omnia esset, sicut dicit: Omnibus factus sum omnia, ut omnes facerem salvos. Aliter hyacinthus, similis aquae radio solis percussae, sapientia repletos et veri solis radio perfusus designat.

Amethystus est duodecimus lapis; hic est rubens tanquam rosa, flammulas quasdam de se fundens, et significat eos, qui inter tormenta passionis quae pro Deo sustinent, tanquam flammam charitatis habent, orantes pro eis qui se occidunt, et plus dolent de peccatis eorum qui occidunt quam de poena quam patiuntur. Et bene extremus ponitur, quia significat eos qui pro inimicis orant, nam virtus virtutum est orare pro se persequentibus, et paucos invenimus qui hoc faciant. Aliter amethystus tribus coloribus respergitur, purpureo, violaceo, et roseo. Per purpuram notantur sancti, qui coelestem habitum gerunt in terris; per violam, humilitas eorum cum odore bonae operationis; per rosam, charitas, quae tantum in illis viget, ut ad passionem perveniant. Interpretatur autem quasi minime ebrius, quia α privativa est particula, et μεθυσθείς methysthis ebrius et μέθυ ebrietas, qui autem in charitate Dei et proximi vitam agunt, minime sunt ebrii vino voluptatum huius saeculi.

Chapter 59. De natura in communi, et de natura hominis rerum naturalium principis ultimo loco creati, et ultimo loco hic narrati.

Natura dicta eo quod aliquid nasci faciat. Gignendi enim et faciendi potens est. Hanc quidam Deum esse dicebant, a quo omnia creata sunt et existunt. Genus a gignendo dictum; cui quidam derivant nomen a terra, ex qua omnia gignuntur, γῆ enim, id est ge Graece, terra dicitur. Vita dicta propter vigorem, vel quod vim teneat nascendi atque crescendi, unde et arbores vitam habere dicuntur, quia gignunt et crescunt.

Homo dictus quia ex humo est factus, sicut in Genesi dicitur. Creavit Deus hominem de limo terrae. Abusive autem pronuntiatur ab utraque substantia totus homo, id est ex societate corporis et animae; nam proprie homo ab humo dicitur. Graeci autem hominem anthropon quasi controversum, ut habentem ramos deorsum, et radicem, id est os sursum appellaverunt, eo quod sursum spectet, sublevatus ab humo ad contemplationem sui artificis. Quod Ovidius poeta designat cum dicit:

Pronaque cum spectent animalia caetera terram.

Os homini sublime dedit, coelumque tueri

Jussit, et erectos ad sidera tollere vultus. Qui Deo erectus coelum aspicit, ut Deum quaerat, non ad terram intendat velut pecora quae natura prona et ventri obedientia finxit.

Anima autem a ventis nomen accepit, eo quod ventus sit. Unde et Graece ventus anemos [ἄνεμος] dicitur, quod ore trahentes aerem, vivere videamur, sed apertissime falsum est, quia multo prius gignitur anima quam concipi ore possit aer, quia jam in genetricis utero vivit. Non est igitur aer anima, quod putaverunt quidam qui non potuerunt in corpoream ejus cogitare naturam. Spiritum idem quod animam evangelista pronuntiat, dicens: Potestatem habeo ponendi animam meam, et iterum sumendi eam. De hac enim Domini anima passionis tempore memoratus evangelista ita protulit, dicens: Inclinato capite tradidit spiritum, et alius: Emisit spiritum. Et quid est spiritum tradere aut emittere, nisi animam ponere? Sed anima dicta est propter hoc quod vivit; dicitur autem spiritus vel spiritualis natura pro eo quod spiret in corpore. Item animus idem est quod anima, sed anima vitae est, animus consilii. Unde et dicunt philosophi etiam sine animo vitam manere, et sine mente animam durare. Unde et amentes vocant, nam mentem vocant ut sciat, animam ut velit; mens enim vocata quod emineat in anima vel quod meminit. Unde et immemores amentes dicuntur. Quapropter non anima, sed quod excellit in anima, mens vocatur, tanquam caput ejus vel oculus. Unde et ipse homo secundum mentem imago Dei dicitur. Ita enim haec omnia adjuncta sunt animae, ut una res sit. Pro efficientiis enim causarum diversa nomina sortita est anima. Nam et memoria mens est, unde et immemores amentes. Dum ergo corpus vivificat anima est, dum vult animus, dum scit mens, dum recolit memoria, dum rectum judicat ratio est, dum spirat spiritus est, dum aliquid sentit sensus est. Nam inde animus sensus dicitur pro his quae sentit, unde et sententia nomen accepit.

Corpus dictum eo quod corruptum perit. Solubile enim atque mortale est, et aliquando solvendum. Caro autem a carendo aut cadendo appellata, eo quod vita careat, est enim proprie mortuorum, aut quod in mortem cadat, unde et cadaver. Crementum enim semen est masculi, unde et animalium et hominum corpora concipiuntur, hinc et parentes creatores dicuntur. Caro autem pro corpore ex quatuor elementis compacta est. Nam terra in carne proprie dicta est, aer in anhelitu, humor in sanguine, ignis in calore vitali. Habent enim in nobis elementa suam quaeque partem, quae cuilibet redditur compage resoluta.

Sensus corporis quinque sunt, gustus, odoratus, auditus, visio, tactus. Ex quibus duo, id est duo eorum organa, aperiuntur et clauduntur, visus et gustus: duo semper patentes sunt, auditus et odoratus; et quintus, id est tactus utrumque facit et neutrum. Sensus dicti, quia per eos anima subtilissime totum corpus agitat vigore sentiendi. Unde et praesentia nuncupantur, quod sint praesentibus, sicut prae oculis quae praesto sunt oculis. Visus est qui a philosophis humor vitreus appellatur. Visum autem quidam fieri asserunt aut externa aetherea luce, aut interno spiritu lucido, per tenues venas a cerebro venientes, atque penetratis tunicis in aerem exeuntes, et tunc commistione similis materiae visum dantes. Visus dictus quod vivacior sit caeteris sensibus ac praestantior sive velocior, ampliusque vigeat, quomodo et memoria inter caetera mentis officia. Vicinior enim est cerebro, unde omnia manant, unde fit ut ea quae ad alios pertinent sensus, videre dicamus, veluti cum dicimus: Vide quomodo sonat, vide quomodo sapit, etc. Auditus appellatus quod voces audiat vel hauriat, hoc est aere verberato suscipiat sonos. Odoratus quasi aeris odore attactus, tacto enim naribus aere sentitur. Sic et olfactus, quod odoribus fiat. Gustus a gutture vel gustando dictus. Tactus eo quod pertractet et tangat, et per omnia membra vigorem sensus aspergat. Nam per tactum probamus quidquid caeteris sensibus judicare non possumus. Duo

enim sunt genera tactus: nam aut extrinsecus venit quod feriat, aut intus in ipso corpore oritur. Unicuique enim sensui propria organa dantur. Nam quod videndum est, oculis capitur, quod audiendum, auribus: mollia et dura tactu existimantur et judicantur, sapor gustu, odor naribus.

Chapter 60. De hominis membris ac partibus.

Prima pars corporis caput est, datumque est illi hoc nomen, eo quod sensus omnes et nervi inde initium capiant, unde ipsius animae quae consulit corpori, quodammodo personam gerit.

Vertex est suprema pars capitis, qua capilli revertuntur, id est deorsum dependent, ut nos a vertice montis descendimus.

Calvaria ab ossibus calvis dicta per defectionem, et neutraliter pronuntiatur.

Occipitium capitis pars posterior, quasi contra capitium, vel quod sit capitis retrorsum.

Capilli quasi capitis pilli, facti ut decorem praestent, et cerebrum adversus frigus muniant atque a sole defendant. Pili autem dicti a pelle, de qua procedunt, sicut et pilum a pila dicitur, ubi pigmentum contunditur.

Caesaries a cedendo vocata, ideoque tantum virorum est. Virum enim tonsum esse decet.

Comae sunt proprie incisi capilli, et est Grecus sermo, nam comas Graeci, κόμας a secando vocant, unde et κείπειν tondere. Inde et cirri vocantur, quod etiam idem Graeci mallonem vocant.

Crines proprie mulierum sunt. Dicti autem crines, eo quod discernantur vittis; unde et discrimina dicuntur a quibus divisi religantur.

Tempora sunt, quae calvariae dextra laevaue subjacent, quae ideo sic nuncupantur, quia moventur ipsaque mobilitate quasi tempora mutantur.

Facies dicta ab effigie, ibi enim est tota figura hominis et uniuscujusque personae cognitio. Vultus vero dictus eo quod per eum voluntas animi ostenditur, secundum enim voluntatem in varios motus mutatur; unde et differunt inter se, nam facies simpliciter accipitur de uniuscujusque naturali aspectu, vultus autem animorum qualitates significat.

Frons ab oculorum foraminibus, vel a prae se ferendo nominata est. Haec enim imago quaedam animi quoque motum specie sua exprimit, dum vel laeta vel tristis est.

Oculi vocati sive quod eos ciliorum tegmina occultant ne qua incidentis injuriae offensione laedantur, vel quia occultum lumen habent, id est secretum vel intus positum; hi inter omnes sensus viciniore animae existunt. In oculis omne mentis indicium est, unde et animi perturbatio vel hilaritas in oculis apparet. Oculi et lumina idem sunt. Et dicti lumina, quod ex eis lumen manat, vel quod ab initio sui clausam teneant lucem, aut extrinsecus accepta visui proponenda refundant. Pupilla est centrum oculi, in quo vis est videndi, ubi quia imagines parvae videntur, propterea pupillae dicuntur, nam parvuli pupilli dicuntur. Hanc plerique pupillam vocant, eo quod sit pura et impolluta ut sunt puellae. Physici dicunt easdem pupillas, quas videmus in oculis, morituros ante triduum non habere, quibus non visis certa est vitae desperatio. Circulus vero, quo albae partes oculi a pupilla separantur discreta nigredine, corona dicitur, eo quod rotunditate sui ornet ambitum pupillae. Vertices ipsos oculorum quidam valvas appellant, a similitudine valvarum. Palpebrae sunt sinus oculorum, a palpitatione dictae, quia semper moventur, et concurrunt invicem, ut assiduo motu reficiant intuitum. Munitae sunt autem vallo capillorum, ut et apertis oculis si quid inciderit, repellatur, et somno

conniventibus tanquam involuti quiescant latentes. In summitate autem palpebrarum, locis quibus se utraeque clausae contingunt, exstant adnati ordine servato pili, tutelam oculis ministrantes, ne irruentes facile injurias accipiant, et ex eo noceantur, ut pulveris vel cujuscunque crassioris materiae arceant contactum, ut ipsum quoque aerem turbatum se claudendo excludant, et sic tenuem atque serenum faciant visum. Lacrymas a laceratione mentis quidam putant dictas, alii lacrymas dici existimant, ideo quod Graeci δάκρυα vocant. Cilia sunt tegmina, quibus cooperiuntur oculi, et dicta cilia quod celent oculos, quos tegunt tuta custodia. Supercilia dicta quod superposita sint ciliis, quae ideo vestita sunt pilis, ut oculis munimentum fortius quam palpebrae praetendant, et ut sudorem a capite fluentem repellant. Intercilium vero est medium illud, quod sine pilis est inter supercilia et palpebras.

Genae sunt inferiores partes oculorum unde barba inchoat, nam Graece genos barba, inde et genae, quod inde incipiant barbae gigni.

Malae sunt eminentes sub oculis partes ad protectionem eorum suppositae. Vocatae autem malae sive, quod infra oculos in rotunditatem promineant in modum malorum, quae Graeci mela appellant, sive quod sint supra maxillas.

Maxillae per diminutionem dicuntur a malis, sicut paxillus a palo, taxillus a talo.

Mandibulae sunt maxillarum partes quibus et nomen factum.

Barbam veteres vocaverunt, quod virorum sit, non mulierum. Auribus nomen inditum est a vocibus hauriendis: Unde et Virgilius:

Vocemque his auribus hausi: aut quia Graeci vocem ipsam ἀνδρῶν auden vocant ab auditu. Per immutationem enim litterae aures quasi audes nuncupatae sunt. Vox enim repercussa per anfractus aurium sonum facit, quo sensum excipiant audiendi.

Pinnula summa pars auris, ab acumine dicta. Pinnon enim antiqui acutum dicebant. Unde et bipennis et pinna.

Nares idcirco nominantur, quia per eas vel odor vel spiritus manare non desinit, sive quia odore nos admonent, ut gnari simus ac sciamus; unde econtrario nescientes et rudes ignari dicuntur. Olfecisse enim veteres scisse dicebant. Terentius: "Ac non totis sex mensibus prius olfecisse quam ille quidquam coeperit." Narium recta pars, eo quod aequaliter sit in longitudinem et rotunditatem porrecta, columna vocatur, extremitas ejus pyrula a formula pomi pyri, quae vero dextra laeva quae sunt, pinnulae alarum similitudine, medium autem interfinium.

Os dictum, quia per ipsum quasi per ostium et cibos intromittimus, et sputum foras projicimus, vel quia eo ingrediuntur cibi, et inde egrediuntur sermones.

Labia a lambendo sunt vocata, quod autem superius est. Labium dictum quidam volunt quod inferius, eo quod grossius sit, labrum. Alii virorum labra, mulierum dicunt labia, sed confunduntur.

Linguae a lingendo cibo putat Varro nomen impositum, alii quod articulatos sonos ligat in verba. Sicut enim plectrum chordis, ita lingua illiditur dentibus, et vocalem sonum emitti efficit.

Dentes Graeci oduntes [ὀδόντες] dicunt, et inde latinum videntur trahere nomen: horum primi, praecisores dicuntur sive praecisivi, quia omne quod accipitur, ipsi prius incidunt. Sequentes canini vocantur, quorum duo in dextera maxilla sunt, et duo in sinistra, et dicti canini, quia ad similitudinem caninorum existunt, sicut et homines quod et possunt priores praecidere illis tradunt ut confringant. Hos vulgus pro latitudine, longitudine et rotunditate columellas vocant; ultimi sunt molares, qui concisa a

prioribus atque confracta subigunt et molunt atque mandunt, unde et molares vocati sunt. Dentium autem numerum discernit qualitas sexus, nam in viris plures, in feminis pauciores existunt.

Gingivae a gignendis dentibus nominatae sunt, factae sunt autem etiam ad decorem dentium, ne nudi horrore potius quam ornamento existerent.

Palatum nostrum, sicut coelum sursum est positum, et inde palatum a polo per derivationem. Sed et Graeci similiter palatum οὐρανίσκον uraniscon appellant, eo quod pro sui concavitate coeli similitudinem habeat. Fauces a fundendis vocibus nominatae quasi foces, vel fauces quod per eas famur.

Arteriae vocatae sunt sive quod per eas a pulmone aer, id est spiritus fertur, seu quod arctis et angustis meatibus spiritum vitalem contineant, unde sonos vocis emittant, qui soni uno modo sonarent, nisi linguae motus distantias vocis efficeret. Toles Gallica lingua dicuntur, quas vulgo per diminutionem tonsillas vocant quae in faucibus turgescere solent.

Mentum dictum quod inde mandibulae oriantur, vel quod ibi migrantur, vel quod dum mentionem alicujus loquendo facimus ipsum movemus.

Gurgulio nomen trahit a gutture, cujus meatus ad os et nares protenditur, habens viam qua vox ad linguam transmittitur, ut possit verba collidere; unde et garrire dicimus.

Rumen proximum gurgulioni, quo cibus et potus devorantur; hinc et bestiae, quae cibum revocant et remandunt, ruminare dicuntur.

Sublinguium operculum gurgulionis, quasi parva lingua, quae foramen linguae recludit operitque.

Collum dictum quod sit rigidum et teres ut columna, bajulans caput et sustentans, quasi capitolium, cujus anterior pars gula vocatur, posterior cervix.

Cervix autem vocata, quod per eam cerebrum ad medullam spinae dirigitur, quasi cerebri via. Veteres autem plurali tantum numero cervices dicebant, primus Hortensius cervicem singulariter dixit. Cervix autem nunc in singulari numero membrum ipsum significat, nam plurali numero cervices contumaciam saepe demonstrant. Cicero in Verrinis: "Praetorem tu accusas frangere cervices."

Humeri dicti quasi armi, ad distinctionem hominis a pecudibus mutis, ut hi humeros, illae armos habere dicantur; nam proprie armi quadrupedis sunt.

Hala summi humeri pars posterior et occultior.

Brachia a fortitudine nominata sunt, bary [βαρὺ] enim Graece grave et forte significat. In brachiis enim thori lacertorum sunt, et insigne musculorum robur existit. In his sunt tori, id est musculi, et dicti tori, quia illic viscera torta videantur.

Cubitus dictus, quod ad cibos sumendos ipsi incumbimus.

Ulna secundum quosdam utriusque manus extensio est; secundum alios cubitus quod magis verum est, quia Graece olenos cubitus dicitur.

Alae sub brachiis sunt appellatae, eo quod ex eis in modum alarum motus brachiorum inchoet; quas quidam ascillas seu axillas vocant, quod ex eis brachia cillantur, id est moveantur. Unde et oscilla dicta ab eo quod cillantur, id est moveantur ora; nam cillere est movere: has quidam hircos dicunt, eo quod in plerisque hominibus hircinum fetorem reddant.

Manus dicta quod sit totius corporis munus; ipsa enim cibum ori ministrat, ipsa operatur omnia atque dispensat, per eam accipimus et donamus. Abusive etiam manus ars vel artifex, unde et manus pretium dicimus, et armatorum copias.

Dextra dicitur a dando, ipsa enim in pignus pacis datur, ipsa testis fidei atque salutis perhibetur, et hoc est illud apud Tullium: "Fidem publicam jussu senatus dedi, id est dextram." Unde et Apostolus dicit: Dextras mihi dederunt et Barnabae societatis.

Laeva dicitur quod sit laevis, id est sine asperitate et callo, qui dextrae ex labore inducitur.

Sinistra autem vocata, quasi sine dextera, sive quod rem fieri sinat, et non faciat. A sinendo enim sinistra dicitur.

Palma est manus expansis digitis, sicut contractis pugnus. Pugnus autem a pungendo dictus, vel a pugna, aut contra sicut palma a pandendo.

Digitus nuncupatus vel quod decem sunt, vel quia decenter juncti sunt; nam habent in se et numerum perfectum et ordinem decentem. Unde primus pollex vocatur, quod inter alios virtute polleat et potestate. Secundus index et saluatorius sive demonstratorius, quia fere eo salutamus, vel ostendimus, vel indicamus. Tertius impudicus, quod plerumque per eum opprobrii insectatio ostenditur et podex mundatur, et iste est medius. Quartus annularis, eo quod in ipso annulus geritur. Idem et medicinalis, quia eo collyria a medicis collinuntur, vel quod eo pulsus infirmorum sentitur. Quintus auricularis, quod aurem eo scalpimus et purgamus.

Ungues ex Graeco vocamus; illi enim hos onyches [ὄνυχες] dicunt. Alii dictum volunt ab unguendo, quod sit politus et lucidus quasi unctus. Estque animalium habentium digitos distinctos, ut hominum, simiarum, avium, leonum, canum, etc. Ungula non habentium digitos, ut equorum, mulorum, asinorum, boum, cervorum, et similium, quorum quaedam fissas habent ungulas.

Truncus est media pars corporis a collo usque ad inguina, de quo Nigidius: Caput collo vehitur, truncus sustinetur coxis, et genibus cruribusque.

Thorax a Graecis dicitur anterior pars trunci a collo usque ad stomachum quam nos dicimus arcam, eo quod ibi sit arcanum, id est, secretum, a quo caeteri arcentur. Unde et arca et ara dicta, quasi res secreta, cujus eminentes partes mamillae dicuntur, inter quas pars illa ossea pectus dicitur; dextra autem laevaue costae.

Pectus vocatum, eo quod sit pexum inter eminentes mamillarum partes; unde et pectus dicitur, eo quod pexos capillos facit.

Mamillae vocatae quod rotundae sint, quasi malae per diminutionem. Sed papillae capita mamillarum sunt, quas infantes sugentes comprehendunt, et dictae papillae quod eas infantes quasi palpant dum lac sugunt; perinde mamma est tota eminentia uberis, papilla vero breve illud unde lac trahitur.

Ubera dicta, vel quia lacte ubera, id est fecunda, vel quia uvida, humore scilicet lactis in modum uvarum plena. Lac vim nominis a colore trahit, quod sit albus liquor, leucos [λευκός] enim Graece albus dicitur, cujus natura ex sanguine commutatur. Nam post partum si quid sanguinis nondum fuerit uteri nutrimento consumptum, naturali meatu fluit in mammas et earum virtute albescit, lactis accipiens qualitatem.

Cutis est, quae in corpore prima est, appellata quod ipsa corpori superposita, incisionem primam patiatur. Cutis enim Graece incisio Latine dicitur. Eadem et pellis, quod externas injurias corporis tegendo pellat, primosque et venti et solis ardores perferat.

Pellis autem jam detracta ac subacta corium dicitur, et est crassior cutis. Corium autem appellatur per derivationem, quod eo caro teneatur vel tegatur, sed hoc in brutis animalibus proprium est.

Pori corporis Graeco nomine appellantur qui Latine proprie spiramenta dicuntur, eo quod per eos vivificus spiritus exterius ministretur.

Arvina est pinguedo cuti adhaerens.

Pulpa est caro sine pinguedine, dicta quod palpitet; resilit enim saepe. Hanc plerique et viscum vocant, eo quod glutinosa sit.

Membra sunt corporis partes.

Artus quibus colligantur membra, ab arctando dicti. Vel artus dicti quod colligati invicem nervis arcentur, id est stringantur, quorum diminutiva sunt articuli; nam artus dicimus membra majora, ut brachia; articulos minora, ut digitos.

Nervi Graeca derivatione appellati, quos illi nevra [νεῦρα] vocant. Alii Latine vocatos nervos putant, eo quod artuum conjunctiones invicem his inhaereant. Maximam autem virium substantiam nervos facere certissimum est; nam quanto fuerint densiores, tanto propensius augent firmitatem.

Compagia sunt ossium capita, dicta eo quod sibi compacta nervis, velut glutino quodam adhaereant.

Ossa sunt corporis solidamenta; in his enim positio omnis et robur subsistit. Ossa autem ab usto dicta, propterea quod cremarentur ab antiquis, sive, ut alii putant, ab ore, eo quod ibi pateant; nam alibi ubique cute, visceribusque oblecta celantur.

Medullae appellatae quod sint ossium partes mediae, vel quod eis madefiant ossa; impinguant enim ea et confortant.

Vertibula sunt summae ossium partes, crassioribus nodis conglobata, dicta eo quod ad inflexionem membrorum illa vertantur.

Cartilagines ossa mollia et sine medulla, quod genus auriculae, et narium discrimen, et costarum extremitates habent, sive opercula ossium quae moventur. Et dictae cartilagines, quod levi attritu carent dolore dum flectuntur.

Costas, appellari quidam putant, quod ab eis custodiantur interiora, et tota mollities ventris vallata salvetur.

Latus, quia jacentibus nobis latet; est enim laeva pars corporis et dextra, utrinque inter anteriora et posteriora protensa. Dextro autem lateri habilior motus est, laevo fortior, et oneri ferendo accommodatior; ipsa enim gerit clypeum, ense, pharetram, et reliqua onera, ut expedita sit dextera ad agendum.

Dorsum est a cervice usque ad renes deorsum. Dictum autem dorsum, quod sit superficies durior corporis, in modum duri ursi, fortis et ad portandum et ad perpetiendum.

Terga dicta, quia in eis supini jacemus in terra, quod solus homo potest; nam muta animalia tantum aut in ventrem, aut in latus jacent, unde abusive in animalibus terga dicuntur. Scapula a scandendo dicitur. Interscapulium est spatium quod est inter scapulas, unde est nominatum.

Palae sunt dorsi dextra levaque eminentia membra, dicta quod in luctando eas premimus et vibramus, quod Graeci palin dicunt.

Spina est junctura dorsi, dicta quod habeat radiolos ut spinas acutos, cujus juncturae spondylia appellantur propter partem cerebri quae fertur per hos longo tractu ad caeteras corporis partes. Sacra spina est ima perpetuae spinae, quam Graeci ἱερον ὠτον hieron noton vocant, quoniam primum infante concepto nascitur, ideoque et in hostia id primum a Gentilibus diis suis dabatur, unde et sacra spina dicitur.

Renes ait Varro dictos, quod rivi ab iis obsceni humoris fluant ἀπο τοῦ ρέειν a verbo rhein, quod significat fluere nam venae et medullae tenuem liquorem desudant in renes, qui liquor rursus a renibus calore veneris resolutus decurrit.

Lumbi a libidinis lascivia dicti, quia in viris causa corporeae voluptatis in ipsis est, sicut in umbilico feminis. Unde et ab Job in exordio sermonis dictum est: Accinge sicut vir lumbos tuos, ut in his esset resistendi praeparatio, in quibus est libidinis usitata dominandi occasio.

Umbilicus est medius locus corporis, dictus quod sit umbo iliorum; unde et umbo appellatur locus in medio clypei a quo dependet.

Ilia Graeco sermone appellantur, quod ibi nos obvolvamus, Graece enim εἰλέω ileo vertere et obvolvere dicitur.

Clunes vocati, quod sint juxta colum quod est longum, suntque tumores natium.

Nates quod in ipsis innitimur dum sedemus. Unde et conglobata est in eis caro, ne prementis corporis mole ossa dolerent.

Genitalia corporis partes, ut nomen ipsum docet, gignendae sobolis acceperunt vocabulum, quod his procreatur et gignitur. Haec et pudenda pro verecundia, sive a pube. Unde et indumento operiuntur. Dicuntur autem ista et inhonesta, quia non habent eandem speciem decoris sicut membra quae in promptu et prospectu locata sunt. Dictum et verretum, membrum virile sive, quod viri est tantum, sive quod ex eo virus emittitur; nam virus proprie dicitur humor fluens a natura viri, sive a verrendo, sive demum a vere.

Testiculi per diminutionem a testibus dicti quorum numerus incipit a duobus; hi semen calamo ministrant, quod a spinae medulla et renibus et lumbis suscipiunt gratia procreandi.

Scrotum est pellis in qua testiculi sunt.

Posteriora vocata, quod retro sunt et a vultu aversa, ne dum alvum purgamus, inquinaremus aspectum.

Meatus inde appellatus quod per eum meant, id est egeruntur stercora.

Femora dicta, quod ea parte a femina sexus viri discrepet. Sunt ab inguinibus usque ad genua.

Femina autem per derivationem femorum partes sunt, quibus in equitando tergis equorum inhaeremus: unde et olim praeliatores sub feminibus equos amisisse dicebantur.

Coxae quasi conjuncti axes, in ipsis enim femora moventur, quorum concava vertebrae vocantur.

Suffragines sunt plicaturae crurum posteriorum ex quadrupedibus, quae retrorsum plicantur ut genua in anterioribus cruribus, antrorsum; dictaeque sunt, quod suffringuntur, id est, subtus flectuntur, non supra sicut genua.

Genua sunt commissiones femorum et crurum, et dicuntur genua eo quod in utero genis oculorum sunt opposita. Cohærent enim sibi ibi, et cognata sunt genua oculis lacrymarum indicibus et misericordiae, nam a genis genua dicuntur. Denique complicatum in genua gigni, formarique hominem dicunt, ita ut genua sursum sint, quibus oculi formantur ut cavi fiant et rotundi et etiam reconditi, ipsos enim in utero matris genua comprimunt. Ennius: "Atque genua comprimit acta gena." Inde est quod homines dum ad genua se prosternant, statim lacrymantur. Voluit enim natura eos uterum maternum memoria recolere et reminisci, ubi quasi in tenebris considebant antequam ad lucem venirent.

Crura dicta, quod his currimus et gressum facimus, et sunt a genibus usque ad calces.

Tibiae vocatae quasi tubae; sunt enim longitudine et specie eis similes. Et sunt ossa aut partes anteriores in crure, et surae sunt posteriores.

Talus dictus a tolo; nam tolus est eminens rotunditas, et inde fastigium templi rotundi tolus vocatur. Talus autem sub crure est, et sub talo calcaneum.

Pedes ex Graeca etymologia nomen sortiti sunt. Hos enim Graeci podas [πόδας] dicunt. Sunt qui a petendo terram dictos putent, quia alternis motibus solo fixi incedunt.

Plantae a planitie nuncupatae, quia non rotundae, ut in quadrupedibus, ne stare non possit bipes homo, sed planae atque longiores formatae sunt, ut stabile corpus efficerent. Sunt autem plantae, anteriores partes, quae etiam de multis ossibus constant.

Calx vel calcs vel calcis prima pars plantae, a calco illi nomen impositum, quod terram calcamus, hinc et calcaneus.

Solum est inferior pars pedis, dicta quod eo vestigia terrae imprimimus. Sed et solum dicitur omne illud quod aliquid sustinet, quasi solidum, unde et terra solum dicitur, quod cuncta sustineat: aer solum avium, et solum pedis, quod totam corporis molem portet.

Viscera non solum intestina dicimus, sed quidquid sub corio est inter cutem et carnem et ossa. Item viscera vitalia, id est circumfusa loca cordis, ut sit viscus quasi vis cordis, eo quod ibi vita, id est anima continetur. Item viscera capita nervorum ex sanguine et nervis copulata.

Item lacerti a similitudine lacertorum reptilium, quia in singulis membris loca sunt per quae eis nomina dantur, ut cor quod sit in medio corporis: appellaturque a nomine similium animalium super terram viventium. Nam inde muscoli a murium similitudine. Sicut a lacerta lacerti. Inde etiam tori, quod illic viscera torta videantur.

Cor a Graeca derivatum appellatione quod illi καρδίαν dicunt, sicut a cor et uro dicitur nobis cura, in corde enim omnis sollicitudo vitae et scientiae cura est. Quod ideo pulmone vicinum est, ut cum ira accenditur, pulmonis humore temperetur. Hujus duae arteriae sunt, quibus sinistra plus sanguinis habet, dextra plus spiritus. Unde et in dextro brachio pulsum despiciamus.

Praecordia sunt loca cordi vicina, quibus sensus percipitur, et dicta sunt praecordia, eo quod ibi sit principium cordis et cogitationis, aut quod cor praecingunt, sunt enim pelliculae circum cor, in quibus affectionum sedes.

Pulsus vocatus est, quod palpitet, cujus indicio aut infirmitatem intelligimus aut sanitatem. Hujus duplex est motus, aut simplex, aut compositus. Simplex est, qui ex uno saltu constat. Compositus est, qui ex pluribus motibus inordinatis et inaequalibus existit. Qui motus certa habent spatia, dactylicum pulsum vocant quandiu sine vitio fuit.

Venae dictae eo quod viae sunt natantis sanguinis, atque rivi per omne corpus divisi, quibus universa membra irrigantur.

Sanguis ex Graeca etymologia nomen duxit, quod vegetetur, et sustentetur et vivat σάος saos enim sospes dicitur. Sanguis autem est dum in corpore est; effusus vero cruor, nam cruor vocatur, eo quod effusus currat, vel ab eo quod currendo corruat. Alii cruorem interpretantur saniem et sanguinem corruptum qui emittitur. Alii autem sanguinem vocant, quod sit suavis. Sanguis autem non est integer nisi in juvenibus. Nam dicunt physici minui sanguinem per aetates, unde in senibus tremor est. Proprie autem sanguis animae possessio et sedes est, ideo genas mulieres lacerare solent in luctu ut manibus gratificent: inde et purpureae vestes et flores purpurei mortuis praebentur.

Pulmo ex Graeco trahit vocabulum, pulmonem enim pleumon [πλεῦμων] vocant, eo quod cordis flabellum sit, in quo pneuma, id est spiritus est, per quod et agitur et movetur, unde et pulmones vocati sunt. Nam Graece pneuma [πνεῦμα] spiritus dicitur, qui flando et agitando aerem emittit et recipit, a quo moventur pulmones et palpitant, et aperiunt se ut flatum capiant, et stringunt ut ejiciant, est enim ut organum corporis.

Jecur nomen habet ex eo quod vicinum cordi habeat locum; inde enim attrahit sanguinem qui in cerebrum subvolat, et inde ad oculos caeterosque sensus et membra diffunditur, et calore suo succum ad se ex cibo tractum vertit in sanguinem, quem ad usum pascendi nutriendique singulis membris praebet. In jecore autem consistit voluptas et concupiscentia, irae et amores, secundum eos qui de physicis rebus disputant.

Fibrae sunt jecoris extremitates, sicut extremae partes foliorum in vitibus, sive quasi linguae venae eminentes. Dictas autem volunt fibras, quod apud gentiles in sacrificiis ad Phoebi aras ab ariolis ferebantur, quibus oblatis atque succensis responsa acciperent.

Splen dictus a supplemento, ex contraria parte jecoris, ne vacua existeret, quem quidam risus causa factum existimant; nam splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, jecore amamus, quibus quatuor elementis constantibus, integrum est animal.

Fel est appellatum, quod sit folliculus gestans humorem, qui vocatur bilis.

Stomachus [στόμαχος] Graece os vocatur, eo quod quasi ostium ventris ipse cibum accipiat, atque ad intestina transmittat.

Intestina dicuntur, eo quod corporis interiori parte cohibentur, quae idcirco longis nexibus coordinata sunt in circulatorum modum, ut susceptas escas paulatim digerant, et superadditis cibis non impedianur.

Omentum est membrana quae continet intestinorum majorem partem; quod epitolin Graeci vocant.

Disseptum intestinum quod discernit ventrem et caetera intestina a pulmone, vel a corde.

Caecum intestinum, quod sit sine foramine et exitu, quod Graeci tisonenteron vocant.

Jejunium tenue intestinum, unde et jejunum dicitur.

Venter autem et alvus et uterus inter se differunt. Venter est qui acceptos cibos digerit, et apparet extrinsecus, tenditque a pectore usque ad inguem, et dicitur venter, quod per totum corpus alimenta ministrat vitae.

Alvus est quae cibum recipit, et per excrementa purgari solet. Ex ipsa enim sordes stercorum defluunt. Sallustius: "Simulans sibi alvum purgare." Et vocatur alvus quod abluatur.

Uterum solae mulieres habent, in quo concipiunt ad similitudinem cauliculi; tamen auctores pro utriusque sexus ventre plerumque ponunt, nec poetae tantummodo, sed et caeteri. Vocatur autem uterus, quod duplex sit, et ab utraque in duas se dividat partes, quae in diversum diffusae ac reflexae circumpleantur in modum cornu arietini, vel quod impleatur foetu interius. Hinc et uter, quod aliquid intrinsecus habet, ut membra et viscera.

Aqualiculus proprie porci est, hinc ad ventrem translatio.

Matrix dicitur quod fetus et embrio in ea generentur. Semen enim receptum confovet, confotum corporat, corporatum in membra distinguit.

Vulva vocata quasi valva, id est janua ventris, vel quod semen recipiat, vel quod ex ea fetus procedat

Vesica dicta, quod si vas aquae. Ipsa enim de renibus urina collecta completur, et humore distenditur, cujus usus in volucris non habetur.

Urina autem dicta a Graeco, οὐρέω, id est meo seu mingo, et Graece οὔρος, cujus indicio et salus et aegritudo monstratur. Qui humor Latine lotium dicitur, quod eo lota vestimenta munda efficiantur.

Semen est quod jactum sumitur aut in terra aut utero ad gignendum vel fructus vel fetus. Est enim liquor ex cibi et corporis decoctione factus, ac diffusus per venas atque medullas, qui inde desudatus, in modum sentinae crescit in renibus, ejectusque per coitum, et in uterum mulieris susceptus, calore quodam viscerum, et menstrualis sanguinis irrigatione formatur in corpus.

Menstruum est supervacuum mulierum sanguis, dicta autem sunt menstrua a circuitu lunaris luminis, quo solet hoc evenire profluvium. Luna enim Graece mene μήνη dicitur, haec et muliebria nuncupantur. Nam mulier solum animal menstruale est. Cujus cruoris contactu fruges non germinant, acescunt musta, moriuntur herbae, amittunt arbores fetus, ferrum rubigo corrumpit, nigrescunt aeramenta; si qui canes inde ederint, in rabiem efferantur; glutinum asphalti quod nec ferro, nec igne dissolvitur, ipso cruore pollutum sponte disjungitur; post plurimos autem dies menstruos ideo semen non est germinabile, quia jam non est menstrualis sanguis a quo perfusum irrigetur.

Tenue semen in muliebribus locis non adhaeret; labitur enim, nec habet vim adhaerendi. Similiter et crassum non habet vim gignendi, quia muliebri sanguini se miscere non potest propter nimiam sui spissitudinem; hinc et steriles mares et feminas dicunt fieri vel propter nimiam crassitudinem sanguinis vel seminis, vel propter nimiam raritatem. Primum autem aiunt cor hominis fingi, quia in eo sit et vita hominis, et sapientia. Deinde quadragesimo die totum corpus expleri, quod ex abortionibus, ut ferunt, collectum est. Alii fetus a capite exordium sumere dicunt, unde et in avium fetibus primum oculos fingi in ovis videmus. Fetus autem dictus, quod adhuc in utero foveatur. Item nasci patribus similes aiunt, si paternum semen validius sit; matribus si maternum; hac etiam ratione similes exprimi vultus. Qui autem utriusque parentis figuram reddunt, aequaliter misto paterno, maternoque sanguine vel semine concipiuntur. Dicunt etiam avorum et proavorum consimiles fieri, quia sicut in terra multa semina occultantur, sic et in hominibus semina celantur parentum figuras redditura. Ex paterno autem semine puellas nasci, ex materno pueros, quia omnis partus constat ex duplici semine, et cujus pars major est, involvit et occupat similitudinem sexus.

In corpore nostro quaedam tantum ad utilitatis causam facta sunt, ut viscera; quaedam et utilitatis et decoris, ut sensus in facie, et in corpore manus ac pedes, quorum membrorum et utilitas magna est, et species decentissima. Quedam tantum decoris, ut mamillae in viris, et in utroque sexu umbilicus.

Quaedam discretionis, ut in viris genitalia, barba prolixa, et pectus amplum. In mulieribus leves genae, et angustum pectus; ad concipiendos autem fetus et portandos renes et latera dilatata. Quoniam quae pertinent ad hominem et partes animae et corporis, ex parte dictum, est; nunc aetates ejus subjungamus.

Chapter 61. De aetatibus hominis, et vocabulis earum, etiam usque ad mortem, et mortuos.

Gradus aetatis sex sunt, infantia, pueritia, adolescentia, juvenus, virilis gravitas, atque senectus. Prima aetas infantia est pueri nascentis ad lucem, quae porrigitur in septem annos. Secunda aetas pueritia est, id est pura, et nondum ad gignendum apta, tendens usque ad quartum decimum annum; tertia adolescentia ad gignendum apta, quae porrigitur usque in viginti octo annos; quarta, juvenus, firmissima omnium aetatum, finiens in quinquagesimo anno. Quinta aetas est senioris, id est virilis gravitas, quae est declinatio a juventute ad senectutem, nondum senectus, sed jam non juvenus, quia senioris aetas est, quam Graeci presbyten vocant, nam senex apud Graecos non presbyter, sed γέρων geron, hujus gerontos dicitur. Quae aetas a quinquagesimo anno est senectus, quae nullo annorum tempore finitur, sed post illas quinque aetates quantuncunque vitae est, senectuti deputatur. Senium autem pars est ultima senectutis, dicta quod sit terminus septimae aetatis. In his ergo sex spatiis philosophi descripserunt vitam humanam, in quibus limitatur et currit, et ad vitae terminum pervenit. Pergamus ergo breviter per praedictos gradus aetatum, etymologias earum in homine demonstrantes.

Infans dicitur homo primae aetatis, dictus autem infans, quod adhuc fari, id est loqui non potest nondum enim bene ordinatis dentibus, minus integra est sermonis expressio.

Puer a puritate vocatus, quia purus est, et nondum lanuginem, floremque genarum habet. Eam ii, qui habent sunt ephebi ab ἡβή hebe quae est pubertas dicti, pueri autem necdum pro nativitate sunt viri, sed adolescentuli leves. Puer autem tribus modis dicitur, pro nativitate, ut Isaias. Puer natus est nobis ; similiter pro aetate, ut octennis, decennis, unde est illud:

Jam puerile jugum tenera cervice gerebat.

Secundo pro obsequio et fidei puritate, unde in cantico Virginis. Suscepit Israel puerum suum. Tertio pro ruditate et ignorantia. Unde: Puer centum annorum morietur. Puella parvula, quasi pulla, unde et pupillos non pro conditione, sed pro aetate puerili vocamus.

Pupilli autem dicti, quasi sine pupilla et oculis, id est a parentibus orbi, hi autem vere pupilli dicuntur, quorum parentes ante decesserunt quam ab his nomen acciperent. Caeteri orbi vocantur.

Orphani iidem qui et pupilli. Illud enim Graecum nomen est, hoc Latinum. Nam in Psalmo ubi saepe legitur: Pupillo tu eris adjutor ; Graecus habet orphano.

Puberes a pube, id est a lanugine vestiente pudenda corporis nuncupati, haec loca tunc primam lanuginem ducunt. Quidam autem ex annis pubertatem existimant, id est eum puberem esse, qui quatuordecim annos expleverit, quamvis tardissime pubescat. Certissimum autem est eum puberem esse, qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, et generare jam potest.

Puerperae sunt quae annis puerilibus pariunt, unde et Horatius:

Laudatur jam prole puerpera nata.

Vel sunt dictae puerperae, quod puellae pariunt, vel quod pueros pariunt.

Adolescens dictus, eo quod sit ad gignendum adultus, sive quod adhuc adolescit, id est, crescit et augetur.

Juvenes dicuntur quod posse juvare incipiant, ut in bobus juveni, cum a vitulis discesserunt. Est enim juvenis in ipso aetatis incremento positus, et paratus ad auxilium. Nam juvare hominis est opus aliquod conferentis. Sicut autem in hominibus tricesimus perfectae aetatis est annus, ita in pecudibus et jumentis tertius robustissimus est.

Vir nuncupatus, quod in eo major est vis quam in feminis; unde et virtutis nomen accepit, sive quod vi agat in feminam.

Mulier vero a mollitie, tanquam mollier l littera detracta vel mutata appellata est mulier; utrique enim fortitudine et imbecillitate corporum separantur. Sed ideo viro maxima virtus, mulieri minor, ut patiens et obediens viro esset, scilicet ne feminis repugnantibus libido cogeret viros aliud appetere, aut in alium sexum proruere. Dicitur igitur mulier secundum femineum sexum, non secundum corruptionem integritatis, et hoc ex lingua sacrae Scripturae. Nam Eva facta de latere viri sui, nondum contacta a viro, mulier appellata est, dicente Scriptura: Et formavit eam in mulierem. Et ad matrem Dominus: Mulier, ecce filius tuus.

Virgo a viridi aetate dicta est, sicut et virga, et vitula. Alioquin ab incorruptione, quasi virago, quod ignoret femineam passionem.

Virago dicta, quod ut vir agit, id est opera virilia facit, et masculi vigoris est. Antiqui enim fortes feminas ita vocabant. Virgo autem non recte virago dicitur, si non viri officio fungitur. Mulier vero si virilia opera facit, recte virago dicitur, ut Amazones. Quae vero nunc femina, antiquitus vira vocabatur, sicut a servo serva, et a famulo famula, ita a viro vira; hinc et viraginis nomen deductum quidam putant, femina vero a partibus femorum dicta, ubi sexus a viro discernitur. Alii Graeca etymologia feminam ab ignea vi dictam putant, quod vehementer virum concupiscit; libidinosiores enim viris feminas esse tam in mulieribus quam in animalibus dicunt. Unde nimius amor apud antiquos femineus vocabatur. Senior est adhuc viridior. Ovid. in lib. VI:

Senior inter juvenemque senemque.

Terentius:

Quo jure sumus adolescentiores. Ubi adolescentior non utique magis adolescens, sed minus, ut senior minus est quam senex, ubi comparativus gradus minus significat positivo. Ergo senior, non satis senex, sicut junior infra juvenem, sicut pauperior infra pauperem. Senes autem quidam putant dictos a sensus diminutione, eo quod jam prae vetustate desipiant. Nam physici dicunt homines stultos frigidioris esse sanguinis, prudentes calidioris, unde et senes, in quibus jam friget, et pueri in quibus nondum calet, minus sapiunt. Inde est quod convenit in hoc infantium aetas et senum. Senes enim per nimiam aetatem delirant, pueri per lasciviam et infantiam ignorant quid agant. Senex autem tantum masculini est generis, sicut anus feminini. Nam anus dicitur sola mulier. Anus autem appellata a multis annis, quasi annosa. Nam si commune nomen esset, cur non diceret Terentius senem mulierem? hinc etiam vetula, quasi vetusta. Sicut autem a sene senectus, ita ab anu anilitas nominata est.

Canities autem vocata a candore quasi candidities; unde est illud florida juvenus, lactea canities, quasi diceret, candida. Senectus autem multo nobis defert et bona et mala; bona, quia nos ab impotentissimis dominis liberat, voluptatibus imponit modum, libidinis frangit impetus, auget sapientiam, dat maturiora

consilia; mala autem, quia senium miserrimum est debilitate et odio; subeunt enim morbi tristisque senectus. Nam duo sunt, quibus minuuntur vires corporis, senectus et morbus.

Mors dicta, quod sit amara, vel a marte, qui effector est mortium, sive a morsu primi hominis, qui vetitae arboris pomum mordens mortem incurrit. Tria autem sunt genera mortis, acerba, immatura, naturalis; acerba infantium, immatura juvenum, matura, id est naturalis senum. Mortuus autem ex qua parte orationis declinetur, incertum est. Nam, sicut ait Caesar: "Non potest mortuus aliqua facere post mortem suam, ita homo non potest scire ejus originem," id est vocabuli mortuus. Ab eo enim quod est morior, participium praeteriti temporis in tus exire debuit, per unum u, non per duo uu, nam ubi est geminata littera uu, nomen est, non participium, ut fatuus, arduus. Convenienter itaque factum est ut quemadmodum id quod significat, non potest agendo, ita et ipsum nomen non potest loquendo declinari. Omnis autem mortuus aut funus est, aut cadaver. Funus est si sepeliatur, et dictum funus a funibus accensis, quos ante feretrum papyris cera circumdatis ferebant. Cadaver autem est si insepultum jacet, nam cadaver nominatur a cadendo, quia jam stare non potest. Quod dum portatur ad sepulcrum, exsequias illi fieri dicimus; ubi crematum est, exstare ejus reliquias, ubi conditum est, jam sepultum esse. Corpus autem dicitur a consuetudine, quia dum vivebat corpus erat, ut illud:

..... Tum corpora luce carentum. Defunctus vocatur, quia complevit vitae officium; nam dicimus defunctos officio, quia officia debita compleverunt, Unde est et honoribus functus; hinc ergo defunctus, quod ab officio vitae sit depositus, sive quod sit die functus. Sepultus autem dictus eo quod sit sine pulsu vel sine palpitatione, id est sine motu. Sepelire autem est corpora condere, id est abscondere. Nam humare obruere dicimus, hoc est humum injicere et humo tegere.

LIBER QUARTUS.

De proprietatibus et epithetis rerum, serie litteraria in ordinem redactis.

Chapter 1. De his quibus prima littera est A.

Ablactatus a mamilla per amarum separatur, patri redditur, et validiori cibo utitur.

Abies est arbor alta, procera, coma pulcherrima.

Accipiter agrestis vel sylvester aves domesticas rapit, captas continuo devorat; ut plumescit, requirit loca opportuna unde non extrahitur, abjectis plumis sylvestres aves capit, columbam persequitur, praedam Domino servat. Domesticus in sinistra geritur, ut volet ad dexteram, compedibus constringitur, corrigia ligatur; quae cum non rupta, sed soluta est, volare permittitur; visa carne redit ad Dominum

Acinus in nigredinem vertitur, odorem vini retinet, fetorem emittit.

Activa vita praedicat, sollicita est, finem habitura fructuosum, operibus instat, martyrium subit, periculosa est.

Acus gracilis est, rigida, teres, uno capite acuta, et altero perforata, consuendi officio apta.

Adamas insecabilis et indomabilis est, ferrum attrahit, auro vel alio metallo non retinetur, sed chalybe, et tantum sanguine hirci comminuitur.

Adeps omnis Domini est jure perpetuo, crassitudo interior est cordis vel ventris, jecoris vel hepatis, renum vel renuncolorum.

Aer rarus est, mobilis, avibus plenus, facile corrumpitur, spiraculum est viventium, nubibus obscuratur, sole illuminatur, hieme condensatur, vento agitur, aestate serenatur, nubilosus significat pluviam futuram.

Es et aethiops, et aestas habentur in littera E.

Ager a nocuis purgatur, stercoreatur, multipliciter aratur, rastro aequatur, seminatur, semen operitur, fossis circumdatur, sepitur, vacare permittitur, signa ad fugandum aves in eo ponuntur.

Agricola mane consurgit, vilibus induitur, boves jugo sociat, stimulo boves sollicitat, tempora arandi et seminandi observat, tempestatibus aeris non abigitur, rectum sulcum facit, instante vespera domum revertitur, jactum semen patienter expectat.

Agnus innocens est et pius et simplex, inter multas matrem cognoscit, solo balatu illam cognoscit, matri simillimus est et immolationi aptus; immolandus non clamat. Mater ejus lac praebet ad fomentum, et lanam ad vestimentum, carnem ad esum. Tondendus silet, ungulam findit et ruminat.

Ala gemina est, dorso infigitur, volucrem sublevat.

Alba vestis sacerdotalis corpus operit, est in manicis stricta, inferius lata, linea est.

Alveus aquam continet, profundus est, alluvione dilatatur.

Amygdala dulcis est cibus aegrotantium, dura et aspera testa tegitur.

Ancilla, humilis, obediens, verecunda, timida, fidelis, sollicita, inculta, non habet potestatem.

Anchora fortis est, adunca, ferrea, in portu jacitur, funem habet, navem retinet contra procellas, vix evellitur.

Angelus purus natura, fidelis custodiendo, reconciliator gratiosus, obediens exsequendo, contemplativus favendo, activus nuntiando.

Annulus principio caret et fine, rotundus est, lapide decoratur, digitum circuit et stringit, digitum ornat, strictior non congruit, largior decedit, desponsandis et consecrandis virginibus aptatur, sigillis regiis apponitur.

Annus quatuor temporum vicissitudine variatur, duodecim mensibus distinguitur, in se revolvitur, in se nascentia consumit.

Anseres silvestres in altum et inordinate volant, omnes sunt cinerei coloris, assiduitate clangoris noctis testantur vigiliis, simul habitant, saepius conclamant. Domestici seipsos rostris lacerant, cum sentiunt hominem clamant, varii et nivei coloris sunt, seminibus jactis nocivi.

Apis sine coitu nascitur, de putri bove oritur, sollicita est, floribus pascitur, gregatim volat; alii, non sibi laborat, occisas et mortuas abjicit, cito laeditur, frigori inimica, exterius aspera, interius habet dulcedinem, munditiam diligit. Cum pungit, aculeum amittit; quo amisso nunquam fructum facit.

Aqua communis est, sordes lavat, in ima fluit, alveum non deserit, in mare revertitur, omne diluvium sequitur, frigida naturaliter, vino mista valet aegris, cum hordeo cocta sanior est, terrae mista lutum facit, est pauperum potus, clara est pro speculo, sitim sedat, vestigium navis non retinet, ignem exstinguit.

Aquila ab acumine oculorum dicta, quia solis radium irreverberato oculo ac visu intuetur, pullos non sic solem contuentes, quamvis suos, abjicit. In aere alto volans pisciculos in mari conspicit, quos celeri descensu raptos devorat, caeteris altius volat, rostrum in senectute nimis crescens ad petram excutit, et rejuvenescit, in arduis nidificat, trans maria sentit odoratu cadavera, de rapto vivit, et amethystum ponit in nido, qui fugat venenum.

Aquilo aquas congelat; unde aquilo quasi aquas ligans, frigidus est, flores laedit et herbas, a septentrione flat.

Aranea septem pedes habet, veneno tabet, seipsam eviscerat, de visceribus suis telas texit, irretit muscas, sugit muscas, et sic aret et moritur; turgida est, in aerem se sua tela sine alis aut alio adminiculo erigit.

Aratrum de ligno et ferro fit, terram findit, ab agricola tenetur, terram meliorat, in campo dimittitur.

Arbor, quanto altius radicem figit, tanto firmitus haeret, umbram facit, in aestate viret, floret, fructificat, in hieme marcescit, superfluis abscissis magis et uberius fructificat.

Arca fuit de lignis setim, intus et foris auro vestita, in latitudinem habuit cubitum et semissem, in lateribus singulis duo annuli aurei, in annulis vectes de lignis setim deaurati. In ea erant tabulae et virga Aaron, Deuteronomium, urnaque cum manna.

Arcus medium habet immobile et inflexibile, duo extrema mobilia; sinistra manu tenetur, si diu tenditur lentescit, cito laeditur, in ipso durum per molle temperatur; chorda tenditur, sagittam emittit.

Areolae concavo fiunt lapide, aquam ad hortum vehunt.

Aries duo cornua habet in fronte; dum viget lascivus est, gregem praecedat, gregem tuetur cornibus, regit gregem et fecundat.

Argentum candidum est, mundum, dulcem habet tinnitum, attractivae naturae est.

Arrha pars est pretii, confirmatio contractus, certitudo habendi rem.

Asinus silvester, id est onager, ferus est dente, loca horrida inhabitat, canes insequentes lacerat. Domesticus a fero perfoditur, nullum dente petit, stolidus est, in posterioribus fortior, in anterioribus debilior, crucem in dorso gerit, in juvenia aetate pulcher, in senectute turpis, horrendum clamat, luxuriosus est, segnis est, carduis delectatur, mitis est, aculeo pungitur, lyra delectatur, ei primum insedit homo.

Aspis veneno nocet, in cavernis habitat, cauda obturat unam aurem, terra alteram, contra incantatores; si quem percutiat statim obdormit, et ita cum perimit.

Athleta comam in rotondum tondet, oleo caput ungit, se vestibus non onerat, omni parte se custodit, rubris induitur, arma firmiter tenet, molestiis non cedit, spe victoriae adversarium quiescere non desinit, in pugna perseverat, terminos non egreditur, ad victoriam semper oculum habet.

Auceps diversa habet retia, laqueos et viscum, loca avibus frequentiora quaerit, laqueos occultat, et seipsum abscondit, voces avium simulat, quandoque per unam decipit alteram, captas praeter unam sibi incorporat.

Aurora fugat tenebras, rutilat, diem ministrat, surgento sole obscurior est, inter noctem et diem media; dum rubet, signat pluviam futuram.

Aurum inter omnia metalla pretiosissimum, solidum est, visum fovet, quanto rubicundius, tanto melius, per fornacem purgatur, splendidum est, et regibus aptum.

Auster ventus calidus est, solvit gelu, florem nutrit, a meridie flat.

Autumnus quae in anno nata sunt, colligit, arbores nudat et agros, fructibus abundans est, flores tardos et inutiles producit.

Chapter 2. De his quibus B est prima littera.

Baculus longus, teres, rigidus, inflexibilis, sustentationi congruus, defensionis aptus.

Balneum corpus lavat et desiccat, calorem naturalem accendit, carnem emollit, nutrit, membra dissoluta consolidat.

Balsamum odoriferum est, putredinem arcet, stipes ejus viti similis est, juventutem conservat, ejus gutta mista oleo cyprino vel melle adulteratur, sed probatur esse sine melle, si quis cum lacte coagulaverit, chrisma conficit apposito oleo; purum sole ardente sustineri non potest, ut vitis sustentatur et colitur, cujus arboris perpetua coma est insignis, duobus cubitis eminet, acutis lapidibus et osseis cultellis inciditur, quia ferri tactus ei noxius est.

Baltheus militaris aureus est, renes et pectus cingebat vel stringebat, totum corpus ambit et cingit.

Barba fortitudinem designat, sexum denotat, capiti adhaeret.

Basiliscus rex est serpentum, solo visu hominem interficit, flatu necat aves volantes, adeo veneno plenus est, quod totus perlucet, prior visus ab homine non nocet homini, et vacua regnat basiliscus arena.

Beata Virgo pauper fuit, humilis, obediens, quieta, modesta, simplex, sapiens, ab angelo nuntiata, in utero sanctificata, prima votum virginitatis Deo sponso suo obtulit, ab angelo salutata, plena gratiae est praedicata, mater est Domini, domina angelorum, stella maris, terra quae germinavit Salvatorem, terra de qua formatus est verus Adam, terra de qua orta est veritas, terra de qua eductus est verus panis, terra quae dedit Tructum suum, terra cujus fructus sublimis, terra quam Dominus benedixit, terra de qua dicitur: "Cecidit semen in terram bonam, terra fluens lacte et melle," arca testamenti, imo et foederis, stella ex Jacob orta, urna habens manna, thronus Salomonis, domus salutis, porta clausa, vellus complutum, thalamus sponsi, templum Salomonis, virga Aaron, tunica summi sacerdotis, mulier amicta sole, domus septem columnis excisa, hortus conclusus, fons signatus, triclinium Trinitatis, arca Noe, pulchra ut luna, electa ut sol, et aurora consurgens.

Beryllus lucet ut aqua sole percussa, calefacit manum tenentis.

Bos duo cornua habet, ruminat et findit ungulam, terram arat, iugo premitur, paleas comedit, immolatur, stimulo cogitur, fortis est.

Bubo sonat voce sicut avis, feralis, onerata plumis, gravi pigritia detinetur, in sepulcris die noctuque versatur, noctem amat, caeteris avibus exosa, semper in cavernis moratur.

Buccina in imo stricta, in summo lata, audaces animat, timidos terret, dispersos congregat, horrendum sonat.

Butyrum dulce, candidum, pingue, cito liquescit, ex lacte coagulato fit, raucedinem tollit.

Buxus dura, arbor est humilis, rupibus inhaeret, sterilis est, in hieme viret, comam non deponit.

Chapter 3. De his quibus C est prima littera.

Cadaver, putridum, fetidum, cibus est vermium.

Caepe lacrymas provocat, diversis operculis tegitur, cito putrescit.

Caladrius seu charadrius avis, quae posita ante aegrotum, si respicit eum, totum ebibit morbum, et convalescit aegrotus; si non velit respicere, signum est mortis.

Calamus est concavus, fragilis, levis, scribendi officio aptus.

Calceamenta pedes tegunt et muniunt, laxiora non congruunt, strictiora laedunt, pedi circumligantur.

Calcedonius seu carchedonius colorem pallentis lucernae habet, sub die fulget, in domo obscurus est, scalpentium artibus resistit, radio solis vel fricatione digitorum excandens, paleas ad se trahit.

Calculus lapis durus est, volubilis, planus, rotundus, in fluminibus invenitur, in aqua non mollescit.

Calor dissolvit, aperit, cogit, fovet, nigrorem inducit, et nimius urit, et exsiccatur.

Camelus ingens corpore, onifer est, gibbosus, et deformis, se ad onerandum inclinatur.

Campana somnolentos excitat, horas designat, in imo lata, in summo stricta, si argentum admisceatur dulcius sonat.

Campus est locus capax, incultus, spatiosus, floribus et pascuis uberrimus.

Candela ceram habet et stupam, lumen praebet, seipsam consumit, directa est, plana, longa, superius arcta, inferius lata, subtus perforata et concava.

Candelabrum in templo fuit ex auro purissimo; ductile, hastile ejus ferreum, vestitum quinque calamis aureis; in capitibus calamorum scyphi in modum nucis, lilia de fundo scyphorum procedebant, sphaerulas desuper scyphos sex brachia cum hastili, ferrea, vestita calamis aureis septuaginta. Partes habuit in summo, stipitem inferius, quo nitebatur, septem lucernas, septem infusoria, septem emunctoria.

Canis latroni est infestus, caecus nascitur, nullum cognoscit nisi eos inter quos habitat, linguam habet medicinalem, sagacitatem mirabilem, fidelitatem commendabilem, lupos et fures arcet, odoratu viget, dentes habet acutissimos, sanguinem lingit, rapidae famis est, ad vomitum redit, ossa rodit.

Cantus pigros excitat, devotos incitat, concordiam retinet.

Capilli teretes sunt, graciles, caput ornant, firmiter radicanter.

Capra ruminat, pedem findit, fetida est, in pascendo duos pedes sursum erigit, de ejus pilis fit cilicium, hirsuta est, immolatur, in summis pascitur.

Caprea munda est, visu acuta, pedem findit, et ruminat, gressu velocissima, in summis pascitur.

Caput eminentissimum membrum est, et caeteris principalius, quinque sensus continet, capillis ornatur, collo superponitur.

Carbo de mortuo reviviscit, de nigro in ruborem vertitur, favillas generat, et dum resolvitur, cinerea.

Carbunculus lapillus lucidissimus est, tenebras noctis fugat, in terra Evilath invenitur.

Carcer tenebrosus est, fetidus, horribilis, profundus, poenalis, solitarius.

Caro fragilis est, suadet et concupiscit adversus spiritum, pravos motus gignit, infirma est.

Casia herba quae et fistula in aquis nascitur, concava est, in immensum crescit.

Castrum in tuto locatur, fossis munitur, muris circumdatur, propugnaculis ambitur, in eo sunt defensores, arma, victualia, speculatores.

Catena ponderosa est, ferrea, dura, constringit, moveri non sinit, in ea annulus complectitur annulum.

Cathedra doctorum est sedes, quatuor quibus sustentatur, pedes habet.

Cedrus in Libano nascitur, alta est, sterilis, odorifera, ejus resina litum non putrescit, neque vetustate corrumpitur, quantum in auras se extollit, tantum radicitur in terra, firmiter haeret, imputribilis est, ejus odor serpentes fugat, vel occidit.

Cera sicca est, in favo latet, pura est, fragilis, ad ignem mollefit, tenax et mollis formam sigilli recipit, tumorem reprimat, odorifera est et pallida.

Cerebrum in capite est, citra mortem immolabile [f. inviolabile], sedes est memoriae, intellectus vis, et rationis.

Cervical quadratum, breve, bysso insuitur, plenum levissimis plumis, capiti supponitur.

Cervi a patria ipso tempore amoris discedentes, ordinate incedentes, alter alterum portat cornibus dorso impositis, per dumeta illaesi evadunt, serpentes de cavernis extrahunt, serpentem extractum comedunt, et hausto fonte visum recuperant, superflua cornua deponunt, et juvenescunt, ludunt, ruminant, et findunt ungulas.

Chrisma ex balsamo et oleo consecratur, eo sacerdotes et reges inunguntur.

Christus vili pretio appretiat, oravit cum sudore sanguineo, a discipulo traditus, vilissime detentus, ligatus, alapis caesus, flagellatus, falsis testibus accusatus, reus mortis dictus, barba ejus vellitur, ut dicit glossa super Isaiam: "Coram Pilato a multis accusatus, ab Herode spernitur, alba veste induitur, latro pro eo eligitur, injuste damnatur, chlamyde coccinea induitur, spinis coronatur, arundine caput ejus percutitur, propriis vestibus exuitur, crucem sibi bajulat, crucifigitur, blasphematur, aceto potatur, clamans et flens emisit spiritum, lancea latus ejus perforatur, imponitur sepulcro."

Christus etiam est templum Salomonis, botrus de terra promissionis in desertum translatus, columna ignis et nubis, David est quem Saul id est Judaicus populus voluit transfigere, sed plantata est lancea ad parietem, et illaesus evasit, hircus emissarius, et immaculatus, geminus passer quorum unus immolatur, et alter avolabat, propitiatorium, agnus immaculatus, summus sacerdos qui semel introivit in Sancta sanctorum, vitula rufa, serpens in palo erectus, Samson fortis, verus Salomon, David manu fortis, vel aspectu desiderabilis, Isaac ferens ligna, verus Josue, Joseph pulchra facie et decorus aspectu, Eliseus magnus coaptans se puero.

Chrysolithus lapillus aureum fulgorem habet, ardentes scintillas videtur emittere.

Chrysoprasus vel chrysopassus lapillus viridis, aureaeque naturae, qui in India nascitur, quidam etiam est purpureus cum aureis guttis.

Cicatrix vestigium vulneris est, de facili renovat vulnus, cauterizat carnem, dolorem retinet.

Ciconia veris est nuntia, serpentibus inimica, societatis amica, maria transvolat, in Asiam collecto agmine pergit, coturnices eas duces praecedunt, eximia illis circa filios pietas est, adeo pullos in nidis

fovent, ut assiduo incubatu plumas deponant, et per quantum tempus filios nutriunt, per tantum a filiis nutriuntur.

Cilicium de pilis caprarum fit, vermes nutrit, fetidum est et pungitivum.

Cinnamomum corticem habet ad modum cannae, in medio Aethiopiae gignitur, frutice brevi, duorum cubitorum, colore cinereo vel subnigro, crassum despicitur, gracilius carius est, virgam habet rotundam et gracilem: cum frangitur, visibile evolat spiramentum in modum nebulae vel pulveris.

Cinis de lignis fit per ignem, minutus est et ponderosus, pannos lavat, fit optimus de sarmentis, id est de vitium putamine.

Cisterna profunda, frigida, pluviae exceptiva, aquae conservativa.

Cithara de corio fit animalis mortui super lignum extenso, ordinatae chordae ab interiori reddunt sonum; si nimis tenduntur, rumpuntur; si minus rauescunt, plectro temperantur.

Clavis intromissoria est, magnam seram evolvit, ostium aperit, strepitum facit.

Claustum carcer est spontaneus clericorum, locus quietis, securum efficit de externis, laetum de internis, certum de aeternis, si corpus compescit, tamen mentem exhilarat.

Clibanus rotundus, solidus, candidus, demissus, patulus, obscurus.

Coccum bis tinctum erat, colorem habens ignis.

Coelum quae in eo sunt celat, sedes Dei est, locus angelorum et beatarum animarum, quietum, pacificum, altum, leve, molle, suave, planum.

Collum capiti adhaeret, longum est, caput corpori jungit, cibum ad corpus trahit, per ipsum formatur vox, planum est, candidum, teres.

Columba simplex est, osculis instat, felle caret, pedes rubros habet, visum prae caeteris avibus habet acutum, nullum ore vel unguibus laedit, pauper est, pullos rostro pascit his quibus pasta est, morticinio non vescitur, puro grano vescitur, alienos pullos ut suos fovet, super fluentia residet, ut accipitrem videat venientem, in petris nidificat, alis se defendit, gregatim volat, fecunda est, gemitum pro cantu dat, geminos pullos nutrit.

Columna capitellum habet, stilum, basim, aedificium sustinet; fortis est, directa, gracilis, longa, rigida, detorta, plana.

Consecratio Ecclesiae sic fit: Reliquiae asportantur, et virginti una cruces mox fiunt in parietibus, corpora extrahuntur, episcopus ad ostium pulsat, ecclesiam ambit, ter aspergendo eam aqua benedicta, intus etiam aspergitur aqua, vino, sale, cinere, caerei duodecim in parietibus juxta cruces, vel imaginem apostolorum ponuntur et illuminantur, alphabetum in modum crucis in pavimento scribitur, thus super altare crematur, altare chrismate inungitur, operitur, ornatur, missa celebratur, vexillum ecclesiae superponitur.

Cophinus vilis est exterius, de juncis et foliis palmarum intexitur, vas stercoratum est.

Cor a sinistris est, et citra mortem inviolabile, sedes est caloris in medio corporis; est sedes animae, et solius Trinitatis habitaculum.

Cornu de carne est, firmiter haeret, carnem excedit, durum est, sed mollius osse, durius carne, rigidum et lucidum.

Corona principio caret et fine, totum caput ambit, floribus intexitur, caput ornat, crines castigat, latior decedit, strictior non aptatur, transposita non congruit.

Corrigia longa est, tenuis, de mortuo animali fit, totum corpus ambit, membra constringit, clavos habet, vestes constringit et castigat, ingressam habet quasi portam, pertusa acu fibulae stringitur vel relaxatur.

Cortinae de quinque coloribus erant, decem erant, operiebant una aliam, ansulas habebant, ornabant.

Corvus niger est, cadaveribus pascitur, primum in cadaveribus oculum petit, et sic per oculum cerebrum extrahit, de raptu vivit, rauca voce clamat, clamorosus est, fetus nisi nigrescant non nutrit, nidum ex multis in unum congerit.

Coturnix a sono vocis dicta est qualea, amoenitatis tempora avet; aestate repulsa, maria transvolat. Haec sola avium sicut et homo caducum morbum patitur.

Crater est tornatilis, rotundus, profundus.

Cremium siccum est, contrahitur, per ignem crematur, ut ignis sanguinem extrahat.

Cribrum purum ab impuro separat, grossa retinet, minuta expellit.

Crux, serpentis aenei palus, ligna Isaac, scala Jacob, virga Moysi, lignum Marath, signum Tau in superliminari domus, ligna Sareptanae, sycomorus Zachaei, coccineum filum Raab, clavis David, vectis in quo botrus deportabatur. Quatuor habuit partes, ex quatuor lignis fuit composita, oliva, cedro, palma, cypresso. Pellit phantasmata, delet venialia, in modum crucis currunt per maria naves, volant aves in aere, natant homines, fiunt ecclesiae et cucullae.

Cultellus manubrio tenetur, ferro incidit, vagina custoditur.

Currus quanto plus oneratur, tanto plus stridet; quatuor rotis volvitur, vestigia relinquit, difficile vertitur, temonem habet, unctus facile currit, scalas habet hinc et inde, in rotis radios habet.

Cygnus natans collum erigit, fortis est in alis, carnem nigram habet. A canendo est appellatus, longum collum habet, plumas candidas, instante morte pennam in cerebro suo figit, et dulcissime canit. Fertur hyperboreis partibus olores plurimos advolare, et praecincentibus citharoedis admodum apte canere.

Cypressus odorifera est, medendis corporibus apta, et venustatem comae nullo impulsu deponit.

Chapter 4. De his quibus prima littera est D.

Damula in montibus habitat, mundum animal est, visu perspicua, cursu viget, ruminat et findit ungulam.

Decem mandata Decalogi, decem virgines in Evangelio, decem leprosi mundati, decem tribus Israel, praeter tribum Juda, et tribum Benjamin, decem cornua bestiae, decem civitates, decem cortinae super tabernaculum, decem digiti in manibus, et totidem in pedibus.

Denarius argenteus est, rotundus, quatuor quadraturas continet, integer, non imminutus, aequi ponderis, imaginem et superscriptionem continet.

Dentes albi sunt, duri, bene radicati, ordinati, cibos conterunt, fortes sunt.

Desertum infecundum est, arduum, incultum, solitarium, invium hominibus, et feris habitaculum, ac serpentibus plenum.

Dies colorem restituit rebus, operari sinit, sincera est, et clara sole illuminante, furibus et latronibus et male agentibus adversatur, duodecim horas continet, calida est, noctem et tenebras fugat, dividitur in mane, meridiem et vesperam.

Digitus articulariter distinctus, longus, rectus, teres, unguem habet, gracilis est et flexibilis.

Discipulus debet esse humilis, sanctus, obediens, intentus, patiens, promptus, diligens, praeceptorem suum parentis animi non corporis loco habens et colens.

Divitiae cum dolore amittuntur, cum labore acquiruntur, cum timore possidentur, cito transeunt, superbiam generant, mentem sollicitudine pungunt, viam ad Dominum impediunt, a daemone denuntiantur. Spinae sunt semen bonum supprimentes, radicare non sinentes, iis tamen bonae qui illis

utuntur bene. In metallis, et gemmis, et victualibus, ac utensilibus thesauris et possessionibus consistunt.

Doctrina debet esse de fide et moribus, catholica, id est generalis, publica, sana, discreta, vera, matura.

Dolium rotundum est, circulatum, intextum, profundum, patulum.

Dominus Deus ad indulgentiam est facilis, tardus ad vindictam, pronus ad remunerandum, placabilis, benignus, portabilis, sine suspicione, nec incredulus.

Domus sic aedificatur, primo terra effoditur, inde fundamentum jacitur, prius parietes eriguntur, post diversa laquearia interponuntur, tectum superponitur, quadratus est paries, distinguuntur diversoria, multas continet portas et fenestras, habet diversos introitus et exitus. Requiem praebet inhabitantibus, a pluvia et ventis defendit, familiam unam constituit, vagos domat, scientiam et prudentiam in ea quiescentibus et meditantibus procurat.

Duo Testamenta, duae tabulae legis, duae parietes in tabernaculo, duo chori in ecclesia, duo portitores botri, duo pisces in Evangelio, duo homines ascendentes in templum, duae columnae in porticu templi, duo cherubim super propitiatorium, duo candelabra et duae olivae, duo luminaria in firmamento coeli, duae uxores Jacob, duae sorores Lazari, duo altaria tabernaculi, duo in homine oculi, duae nares, duae aures, duo pedes, duo crura, duo genua, duae tibiae, duo latera, duo brachia et caetera fere bina.

Duodecim patriarchae, duodecim apostoli, duodecim post ascensionem annis praedicaverunt in Iudaea, duodecim lapides in rationali, duodecim fontes in Elim, duodecim sedes judicantium, duodecim tribus Israel, duodecim panes propositionis, duodecim patenae, duodecim pugilli, duodecim partes maris Rubri, duodecim exploratores, duodecim lapides de Jordane translati, duodecim excubiae circa tabernacula, duodecim portae civitatis, duodecim leunculi super gradus Salomonis, duodecim fructus spiritus enumerantur in Epistola ad Galatas, duodecim fructus ligni vitae in Apocalypsi, duodecim ibidem lapides, duodecim ibidem stellae in corona mulieris visae.

Chapter 5. De his quibus prima littera est E.

Ebrietas ex frequenti potatione provenit, vomitum provocat, hominem audacior reddit, gressus titubare facit, linguam impedit, et quasi balbutientem reddit, gressus permutat, insensibilem facit, secreta denudat, fletum provocat, officium membrorum tollit, oblivionem ingerit, sui immemorem facit, discretionem aufert.

Ebur candidum est, frigidum, prius obscurum limis fit lucidum, planum, quanto vetustius, tanto rubicundius et pulchrius.

Elephantes ingentes sunt corpore, apti pugnae, gregatim incedunt, fraude capiuntur.

Ensis acutus, splendidus, utraque parte planus, in vagina reconditur, litteratus est.

Equus indomitus vix domatur, vix tenetur, fortis est, velox, superbus, sonitu armorum non terretur, frenatur, sessorem saepe discernit, armatus audacior est, sternitur sella, cingulis constringitur, luxuriosus est, calcaribus urgetur, duram habet ungulam in qua ferratur.

Eremita est solitarius, incultus, pallidus, macilentus, pannosus, hirsutus, horridulus, barbatus.

Ericius seu hericius spinosus est, cito irascitur, dum tangitur in acervum se colligit, in qua se extendit, formam porci gerit, pomis et uvis se involvit, ut se oneret, et postea nutriat.

Aes solidum est, vocale, imputribile.

Aestas calida est et serena, longiores habet dies noctibus, floribus et fructibus abundat, humida desiccatur, tonitruis et fulgurationibus coruscat, fructuosas arbores ab infructuosis discernit.

Aethiops crispus est, dentes habet albos, carnem habet nigram, similem sibi generat.

Evangelia quatuor sunt, quatuor animalia in Ezechiele, quatuor pedes in mensa, jugum leve et suave, luter aeneus in ingressu tabernaculi, columna ignis et nubis, stella Magorum, quatuor quadrigae in Zacharia, currus Eliae, quatuor flumina de paradiso, manna in arca, liber septem sigillis signatus.

Chapter 6. De his quibus prima littera est F.

Faber noctem tanquam diem transigit, sedet juxta incudem, considerat opus ferri, vapor ignis urit vestes ejus, et carnes ejus in calore fornacis conterit, vox mallei intonat aurem ejus, et contrahit similitudinem vasis oculus ejus; cor suum dabit in consummationem operum, et vigilia sua ornabit imperfectionem, officinam habet vel fornacem, incudem, forcipes, malleum, molam ad exacuendum, ignem, folles, aspersorium.

Facies facturam, et sicut vultus voluntatem hominis declarat, cognitionem facit et discretionem.

Faex in fundo residet, amara est, lutulentum quiddam est, de vino procreatur, odorem retinet.

Falx acuta est, recurva, propius tondet.

Fames vitales meatus arctat, opus attenuat, squalorem generat, vilia pretiosa reputat, cutem tumescere facit et pilosam, desidiam et appetitum excitat.

Farina minuta est, munda est, cum labore habetur, per aquam conglutinatur, fermentatur, acedinem sumit.

Fasciculus ex multis collectis fit, nisi bene colligatur, effluit.

Favilla levis est, in nihilum redigitur, post ignem remanet.

Favus cellulatus est levis, dulcis, ceram continet vel elicit.

Fax concava est, sicca, fragilis, seipsam consumit, lucem maximam diffundit, cum stridore comburitur.

Febris calorem ingerit, tremere facit, palatum corrumpit, sudore terminatur, symptomata relinquit.

Fenestra in cardinibus vertitur, patula est, lumen excipit, et radios solis.

Fera silvas inhabitat, indomita est et crudelis.

Fermentum modicum de pasta farinae conglutinatae immittitur.

Ferrum ponderosum exstinguitur ex aqua, magnetem sequitur, rauce sonat, ex ipso fiunt arma, in igne mollescit, crebris tusionibus extenditur, in ore equi ponitur, equum regit, ipsum de facili circumducit, cumducit, duabus corrigiis protenditur quibusdam appendiciis.

Ficus lata habet folia, succus eorum pruritum gignit, post grossos affert, qui de facili cadunt, nec sunt esibiles, fructus ejus dulcis.

Figulus sedet ad opus suum, convertit pedibus suis rotam, in sollicitudine positus semper propter opus suum, et innumera est omnis operatio ejus, in brachio suo formabit lutum, et ante pedes suos formabit virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet linitionem et vigilia sua mundabit fornacem.

Filius haereditatem exspectat, obediens est, patri similis, ingratus ab haereditate expellitur.

Filum gracile est, tortum, longum, vestem consuit, setam sequitur.

Fimus dispersus terram fecundat, fetorem emittit, de animali oritur.

Fistula concava est et perforata, tenuiter sonat, ore sufflatur, decipit avem.

Flamma ex multis scintillis fit, in altum tendit, rutilat vel splendet, rubicunda est.

Flos visu delectat, odore afficit, spes est fructus, cito marcescit, exponitur aeri, vere nascitur, campum ornat, suavis est, frigore laeditur, calore nimio uritur, vel grandine intempera deijcitur.

Fluvius rapidus est, ex abundantia crescit aquarum et pluviarum, profundus est, solitum alveum non deserit.

Feminalia linea erant stricta, sponte assumebantur, pudenda tegunt.

Fenum aestate viret, molle est, percussum facile sentit injuriam, succisum statim aret, in clibanum mittitur, cibus est jumentorum.

Folium tenue est, latum, leve, umbram facit, arborem ornat, fructum arboris legit, in autumnopallescit, vento dejicitur, viride est, vento agitur, et stridet.

Follis ex ligno et corio fit, os habet interiori parte, spiramentum attrahit, et emittit aerem ut ignem excitet.

Fons de terra scaturit, frigidus est, in rivos dividitur, purus est, dulce murmurat, sitim relevat, in hieme calet, clarus est, leviter turbatur, scaturigines sursum tollit.

Forcipes duo brachia habent, scindunt, dum scindunt, stringuntur, clavo junguntur, connectuntur in medio.

Fornax modica est, calida est, aurum purgat, ligna incinerat, scoriam adnihilat.

Frigus poros constringit, membra contrahit, fructificare non sinit.

Frons tenera est, cito rubet, locus est verecundiae, maculam non celat.

Fructus odore mulcet, gustu reficit, naturam arboris ostendit, calore solis coloratur, maturus decedit, directe jaculatur.

Frusus genus ruborum sponte nascitur, in densum pullulat, spinosus est, immeabilis, tenebrosus, densus, impletus, implexus, et sibi cohaerens, hispidus, incultus, sterilis.

Fucus non laborat, pungit, aliorum labores devorat.

Fulgur in ora cadit, incutit, subito oritur, clarum est et splendidum, ex calore provenit.

Fumus ex igne nascitur, in directum ascendit, lacrymas provocat.

Funda motu vibratur, de corio fit, circum caput rotatur, lapidem continet, duabus corrigiis appenditur, dure ferit.

Fundamentum profunde locatur, firmum est, ex impolitis fit lapidibus, in imam terram jacitur, terra operitur, latum est, aedificium sustinet.

Fur de nocte venit, spoliatur, subito invadit, et perimit incautos, aucupatur, domum suffodit, observatus latet, immisericors est, secretos introitus quaerit, ad omnem strepitum pavet.

Fusciuncula recurva est, duos uncus habet, et fere ferrea est.

Fusus filo involvitur, in utroque fine acutus, in medio latus, dextera manu volvitur.

Chapter 7. De his quibus prima littera est G.

Galbani odor serpentes fugat, estque succus ferulae cujusdam arboris quae nascitur in Syria.

Gallina pullos sub alis fovet, contra milvum tuetur, de dolore pullorum suorum aegrotat, et rauescit, et plumas deponit, ex calore pascitur.

Gallus profundioribus horis noctis valentiores et productiores cantus edere solet, in matutino breviores format voces. Antequam canat alis se verberat, diem nuntiat, pigros excitat, omni vento se inclinat.

Gemma pretiosa est et clara, virtute pollet, plana, tota speciosa.

Gena decora, candida, plana, ob verecundiam rubore subfunditur.

Gibbus superfluitas est naturae, minorem facit, deformitatem ingerit.

Gigas ingens est corpore, insignis membris, fortitudine praestans, sed pietate et ingenio bono deficit.

Glacies ad frigus ex aqua induratur, ad solem liquescit, fragilis est, lubrica, clara, splendida.

Glans a quercu oritur, cibus porcorum est.

Globus rotundus est, volubilis, multis filis circumvolutus.

Grando in aere induratur, friget, in cadendo contunditur et resolvitur, flores et herbas teneras laedit.

Granum seritur, moritur, post pullulat in herbam, post in spicam, et deinde in frumentum, colligitur, tritatur, a palea per ventum separatur, siccatur, et mola conteritur.

Grues viam sequuntur litterario ordine, excelsa petunt, quo facilius videant terras quas petunt. Una praecedit, quae agmen castigat voce, qua rauescente, alia succedit. Noctis vigilias dividunt, et in ordine vigiliarum pedi semper innituntur uni, in quo calculum tenent.

Gurges profundus est, obscurus, horribilis, absorbens, alioquin immotus.

Gutta gravis est, cito arescit, modica est, praestat refrigerium.

Guttur vehiculum vocis est, et ciborum canalus.

Chapter 8. De his quibus prima littera est H.

Haereditas a Domino excolitur, Dominum pascit, firmiter possidetur.

Hamus aduncus, esca tectus, gracilis, linea appensus.

Harena [arena] innumerabilis est, minuta, amara, sterilis, ponderosa, humida, bibula.

Harundo [arundo] vacua est, fragilis, omni vento cedit, stridula est, in palude crescit, manum contrectantis sauciat, exterius viret, interius marcet.

Hasta longa, teres, directa, plana, laevis, gracilis, rigida, penetrativa, ferro munita.

Hedera serpit, semper viret, similis rosae crescit, sterilis est, comam non deponit, attractivae naturae est, fetores arcet, victores coronat.

Heremita, videatur Eremita.

Herodius avis rapacissima, volantium maxima, aquilam vincit, in maximis petrarum nidificat.

Hiems aquas congelat, frigida est, noctes longiores habet diebus, humida est.

Hinnulus in excelsis moratur, velox est, visu perspicuus, in rupibus summis pascitur.

Hircus fetidus, luxuriosus, hispidus, immundus, immolandus, ruminat, et findit ungulam, cornibus insignis.

Hirundo garrula est, in domibus habitat, sinuosis circumflexibus volat, in nidis aedificandis et fetibus educandis solertissima, lapsura deserit nec appetit culmina, alias aves non impetit, nec impetitur ab eis, maria transvolat, ibique hieme moratur, et per adventum suum veris nuntiat initium.

Homo fragilis est, ad peccatum pronus, ad resurgendum ineptus, ad constantiam tenendam infirmus.

Honus, videatur onus.

Hortus, videatur ortus.

Hospes in alieno moratur, verecundus est, cito transit, non bene confidit in aliena domo.

Hostia eucharistiae in colore candida, in quantitate modica, rotunda, triticea, immista, azyma, inscripta.

Hostium, videatur ostium, quia ab ore deducitur.

Humerus onera sustinet, geminus est, inflexibilis, fortis, latus.

Humor junctus calori nutrit, a terra in truncum, a trunco ascendit in ramos.

Hyacinthus cum aere mutatur, in sereno perspicuus, in nubilo obscurus.

Hypocrita sua mala celat, pallidus est, bono sua praedicat, incultus ingreditur, omnia operatur ut videatur, superbus, impatiens.

Hyssopus humilis est herba, pectus purgat, petrae haeret, radix ejus tumorem pulmonis sedat.

Chapter 9. De his quibus prima littera est I et J.

Jejunium corpus castigat, vitia comprimit, libidines arcet, mentem erigit, animam impinguat.

Ignis rutilat, ad calorem ejus trahuntur quae in eo ponuntur, splendorem et fumum emittit, fumum generat, calorem ministrat, ligna consumit, attractivae naturae est, desiccat, cibos decoquit, materiam suam sequitur.

Imago lineamenta habet, umbram facit, assimilatur rei cujus est imago, inutilis est.

Incus truncus est ferreus durissimus, solidus et firmus, super quem formantur opera, ad nihil aliud utilis.

Insula fluctibus tunditur, fluctus frangit, sed paulatim minuitur.

Invidus, pallidus, macie confectus, cito prorumpit in iram, vultum commutat livore, oculis truculentus, animo inquietus.

Iris duos habet colores, rutilat, igneus exterius, interius aquatilis est, pluviam designat.

Isopus, videatur Hyssopus.

Jugum duos conjungit, grave est, ad terram premit, collo insidet, capiti colligatur, curvum est, indomitum castigat, nudum carnis terit.

Jumentum in fimo suo versatur et quiescit, vilibus pascitur, oniferum est, sessores non discernit.

Juncus in aqua crescit, flexibilis, in summo acutus, gracilis, viridis exterius, planus, longus, directus, mollis, interius marcidus, nodo carens.

Juniperus est frutex dimissus, in cujus cinere servatur ignis per annum, ut dicitur; umbra et suffitu saluberrimus.

Juventus lubrica est, inconstans, inconsiderata, calida, intemperata.

Chapter 10. De his quibus prima littera est L.

Lac album est, parvulos nutrit, coagulatum arescit, dulce est, pingue, suave, bulliendo elevatur.

Lacryma brevis, clara, cito arescit, valida, amara et salsa.

Laguncula ex pluribus asseribus est texta, circulis ferreis constricta, spiraculum habet, vinum conservat.

Lamina tenuis est, crebris tusionibus extenditur, aurea fuit in fronte sacerdotis, et nomen Dei tetragrammaton habuit, speciem lunae corniculatae tenens.

Lampas fragilis, subobscura, inferius stricta, superius lata, oleum continet, lucem praestat.

Lana crista est, alba, mollis, suavis, levis, primo tondetur, post lavatur, tingitur, netur.

Lapis durus, volubilis, pedem offendit, aqua non mollescit, assidua gutta cavatur.

Later de luto formatur, igne solidatur, quadratus est, ruber, fragilis, crudus, si recens factus plus lavetur, plus sordet, domum tegit.

Lectus secretus, mollis, ornatus, tumidus, furtivus.

Leo rex bestiarum, ore fetet, ut mortuus nascitur, tertia die ad rugitum patris excitatur, vestigia delet cauda dum ab insequente premitur, ad rugitum ejus timent omnes bestiae; cum circulum cauda facit, nulla ferarum audet transire; superbus est, fortissimus, praedae semper inhaeret.

Lepus velox, in petra cubile suum collocat, debilis, crura retro longiora habet, auriculatus, non rumminat, apertis oculis dormit.

Lex est basis super columnam, basis sub lutere aeneo, quinque panes hordeacei, mors in olla, baculus Eliae, sacerdos et levita saucium pertransiens aqua Marath, tibicines circa puellam mortuam, hemorroissa, sex hydriae lapideae, servus summi pontificis auricula altera mutilatus.

Libanus arbor est in Arabia cortice et folio lato, thuri similis, succum emittens modo amygdali; bis in anno, autumnus scilicet et vere, colligitur, inciso cortice in aestatis fervore thus candidum exit; spuma contracta et densata in vere inciso cortice rubrum exit, non comparandum priori, sed tamen odoratius.

Liber de pelle mortui animalis fit, encausto scribitur per pennam, plura folia habet, punctatur, torculari constringitur, ligatur, antiqua gesta et secreta conservat, nisi sepe aperiatur, mucessit; insignibus ornatur, sigillis clauditur, de facili coinquinatur, igne contrahitur, aqua diluitur.

Libra duas lances aequales habet, linguam superius, ubi appenditur, aequitas magis ponderosum sequitur, lites dirimit, et pondere tendit in alterutram partem cui inclinatur.

Ligna setim humilia, imputribilia, incremabilia, albae spinae similia, quanto plus in igne sunt, tanto plus solidantur.

Lilium de facili pullulat, de inculta terra nascitur, in convallibus oritur, odoriferum est, candidum, clausum continet odorem, apertum effundit, sex folia habet, inter spinas crescit, virgulas et stipitem habet in medio; a spinis pungitur, et tamen candorem retinet, directum est in stipite, adustis medetur membris, eradicatum non statim marcescit, ut alii flores.

Lima dentata est, acuit ferrum, et dum acuit trahitur, et retrahitur, seipsam consumit rubigine.

Limen introitus domus, et ejusdem principium et finis.

Lingua modica est, labilis, velox, in humido sedet, verba format, magna exaltat, frigidum est membrum, voluntatem denuntiat.

Linum prius seritur, cito laeditur, gracile est et rarum, operitur propter volucres, molle colligitur in fasciculos, in aquam mittitur, ad solem siccatur, multis tunctionibus albescit, et varium colorem deponit, teritur, et a stupa separatur, netur, nodatur, evolvitur, iterum lavatur et in telam orditur.

Locusta sordes lavat, se ipsam sordidat, aquae colorem addit, cum nascitur vocatur bruchus, cum formatur, achelabus, cum perficitur, locusta, altera alteram devorat, in hieme latet, in aestate salit, crura habet retro longiora.

Lorica diversis circulis innectitur, corpus tegit et munit, ferrea est et ponderosa, jacendo fit rubiginosa.

Lucerna modicam lucem praestat, de testa figuli fit, quae magna fracta apparet.

Lucifer stella matutina mane oritur, rutilantem diem nuntiat, tenebras fugat.

Luna lumen habet a sole, de nocte lucet recedentibus aliis, inferior est, et propior terrae aliis, recedente sole, sola dat lucem nocti, maculam habet, quae quanto videtur clarius, tanto macula est major, rotunda est, quandoque corniculata, per tempora crescit et decrescit, cito explet cursum suum, permagna est, et tamen parva videtur.

Lupus fetidus, rapidus, crudelis, absentiam canum et pastorum considerat, caulis ovium insidiatur, horrendum ululat, prius visus quam videat non nocet, prius videns vocem aufert.

Luter erat aeneus ad ostium tabernaculi, labium habebat per circuitum desuper, aquam continens ad lavandos sacerdotes, basim subtus habens in directa linea longa et plana.

Luxuria gratuita tollit, animam inficit, corpori morbum paralysis ingerit, et caecitatem oculis, corpus inquinat, famam deflorat, pecuniam tollit, inimica est proximo, fetet Deo, placet diabolo, odibilis angelis, ejus ignis descendit in infernum, fumus ejus vindictam petens ascendit in coelum.

Chapter 11. De his quibus prima littera est M.

Magister debet esse eruditus, mitis, diligens, sollicitus.

Malleus durus, fortis, ponderosus, ad feriendum elevatur.

Malum granatum exterius rubicundum in cortice, interius pallidum, diversa continet grana rubicunda, quae sitim sedant, durum habet corticem.

Mamilla in pectore sita, gemina, mollis, candida, rotunda, lac tenens, suavis, in virgine dura, laxatur in muliere, in ea sanguis in lac convertitur.

Manipulus ex multis fit manu collectis, cum labore colligitur, sed in gaudio possidetur.

Manna erat semen minutum quasi pilo tusum, album quasi semen coriandri, quidquid volebant comedentes ipsum sapiebat, ad solem liquefiebat, ad ignem durescebat, in mortariolo terebatur, habens saporem panis oleacei, ultra mensuram collectum scaturiebat vermibus.

Manus digitis distincta, flexibilis, operationi apta, candida.

Mare plenum est monstis, salsum et amarum, ventos generat, periculosum est, profundum, latum, omnis homo vivit in illo. Ibi major piscis minorem devorat, omnia flumina recipit, quae currunt, viva corpora retinet, mortua projicit, fluit et refluit, nunquam quiescit.

Mater in pariendo anxia, in educando sollicita, in custodiendo diligens, in amore fervens.

Mel dulce, suave, tenax.

Mensa de lignis setim fuit deaurata, quatuor pedes habens, duas coronas, desuper labium aeneum, per circuitum rotunda erat, duodecim panes superponendi sunt candidi in Sabbato, duodecim patenae super panes, duodecim pugilli thuris super patenas, annulos in pedibus habens, et in annulis vectes.

Merula parva avis et nigra, sola volans, non gregatim ut sturnus; in regionibus Achaiae sunt candidae.

Miles duris gaudet, et dura sustinet, fortis est, sic armatur: ferreas caligas habet, super femoralia loricam, ornatum super loricam mitram ferream, et galeam, super galeam quoddam insigne ut conum, gladium acutum, lanceam, equo insidet, non cedit ictibus.

Milvus mollis est viribus et volatu, rapacissimus est, cadaveribus pascitur, circa coquinas et macella assidue volat, timidus est in magnis, audax in minimis, domesticis insidiatur avibus, silvestres non audet invadere, pullis insidiatur, et quos incautos reperit citissime necat.

Mola cito volvitur, aspera est, gemina, rotunda, ferro nititur, ponderosa, granum conterit, usu consumitur, farinam reddit.

Mons firmus, altus, sterilis, prius valle radios solis excipit, inferius latus, in summo strictior, majoribus impulsione excitatur.

Mors nullius miseretur; nulli compatitur, omnibus aequatur, inesperata venit, nulli parcat, corpus et animam separat, finis est laborum, et ultima linea rerum.

Mundus transitorius, vanus, sollicitus, falsus, deceptorius.

Murilegus callidus est, muribus insidiatur, laqueo capitur, de nocte videt, oculos habet rutilantes, non cito submergitur, unguibus viget; de alto salit nec laeditur.

Murus fit de lapidibus sectis, oppida munit, hostes areet, clausos cohibet.

Mus in caveis moratur, murilegum timet, modica esca capitur.

Mustum vinum dulce est, ventrem inflat, dissolutionem facit, calidum est, sine spiraculo lagunculas novas dirumpit, stridet; dum clarescit, omnia purganda ejicit, ebrietatem generat.

Myrrha arbor est in Arabia, quinque cubitis alta, albae spinae similis, ejus gutta viridis et amara, gutta sponte manans, pretiosior est elicta corticis vulnere, vulnere vermes et putredinem arcet, odorifera est, desiccativae naturae est; inflaturas et tumores sedat.

Chapter 12. De his quibus prima littera est N.

Nardus herba folio presso et parvo. Ejus cacumina in aristas se spargunt, ejus spicas et folia ad conficiendum nardum deponunt pigmentarii; calida herba est et odorifera.

Naris directa, concava, spirat, odorem sentit.

Nasus directus, planus, candidus. In eo maxima parte consistit species faciei; spiritum emittit per nares.

Natans corpus in aqua habet caput supra aquam, et pedes movet, fluctus retro jacit.

Navis in principio et in fine est angusta, in medio lata et onusta, super aquas fertur, perforata submergitur, malum habet, velo concitatur, gubernaculo regitur, anchora retinetur, qua non munita vento movetur; scopulis confringitur, hauritoriis purgatur, fluctus premit et frangit, fluctibus undique tunditur.

Nauta in fine navis residet, puppim attente respicit, clavum regit, viam considerat et metuit, tempestatem formidat, navem omni tempore lustrat, ne alicunde laesa sit, plus justo eam non onerat, vilibus induitur, in portu mercedem expetit.

Nebula ab humore oritur, late spargitur, frigida est, ascendens pluviam nuntiat, calore solis dissolvitur; descendens serenitatem signat, immota manens obscuritatem.

Nicticorax in domibus habitat et muris, de nocte volat, diem fugit.

Nidus fit avibus secretus, intus calidus, extra asper, ex multis congestus.

Nix ex aqua induratur, candida et frigida est, cito dissolvitur, minuta descendit, desursum venit, calore in aquam resolvitur, terram operit, et segetem fovet.

Novacula suaviter radit, acuta est, superflua incidit, firmiter in capsula reconditur.

Novem angelorum ordines, novem leprosi curati et non reversi.

Nox obscura, quieta, frigida, in nocte lignum putridum, et vermiculus quidam fulget, solitaria est, pigra ad operandum, importuna, periculis et phantasmatis plena, colorem rebus aufert, stellis illuminatur.

Nubes leves sunt, pluviam nutriunt, obscurae sunt et veloces.

Nutrix infantem lactat, custodit, dulciter tractat, diligenter portat, esculatur, cibos praemandit, infirmitates ejus sustinet, a fletu promissis et minis retrahit, ire et loqui docet, et praeambulat quocunque eat, illi osculum dirigit, aliquando permittit eum cadere ut laesus iterum cadere caveat, iratum mulcet, cum lacrymatur oculos tergit, offensum revocat, in sinum levat.

Nux corticem amarum habet, testam duram, pabulum praestat, nucleum habet dulcem, suave lumen ministrat, vel accommodat.

Chapter 13. De his quibus prima littera est O.

Octo sunt beatitudines, aetates hominis et mundi, octo cubitorum vestibulum portae Ezechielis.

Oculus clarus, planus, extensus, tenerrimus, corpori lucem dat, cito laeditur, pupillam habet, pupilla palpebra tegitur, macula vel nimio splendore obscuratur, geminus est.

Odor delectat, aerem inficit, post ablatum odoriferum fructum aliquantum remanet.

Oleum pingue, suave, pascit, invisibilis naturae est, supernatat, inficit, fessos refovet.

Oliva arbor index est pacis, oleum dat, speciosa est.

Olla lutea, igne solidatur, fragilis est, fracta inutilis est.

Onus fertur, facile fertur si colligitur, ad terram inclinatur, grave est cum ligatur super humeros.

Onycha piscis maritimus, cujus ossa comminuta suavissimum reddunt odorem.

Ordeum [hordeum] asperum est, cibus est jumentorum, humile, aristis plenum, dulce, aqua mistum confert aegris, tenacem habet paleam.

Organum fistulas habet, in modum turris ordinatae stant fistulae, concorditer sonant, cito laeditur, follibus excitatur.

Ortus [hortus] circumfoditur et circumsepitur, arborum distinctione ornatus, floribus jucundus, germine viridante suavis, aura flante lenis et placidus, umbrarum amoenitate praestans, murmure fontis delectabilis, fructibus variis refertus, a rore illaesus, volucrum cantu laudabilis.

Os forte est, occultum, candidum, carnem sustinet, durum, solidum, concavum.

Osculum duo corpora conjungit, delectat, certificat, signum pacis est, pignus amoris, arrha sponsaliorum.

Ostium inter cardines vertitur, introitum ministrat, sera firmatur, pessulo munitur, duo liminaria habet, superius et inferius, vectibus appenditur.

Ovis lac et carnes praebet ad esum, lanam ad indumentum, immolatur; simplex animal est, vellere suo vestitur, et alios vestit, fecunda est, et fimus ejus utilis, aridis vescitur et pascitur, et paucis saturatur, ruminat, et findit ungulam, timida est, quieta, pellem habet multis usibus accommodam, communicabilis naturae est.

Ovum perspicuum est, fragile, candidum, spes prolis, natum est ex animali, et ex eo animal nascitur.

Chapter 14. De his quibus prima littera est P.

Palma juxta terram perquam gracilis est, superius lata, cortice rugoso, exterius dulcedinem habet, in radice aspera, alta, diuturnis foliis, suavis pomis, ad modum palmae manus extenditur, centenaria fert fructum, victorum est corona, quia ponderi non cedit, sed renititur.

Palmes in vite fructificat, extra vitem arescit, luxurians putatur, putamen igni traditur.

Palpebra oculum tegit et munit, abscissis palpebris homo non dormit, deformisque redditur.

Palea sicca est, levis, sterilis, tenax, ejicitur per ventilabrum, a grano dividitur, igne crematur, ardentissimum ignem facit et fortem.

Palus longus est, acutus, rigidus, ei praefoditur fovea ut facilius intret, sepi aptus est, acuitur, induratur igne, in ordinem ponitur.

Pannus lineus aperitur, humectatur, in calido lixivio ponitur, calefit, extergitur, flagellatur, torquetur, desiccatur.

Palus terra est aquosa, lutosa, invia, lubrica, plena lacunis, mollis, profunda, ranis habitabilis.

Pampinus latus umbram facit, uvam contra intemperiem caloris munit, si luxuriatur succiditur, ut uva recipiat caloris fomentum.

Panis sic conficitur: primo farina molitur, pinsitur, cribratur, conspargitur, fermentatur, revolvitur, formatur panis, coquitur.

Pannus ex multis filis contexitur, lana ejus carpitur, netur, tondetur, orditur, comprimitur, pungitur, a fullone calcatur, lavatur, tingitur, arte extenditur, in vestem conscinditur et consuitur.

Panthera interpretatur omnis fera, pellem habet maculosam, speciosa est valde, mansueta, solis draconibus inimica, saturata draconibus in speluncam se recipit, et tribus diebus dormit, tertia die resurgit, et suavitatis mirae odorem effundit, et rugitum emittit, ad cujus rugitum animalia ubique locorum gressum figunt, et eam praecedentem ordinate sequuntur, solus draco vocem ejus audiens in speluncam se abscondit, et stupens quasi victus obmutescit.

Paralyticus officium membrorum amittit, tremulus est, frigescit et torpescit.

Pardus crudelis est et maculosus.

Passer modicus, luxuriosus, inconstans, instabilis, in tecto manet, in foramine petrae nidificat.

Pastor oves agnoscit, infirmas consolidat, ad pascua ducit et reducit, lupos arcet voce et baculo, morbidas et aegrotas sanat, confractas alligat, errantes reducit, debiles portat, fortes et pingues tondet, pereuntes requirit, fetas portat, agnos in sinu levat, ab eis cognoscitur.

Pater generat, revocat, nutrit, diligit, ditat, haereditatem dat, erigit, corripit, sustinet.

Pavimentum decorum est, diversimode picturatur, subjectum pedibus conculcatur.

Pavo ex sono vocis subito pavorem incutit audientibus; unde a pavore dictus. Duras habet carnes et putredini resistentes, quae vix coquuntur et sunt indigestibiles; incessum habet simplicem, caput serpentinum, pectus sapphirinum, in alis plumas aliquantulum rufas, caudam habet oculatam et longam; dum laudatur, erigit caudam; pennas per ordinem erigit in modum rotae, visis pedibus caudam demittit, quia cum caudam erigit, posteriora nudantur, in cauda magna est ei gloriatio, caput infirmum habet et cristatum et inaequale reliquo corpori; fetus suos persaepe devorat, nisi ova mater occultaverit.

Pecten dentatus est spissis et rarioribus dentibus, crines componit et ordinat, caput purgat, osseus est, planus, lucidus, latus.

Pelicanus avis est Aegyptia, rostro pullos occidit, et eos per tres dies luget, post tres dies seipsam rostro lacerat, et suo sanguine eos sanat; nimiae maciei avis est.

Pellis ab animali vim pellit, diversis usibus adaptatur.

Pera duabus corrigiis a collo dependet, recepta conservat, peregrinorum est, de corio fit, ad latus gestatur.

Perdix de voce nomen habet; nam avis est dolosa. Aliena ova rapit, et fovet ut sua. Illi pulli sic foti cum vocem propriae genitricis audiunt, naturali instinctu eam reagnoscunt, et sequuntur. Prope terram volat, gregatim incedit, ejus carnes sunt sanae, in rete ad sonum campanulae inducitur, fomenta [frumenta] requirit.

Peregrinus quo tendat, considerat, longitudinem viae ante metitur, necessaria victui secum portat, quam minimum potest se onerat, fortia calceamenta sibi comparat, peram habet, baculum gerit, pretiosis vestibus non induitur, bonae societati se conjungit, a perfectione justi itineris aliqua molestia ponderis non impeditur, non retrahitur a transitoriis, per pericula se fidelibus commendat, timore et suspicione non caret, amore patriae laborem tolerat, sua non multis ostendit, divitem se non praedicat, de fine itineris semper loquitur, cogitat, ad illum suspirat.

Pergamenum de mortuo animali extrahitur, extenditur, raditur, tenuatur, multis adaquationibus dealbatur, excuratur, tenue est, candidum, planum, aqua molle fit, et scribendi officio congruit, suave est, igne contrahitur et paratur, pumice planum fit, creta candidius, lineis distinguitur, ut sic tandem in ipso scribatur.

Pes terram petit, infima pars corporis est, et calceo munitur, hominemque portat.

Pessulum ostium obfirmat, volubile est, trahitur et retrahitur.

Pila sphaerica, volubilis, levis, intus floccis, spurcitiis, vel feno plena.

Piper est granum modicum, fortissimum gustu, nigrum, rugosum, calidum.

Piscator navem habet cum ornamentis suis, vilibus induitur, cum silentio navigat, retia in aquam mittit, jactis retibus pisces exterret, diversi generis retia ponit, retia sua lavat et reficit, in aqua turbida non ponit, retia sollicite qua jecerit, custodit; quae escae cuilibet pisci convenient, novit.

Piscis pinnulas et squamas habet, cauda et pinnulis regitur, in aqua nutritur, extra aquam moritur, sine coitu generatur, ventum praevidet, et eo veniente in fundum se demittit, ad calorem saltat, semper ascendit, hamo in esca tecto capitur.

Plaga carnem cito putrefacit, fetet, vix sanatur.

Platanus arbor est alta et patula, juxta aquas crescit, foliis mollis, viti similis in foliis, succum habet teterrimum.

Pluma levis est, corpus tegit, mollis, in carne radicatur, suavis seu levis extrahitur.

Plumbum metallum est ponderosum, in aqua augmentatur, pro auro comburitur, tenerrimum ad scindendum.

Pluvia desursum venit, minuta est, terram emollit, frigus resolvit, terram irrigat, lutum generat, tempestatem temperat, aquas augmentat, ventum sedat.

Pomum sphaericum, visu pulchrum, acre gustu, suave, odoriferum, maturum pallescit, tactu terrae putrescit.

Pons aquae superponitur, trans flumen euntes portat, alluvione interdum dissolvitur, pilis sustentatur.

Porcus nisi currat tardus ingreditur, cursilis est, fetosus, setosus, horrendum grunnit, rostro lutum suffodit, non ruminat, in luto delectatur, immundis vescitur, glandibus pascitur, uno percusso caeteri congregantur, et aggrunniunt.

Praedicator debet esse sanctus, doctus, discretus, maturus, facundus, honestae conversationis, constans, integrae famae, humilis, affabilis, missus.

Pruina de humore nascitur, obscura est, late dispergitur.

Puer innocens est, purus, mundus, simplex, verax, munificus, placabilis, temperatus, laesus non saevit, offensus ad matrem recurrit. Videns mulierem non concupiscit.

Pulmo mollis est, spiritum attrahit, laesionem non patitur, calorem cordis temperat.

Pulvis terrae quasi atomus minimus, vilis, sterilis, mobilis, levis, aridus, vento volvitur, oculis noxius.

Pupilla modica, nigra, aciem habens, per hanc dirigitur, cito laeditur, albugine obumbratur.

Purpura sanguinei coloris est, ornatus regius.

Chapter 15. De his quibus prima littera est Q.

Quadratum sex habet latera, quocunque jacitur, super latus recidit et residet.

Quatuor sunt Evangelia et evangelistae, quadrigae Aminadab, quatuor millia in eremo refecta, quatuor annuli in arca, quatuor pedes in mensa, quatuor animalia Ezechiel, quatuor virtutes cardinales, quatuor operimenta tabernaculi, quatuor flumina paradisi, quatuor partes crucis, quatuor latera civitatis in Apocalypsi, quatuor vigiliae noctis, quatuor partes vestimentorum Domini in Joanne, quatuor partes mensurae in Matthaeo; quatuor liciis [Vulg. initiis] appensum erat linteum Petro ostensum.

Quercus arbor quaerens alta, fortis, porcis cibum ministrat, multumque durabilis est.

Quinque libri Moisi, quinque stolae datae Benjamin a Joseph, quinque panes in Evangelio, quinque millia hominum, quinque partes Joseph datae prae aliis fratribus, quinque viri Samaritani, quinque columnae ante Sancta sanctorum, quinque virgines fatuae et quinque prudentes, quinque lapides quos sumpsit David de torrente, quinque effusiones sanguinis Domini, quinque vulnera in corpore Christi, quinque sensus in corpore humano.

Chapter 16. De his quibus prima littera est R.

Racemus sphaericus est, intus plenus, grana continet, prius amarus et durus, et cum maturescit dulcescit.

Radius solis est clarus, subtilis, calidus, directus.

Radix praefigitur terrae, aspera est, occulta est, arborem sustinet, late se spargit, ad ramos mittit humorem.

Ramus de arbore, in arbore coalescit, abscissus aret.

Rana loquax est, fontem turbat, saltitat, in palude moratur, a gramine super quod saltat, in lacum se demittit.

Rationale seu logion, in pectore sacerdotis veteris, in quo dependent duodecim lapides, in quibus erant duodecim nomina filiorum Israel, in quo erat scriptum, veritas et iudicium, superhumerali erat injunctum quibusdam catenis aureis.

Remus latus est, aquam fundit, navem concitat, et eam dirigit.

Rete diversis maculis intexitur, lavatur, piscem vel avem involvit, plicatur, in aqua lucida videtur, perturbata aqua occultatur.

Rhamnus prius mollis est, deinde spinosa, humilis est, semper virens, de ejus cortice fit gluten.

Rivus a fonte nascitur, a fonte separatur, saporem a fonte trahit et colorem.

Ros invisibiliter descendit, refrigerat, fecundat, suavis est, clarus, modico calore siccatur

Rosa rubicunda, odorifera, speciosa, ex spinis nascitur, cito marcescit, marcida albescit et contrahitur, frigida in foliis, calida in semine.

Rota radios habet circa centrum, id est axem, volubilis est, erigendo cadit, arida stridet, et nova similiter, plus justo onerata stridet et frangitur.

Chapter 17. De his quibus prima littera est S.

Sacerdos debet esse vita honestus, pollens sapientia.

Saccus asper, durus, gravis, frumentum celat, quadrangulus est.

Saga de pilis caprarum erant super cornu altaris, terram tangebant, aspera erant.

Sagena multas habet maculas, lata est, bonos et malos, magnos et parvos pisces capit, per medium aquae trahitur.

Sagitta lignum habet, velociter currit, pennata est, in pharetra custoditur, incastraturam habet, directe procedit, acuto ferro munita, directa, rigida, plana, gracilis, ab arcu emittitur, stridet, subito percutit.

Sal minutum est, cibos condit, carnem siccatur, putredinem arcet, vermes occidit, in igne stridet, tumorem sedat, ex aqua plurimum fit per ignem aut solem decocta, terram sterilem reddit.

Salices juxta aquas crescunt, de facili pullulant, infructuosae sunt, florescunt, et non fructificant, alte crescunt.

Sancta sanctorum propitiatorium habuit, arcam foederis, velum in introitu, thuribulum aureum, quatuor erat columnarum, semel in anno soli pontifici patebat.

Sanctuarium habebat altare, thymiama, majus velum in introitu, quinque columnas, mensam, candelabrum, omnibus sacerdotibus patebat.

Sanguis calidus, purpureus, ostrinus, spissus, leniter fluit, sedes est animae.

Sanguisuga in palude habitat, longa est, sanguinem sugit: sed prius cutem vulnerat, postquam plena est, eadem quae suxerat revomit.

Saphirus sereno coelo similis, radio percussus emittit fulgorem.

Sardus non unicolor, niger in imo, candidus in medio, rubens in summo, ruhrae terrae habens speciem, sanguinei coloris est.

Sarmenta vilia de vite projiciuntur, nullis usibus nisi igni apta.

Scopa domum mundat, ex multis fit virgis, seipsam inquinat.

Scutum est latum, triangulum, leve, volubile, protegit, munit, in sinistra geritur, perque ligamentum tenetur.

Securis manubrium habet quo tenetur, ferrum quo incidit, petra hebetatur; quanto magis elevatur, tanto magis ferit.

Semen bonae terrae traditur, dispergitur, occultatur, ad alterum annum jacitur, gelu multiplicatur, effusione nimia suffocatur, cum multo fenore surgit, in via conculcatur, et ab avibus rapitur, in petrosis locis arescit, in spinis suffocatur, in bona terra bene culta multiplicatur, primo surgit herba, secundo spica, tertio frumentum; inde fit farina.

Senectus fastidiens est, frigida, querulosa, pigra, infirma, curva, sterilis.

Sepes ex palis et virgis contextitur, juxta viam fit, fructus custodit, desicata confringitur, a transeuntibus rapitur, collecto fructu rapitur, tollitur, feras et bestias arcet, spinis munitur.

Septem dona Spiritus sancti, septem petitiones in Oratione Dominica, septem virtutes, septem beatitudines, septem vitia capitalia, septem boves crassae, et septem macilentae, septem spicae pulchrae, et totidem corrosae, septem columnae Ecclesiae, septem modioli contra candelabri brachia, septem in terra promissionis lucernae, septem emunctoria, septem infusoria, septem psalmi poenitentiales, septem Ecclesiae sacramenta, septem Ecclesiae in Asia, septem panes in Evangelio, et septem sportae, septem opera misericordiae, septem reges in terra promissionis, septem circuitiones in habitaculo.

Sepulcrum exterius speciosum, interius fetidum est.

Sera ostio affigitur, diversa habens diverticula, involvitur ligno, et ferro composita, de facili turbatur.

Sermo prius debet venire ad limam quam ad linguam, debet esse praemeditatus, discretus, maturus, distinctus, rarus, ratus, vivus, assiduus, authenticus, humilis, patiens, sollicitus.

Serpens super pectus graditur, terram comedit, occulte nocet, cauda est venenosus, totum corpus pro capite custodiendo exponit, in desertis habitat, leviter repit, hominem nudum fugit, vix exstinguitur, sputo jejuni hominis moritur.

Servus debet esse obediens, fidelis, sapiens, hilaris, promptus.

Seta acuta, rigida, filum introducit, gracilis est, firmiter haeret.

Sex sunt cherubim in Isaia, hydriae in Evangelio, civitates refugii, opera sex dierum, sex munera Joseph fratribus oblata.

Sigillum imaginem habet et superscriptionem, chartam confirmat impressam cerae, secreta custodit.

Silva arboribus consita, umbrosa, opaca, condensa, feris inhabitata, inculta, solitaria, lutosa, infructuosa, humida.

Smaragdus nimiae viriditatis super omnes herbas et frondes, acervum circumfusum reddit viride, pretiosior in Cilicia quam alibi invenitur.

Somnia cito transeunt, vana sunt, vanitatem fingunt.

Somnus officium membrorum tollit, paulatim serpit, phantasmata ingerit, corpus aggravat, post ipsum fovet ad laborem.

Speculum clarum, fragile, planum et extersum, imaginem repraesentat, in ligno locatur, fractum quot partes habet, tot imagines repraesentat.

Spica aristis munitur, culmo sustentatur, granis repletur, ordinata sunt grana in illa.

Spina firmiter haeret, humilis est, aspera, pungitiva, condensa, sponte pullulat, acutum ignem facit, in igne stridet, dura est.

Spongia est levis, vacua, porosa, mollis, humoris receptiva.

Sputum de cerebro descendit, salsum est et album.

Stella in alto fixa est, magna est, et parva videtur, rotunda, noctem illuminat, nautas dirigit, cursum non obliquat, cum firmamento rapitur, ignea est, locum mutare videtur, radios ex se profert, firmamentum ornat.

Sterquilinum est fetidum et sordium receptaculum.

Stillicidium concavum est, pluviam excipit, exceptam dimittit, in ora tecti ponitur.

Stipula terrae haeret, levis, sterilis, post collectas fruges remanet, arida, incendio apta, dura, aspera, fragilis, stridula, concava.

Storax vel styrax arbor est Arabiae, lacrymam aromaticam distillat, lacryma quae defluit, munda est et alba, ejus resina odoris est jucundi, humecti, et quasi nullo usui liquorem emittens.

Struthio avis ingens est corpore, rara plumis vel implumis, alas habet similes accipitri et herodio, volare nequit, tamen aliquando alas erigit, ova relinquit, et obliviscitur quod pes conculcet ea, et bestia agri conterat, duratur ad filios suos tanquam non sint sui.

Studium acuit ingenium, fugat otium, scientiae parit amorem, scientiam conservat, avertit animum a vanis et inutilibus, peccati odium gignit, quietem et pacem quaerit.

Stupa purgamentum est lini, mollis est, levis est, cito succenditur.

Stylus longus, planus, gracilis, acutus, directus, in altera parte latus.

Sulphur candidum, fetidum, tenax.

Chapter 18. De his quibus prima littera est T.

Tabernaculum Domini quatuor habebat latera, in quolibet duorum laterum erant viginti tabulae, occidentali latere decem, quaelibet tabula nitebatur duabus basibus argenteis; in singulis tabulis habebat annulos aureos; in annulis vectes deauratos, divisum fuit in sancta et sancta sanctorum. In sanctis erat altare thymiamatis, coopertum fuit cornu ejus pellibus rubricatis. In atrio sub dio erat altare holocaustorum.

Talpa nigerrima terram comedit, terram fodit, et fodiendo terram super se accumulatur, quanto magis fodit tanto magis auget cumulum terrae super se; levis est pelle, sub terra moratur, super terram non viveret.

Taurus duo cornua habet, fortis est, cornu tenetur, armentum praeit, ferus, jugum trahit, armentum fecundat, luxuriosus est.

Tela orditur, succiditur, textitur, crebris tunsionibus et lotionibus dealbatur, tenuis est, candida et mollis.

Templum mundum, cameris obvolutum, pallis appenditur et ornatur, floribus sternitur, cerei accenduntur, et campanae pulsantur in ipso.

Tenebrae obscurae sunt, lucem fugant; ut ipsae non sint, a luce fugantur.

Terebinthus in Macedonia brevis arbor, sed fructuosa et magna est in Damasco, habens lignum nigrum cum splendore et solidum in buxi speciem, flos habet racemos sicut olivae, sed rubeat, folia habet densa et folliculos emittentes animalia quasi culices, resina ejus castissima, quae terebinthina dicitur, vulgo tereminthina. Maculae hujus arboris fructuosae, fructum ejus duo sunt genera, alterius fructus ruber lentis magnitudine, alterius pallet, nec faba est grandior, odore jucundo.

Testa fragilis est, de luto fit, per ignem solidatur.

Thalamus debet esse secretus, ornatus, clausus, quietus.

Thesaurus ex pretiosis congeritur, reconditur, custoditur, augmentatur, in tempus necessitatis reservatur.

Thronus de ebore erat, grandis, vestitus auro fulvo nimis, ac mundissimo intus et foris, ejus ascensus erat per sex gradus, ascensus marmoreus, sex leunculi super sex gradus hinc inde, reclinatio throni posterior rotunda erat, super vitulum respicientem sedebat, duae manus hinc atque inde tenebant illum, duo leones stabant juxta manus singulas; non fuit tale opus in universis regnis.

Thus virgulam fumi emittit, in vere et autumnus colligitur, accensum magis redolet. Regio thurifera Saba dicitur, quod interpretatur mysterium, estque undique rupibus invia; arboribus ut lacryma effluit, motus carnis reprimat.

Thuribulum duas partes habet apte convenientes, pars inferior solida est, superior perforata, superius habet annulum, protendunt ipsum quinque catenae, quarum quatuor immobiles sunt, elevatur et dimittitur in parte inferiori, ignem continet, superiori thus excutitur et movetur, ut majorem fumum exhalet, rotundum est et sculptura terebratur.

Thymiamata componebantur ex aceto vel myrrha, ex onycha sive albeola, ex galbano boni odoris, ex thure purissimo, lucidissimo, et haec omnia in unum redigebantur.

Tinea vestes comedit, modica est, et ex eisdem quas comedit postea oritur.

Tonitruum horribile, ex calore provenit, fulgur praemittit, fulmen immittit.

Torcular volvendo ascendit et descendit, vinum ab acino separat, uvas premit, gradatim ascendit.

Torrens est rapidus, cito transit, omnia obstacula rumpit, subitus est, ex superabundantia pluviarum provenit.

Tres fructus terrae bonae in Evangelio.

Tres mortuos suscitavit Dominus, tres dies sustinuit terra Dominum, tria loca Dominicae parabola, tribus linguis scriptus Christi in cruce titulus, tres tentationes Domini. Tria loca binos merito dispares continebunt, scilicet ager, mola, lectus. Tres personae in Trinitate, tres virtutes theologicae et principales, tria sata farinae, tres filii Noe. Tres turmae Chaldaeorum contra Job. Tria vitia principalia, tres Magi, et eorum tria munera. Tres dies sepulturae Domini. Tres homines Noe, Daniel, Job. Tres ordines salvandorum in agro, in lecto, in mola; tria canistra pistoris in Genesi, tria grana malae terrae in Evangelio.

Tuba multis fit tunsionibus, in imo est stricta, in summo lata, per flatum oris sonat, concava est, maximum sonum reddit, excitat, congregat, terret.

Tunica Aaron erat hyacinthina, talaris, inferius dependebant tintinnabula, malogranata, totum corpus tegebat.

Turris circumfossa, alta, munita, fortis, firma.

Turtur avis in locis delectabilibus et nemorosis, nidum facit in ramis arboris condensae; si semel comparem amisit, semper caret, solivaga est, morticinio non vescitur, pullos nocte pascit.

Tympanum manu percutitur, de corio mortui animalis fit, cujus pellis in ligno concavo extenditur.

Chapter 19. De his quibus prima littera est U et V.

Vacca lasciva est, jugum trahit, triturat, lac ministrat, fecunda est, cornua habet, immolatur, ruminat, et findit ungulam.

Vallis demissa, quieta, secreta, humida, umbrosa.

Velum sacrum opere pluviano erat factum, quatuor coloribus intertextum, columnis et vectibus appensum. Velum navis colligit ventum, latum est, concitat malum, malo appensum cum ligno ex transverso, in sereno restringitur, in tempestate explicatur, quodam ligno in decursum vertitur.

Vena sanguinem continet, percussa vel incisa eundem emittit, occulta est.

Venenum inficit, corrumpit, et perimit.

Venter escas recipit, mollis est, tumidus est.

Ventus rapidus, invisibilis, lenis, stridulus, validus, modica pluvia magnus ventus temperatur.

Ver temperatum est, flores producit, plantas germinare facit, volucrum cantus provocat.

Vermis sine coitu de terra nascitur, leniter incedit, ore se trahit, fragilis est, mollis, erecto capite prospicit, ut mollius incedat.

Vesica rotunda, levis, vacua, tumida, flatu distenditur.

Vestimenta sacerdotis sunt haec, feminalia de bysso retorta, strictissima camisia linea, cidaris in capite, tunica hyacinthina, baltheus aureus. Hi habebant, et aureum ephod, et superhumeralia in modum scapularis factum, rationale in pectore quadratum, cidarim, ut dixi, in capite cum lamina aurea.

Vinculum ligat, constringit, grave seu molestum est.

Vinea pullulat, pastinatur, propagatur, putatur, foditur, paxillatur, paxillis colligatur, sepitur, gemmas fert, frondes, flores; surculi evelluntur, no humor stipitis ad eos transeat: tolluntur pampini propter nimiam umbram, ut horti calorem solis habeant: sit in ea umbraculum, ut custodiatur. In hieme nullum lignum vilius, in aestate nullum utilius.

Vinum clarum est, candidum, dulce aliquantum, inebriat, sanguinem operatur, cor laetificat, ingenium acuit, aliquando acescit, parvulos merum enecat.

Viola purpurea, humilis, odorifera, frigida, mollis.

Virga recta, gracilis, longa, plana, flexibilis, florem habet in summo, flagellat et erudit.

Vitrum clarum, planum, solidum, fragile.

Vitta ambit, ornat, constringit.

Vitula sacra rufa erat, immaculata, quae jugum non traxerat.

Vitulus hostia sacerdotalis, cornua habet, lascivus est, et simplex.

Umbra calorem temperat, grata est fessis in calore, corporis lineamenta retinet, per ipsam ad corpus venit, fit enim objectu corporis ad rem lucidam, inanis est.

Undecim discipuli in Galilaea. Undecim saga in tabernaculo.

Unguentum bonum conficitur ex myrrha prima, et cinnamomo, et calamo, ex casiae fistula, ex oleo olivarum. Haec redacta in pulverem, cum oleo olivarum sub mensura lini conficiebantur.

Unguis est pars digitorum cornea, dura, lucida, tenuis, plana.

Volucres leves, instabiles, nidificant, et cantant in aere, duabus alis volant, una percussa, aliae fugiunt, timidae sunt.

Voluptas virtutes dissipat, corpus emollit, naturalia bona dissolvit, otium quaerit.

Vox modesti hominis sit simplex, verecunda, quieta, humilis, modesta, clausa, meticulosa.

Ursus fastidium generat, studium nescit, societatem non habet, ingens est corpore, durissima pelle tegitur, crudelis, brachiis fortissimus, mel oppido diligit, super arbores serpit, informis caruncula nascitur, lingua matris lambendo formatur.

Uter de corio animalis mortui fit. Vinum continet et servat, cum fuerit inveteratus inutilis est.

Vulpes callida est, mordax, fetida, in foveis manet, dolosa, inesibilis.

Vultur trans maria dicitur sentire cadavera, si cadaver conspicit jacens, ad esum illius se deponit, exercitum sequitur, ut cadaveribus satietur, pedibus libenter graditur.

INDEX

Trium librorum sequentium de naturali historia, sive de proprietatibus rerum, qui Bestiariorum nomine vulgo inscribuntur; quarti autem, qui de proprietatibus et epithetis rerum est, quia serie litteraria scriptus est, non collegimus tabellam. Horum autem trium tabella secundum litteras collecta est sub duplici numero, quorum prior est libri, posterior capitis, hoc modo:

A

Abies, [lib. III, cap. 56](#).
Accipiter, [lib. I, in prologo](#) et [cap. 13](#). Accipitrum species, [I, 14](#). Curatio, [I, 15](#). In laeva gestatio, [I, 16](#). Pertica, [I, 17](#).
Pedicae, [I, 18](#). Lora et corrigia, [I, 19](#).
Adamas [II, 34](#).
Adolescens, [III, 61](#).
Aetates hominis, [III, 61](#).[III.15](#)
Agnus, [III, 15](#)
Alae et axillae, [III, 60](#).
Alcion. Vide Halcion.
Alnus, [III, 56](#).
Aluus, [III, 60](#).
Amethystus, [III, 58](#).
Amphibii pisces, [III, 55](#).
Amphysibena, [III, 44](#).
Amygdala, [III, 56](#).
Anas, [III, 36](#).
Anguilla, [III, 55](#).
Anima, [III, 59](#).
Animalium naturae, [III, 12](#).
Animus, [III, 59](#).
Anser, [I, 46](#).
Antula sive antus sive antolops, [II, 2](#).
Anus, [III, 61](#).
Aper, [III, 17](#).
Apes, [III, 38](#).
Aqualicus, [III, 60](#).
Aquatilium genera, [III, 55](#)
Aquila, [I, 56](#).
Aquila ventus, [I, 12](#).
Aranea, [III, 54](#).
Arbor Indica, [III, 39](#). Arborum species, [III, 56](#).
Arca, [III, 60](#).
Ardea, [I, 47](#).
Arimaspi, [III, 58](#).
Aromata, [II, 23](#).
Arteriae, [III, 60](#).
Artus articuli, [III, 60](#).
Arvina, [III, 60](#).
Asinus et Asellus, [III, 22](#).
Aspis, [II, 18](#) et [II, 30](#).
Aspidochelone, [II, 36](#).
Assida, [I, 37](#).
Aves generatim sive in genere, [III, 27](#). Aves herciniae, [III, 31](#).
Auster, [I, 12](#).
Auditus, [III, 59](#).

B

Balaenae, [III, 55](#).
Barba, [III, 60](#).
Basilicus, [III, 41](#).
Batracha, [III, 50](#).
Berillus, [III, 58](#).
Boa, [III, 45](#).
Bombyx, [III, 54](#).
Bonasus, [III, 5](#).
Bos, [III, 19](#).
Brachia, [III, 60](#).
Bubo, [I, 48](#).
Bubulus, [III, 19](#).
Buxus arbor, [III, 56](#).

C

Cadaver, [III, 61](#).
Caecum intestinum, [III, 60](#).
Caesaries, [III, 60](#).
Caladrius seu caladrus, [I, 48](#) et [II, 31](#).
Calcedonius seu Carchedonius, [III, 58](#).
Cales, [III, 60](#).
Camelus, [III, 20](#).
Cancer, [III, 55](#).
Calvaria, [III, 60](#).
Canes, [II, 17](#), et [III, 11](#).
Canities, [III, 61](#).
Caper, [II, 13](#).
Capilli, [III, 60](#).
Caput, [III, 60](#).
Caro, [III, 59](#).
Cartilagines, [III, 60](#).
Castanea, [III, 56](#).
Castor, [II, 11](#).
Catus murilegus, [III, 24](#).
Cedrus, [IV, 26](#) et [III, 56](#).
Cervi, [XI, 14](#).
Cervix, [III, 60](#).
Cerastes, [III, 42](#).
Charadrinus, [I, 48](#) et lib. [II, cap. 31](#).
Chrysolithus, [III, 58](#).
Chrysopassus, etc. [III, 58](#).
Ciconia, [I, 42](#).
Cilla, [III, 60](#).
Cimae et cimata, [III, 56](#).
Cimex, [III, 51](#).
Cinnamulgus, [III, 30](#).
Cirri, [III, 60](#).
Classis Salomonis, [I, 54](#).
Clunes, [III, 60](#).
Collum, [III, 60](#).
Columba, [I, in prologo](#). Columbae tres, et earum pennae, [I, 1](#). Columbae dorsum, [I, 2](#). Oculi et alae, [I, 3](#).
Columbam respicientia. Vide [lib. I, usq. ad c. 11](#).
Comae, [III, 60](#).
Compagia, [III, 60](#).
Concha margaritifera, [II, 35](#). Conchae et cocleae, et earum genera, [III, 55](#).

Cor, [III, 60](#).
Cornix, [III, 35](#).
Corum, [III, 60](#).
Corpus, [III, 59](#) et [III, 61](#).
Corporis humani ratio, [III, 60](#) et [III 61](#).
Cortex, [III, 56](#).
Corvus, [I, 35](#).
Costae, [III, 60](#).
Coturnix, [I, 51](#).
Coxae, [III, 60](#).
Crines, [III, 60](#).
Crocodilus, [II, 8](#) et iterum, [III, 55](#).
Crura, [III, 60](#).
Cubitus, [III, 60](#)
Cutis, [III, 60](#).
Cygnus, [I, 53](#).
Cypressus [III, 56](#)

D

Defunctus, [III, 61](#).
Delphini, [III, 55](#).
Dentati pisces, [III, 55](#).
Dentes et eorum species, [III, 60](#).
Dextera, laeva et sinistra, [III, 60](#).
Digitus, [III, 60](#).
Disseptum, [III, 60](#).
Dorsum, [III, 60](#).
Draco maximus, [II, 24](#).
Dromedarius, [III, 21](#).
Dypsas, [III, 49](#).

E

Ealae, [III, 10](#).
Echineis, [III, 55](#).
Echinus, [III, 55](#).
Elephas, [II, 25](#), et iterum, [II, 26](#).
Epops, [I, 52](#).
Equus, [III, 23](#).
Equi dotes, [III, 55](#).
Erinaceus, [II, 4](#).
Eruca, [III, 54](#).

F

Facies, [III, 60](#).
Fauces, [III, 60](#).
Fel, [III, 60](#).
Femina, [III, 60](#) et [III, 61](#).
Femora, [III, 60](#).
Fetus, [III, 60](#).
Fiber, [II, 11](#).
Fibrae, [III, 60](#).
Ficus, [III, 56](#)
Flagella, [III, 56](#).
Flores, [III, 56](#).
Folia, [III, 56](#).
Formicae, [II, 29](#). Formica et ejus proprietates, [II, 29](#).
Fraxinus, [III, 56](#).

Frons, [III, 60](#).
Fructus, fruges, [III, 56](#)
Fulica, [I, 58](#).
Funus, [III, 61](#).

G

Gallus gallinaceus avis, [I, 36](#).
Genitalia, [III, 60](#).
Genua, [III, 60](#).
Genus, [III, 59](#).
Germen, [III, 56](#).
Genae, [III, 60](#).
Gingivae, [III, 60](#).
Gladii, [III, 55](#).
Gustus, [III, 59](#).
Graculus, [I, 45](#).
Grues, [I, 39](#).
Gula, [III, 60](#).
Gurgulio pars gutturis, [III, 60](#).
Gryphes, [III, 4](#).

H

Haedus, [III, 16](#).
Hala, [III, 60](#).
Halcion, [III, 29](#).
Hercinae aves, [III, 31](#).
Hericius seu herinaceus, [II, 4](#).
Herodius, [I, 37](#).
Hiena, [II, 10](#).
Hirundines, [I, 41](#).
Hircus, [III, 15](#).
Homo, [III, 59](#). Hominis impudicitia in mulorum curatione, [III, 55](#). Hominis formandi ordo, [III, 60](#).
Humeri, [III, 60](#).
Hyacinthus, [III, 58](#).
Hydria et Hydrus, [II, 7](#).

I

Ibis avis, [I, 57](#).
Ibix fera, [II, 15](#).
Igniferi lapides, [II, 19](#).
Ilex, [III, 56](#).
Ilia, [III, 60](#).
Indica arbor, [III, 39](#).
Infans, [II, 61](#).
Insitio, [III, 56](#).
Intercilium, [III, 60](#).
Intestina, [III, 60](#).

J

Jaculus serpentis species, [III, 46](#).
Jaspis, [III, 58](#).
Jecur, [III, 60](#).
Jejunum intestinum, [III, 60](#).
Juniperus, [III, 56](#).
Juvencus, [III, 18](#).
Juvenes, [III, 61](#).

L

Labia, [III, 60](#).
Lac, [III, 60](#).
Lacertus et lacerta, [II, 28](#). Lacertus et ejus genera, [III, 50](#).
Lacerti, [III, 60](#).
Lacrymae, [III, 60](#).
Lapides igniferi, [II, 19](#).
Laquei venantium tres, [I, 30](#).
Latus [III, 60](#).
Laurus, [III, 56](#).
Leo, [II, 1](#).
Leopardus et pardus, [III, 2](#).
Leucrocuta, [III, 7](#).
Libanus, [I, 26](#).
Liber cortex, [III, 56](#).
Ligna, [III, 56](#).
Lingua, [III, 60](#).
Lucus, [III, 56](#).
Lumbi, [III, 60](#).
Lumbricus, [III, 54](#).
Lumina, [III, 60](#).
Lupi, [II, 20](#). Lupi aquatiles, [III, 55](#).
Luscinia, [III, 33](#).
Lynx [III 3](#).

M

Malae, maxillae, mandibulae, [III, 60](#).
Malus et malum Punicum, [III, 56](#).
Mamilla, [III, 60](#).
Manticora, [III, 8](#).
Manus, [III, 60](#).
Margaritifera concha, [II, 35](#). Margaritarum inventio, [III, 57](#).
Matrix, [III, 60](#).
Matrum crudelitas in natos suos in captione Hierusalem, [III, 55](#).
Meatus, [III, 60](#).
Medullae, [III, 60](#).
Membra hominis, [III, 60](#). Quae sint, [III, 60](#).
Mens, [III, 59](#).
Menstruum, [III, 60](#).
Mentum, [III, 60](#).
Merula, [I, 43](#).
Milvus, [I, 40](#).
Monoceros, [II, 6](#).
Morus, [III, 56](#).
Mors, [III, 61](#).
Mortis genera, [III, 61](#).
Mortuorum genera, [III, 61](#).
Mugilis, [III, 55](#).
Mulier, [III, 61](#).
Multorum generatio impudenter ab homine excogitata, [III, 55](#).
Muleus, [III, 55](#).
Multipes, [III, 54](#).
Murena, [III, 55](#).
Murex, [III, 55](#).
Mus, [III, 25](#).
Musculi, [III, 60](#).

Musio, [III, 24](#).
Mustella, [II, 18](#).

N

Nares, [III, 60](#).
Nates, [III, 60](#).
Natura in communi, [III, 59](#).
Nemus, [III, 56](#).
Nervi, [III, 60](#).
Nidus turturis, [I, 25](#).
Nux, [III, 56](#).
Nycticorax seu noctua, [I, 43](#).

O

Occipitium, [III, 60](#).
Oculi, [III, 60](#).
Olor, [I, 53](#).
Omentum, [III, 60](#).
Og. Onager [II, 11](#).
Onocentaurus, [II, 4](#) et [II, 33](#).
Organa sensuum nostrorum, [III, 59](#).
Orphani, [III, 61](#).
Odoratus, [III, 59](#).
Os, [III, 60](#).
Ossa, [III, 60](#).
Ova et inde nata, [III, 37](#).
Ovis, [III, 13](#).

P

Palae, [III, 60](#).
Palatum, [III, 60](#).
Palma, [III, 60](#).
Palmae arbori comparatus justus, [I, 21](#). Ecclesia, et anima fidelis eidem, [I, 21](#). Palmae rursus, [III, 56](#) et [III, 60](#).
Palpebrae, [III, 60](#).
Panthera, [II, 23](#).
Pardus et leopardus, [III, 2](#).
Parentum unde cum prole similitudo, [III, 60](#).
Passer, [I, 20](#).
Passer in ramis cedri nidificans, [I, 26](#). Passer mystice, [I, 27](#). Ejus domus et mores, [I, 28](#). Vigilia, [I, 29](#).
Ad animam comparat, [I, 30](#). Passerum pretia, [I, 31](#). Immolatio, [I, 32](#).
Pavo seu pavus avis, [I, 55](#).
Pectus, [III, 60](#).
Pecus, pecudes, [III, 13](#).
Pedes, [III, 60](#).
Pediculi, [III, 54](#).
Pelicanus, [I, 33](#) et [I, 51](#). [II, 27](#).
Pellis, [III, 60](#).
Perdix, [I, 50](#).
Phagus, [III, 56](#).
Phoenix, [I, 49](#).
Pica et picus, [III, 32](#).
Picea, [III, 56](#).
Pinula, [III, 60](#).
Pinus, [III, 56](#).
Piscium diversorum naturae, [III, 55](#). Pisces amphibii seu amphivii. [III, 55](#). Piscium varia genera et in fetus amor. [III, 55](#).
Piscium castitas et victus, et pisces dentati. [III, 55](#).
Pistacea, [III, 56](#).

Plantae, et planteria, [III, 56](#) et [III, 60](#).

Platanus, [III, 56](#).

Polypus, [III, 55](#).

Poma, [III, 56](#).

Populus arbor, [III, 56](#).

Porci marini, [III, 55](#).

Pori, [III, 60](#).

Posteriora bonis, [III, 60](#).

Praecordia, [III, 60](#).

Psittacus, [III, 28](#).

Puer et puella. Ibid.

Puerperae. Ibid.

Pugnus, [III, 60](#).

Pulices, [III, 54](#).

Pulmo, [III, 60](#).

Pulpa, [III, 60](#).

Pulsus, [III, 60](#).

Pupilla, [III, 60](#).

Pupilli et orphani, [III, 61](#).

Puperes, [III, 61](#).

Q

Qualea avis, quae et coturnix et ortyx dicitur, [I, 51](#).

Quercus aut quernus, seu querna arbor, et ejus annositas, [III, 56](#). Quadrupedia animalia, [III, 12](#).

Quisquiliae, [III, 56](#).

R

Radix et ramus, [III, 56](#).

Ranae, [III, 55](#).

Renes, [III, 60](#).

Ricynus, [III, 54](#).

Rumen, [III, 60](#).

S

Safamandra, [II, 16](#).

Salix, [III, 56](#).

Saltus, [III, 56](#).

Sanguis, [III, 60](#).

Sanguisuga, [III, 54](#).

Sapphirus, [III, 58](#).

Sapphirinus color in alis columbae, [III, 7](#).

Sardonix seu sardonichus, [III, 58](#).

Sardus, [III, 58](#).

Sarra, [III, 55](#).

Saura, [III, 35](#).

Scapula, [III, 60](#).

Scarus, [III, 55](#).

Scitalis, [III, 43](#).

Scorpius, [III, 54](#). Scorpius marinus, [III, 55](#).

Scrotum, [III, 60](#).

Semen, [III, 60](#). Vide Sperma.

Senectutis bona et mala, [III, 61](#).

Senes. [III, 61](#).

Sensus hominis, [III, 59](#).

Sepultus, [III, 61](#).

Serpentum genera, [III, 40](#). Serpentes sireni, [III, 43](#). Serpantum naturae, [III, 52](#) et [III, 53](#).

Serra, [III, 55](#).

Serra bellua, [II, 22](#).
Seps serpens, [III, 48](#).
Sibilus serpens, [III, 41](#).
Simiae vel simii, [I, 12](#).
Sinistra, [III, 60](#).
Sirenae, [I, 32](#). Sireni serpentes, [III, 47](#).
Smaragdus, [III, 58](#).
Solum, [III, 60](#).
Sorex, [III, 25](#).
Sortes quatuor, [I, 3](#).
Spermatum differentiae, [III, 60](#).
Spina et spina sacra, [III, 60](#).
Spiritus, [III, 59](#).
Splen, [III, 60](#).
Spondilia, [III, 60](#).
Stellio, [II, 16](#) et [II, 28](#), et [III, 52](#).
Stomachus, [III, 60](#).
Struthio et ejus pennae atque natura, [I, 37](#).
Sublinguium, [III, 60](#).
Succinum, [III, 56](#).
Suffragines, [III, 60](#).
Supercilia, [III, 60](#).
Surculus, [III, 56](#).
Sycomorus, [III, 56](#).

T

Tactus, [III, 59](#).
Talpa, [III, 26](#).
Talus, [III, 60](#).
Tarmi [III, 54](#),
Taurus, [III, 18](#).
Tempora capitis, [III, 60](#).
Teredo, [III, 54](#).
Terga, [III, 60](#).
Testiculi, [III, 60](#).
Testudo, [III, 55](#).
Tharandus, [III, 9](#).
Thorax, [III, 60](#).
Tibiae, [III, 60](#).
Tigris, [III, 1](#).
Tinea, [III, 54](#).
Topazius vel Topantius, [III, 58](#).
Tori, [III, 60](#).
Torpedo, [III, 55](#).
Torrus, [III, 56](#).
Truncus, [III, 56](#) et [III, 60](#).
Turtur, [I, 20](#), [I, 23](#), [I, 24](#), [I, 25](#).

U

Ubera, [III, 60](#).
Ulmus, [III, 56](#).
Ulna, [III, 60](#).
Umbilicus, [III, 60](#).
Ungues, [III, 60](#).
Unicornis, [II, 6](#).
Uniones, [II, 35](#).
Upupa, [I, 32](#).

Urina, [III, 60](#).
Ursus, [III, 6](#).
Urus, [III, 19](#).
Ustula, [III, 54](#).
Uterus, [III, 60](#).

V

Vacca, [III, 19](#).
Venae, [III, 60](#).
Venter, [III, 60](#).
Vermes et vermes carniū, [III, 54](#).
Veretrum, [III, 60](#).
Vertex, [III, 60](#).
Vertibula, [III, 60](#).
Vervex, [III, 14](#).
Vespertilio, [III, 34](#).
Vesica, [III, 60](#), [III, 61](#).
Vimen, [III, 56](#).
Vipera, [II, 21](#).
Vir, vira, virago, virgo, [III, 61](#).
Virga, [III, 56](#).
Virgultum, [III, 56](#).
Virus, [III, 60](#).
Viscera, [III, 60](#).
Visus, [III, 59](#).
Vita, [III, 59](#).
Vitulus, [III, 19](#).
Vulpes, [II, 5](#).
Vultur, [I, 38](#).
Vultus, [III, 60](#).
Vulva, [III, 60](#).

X

Xilycon, quae vulgo forte perperam dicitur siliqua, [III, 56](#).